



**T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
HAMİDİYE SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**RİSKLİ ALKOL KULLANIMI OLAN
BİREYLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI
RUHSAL TRAVMALARI VE SAVUNMA
MEKANİZMALARININ İNCELENMESİ**

UĞUR KAÇMAZ

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. YUSUF ÖZAY ÖZDEMİR**

**BAĞIMLILIK VE BAĞIMLILIKLA MÜCADELE ANA BİLİM DALI
BAĞIMLILIK VE BAĞIMLILIKLA MÜCADELE DOKTORA PROGRAMI**

**DOKTORA TEZİ
EYLÜL/2024**

İTHAF



“Aileme...”

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimim sürecinde büyük saygı duyduğum, tez sürecimde bana duyduğu güven, verdiği destek ve rehberliği ile öğrencisi olmaktan keyif aldığım; sevgili hocam Prof. Dr. Yusuf Özay ÖZDEMİR'e,

Tez hazırlama sürecimdeki katkıları ve destekleri için değerli hocalarım Doç. Dr. Başak ÜNÜBOL ve Doç. Dr. Fatma Yeşim CAN'a,

Bilgi ve tecrübelerini cömertçe paylaşan saygıdeğer hocalarım ve meslektaşlarım; Prof. Dr. Yeliz KINDAP TEPE, Prof. Dr. Rabia BİLİCİ, Dr. Öğr. Üyesi Elif ÜNAL, Dr. Öğr. Üyesi Figen ÇAVUŞOĞLU, Dr. Filiz KOÇOĞLU, Dr. Umut KARAGÖZ, Dr. Gizem HÜROĞLU, Dr. Adalet YARDIMCI ve Klinik Psikolog Leyla ÇAKIR'a,

Ablalarım Gülhan ve Şafak, abilerim Oktay ve Orhan, annem Sevim ve babam Yusuf KAÇMAZ'a

Bu uzun, zorlu ve öğretici yolculuktaki tüm destekçilerime teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İTHAF.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xiii
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. ALKOL BAĞIMLILIĞI	4
2.1.1. Tanım ve Tanı Kriterleri.....	4
2.1.2. Riskli Alkol Kullanımının Epidemiyolojisi.....	5
2.1.3. Riskli Alkol Kullanımı İçin Risk Faktörleri.....	6
2.2. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI	8
2.2.1. Duygusal İstismar	8
2.2.2. Fiziksel İstismar.....	9
2.2.3. Fiziksel İhmal	9
2.2.4. Duygusal İhmal	10
2.2.5. Cinsel İstismar	11
2.3. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE ALKOL KULLANIMI.....	13
2.3.1. Çocukluk Çağı Travmalarından Alkol Kullanım Bozukluğuna Giden Yollar... 14	
2.3.2. Epidemiyolojik Bulgular	17
2.4. SAVUNMA DÜZENEKLERİ.....	17
2.4.1. Olgun Savunma Düzenekleri.....	19
2.4.1.1. Yüceltme.....	19
2.4.1.2. Mizah	20
2.4.1.3. Beklenti	21
2.4.1.4. Baskılama.....	21
2.4.2. Nevrotik Savunma Düzenekleri	22
2.4.2.1. Yapma bozma.	22
2.4.2.2. Psödo altruizm	23

2.4.2.3. İdealleştirme.....	24
2.4.2.4. Karşıt tepki geliştirme.....	25
2.4.3. İmmatür Savunma Düzenekleri.....	26
2.4.3.1. Yansıtma	26
2.4.3.2. Pasif saldırganlık.....	27
2.4.3.3. Dışa vurma	27
2.4.3.4. Yalıtma.....	28
2.4.3.5. Otistik fantezi.....	29
2.4.3.6. İnkâr	29
2.4.3.7. Yer değiştirme.....	30
2.4.3.8. Disosiyasyon	31
2.4.3.9. Bölme.....	32
2.4.3.10. Rasyonalizasyon	33
2.4.3.11. Bedenselleştirme	33
2.4.3.12. Değersizleştirme	34
2.5. SAVUNMA DÜZENEKLERİ VE ALKOL KULLANIMI	35
2.6. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, SAVUNMA DÜZENEKLERİ VE ALKOL KULLANIMI	38
2.7. PROJEKTİF TESTLERDE (RORSCHACH VE TEMATİK ALGI TESTİ) SAVUNMA DÜZENEKLERİ VE TRAVMA GÖRÜNÜMLERİ.....	41
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	44
3.1. ÖRNEKLEM.....	44
3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	45
3.2.1. Araştırmaya Katılım Gönüllü Onam Formu.....	45
3.2.2. Sosyodemografik Bilgi Formu	45
3.2.3. Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Formu.....	45
3.2.4. Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Formu (BAPİRT)-Alkol Ölçeği.....	46
3.2.5. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)	46
3.2.6. Savunma Biçimleri Testi	48
3.2.7. Rorschach Testi	48
3.2.8. Tematik Algı Testi (TAT)	52
3.3. İŞLEM.....	54
4. BULGULAR.....	56
4.1. BİRİNCİ AŞAMA: OBJEKTİF TESTLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR ...	56
4.1.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	56

4.1.2. Savunma Düzeneklerinin Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	57
4.1.3. Alkol Kullanım Düzeyinin Çocukluk Çağı Travmaları ve Savunma Düzenekleri İle İlişkisinin İncelenmesi.....	58
4.1.4. Çocukluk Çağı Travmaları ile Savunma Düzenekleri Arasındaki İlişkide Alkol Kullanımının Aracı Rolünün İncelenmesi: Birinci Kuramsal Model.....	59
4.1.4.1. Çocukluk çağı travmalarından duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolünün incelenmesi.....	60
4.1.4.2. Çocukluk çağı travmalarından fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolünün incelenmesi.....	62
4.1.4.3. Çocukluk çağı travmalarından cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolünün incelenmesi.....	63
4.1.5. Çocukluk Çağı Travmaları ile Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkide Savunma Düzeneklerinin Aracı Rolünün İncelenmesi: İkinci Kuramsal Model.....	65
4.1.5.1. Çocukluk çağı travmalarından duygusal ihmal ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolünün incelenmesi ...	65
4.1.5.2. Çocukluk çağı travmalarından fiziksel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolünün incelenmesi ...	67
4.1.5.3. Çocukluk çağı travmalarından cinsel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolünün İncelenmesi.....	68
4.2. İKİNCİ AŞAMA: PROJEKTİF TESTLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR	69
4.2.1. Katılımcı No: 1	70
4.2.1.1. Katılımcı no: 1 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	70
4.2.1.2. Katılımcı no: 1 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	74
4.2.1.3. Katılımcı no:1 Rorschach Testi psikogram kodlamaları	82
4.2.1.4. Katılımcı no:1 projektif testlerin yorumu	83
4.2.2. Katılımcı No: 2	84
4.2.2.1. Katılımcı no: 2 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	84
4.2.2.2. Katılımcı no: 2 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	88
4.2.2.3. Katılımcı no:2 Rorschach Testi psikogram kodlamaları	97
4.2.2.4. Katılımcı no:2 projektif testlerin yorumu	98
4.2.3. Katılımcı No: 3	99
4.2.3.1 Katılımcı no: 3 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	99
4.2.3.2. Katılımcı no: 3 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	103
4.2.3.3. Katılımcı no: 3 Rorschach Testi psikogram kodlamaları	110

4.2.3.4. Katılımcı no: 3 projektif testlerin yorumu	111
4.2.4. Katılımcı no: 4.....	112
4.2.4.1. Katılımcı no: 4 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	112
4.2.4.2. Katılımcı no: 4 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	115
4.2.4.3. Katılımcı no: 4 Rorschach Testi psikogram kodlamaları	120
4.2.4.4. Katılımcı no: 4 projektif testlerin yorumu.	120
4.2.5. Katılımcı No:5	122
4.2.5.1. Katılımcı no: 5 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	122
4.2.5.2. Katılımcı no: 5 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri.....	124
4.2.5.3. Katılımcı no: 5 Rorschach Testi psikogram kodlamaları	130
4.2.5.4. Katılımcı no: 5 projektif testlerin yorumu.	131
5. TARTIŞMA	132
5.1. OBJEKTİF TESTLERLE İLGİLİ BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	132
5.1.1. Çocukluk Çağı Travmalarının, Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Elde Edilen Bulgular Doğrultusunda Tartışılması	132
5.1.2. Savunma Düzeneklerinin Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Elde Edilen Bulgular Doğrultusunda Tartışılması.....	134
5.1.3. Alkol Kullanım Düzeyi, Çocukluk Çağı Travmaları ve Savunma Düzenekleri Arasındaki İlişkilerin Tartışılması.....	136
5.1.4. Çocukluk Çağı Travmaları ve İmmatür Savunma Düzenekleri Arasındaki İlişkide Alkol Kullanımının Aracı Rolünün Tartışılması: Birinci Kuramsal Model..	136
5.1.5. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkide İmmatür Savunma Düzeneklerinin Aracı Rolünün Tartışılması: İkinci Kuramsal Model	136
5.2. PROJEKTİF TESTLERLE İLGİLİ BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	138
5.2.1. Birinci Araştırma Sorusunun Tartışılması.....	138
5.2.2. İkinci Araştırma Sorusunun Tartışılması.....	142
5.2.3. Üçüncü Araştırma Sorusunun Tartışılması	144
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	147
KAYNAKÇA.....	150
EKLER.....	160

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 3. 1: Rorschach Testinde verilen cevapları kodlama bilgisi	51
Tablo 4. 1: Çocukluk çağı travmalarının cinsiyete ve alkol kullanım gruplarına göre betimsel istatistikleri	57
Tablo 4. 2: Savunma düzeneklerinin cinsiyete ve alkol kullanım gruplarına göre ortalama ve standart sapma değerleri.....	58
Tablo 4. 3: Alkol kullanım düzeyi, çocukluk çağı travmaları ve savunma düzenekleri arasındaki ilişkiler.....	59
Tablo 4. 4: Duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	61
Tablo 4. 5: Fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	62
Tablo 4. 6: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	64
Tablo 4. 7: Duygusal ihmal ile riskli alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolü	66
Tablo 4. 8: Fiziksel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma mekanizmalarının aracı rolü	67
Tablo 4. 9: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1: Savunma düzenekleri	18
Şekil 3. 1: Standart içki gösterimi	46
Şekil 3. 2: Cinsiyete göre uygulanan Tematik Algı Testi kartları.....	53
Şekil 3. 3: Çalışmanın işlem şeması.....	55
Şekil 4. 1: Duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	61
Şekil 4. 2: Fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	63
Şekil 4. 3: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	64
Şekil 4. 4: Duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	66
Şekil 4. 5: Fiziksel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolü.	68
Şekil 4. 6: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleriarasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü.....	69

SİMGELER VE KISALTMALAR

AKB : Alkol Kullanım Bozukluğu

BAPİRT : Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Formu (BAPİRT)

ÇÇT : Çocukluk Çağı Travmaları

ÇÇTÖ : Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

TAT : Tematik Algı Testi

TSSB : Travma Sonrası Stres Bozukluğu

RİSKLİ ALKOL KULLANIMI OLAN BİREYLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL TRAVMALARI VE SAVUNMA MEKANİZMALARININ İNCELENMESİ

ÖZET

Amaç: Alkol bağımlılığıyla mücadelede genç yetişkinlerin alkol kullanımıyla ilgili dinamiklerini incelemek önleme ve farkındalık için önemlidir. Bu çalışmada riskli alkol kullanımı olan genç yetişkinlerin çocukluk çağı travmalarının ve kullandıkları savunma düzeneklerinin objektif ve projektif araçlar kullanılarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Örneklem 18-26 yaş arası 89 katılımcıdan (45 kadın, 44 erkek) oluşmaktadır. Alkol kullanımı riskli düzeyde olan 50, risksiz düzeyde olan 39 kişilik gruplar karşılaştırılmıştır ve tüm katılımcılara iki farklı aracı değişken modeli uygulanmıştır. Modellemelerdeki görünümün projektif testlerle (Rorschach ve Tematik Algı Testi) incelenebilmesi için travma puanı ve alkol kullanım düzeyi yüksek olan beş katılımcı ile amaçlı örneklem oluşturulmuş, projektif test yanıtları yorumlanarak travmatik ifadeler ve savunma düzenekleri belirlenmiştir.

Bulgular: Nicel verilere göre; duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri ve alkol kullanım düzeyleri arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalarına alkol kullanımı eşlik ettiğinde immatür savunma kullanımının arttığı, immatür savunmalar eşlik ettiğindeyse alkol kullanımının arttığı belirlenmiştir. Nitel veriler ise alkol kullanım ve travma puanı yüksek olan katılımcıların immatür savunmalarını, travmayı çağrıştıran ifadelerini ve kırılğan ruhsal yapılanmalarını göstermiştir.

Sonuç: Çocukluk çağı travmaları ve immatür savunma düzeneklerinin aşırı kullanılması genç yetişkinlerde riskli alkol kullanımına etki etmektedir. Ayrıca riskli alkol kullanan genç yetişkinleri değerlendirirken projektif tanı araçları faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travması, Riskli Alkol Kullanımı, Savunma Düzenekleri

EXAMINATION OF CHILDHOOD PSYCHOLOGICAL TRAUMAS AND DEFENSE MECHANISMS IN INDIVIDUALS WITH RISKY ALCOHOL USE

ABSTRACT

Aim: In the fight against alcohol addiction, it is important to examine the dynamics of young adults related to alcohol addiction for prevention and awareness. In this study, we aimed to examine childhood traumas and the defense mechanisms used by young adults with risky alcohol use using objective and projective tools.

Materials and Methods: The sample consisted of 89 participants (45 women, 44 men) aged 18-26 years. Groups of 50 participants with high-risk alcohol use and 39 participants with low-risk alcohol use were compared and two different mediating variable models were applied to all participants. In order to examine the appearance in the models with projective tests a purposive sample was formed with five participants with high trauma score and alcohol use level, and traumatic expressions and defense mechanisms were determined by interpreting the projective test responses.

Results: According to the quantitative data, it was found that there was a relationship between emotional neglect, sexual abuse and physical abuse and immature defense mechanisms and alcohol use levels. It was determined that the use of immature defenses increased when childhood traumas were accompanied by alcohol use, and alcohol use increased when immature defenses were accompanied. Qualitative data showed that participants with high alcohol use and trauma scores had immature defenses, trauma-evoking expressions and fragile psychological structures.

Conclusion: Childhood traumas and overuse of immature defense mechanisms influence risky alcohol use in young adults. In addition, projective diagnostic tools may be useful in assessing young adults with risky alcohol use.

Keywords: Childhood Trauma, Defense Mechanisms, Risky Alcohol Use

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün 2018 verilerine göre 20-24 yaş arası genç bireylerin % 40,7'si alkol kullanmaktadır (1). Alkol kullanımı çoğunlukla gençlik döneminde başlamakta ve yaşamın ilerleyen yıllarında da devam etmektedir (2). Ayrıca gençlik döneminde başlayan alkol kullanımının ilerleyen yaşlarda başlayan alkol kullanımına göre daha yoğun bir seyir izlediği de bilinmektedir ve alkol kullanımı, ilerleyen yıllarda farklı bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımını da beraberinde getirmektedir (3). Gençlik döneminin özellikleri bireylerin alkol kullanımına başlaması için elverişli imkân oluşturmaktadır. Gençler yaşadığı sorunlarla baş etmekte güçlük çektiğinden yaşadığı sorunlardan kaçmak için alkol kullanabilmektedir (4,5). Tüm bu tablo göz önünde bulundurulduğunda gençlerdeki alkol kullanımı üzerine çalışma yapmak, alkol kullanımındaki erken dönem dinamiklerinin anlaşılması ve alkol bağımlılığı ile yapılacak mücadele için doğru bir hedef alanının seçilmesi anlamını taşımaktadır.

Alkol, insanlık tarihinde farklı birçok amaç için kullanılmış ve günlük yaşamın içinde tutulmuştur. Alkolün kullanımı ve satışı yasal, ulaşımı kolaydır. Standart içki ölçütü gibi belli ölçütler dâhilinde kullanımının risk teşkil etmediği, günlük yaşam için belli sınırlar dâhilinde kullanılabileceği bilinmektedir. Alkolün, diğer bağımlılık yapıcı maddelere kıyasla yaşamın içindeki bu konumu; bağımlılığın tespit edilmesini ve bağımlılıkla mücadeleyi zorlaştırabilmektedir. Dolayısıyla alkol kullanımı çalışmalarında, “riskli alkol kullanımı” ölçütünün belirlenmesi bağımlılığın oluşmasını engellemek için önem arz etmektedir. Alkolün riskli miktarlarda alınması zamanla bağımlılığın oluşmasına neden olabilmektedir ve bu sebeple Ögel ve ark. (6) da alkol kullandığını ifade eden herkes için risk taraması yapılmasını önermektedir. Bağımlılığın yarattığı bireysel ve toplumsal sorunlar dikkate alındığında alkol bağımlılığının oluşma aşaması olan ve bir çeşit potansiyel bağımlılık olarak nitelendirilebilecek “riskli alkol kullanımı”nın zamanında değerlendirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması birey için önemli bir koruyucu sağlık hamlesidir.

Alkol kullanım süreciyle ilişkili olan faktörlerin incelenmesi, bağımlılık çalışmaları açısından önemli veriler ortaya koymaktadır. Bu faktörlerden biri olarak Çocukluk Çağı Travmaları (ÇÇT), çeşitli psikiyatrik sorunlarla birlikte alkol kullanımına da etki etmektedir. Son yıllarda yapılan birçok araştırma ÇÇT'nin alkol ve madde bağımlılığına neden olduğunu göstermektedir (7-17) .

Alkol bağımlılığı konusunda öne çıkan inceleme alanlarından biri de savunma düzenekleridir. Alkol kullanıcılarının sıklıkla kullandıkları immatür savunma düzenekleri (17,18), kaygıyı geçici olarak azaltırken problem çözme becerilerinin gelişimini engelleyerek alkol kullanımını arttırabilir (19). Ayrıca duygusal acıyla baş edebilmek için “kendi kendine tedavi” kapsamında daha fazla alkol kullanımı da görülebilir (20).

Dolayısıyla bireylerin maruz kaldıkları travmaların içeriklerinin ve kullandıkları savunma düzeneklerinin incelenmesi; alkol bağımlılığını önleme ve farkındalık çalışmalarında koruyucu-önleyici protokollerin oluşturulmasına, alkol bağımlılığının tedavisinde ise uygulanabilecek daha etkili tedavilerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Yapılan literatür taraması sonucunda, bu çalışmadaki değişkenlerin birlikte incelendiği korelasyonel çalışmalara rastlanmış (21-26) ancak riskli alkol kullanımı, ÇÇT ve savunma düzeneklerinin birlikte aracı değişken modellemeleri ve nitel yöntemlerle incelenmiş olduğu bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, araştırma kapsamında karma yöntem kullanılarak nicel veri üzerinden ÇÇT ile alkol kullanımı ve savunma düzenekleri arasındaki ilişkiler nitel yöntemle zenginleştirilerek incelenmiştir. Sonuç olarak ilgili alan yazında tespit edilen ÇÇT ve alkol bağımlılığı konusunun farklı açıklayıcı modeller üzerinden derinlemesine incelenmesi önerisi bu araştırma ile karşılanmaya çalışılmıştır (15).

Bu çalışma kapsamında objektif test verileriyle geliştirilen iki kuramsal model ile travma varlığının ve kullanılan savunma düzeneklerinin riskli alkol kullanımına etki süreçleri incelenmiştir. Nicel veri analizleri sonucunda ortaya çıkan görünümü detaylandırmak ve zenginleştirmek için amaçlı örneklem oluşturularak projektif test içerikleri değerlendirilmiştir.

Araştırmada son olarak objektif ve projektif test içerikleri birlikte değerlendirilerek, değişkenler arasındaki ilişki ve etki dinamikleri alan yazına kazandırılmıştır.

Araştırma iki aşamada kurgulanmıştır. Birinci aşamada riskli alkol kullanımı, savunma düzenekleri ve ÇÇT arasındaki ilişkiler objektif testler kullanılarak incelenmiş ve şu hipotezlere cevap aranmıştır:

1. H_1 : ÇÇT, cinsiyet ve alkol kullanım gruplarına göre farklılaşmaktadır.
2. H_1 : Savunma düzeneklerinin kullanımı, cinsiyet ve alkol kullanım gruplarına göre farklılaşmaktadır.
3. H_1 : Alkol kullanım sıklığı, ÇÇT ve savunma düzenekleri arasında ilişki vardır.
4. H_1 : ÇÇT varlığı, riskli alkol kullanımı aracılığıyla immatür savunma düzeneklerinin kullanım sıklığını artırır.
5. H_1 : ÇÇT varlığı, immatür savunma düzenekleri aracılığıyla riskli alkol kullanım sıklığını artırır.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise riskli alkol kullanımı ve ÇÇT puanı yüksek katılımcıların projektif testler aracılığıyla, kullandıkları savunma düzenekleri ve travma içeriklerinin görünümü derinlemesine incelenmiş ve araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. ÇÇT ve riskli alkol kullanımı olan bireyler ne tür savunma düzenekleri kullanmaktadır ve kullanılan savunma düzeneklerinin dile yansımaları (görünümü) nasıldır?
2. ÇÇT ve riskli alkol kullanımı olan bireylerin projektif test içeriklerine verdiği cevaplarda travmatik içeriklerin görünümü nasıldır?
3. ÇÇT ve riskli alkol kullanımı olan bireylerin ruhsal yapılanmaları nasıldır?

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmaya konu olan değişkenler kısaca tanıtılmış ve konu ile ilgili alan yazın özetlenmeye çalışılmıştır.

2.1. ALKOL BAĞIMLILIĞI

2.1.1. Tanım ve Tanı Kriterleri

Alkol Kullanım Bozukluğu (AKB) olarak da bilinen alkol bağımlılığı, yaşamda sosyal ve mesleki açıdan veya sağlık açısından olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına rağmen alkol tüketimini yönetememek veya durduramamak olarak tanımlanır (27). Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yayınlanan DSM-5-TR'ye göre AKB tanısı koymak için bireylerin aşağıdaki kriterlerden en az ikisini 12 aylık bir süre içinde karşılaması gerekir (27):

1. Alkolün, niyet edilenden daha büyük miktarlarda veya daha uzun bir süre boyunca alınması,
2. Alkol kullanımını kesme veya kontrol altına alma konusunda sürekli istek hâlinin veya başarısız çabaların olması,
3. Alkol elde etmek, alkol kullanmak veya alkolün etkilerinden kurtulmak için çok zaman harcanması,
4. Güçlü bir alkol kullanma isteği veya dürtüsü (şiddetli arzu) olması,
5. Okul, iş veya evdeki önemli rol yükümlülüklerinin yerine getirilememesi nedeniyle tekrarlayan alkol kullanımı olması,
6. Alkolün etkilerinden kaynaklanan veya alkolün etkileri nedeniyle sürekli veya tekrarlayan sosyal veya kişiler arası sorunlara rağmen alkol kullanımının sürdürülmesi,
7. Alkol kullanımı nedeniyle önemli sosyal, mesleki etkinliklerden veya boş zaman aktivitelerinden vazgeçilmesi veya bu aktivitelerin azaltılması,
8. Fiziksel olarak tehlikeli durumlarda tekrarlayan alkol kullanımının olması,

9. Sürekli veya tekrarlayan fiziksel veya psikolojik bir problemin olduğu bilinmesine rağmen alkol kullanımının sürdürülmesi (bu problem muhtemelen alkol kullanımı nedeniyle oluşmuştur veya kötüleşmiştir),

10. Tolerans, şu ifadelerden biriyle tanımlanır: a) İstenen etkiyi elde etmek veya sarhoş olmak için giderek daha fazla miktarda alkolün gerekmesi, b) Aynı miktarda alkolle devam edildiğinde etkinin belirgin şekilde azalması.

11. Yoksunluk, şu ifadelerden biriyle tanımlanır: a) Alkol için karakteristik yoksunluk sendromu, b) Yoksunluk semptomlarını hafifletmek veya önlemek için alkol (veya yakından ilgili bir madde, örneğin bir benzodiazepin) alınması.

iki-üç semptom hafif, dört-beş semptom orta, altı veya daha fazla semptom ise ciddi bozukluğu işaret eder. Bu sınıflandırma, klinisyenlerin AKB'nin şiddetini belirlemesine ve buna göre tedavi planları hazırlamasına yardımcı olmaktadır (27).

2.1.2. Riskli Alkol Kullanımının Epidemiyolojisi

Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, 2018 yılında zararlı alkol tüketimi dünya çapında üç milyon ölümden sorumlu olup tüm ölümlerin % 5,3'ünü oluşturmuştur. AKB'nin yaygınlığı farklı çalışmalarda ve örneklemelerde değişiklik göstermektedir. Yaygın bir istatistik, 2016 yılında dünya çapında 15 yaş ve üzeri yaklaşık 283 milyon kişinin alkol kullanım bozukluklarından muzdarip olduğunu belirtmektedir (1).

Sağlık alanıyla ve sosyal alanla ilgili sorunları beraberinde getiren içme alışkanlıklarıyla karakterize edilen riskli alkol kullanımı, dünya çapında kritik bir halk sağlığı problemi olmaya devam etmektedir. DSÖ'nün 2018 verilerine göre; alkolün yılda üç milyondan fazla kişinin ölümüne neden olduğu, küresel hastalık ve ölüm oranlarında önemli bir faktör olarak yer aldığı bildirilmektedir (1). Epidemiyolojik çalışmalar, riskli alkol kullanımının popülasyonlar arasında eşit şekilde dağılmadığını farklı bölgeler, kültürler ve demografik gruplar arasında gözlemlenen farklılıklarla genetik, sosyal ve çevresel faktörlerin karmaşık etkileşiminin etkisini yansıttığını vurgulamaktadır (1).

Avrupa Komisyonu adına hazırlanan rapora göre Avrupa'da yıllar içinde alkol tüketimi açısından önemli dalgalanmalar yaşandığı belirlenmiştir (28). Bu rapor 1970'lerin ortalarında bireylerin yılda ortalama 15 litre saf alkol tükettiği bir zirve yaşanırken son yıllarda kademeli bir düşüş görüldüğünü belirtmiştir. Ancak aynı rapora

göre Avrupa, alkol tüketiminde dünya lideri olmaya devam etmiştir. Raporda, alkol tüketiminin % 44'ünü oluşturan bira, en popüler tercih olmaya devam ederken şarap ve diğer alkollü içkilerin de önemli düzeyde tercih edildiği yer almıştır. Ayrıca Avrupa nüfusunun önemli bir kısmının, yani yaklaşık 266 milyon yetişkinin her gün alkol tükettiği; bunlardan 58 milyondan fazlasının önerilen limitleri aştığı ve 20 milyon kadarının potansiyel olarak alkol bağımlılığı kriterlerini karşıladığı belirtilmiştir. Ek olarak 15-16 yaşındaki öğrencilerin neredeyse tamamının en az bir kez sarhoşluk yaşadıkları ve ortalama alkole başlama yaşının 12,5 olduğu bildirilmiştir (28).

2.1.3. Riskli Alkol Kullanımı İçin Risk Faktörleri

Alkol Kullanım Bozukluğu gelişimi için risk faktörleri çok yönlüdür ve genetik, psikolojik, sosyal ve çevresel etkiler olarak kategorize edilebilir. İlk olarak araştırmalar, genetiğin AKB'ye yatkınlıkta önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ailede AKB veya diğer madde kullanım bozuklukları öyküsünün bulunmasının kişinin AKB riskini arttırdığı, bunun da bozukluğun kalıtsal bir bileşeni olduğu öne sürülmüştür (29). Buna göre genetik faktörlerin, alkolün beynin ödül sistemlerini etkilemesiyle birlikte bireyin problemli içme davranışları geliştirme olasılığını etkileyebileceği belirtilmiştir (29). Ayrıca bir dizi genetik faktörün kişinin alkol kullanım bozukluğuna yatkınlığı üzerinde önemli bir etkisi olduğu vurgulanmıştır. Araştırmalar, alkol metabolizmasında yer alan genlerin (alkol dehidrojenaz: (ADH) ve aldehit dehidrojenaz: (ALDH)) çok önemli bir rol oynadığını göstermiştir (30). Bu genlerdeki belirli varyasyonların, AKB'nin başlangıcına karşı koruyucu bir etkiye sahip olabileceği, bu varyasyonların vücudun alkolü nasıl işlediğini etkilediği ve potansiyel olarak alkol tüketimini caydırıcı yan etkilere yol açabileceği tespit edilmiştir (30).

Genetik faktörlerin yanı sıra kimi psikopatolojilerin komorbid olarak AKB açısından risk faktörleri olduğundan söz edilebilir. Daha önceki araştırma bulgularına göre depresyon, anksiyete, bipolar bozukluk ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi zihinsel sağlık bozuklukları olan bireylerde AKB gelişme riskinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (31,32). Kimi çalışmalarda AKB ile şizofreni, majör depresif bozukluk ve kişilik bozuklukları gibi psikiyatrik bozukluklar arasındaki yüksek oranda komorbidite ortaya koyulmuş ve bu eş tanının altında yatan nöral düzeneklerin karmaşıklığı vurgulanmıştır (33). Araştırmacılar bu psikiyatrik hastalıklarla ilişkili bilişsel bozulmanın, olumsuz duyguların ve dürtüsellüğün AKB'ye duyarlılığı

artırabileceğini bulmuşlardır (33). Bir diğer bakış açısıyla AKB ile zihinsel bozukluklar arasındaki ilişki, bireylerin kendi zihinsel bozukluklarının belirtileriyle başa çıkmak için alkol kullanabileceğini ve bunun da riskli alkol tüketimi kalıplarına yol açabileceğini öne süren “kendi kendine tedavi” hipoteziyle açıklanmaktadır (32).

Genetik faktörlerin yanı sıra çevresel faktörlerin de AKB ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Örneğin, çevresel toksinlere maruz kalma, yaşam tarzı faktörleri ve beslenme alışkanlıkları gibi çevresel stres etkenlerinin nörogelişimsel bozukluklarla bağlantılı olduğu ve nörobiyolojik değişikliklerin AKB dâhil çeşitli sağlık koşullarına karşı bireysel duyarlılığı etkilediği tespit edilmiştir (34,35). Çevresel faktörler ile genetik yatkınlıklar arasındaki etkileşim, AKB etiyojisinin karmaşıklığını vurgulamaktadır. Çevresel maruz kalmaların epigenetik düzenekler yoluyla genetik ifadeyi değiştirebileceği, bunun da çevre ile AKB riski arasındaki ilişkiyi daha da karmaşık hâle getirebildiği belirtilmektedir. (36,37).

Alkole erken yaşta başlamak, yaşamın ilerleyen dönemlerinde AKB gelişiminin güçlü bir göstergesidir. Boylamsal bir çalışma, alkole erken başlamanın, yoğun kullanım kalıplarının ve aile ortamında alkol kullanımının AKB'nin önemli belirleyicileri olduğunu göstermiştir (38). Alkol kullanımına erken başlanmasının normal beyin gelişimine müdahale edebileceği ve ağır alkol tüketimi kalıplarının yerleşme olasılığını artırabileceği tespit edilmiştir (39). Bunlara ek olarak erkek cinsiyetinin AKB ile güçlü bir ilişkisi olduğunu ortaya koyan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (28,40).

Bazı kişilik özellikleri de AKB riskinin artmasıyla ilişkilendirilmiştir. Dürtüsellik, heyecan arayışı, yüksek düzeyde stres ve kaygı gibi özelliklerin, başa çıkma düzeneği veya heyecan aramanın bir yolu olarak bireyleri riskli alkol kullanımına yatkın hâle getirebileceği belirtilmiştir (41). Lise öğrencileri ile yapılan yakın zamanlı bir çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin alkol tüketimine yönelme nedenlerinin kişisel arzularını tatmin etmek ve gerginlikten kurtulmak olduğu belirlenmiştir (40).

2.2. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI

Çocukluk çağı travmaları, bireyin zihinsel sağlığını ve gelişimini önemli ölçüde etkileyebilecek bir dizi olumsuz deneyimi kapsar. Bu travmalar genel olarak; duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve cinsel istismar olarak sınıflandırılır (42,43). Bu bölümde ÇÇT türleri tanıtılmıştır.

2.2.1. Duygusal İstismar

Çocuklukla psikolojik kötü muamele olarak adlandırılan çocuklukta duygusal istismar, çocuğun duygusal sağlığını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir dizi bakıcı davranışını içerir. Fiziksel istismar veya ihmalden farklı olarak duygusal istismarın daha az görünür olması, onun çocuğun sağlığı üzerindeki ciddi, uzun vadeli zararlı etkilerini azaltmamaktadır. Duygusal istismar; sözlü saldırı, tehdit, korkutma, tecrit, alay etme ve aile içi şiddete tanık olmanın yanı sıra çocuğun duygusal ihtiyaçlarının ihmal edilmesi, psikolojik bakımının sağlanmaması ve çocukta şefkatin esirgenmesi gibi ihmalleri de içermektedir (44,45).

Duygusal istismarın belirtileri, aşağılayıcı ifadeler ve sürekli eleştiri gibi ince biçimlerden çocuğa değersizlik, yetersizlik ve önemsizlik duyguları aşılacak, gerçek sorumluları görmezden gelip çocuğu suçlu görmek gibi daha örtük tutumlara kadar çeşitlilik gösterir. Duygusal istismarın yarattığı içsel hasarlar, fiziksel istismarın bıraktığı fiziksel kanıtların aksine, tanıma ve müdahaleyi karmaşık hâle getirebilir.

Duygusal istismarın gelişim üzerindeki olumsuz etkilerinin derin olabileceği ve potansiyel olarak depresyona, kaygıya, düşük özgüvene, sosyal geri çekilmeye ve sağlıklı ilişkiler kurmada zorluklara yol açabileceği belirtilmektedir (46). Ayrıca mağdurların kimlik gelişimi sorunları, duygu düzenleme zorlukları, stres ve travmaya karşı artan hassasiyetle karşı karşıya kalabilecekleri vurgulanmaktadır (46). Duygusal istismarla mücadele etmek için duygusal güvenliği, dayanıklılığı ve güvenli bağlanmayı destekleyen ortamlar yaratmanın oldukça önemli olduğu belirtilmiştir (47). Bu stratejiler bakıcıları destekleyici etkileşimlerin önemi konusunda eğitmeyi, çocukları duygusal zarardan koruyacak politikaları yürürlüğe koymayı ve duygusal istismardan etkilenenlere terapötik destek sağlamayı içermektedir (48).

2.2.2. Fiziksel İstismar

Çocukluk çağında fiziksel istismar; vurma, dövme, yakma gibi çeşitli yollarla veya bedensel zarar oluşturacak diğer yöntemlerle çocuğa fiziksel zarar verilmesi olarak tanımlanmaktadır (49). Bu tür istismar, çocuklara yönelik kötü muamelenin en görünür biçimlerinden biridir ve morluklar, kırık kemikler, yanıklar veya ağır vakalarda ölüm gibi ani fiziksel etkilerle karakterize edilir (49).

Fiziksel istismar sadece ani fiziksel yaralanmalara neden olmakla kalmaz, aynı zamanda uzun vadeli psikolojik etkilere de neden olur. Fiziksel istismara maruz kalan çocukların saldırganlık, depresyon, kaygı, okulda ve akran ilişkilerinde zorluklar gibi duygusal ve davranışsal sorunlar geliştirme riski daha yüksektir (50). Fiziksel istismarın etkisi, yetişkinliğe kadar uzanır ve madde kullanımı, zihinsel sağlık bozuklukları ve şiddet içeren davranış kalıpları riskini artırır (51).

Fiziksel istismar mağduru olma risk faktörleri arasında ailede şiddet öyküsü, ebeveynin madde bağımlılığı, ebeveynin ruh sağlığı sorunları ve sosyoekonomik stres faktörleri yer alır. Bu faktörler istismarı mazur göstermez ancak fiziksel istismarın meydana geldiği ortamları çevreleyen karmaşıklıkları vurgular (52).

Fiziksel istismarı önleme ve ele alma çabaları, aile destek sistemlerinin güçlendirilmesini, ebeveynlik eğitiminin sağlanmasını, bakıcılar arasında madde bağımlılığı ve zihinsel sağlık sorunlarının ele alınmasını ve risk altındaki aileleri desteklemek için toplum temelli müdahalelerin uygulanmasını içeren çok yönlü yaklaşımları içermektedir (53).

Fiziksel istismarla mücadelede çocukların iyileşip gelişebilecekleri güvenli, destekleyici ortamlara erişmelerini sağlamak oldukça önemlidir. Müdahaleler, istismarın fiziksel ve duygusal yaralarını iyileştirmeye, dayanıklılığı artırmaya ve istismar döngüsünün devam etmesini engellemeye odaklanmalıdır (54).

2.2.3. Fiziksel İhmal

Çocuklukta fiziksel ihmal, bakıcının çocuğun yiyecek, giyecek, barınma, tıbbi bakım ve zarardan korunma gibi temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılamadaki başarısızlığını ifade eder (55). Zorunlu eylemleri içeren fiziksel istismardan farklı olarak fiziksel ihmal, bakıcının eylemsizliğinin çocuğa ciddi zarar vermesi veya zarar verme riskine yol açtığı ihmal eylemlerini içerir (56).

Fiziksel ihmal, çocuğun sağlığı ve gelişimi açısından ciddi sonuçlar doğurabilir. Yetersiz beslenme, kötü fiziksel sağlık, gelişimde gecikme ve yetersiz tıbbi bakım fiziksel ihmalin yaygın sonuçlarıdır. Yetersiz beslenen çocuklar sıklıkla konsantrasyon, hafıza ve öğrenme konularında zorluklarla karşılaştıklarından bu fiziksel sağlık sorunları, uzun vadeli bilişsel ve akademik zorluklara yol açabilir (55).

Ayrıca fiziksel ihmal yaşayan çocuklar; bağlanma bozuklukları, düşük özgüven ve sosyal ilişkilerde zorluklar gibi duygusal ve psikolojik etkilerden de muzdarip olabilirler. Yeterli fiziksel bakımın olmaması, çocuğa duygusal bakım ve destek eksikliğinin sinyalini verebilir, bu da değersizlik ve terk edilme duygularına yol açabilir (57).

Fiziksel ihmale ilişkin risk faktörleri arasında ebeveynin madde bağımlılığı, zihinsel sağlık sorunları, yoksulluk, sağlık hizmetleri ile sosyal hizmetlere erişim eksikliği ve çocuk yetiştirme konusunda bilgi veya beceri eksikliği yer almaktadır. Bu faktörler, genellikle daha geniş sosyal ve ekonomik sorunlarla iç içe olan fiziksel ihmalin karmaşıklığını vurgulamaktadır (58).

Fiziksel ihmalin önlenmesi, altta yatan bu risk faktörlerini ele alan kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Ev ziyareti programları, ebeveynlik eğitimi ve destek hizmetleri gibi toplum temelli müdahaleler, risk altındaki ailelere çocuklarına yeterli düzeyde bakım sağlamak için ihtiyaç duydukları kaynak ve bilgileri sağlayabilir. Ayrıca yoksulluğu, sağlık hizmetlerine erişimi ve sosyal destek sistemlerini ele alan politikalar, fiziksel ihmal vakalarının azaltılmasında önemlidir (59). Müdahale stratejileri çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya, sağlıklı gelişimini teşvik etmeye ve gelecekteki ihmali önlemeye odaklanmaktadır (60).

2.2.4. Duygusal İhmal

Çocuklukta duygusal ihmal, bakıcının çocuğa yeterli duygusal destek, ilgi ve sefkat sağlama konusundaki sürekli başarısızlığını kapsar (61). Genellikle görünmez olan bu ihmal türü, çocuğun sağlıklı duygusal ve psikolojik gelişimi için hayati önem taşıyan eylemlerin ihmal edilmesini içerir. Çocuğun temel fiziksel ihtiyaçlarının ihmal edildiği fiziksel ihmalden farklı olarak duygusal ihmal, çocuğun duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarına hitap etmektedir (61).

Duygusal ihmalin sonuçları derin ve uzun sürelidir. Duygusal ihmal yaşayan çocuklar, gelişimsel gecikmelerden, güvenli bağlanma kurma zorluklarından, duygusal ve sosyal geri çekilmeden ve yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde depresyon ve anksiyete gibi zihinsel sağlık bozuklukları riskinden muzdarip olabilir (62). Duygusal destek ve tanınma eksikliği, çocuğun öz saygısını önemli ölçüde etkileyebilir, değersizlik duygusuna ve çarpık bir öz imaja yol açabilir (46).

Ayrıca duygusal ihmal, çocuğun duygularını düzenleme ve stresle baş etme yeteneğini engelleyebilir. Bu durum çocuğun duygusal zekâsının zayıf olmasına, ilişkileri ve sosyal etkileşimleri yönetmede zorlanmasına neden olabilir (46). Besleyici ve duygusal açıdan destekleyici bir ortamın yokluğu, aynı zamanda bilişsel gelişime ve akademik başarıya da zarar verebilir. Bu durum da duygusal bakımın genel çocuk gelişimindeki kritik rolünü vurgulamaktadır (63).

Duygusal ihmal için risk faktörleri arasında ebeveynlerin zihinsel sağlık sorunları, madde bağımlılığı, bakıcıların kendi ihmal veya istismar yaşantıları, yoksulluk ve sosyal izolasyon gibi çevresel stres faktörleri yer alır. Bu risk faktörleri, genellikle ailevi ve toplumsal sorunlardan kaynaklanan duygusal ihmalin karmaşıklığının altını çizmektedir (64).

Duygusal ihmali önleme ve müdahale stratejileri, altta yatan risk faktörlerini ele alarak aile ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bakıcılara çocuğun gelişimi ve duygusal ihtiyaçları konusunda eğitim vermek, ruh sağlığı ve madde bağımlılığı tedavisi sunmak ve sosyal destek ağlarını güçlendirmek duygusal ihmalin önlenmesinde önemli adımlardır (65). Müdahaleler ayrıca ihmal edilen çocukların duygusal yaralarını iyileştirmeye, dayanıklılıklarını artırmaya, sağlıklı duygusal ve sosyal beceriler geliştirmelerine odaklanır. Terapötik hizmetlere, destekleyici eğitim ortamlarına ve olumlu yetişkin rol modellerine erişim, duygusal ihmalden etkilenen çocukların iyileşmesine ve sağlıklı gelişimine yardımcı olmaktadır (66).

2.2.5. Cinsel İstismar

Çocuğun cinsel istismarı, bir yetişkinin veya ileri yaşta ergenin, çocuğu cinsel uyarılma için kullandığı bir dizi istismar davranışını içerir. Bu davranışlar hem temasslı (cinsel dokunma, saldırı gibi) hem de temassız (pornografiye maruz bırakma, cinselleştirilmiş iletişim gibi) olabilir ve mağdurun refahını önemli ölçüde etkiler.

Bu tür istismardan kaynaklanan travma, kalıcı duygusal, psikolojik ve fiziksel sağlık sorunlarına yol açabilir (67). Çocuk cinsel istismar mağdurları genellikle depresyon, anksiyete ve TSSB dâhil olmak üzere derin psikolojik etkiler yaşarlar. İstismar normal gelişimi bozabilir ve güven, öz saygı ve kişiler arası ilişkilerde zorluklara yol açabilir. Cinsel istismar mağdurlarının yakınlıkla ilgili sorunlarla mücadele etmesi, madde bağımlılığı ve intihar davranışı riskinin artması alışıldık bir durumdur (68).

Çocukları cinsel istismara karşı daha savunmasız hâle getiren risk faktörleri arasında ailevi dengesizlik, önceden şiddete maruz kalma ve uygun denetimin olmadığı ortamlar yer almaktadır. Engelli çocuklar ve halihazırda diğer istismar türlerine maruz kalmış olanlar özellikle risk altındadır (69).

Etkili önleme stratejileri, hem çocukları hem de yetişkinleri hedef alan kapsamlı eğitim ve farkındalık programlarını, denetim önlemleri ile koruyucu önlemlerin artırılmasını ve potansiyel istismarcıları caydırmak için katı yasal düzenlemelerin uygulanmasını içerir. Beden özerkliği konusunda eğitim veren ve çocukların istismarı güvenli bir şekilde ifşa edebilmeleri için raporlama düzenekleri kuran okullar ve toplumsal kuruluşlar bu çabalarda hayati öneme sahiptir (70).

İyileşme ve destek için bireyin deneyimlerine ve semptomlarına göre uyarlanmış kanıta dayalı terapötik müdahaleler; travmanın etkisini azaltmayı, güvenlik ve güven duygusunu yeniden inşa etmeyi ve mağdurun genel zihinsel sağlığını ve refahını desteklemeyi amaçlamaktadır. Yasal ve sosyal hizmetler; güvenliğin sağlanmasında, adaletin kolaylaştırılmasında, mağdurlara ve ailelerine sürekli destek sağlanmasında kritik rol oynamaktadır (59).

Bireyin yaşantısında maruz kaldığı travma türleri, psikolojik sağlığa etki edebilecek dinamiklerdir. ÇÇT'nin özellikleri dikkate alındığında alkol kullanımının riskleri ile birleştiğinde bireyde oluşturabileceği tabloyu incelemek önem arz etmektedir. Sonraki bölümde ÇÇT ve alkol kullanımı arasındaki ilişkiden söz edilecektir.

2.3. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE ALKOL KULLANIMI

Çocukluk çağı travmaları, bireyin yetişkinlik dönemindeki zihinsel ve fiziksel sağlığını önemli ölçüde etkileyebilecek bir dizi olumsuz deneyimi kapsar. Bu deneyimler fiziksel, duygusal ve cinsel istismarın yanı sıra fiziksel ve duygusal ihmali de içerir. ÇÇT ile daha sonraki yaşamda AKB gelişimi arasındaki ilişkiyi anlamak için öncelikle ÇÇT'nin yetişkinlik dönemindeki potansiyel etkilerini anlamak önemlidir.

Çocukluk çağı travmalarının etkisi, anlık duygusal ve fiziksel zararın çok ötesine uzanır ve bireyin psikolojik ve duygusal gelişiminin dokusuna derinlemesine yerleşir. Fiziksel, duygusal ve cinsel istismarın yanı sıra fiziksel ve duygusal ihmali de kapsayan bu travmalar, çocuğun etkili başa çıkma düzenekleri geliştirme ve duyguları düzenleme becerisinin gidişatını temelden değiştirir. Bu bozulma yalnızca geçici bir aşama değildir ve aynı zamanda uyumsuz bir başa çıkma stratejisi olarak madde kullanımına belirgin bir duyarlılık da dâhil olmak üzere uzun vadeli psikolojik zayıflıklara zemin hazırlayabilir (71,72).

Çocukluk travması ile AKB gelişimi arasındaki bağlantı hem karmaşık hem de çok yönlüdür. İlişkinin özünde sağlıklı başa çıkma düzeneklerinin gelişimindeki bozulmalar yer almaktadır (20). Travma yaşamış birçok kişi için alkol, başlangıçta sıkıntı verici duyguları ve anıları yönetmek, geçici bir rahatlama sağlamak veya acılarından kaçmak için uygun bir araç olarak görünebilir. Bununla birlikte alkolün etkilerine karşı tolerans arttıkça, alkole yönelik psikolojik ve fiziksel ihtiyaç yoğunlaştıkça bu “kendi kendine tedavi”, hızla bağımlılığa ve istismara dönüşebilir (20).

Çocukluk çağı travmalarının şiddeti ve kronikliği bu dinamikte kritik bir rol oynamaktadır. Travmatik stres faktörlerine daha şiddetli ve uzun süreli maruz kalma, daha sonra AKB gelişmesi riskini önemli ölçüde artırır. Bu ilişki kısmen travmanın beyin stres düzenleme sistemleri üzerindeki bileşik etkilerinden kaynaklanmaktadır. Çocuklukta uzun süre strese maruz kalmak, vücudun stres tepkisini yöneten hipotalamus-hipofiz-adrenal (HPA) ekseninde değişikliklere yol açabilir. Bu değişiklikler bireyleri strese karşı daha duyarlı hâle getirebilir ve bireylerin stresle ve duygusal düzensizlikle başa çıkmak için alkol kullanma olasılığını artırabilir (73).

Çocukluk çağı travmaları beyin ödül sisteminin gelişimini de etkileyebilir. Travma geçiren çocuklar, tipik olarak eğlenceli aktivitelerden zevk almayı daha zor bulabilirler, bu da onları alkol veya diğer maddelerin sağladığı gibi yoğun ödül veya rahatlama kaynakları aramaya yöneltebilir. Bu dış tatmin kaynakları arayışı, madde kullanım kalıplarını da sağlamlaştırabilir ve AKB geliştirme riskini artırabilir (74).

Çocukluk travmalarının meydana geldiği sosyal ve çevresel bağlamın dikkate alınması da önemlidir. Travma geçiren çocuklar, sıklıkla bakıcıları ve akranlarıyla olan ilişkilerinde kesintiler yaşar; bu da izolasyona, güvensizlik duygularına ve sağlıklı bağlar kurmada zorluklara yol açar. Bireyler yalnızlık duygularını hafifletmeye veya madde kullanımının yaygın olduğu akran gruplarına uyum sağlamaya çalıştıkça madde kullanımı riski de artar (75).

Çocukluk çağı travmalarının etkisini ele almak, etkilenen bireyleri desteklemek ve madde kullanımı gibi uyumsuz başa çıkma stratejilerinin gelişimini önlemek için erken müdahaleyi içeren kapsamlı bir yaklaşımı gerektirir. Sağlıklı duygu düzenleme becerileri geliştirmeye, travmayı işlemeye ve destekleyici sosyal bağlantılar kurmaya odaklanan terapötik müdahaleler, ÇÇT nedeniyle AKB riski taşıyan bireyler için etkili tedavi planlarının kritik bileşenleridir (76).

2.3.1. Çocukluk Çağı Travmalarından Alkol Kullanım Bozukluğuna Giden Yollar

Psikanalitik kuramın erken dönemlerinde, histerinin çocukluk dönemine ait cinsellikle ilgili travmatik yaşantıların bastırılması ile ilişkili olduğu ileri sürülmüştür (77). Daha sonra Freud (78), kuramında ruhsal sorunların oluşumunda dürtülerin işlevini ve düşlemlmeyi daha öne çıkarmışsa da travma tümüyle dışlanmış değildir. Psikanalitik kuram, travmatik yaşantıların bireyde psikoseksüel gelişim dönemlerinde söz konusu olan duraksama alanlarına (fiksasyon) gerilemeye (regresyon) sebep olarak çocukluk nevrozlarını tekrar harekete geçirdiğini ileri sürmektedir (79). Ayrıca Freud (80), yetişkinlikteki alkol kullanımını çocukluk döneminde emme ile yaşanan hazza ulaşmanın yetişkinlikteki görünümü olarak ifade etmektedir.

Bağlanma kuramı ise erken travma yaşantılarının güvenli bağlanma gelişimini bozabileceğini ve sağlıklı kişiler arası ilişkiler kurmada zorluklara yol açabileceğini öne sürmektedir. Bağlanma, öteki ile yakınlık arama ve kurulan yakınlığın karşılıklı devam

ettirilmesi olarak tanımlanmıştır ve temel bakım verene olan bağlanmadaki güvensizlik düzeyi arttıkça diğer kişilere olan bağlanma olasılığı da düşmektedir (81). Bu nedenle kişinin hayatındaki ilk bağlanma figürü olarak anne ile kurulan bağ, kişinin hem ruhsal yapılanmasında hem de özellikle ergenlik ve erişkinlik dönemindeki aile dışındaki kişi ve gruplarla söz konusu olacak bağlanma ve ilişki kurma biçimlerinde belirleyicidir (82). Birincil bağlanma figürü olarak temel bakım veren ile güvenli bir bağlanma kurulamaması hâlinde çocuğun enerjisini bu figürün dikkatini çekmek için harcadığını ifade eden Mahler (83), bu durumu kur yapmak olarak nitelendirmektedir. Dolayısıyla henüz bağlanma sürecini güvenli bir biçimde oluşturamamış çocuk, enerjisini buna harcarken ayrılma ve bireyselleşme sürecine geçip tamamlayamayacaktır. Güvensiz bağlanmaları olan bireyler, alkolü sosyal durumlarda gezinmenin veya duygusal bağlantının boşluğunu doldurmanın bir yolu olarak kullanabilir, bu da AKB geliştirme riskini daha da artırabilir (84).

Çocukluk çağı travmasından AKB'ye giden yolları anlamak, bireyleri madde bağımlılığına yatkın hâle getiren psikolojik sıkıntı ile nörobiyolojik değişiklikler arasındaki karmaşık etkileşimin araştırılmasını içerir. Kendi kendine tedavi (self-medication) hipotezi bu bağlamda en yaygın kabul gören çerçevelerden biridir (20). Bu hipotez, alkol kullanımının başlangıçta ÇÇT'nin yaygın sonuçları olan anksiyete, depresyon ve TSSB semptomlarını hafifletmek için bir araç olduğu fikrinin altını çizmekte (20), bireylerin travmatik yaşantılarından kaynaklanan psikolojik acı ve sıkıntıyı kendi kendine yatıştırmak için bir başa çıkma düzeneği olarak alkole yönelebileceğini öne sürmektedir. Bununla birlikte zamanla bu adaptif strateji, uyumsuz bir modele dönüşebilir ve birey, duygusal ve psikolojik sıkıntıyı yönetmek için giderek daha fazla alkole bağımlı hâle gelindikçe AKB'nin gelişmesine yol açabilir.

Kendi kendini tedavi etme hipotezinin önerdiği psikolojik düzeneklerin ötesinde çalışmalarda elde edilen önemli bulgular, travmanın neden olduğu nörobiyolojik değişikliklerin stres tepkisi, duygusal düzenleme ve ödül sistemiyle ilgili beyin bölgelerini etkilediğine işaret etmektedir. ÇÇT, özellikle de kronik stres veya istismar içeren travmalar, vücudun stres tepki düzeneğinde çok önemli olan hipotalamus-hipofiz-adrenal (HPA) ekseninin işleyişini değiştirebilir (73). Hipotalamus-hipofiz-adrenal (HPA) ekseninin düzensizliği, strese karşı duyarlılığın artmasına ve ödül tepkisinin değişmesine neden olabilir; kısa vadeli stres giderici ve ödüllendirici etkileri nedeniyle

alkolü daha çekici hâle getirebilir (73). Travmalar duygu düzenleme ve dürtü kontrolünde rol oynayan amigdala, prefrontal korteks ve hipokampus gibi beyin yapılarının gelişimini etkileyebilir. Bu alanlardaki değişiklikler, duyguları yönetmede zorluklara ve artan dürtüsellliğe yol açabilir. Bunlar alkol de dahil olmak üzere daha yüksek madde bağımlılığı riskine katkıda bulunan faktörlerdir (85).

Sosyal öğrenme kuramı ÇÇT ile AKB arasındaki ilişkiyi görmeyi sağlayan bir mercek sunar. Bu teoriye göre ailesinde veya sosyal çevresinde baş etme düzeneği olarak madde kullanımına tanık olan çocuklar, bu davranışları tekrarlayarak öğrenebilirler. Bir çocuk, stresle veya duygusal acıyla başa çıkmak için bir ebeveynin veya bakıcının alkol kullandığını gözlemlerse, bu çocuğun kendi travmatik yaşantılarına yanıt olarak benzer başa çıkma stratejilerini benimseme olasılığı daha yüksek olabilir (86).

Bu modellerin tümü, ÇÇT'den AKB'ye giden yolun çok yönlü doğasını vurgulamakta, hem travmanın psikolojik etkilerini hem de alkol bağımlılığına duyarlılığı artıran nörobiyolojik değişiklikleri ele almanın önemini altını çizmektedir.

Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında ÇÇT türleri ile alkol bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların varlığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmalardan birinde çocukluğunda travma öyküsü bulunan kişilerin kontrol grubuna kıyasla daha çok alkol ve madde bağımlısı oldukları, travmanın şiddeti arttıkça çoklu madde kullanımının arttığı bulunmuştur (8).

Travmanın alt boyutlarına bakıldığında en yaygın ÇÇT duygusal ihmal olarak belirtilmektedir (8,87,88). Duygusal ihmal ve alkol bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar çelişkili bulgular ortaya koymaktadır. Bazı çalışmalar, çocukluk çağında duygusal ihmale uğramış kişilerin ileriki yıllarda alkol bağımlılığına daha meyilli olduğunu gösterirken (10,89) diğer bir çalışma sonucuna göre, duygusal ihmal ve alkol bağımlılığı arasında ilişki bulunamamıştır (22).

Alkol bağımlılığı olan grupların fiziksel istismar oranlarının alkol bağımlısı olmayan gruplardan yüksek olduğu gösterilmektedir (10,11,87,90,91). Afifi ve ark. (10) tarafından yapılan bir çalışmada, çocuklukta yaşanan fiziksel istismarın sonraki yıllardaki alkol bağımlılığını arttırdığı gösterilmiştir. Başka araştırmalarda, alkol bağımlılığı olan grupların duygusal istismar oranlarının alkol bağımlısı olmayanlardan yüksek olduğu (92,93); ayrıca çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalan kişilerin,

yetişkinlikte alkol ve madde kullanım oranlarının istismar öyküsüne sahip olmayanlardan yüksek olduğu bulunmuştur (22,94-96). Diğer bir çalışma sonucuna göre, çocukluk çağında yaşanan cinsel istismar ile alkol bağımlılığı arasında ilişki olmadığı ortaya koyulmuştur (87). Çocuklukta yaşanan ihmal türleri ve alkol bağımlılığı konusunda yapılan araştırmaların sonuçları, fiziksel ihmalin alkol ve madde kullanımını arttırdığını göstermiştir (10,16,72,87).

2.3.2. Epidemiyolojik Bulgular

Çocukluk travmasını yetişkinlikteki AKB'ye bağlayan epidemiyolojik bulgular erken dönemdeki olumsuz deneyimlerin daha sonraki madde kullanım davranışları üzerindeki derin etkisine dair kritik bilgiler sunmaktadır. Yapılan bir araştırmanın bulguları çocuklukta yaşanan olumsuzluklar ile AKB riski arasındaki ilişkiyi ortaya koymuş ve birden fazla travma türünün bu riski artırmadaki kümülatif etkisini vurgulamıştır (97). İlgili araştırma bulguları, duygusal, fiziksel ve cinsel istismarın yanı sıra duygusal ve fiziksel ihmal gibi ne kadar çok travma türüne maruz kalınırsa yaşamın ilerleyen dönemlerinde AKB gelişme olasılığının da o kadar yüksek olduğunu göstermektedir (97,98). Bu ilişkiler, AKB etiolojisinde ÇÇT'nin altını çizmektedir. Bunu daha da destekleyen bir meta-analiz çalışmasında birçok çalışmadan elde edilen veriler sentezlenmiş ve çocuklukta kötü muamele ile AKB arasındaki güçlü ilişki doğrulanmıştır (99). Bu kapsamlı inceleme, çalışma tasarımıındaki, popülasyondaki ve ÇÇT ile AKB ölçümündeki farklılıklara bakılmaksızın çalışmalar arasındaki bulguların tutarlılığını vurgulamaktadır. Bu analizlere ek olarak boylamsal çalışmalar ÇÇT' nin AKB gelişimi üzerindeki etkisine dair zamansal bir bakış açısı sunmaktadır. Örneğin, yapılan boylamsal bir çalışmada, çeşitli çocukluk çağı sorunlarına maruz kalmanın, alkol kullanımına erken başlamayı yordadığı bulunmuştur (71).

2.4. SAVUNMA DÜZENEKLERİ

Freud'a göre (100) ruhsal savunma düzenekleri acı verici ya da tahammül edilemeyen düşlem ve duygulanımlara karşı, bilinç dışı işleyen, benliğin direnme araçlarıdır. Anna Freud (101) ise ruhsal bir süreç olarak nitelendirdiği bu düzenekleri, bireyin kaygı verici durumlardan uzaklaşmasını sağlayan benliğin bir işlevi olarak tanımlamaktadır.

Savunma düzenekleri ruhsal gelişim aşamalarındaki işlevselliklerine ve bireyin yaşamı üzerindeki etkilerine göre çeşitli biçimlerde sınıflandırılmaktadır (102). Andrew ve ark. (103), araştırmalarda kullanılmak üzere geliştirdikleri ölçekte savunma düzeneklerini olgun, nevrotik ve immatür düzenekler olarak sınıflandırmışlardır. Bu çalışmada yer alan savunma düzenekleri Şekil 2.1’de görselleştirilmiştir.



Şekil 2. 1: Savunma düzenekleri

2.4.1. Olgun Savunma Düzenekleri

2.4.1.1. Yüceltme: Psikanalitik teoride kavramsallaştırıldığı şekliyle yüceltme, bireylerin sosyal olarak kabul edilemez dürtülerini yalnızca sosyal olarak kabul edilebilir değil, aynı zamanda oldukça değer verilen faaliyetlere yönlendirdikleri daha uyumlu ve karmaşık savunma düzeneklerinden birini temsil eder. Freud (104), yüceltme kavramını, bireylerin kabul edilemez dürtülerini olumlu, sosyal açıdan yararlı eylemlere dönüştürebilmelerinin bir yolu olarak ortaya koymuştur. Freud'un teorisine göre bu düzenek medeniyetin, kültürün ve bireysel yaratıcılığın gelişimi için hayati öneme sahiptir ve temel içgüdülerin sanat, bilim ve toplumsal hizmet alanlarında başarılarla dönüşmesini sağlar. Örneğin, normalde çatışma veya şiddet olarak ortaya çıkacak olan saldırgan dürtüler, yüceltme yoluyla rekabetçi sporlara kanalize edilebilir ve böylece bu dürtüler için sosyal olarak kabul edilebilir bir çıkış yolu sağlanabilir. Aynı şekilde toplumsal normlar nedeniyle doğrudan ifade edilemeyen cinsel enerjiler de sanatsal yaratıma dönüşerek önemli sanat veya edebiyat eserlerinin ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu süreç sadece bireyin temel dürtülerinin kontrol edilmesine yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda kültürel ve sosyal açıdan değerli sonuçların yaratılmasını teşvik ederek sosyal gelişime de katkıda bulunur.

Freud (105), yüceltmeyi hayati bir savunma düzeneği olarak görmüştür çünkü gerçekliği çarpıtan veya inkâr eden diğer savunma düzeneklerinin aksine yüceltme, içgüdüsel dürtülerin toplumsal normlara uygun bir şekilde ifade edilmesine olanak tanır ve böylece bu dürtülerin doğrudan ifade edilmesinden kaynaklanabilecek olumsuz sonuçların önüne geçer. Bu, insan zihninin çatışmayı üretkenliğe dönüştürme yeteneğinin bir kanıtıdır ve psikolojik olgunluk ile sağlığın bir işaretidir. Ayrıca yüceltme, bireylerin iç çatışmalarıyla daha uyumlu bir şekilde baş etmelerine yardımcı olmayı amaçlayan psikanalitik terapinin temel taşı olarak kabul edilir.

Yüceltmenin önemi, bireysel psikolojinin ötesinde kültürel ve sosyal boyutlara da uzanır. Freud, yüceltme olmasaydı toplumun işleyişinin insan içgüdülerinin doğrudan ifade edilmesiyle bozulacağını savunmuştur. Dolayısıyla yüceltme, sadece kişisel bir savunma düzeneği değil, aynı zamanda kültürel gelişim ve toplumsal uyum için de temel bir süreçtir (104,106).

2.4.1.2. Mizah: Olgun bir savunma düzeneği olarak mizah, stresli veya olumsuz bir durumun ironik, eğlenceli veya absürt yönlerini görme kapasitesiyle karakterize edilir ve böylece olumsuzluğa veya umutsuzluğa başvurmada hayatın zorluklarıyla başa çıkmanın bir yolunu sağlar. Freud (106) mizahı, yalnızca sıkıntıdan kurtulmakla kalmayıp aynı zamanda dayanıklılık ve refahı artıran benzersiz bir bakış açısı sunan en yüksek psikolojik savunma düzeneklerinden biri olarak görmüştür.

Freudyen teoriye göre mizah, bireyin bir durumun üstesinden gelmesine olanak tanır ve bu durumun neden olabileceği acı veya stresten belirli bir mesafe sağlar. Bu kopuş, inkâr veya baskı yoluyla değil, durumun gülünecek bir şeye dönüştürülmesi ve böylece algılanan etkisinin azaltılması yoluyla sağlanır (106). Freud (106), mizahın bireyin içinden geldiğini ve dış koşulların kişinin sevinç ve zevk duygusunu azaltmasına izin vermeyi reddederek gerçekliği fethetmenin bir yolu olarak hizmet ettiğini vurgulayarak mizahı, şaka veya komedi gibi diğer rahatlama biçimlerinden ayırmıştır.

Mizahın terapötik değeri, zor durumların duygusal yükünü hafifletme yeteneğinde yatmaktadır ve mizah, normalde bastırılmış olabilecek duyguların ifade edilmesi için bir çıkış noktası sağlamaktadır. Mizah, umut ve güç duygusunu teşvik ederek yaşamın olumsuzluklarına karşı daha dengeli bir bakış açısını kolaylaştırmaktadır. Mizahı paylaşmak bireyler arasında bağlar oluşturduğundan, sosyal desteği arttırdığından ve yalıtma duygularını azalttığından strese karşı bir tampon görevi görür, hatta sosyal bağlantıları güçlendirebilir (107).

Bunlara ek olarak mizahın, stres hormonlarının azalması ve bağışıklık sisteminin işleyişinin artması da dâhil olmak üzere fizyolojik faydalarla ilişkilendirilmesi, sağlığı ve dayanıklılığı artırmadaki rolünü daha da vurgulamaktadır (108). Zorluklarda mizah kullanma yeteneği, aynı zamanda duygusal zekânın ve psikolojik olgunluğun da bir işareti olabilir. Bu da yaşamın karmaşıklığının anlaşılmasını ve doğasında var olan çelişkilerin kabul edilmesini yansıtır.

Psikoterapide mizahın kullanımı, danışanların deneyimlerini daha hafif bir şekilde yeniden çerçevelemelerine yardımcı olan, böylece içgörüyü kolaylaştıran, direnci azaltan ve değişimi teşvik eden değerli bir araç olabilir. Mizahı ustaca kullanan terapistler, terapötik bir ittifakı geliştirerek ve terapötik sürecin etkinliğini artırarak danışanların sorunlarının üstesinden daha kolay gelmelerine yardımcı olabilir.

2.4.1.3. Beklenti: Beklenti, bilinçli düşünce sürecine dayandığı ve gerçekçi problem çözmeye yönelik olduğu için olgun bir savunma düzeneği olarak görülür. Bu düzenek, bireylerin gelecekteki stres faktörlerinin etkilerini önlemek veya azaltmak için öngörücü eylemler kullandığı “proaktif başa çıkma” kavramıyla yakından ilgilidir. Potansiyel zorlukları öngörerek ve bunlara zihinsel veya fiziksel olarak hazırlanarak bireyler stresin psikolojik sağlıkları üzerindeki etkisini önemli ölçüde azaltabilirler (109). Pratik anlamda beklenti; planlama, gerçekçi hedefler koyma ve bir durumun çeşitli sonuçlarını değerlendirme gibi stratejileri içerir. Örneğin, bir kişi topluluk önünde konuşmanın stresini, konuşmasını iyice hazırlayarak, arkadaşlarının önünde pratik yaparak veya sunumunun başarısını gözünde canlandırarak öngörebilir. Bu hazırlık sadece anlık stresi azaltmakla kalmaz, aynı zamanda uzun vadeli duygusal dayanıklılık için önemli olan güven ve yeterliliği de geliştirir.

Bir başa çıkma stratejisi olarak beklentinin etkinliği, proaktif başa çıkma ve ileriye dönük problem çözmenin, yaşamın stres etkenleriyle baş etmede daha iyi sonuçlara yol açabileceğini öne süren psikoloji ve davranış bilimi alanlarındaki araştırmalarla desteklenmektedir (110). İlgili stratejiler, bireylerin çevreleri üzerinde kontrol sahibi olmalarını ve zorlukların üstesinden daha kolay ve daha az sıkıntıyla gelmelerini sağlar. Bu nedenle beklenti, bireyleri gelecekteki zorluklarla hazırlıklı ve öngörülü bir şekilde yüzleşmeye teşvik eden, stres ve kaygının yaşamları üzerindeki etkisini en aza indiren karmaşık bir psikolojik stratejiyi temsil eder.

2.4.1.4. Baskılama: Olgun bir savunma düzeneği olarak baskılama, dikkati sıkıntı veren bir duygu ya da arzuyu erteleme yönündeki bilinçli kararı içerir. Kabul edilemez görülen düşünceleri veya duyguları engellemek için bilinçsizce çalışan bastırmanın aksine baskılama gönüllü bir eylemdir. Bir kişi, profesyonelliğini sürdürmek için bir toplantı sırasında öfke duygularını baskılamayı seçebilir ve bu duygularla daha uygun bir zamanda meşgul olmayı planlayabilir. Bu düzenek, duyguların veya arzuların geçici olarak rafa kaldırılmasına izin vererek bireylerin potansiyel olarak yıkıcı duygulara kapılmadan eldeki göreve odaklanmasını sağlar (111,112).

Baskılama, olgun bir savunma düzeneği olarak kabul edilir çünkü bireyin kendi içsel durumlarını bilinçli olarak yönetme yeteneğini yansıtır. Öz kontrol ve öngörü göstergesidir. Kişisel duyguları profesyonel veya sosyal yükümlülüklerle dengeleyerek

günlük yaşamın taleplerini yönlendirmek için sıklıkla kullanılan bir stratejidir. Bireyler, belirli duyguları ne zaman ve nerede ifade edeceklerine karar vererek karmaşık sosyal ortamlarda daha iyi etkileşimlerde bulunabilir ve rollerini etkili bir şekilde yerine getirebilirler (112). Araştırmalar, baskılamanın adaptif doğasını vurgulayarak bilinçli kullanımının duygu düzenlemeyi kolaylaştırabileceğini ve duygusal refaha katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir (113) çünkü duyguyu anında ifade etmenin mümkün olmadığı veya olumsuz sonuçlara yol açabileceği durumlarda baskılama, daha uygun bir zamana kadar duyguları yapıcı bir şekilde yönetmenin bir yolunu sunmaktadır (113). Bununla birlikte baskılamanın kronik kullanımının dezavantajlara sahip olabileceğini unutmamak önemlidir. Sonuçta altta yatan duygulara değinmeden baskılamaya aşırı güvenmek, artan strese ve duygusal işlemede potansiyel zorluklara yol açabilir. Bu nedenle baskılama, daha geniş bir duygu düzenleme stratejileri repertuarının parçası olarak kullanıldığında, baskılanmış duyguların sağlıklı bir şekilde ifade edilmesine ve işlenmesine olanak tanıdığına işlevseldir (114).

Terapötik bağlamlarda, danışanın baskılama yöntemini nasıl kullandığını anlamak, onun başa çıkma stratejileri ve duygusal düzenleme kalıpları hakkında fikir verebilir. Terapistler, danışanlarla birlikte çalışarak baskılamayı kullanmalarının altında yatan duyguları keşfedebilir ve onların, baskılamayı da içeren ancak bununla sınırlı olmayan daha çeşitli duygusal düzenleme becerileri geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu yaklaşım, duygusal kaçınmaya veya adreslenmemiş duygusal gerilimin oluşmasına yol açmadan baskılamanın uyarlanabilir amacına hizmet etmesini sağlar (115).

2.4.2. Nevrotik Savunma Düzenekleri

2.4.2.1. Yapma bozma: Bu düzenek, kabul edilemez veya incitici olan bilinç dışı bir düşünceyi, geçersiz kılmayı veya tersine çevirmeyi amaçlayan eylemler yoluyla, yapma bozma girişimini temsil eden nevrotik bir savunma düzeneğidir (111).

Bu düzenek genellikle suçluluk veya utanç duyguları tarafından yönlendirilir ve kişinin eylemlerinin olumsuz sonuçlarından hem suçluluk ya da kaygı hem de toplumsal onaylanmama veya cezalandırılma açısından kaçınma girişimini temsil eder. Örneğin, bir arkadaşına karşı bilinçsizce düşmanlık duyguları besleyen bir kişi, kötü bir düşünceye kapıldıktan sonra o arkadaşına sevgi göstermede veya istenmeyen iyilikler yapmada aşırıya kaçabilir. Aşırı nezaket, kişi bilinçli olarak bu dinamiğin farkında olmasa da ilk baştaki düşmanca düşünceyle ilişkili suçluluk hissini ortadan kaldırmaya

ve hafifletmeye hizmet eder. Freud (111), “yapma bozma” kavramını tehlikeli veya kabul edilemez olarak görülen düşünce veya duyguları reddetme veya bunlarla mücadele etme çabası olarak tanımlar. Bu süreç, özellikle obsesif-kompulsif davranışlarda, kişinin kaygı verici obsesif düşünceleri nötralize etmek için yaptığı ritüeller veya kompulsiyonlar aracılığıyla ortaya çıkar. Günlük hayatta, “yapma bozma” davranışları, bir kişinin bilinç dışında “yanlış” olarak algıladığı bir eylemi telafi etmeye çalıştığı, batıl inançlara dayanan eylemlerde veya zorunlu hissettiği özür dileme durumlarında görülebilir.

Yapma bozma, suçluluk veya kaygıyı geçici olarak hafifletebilse de çarpıtmaya ve inkâr etmeye dayanması, bireylerin altta yatan sorunlarla yüzleşmelerini ve bunları çözmelerini engelleyebilir. Bu savunma düzeneği, normal işleyişi engelleyen zorlayıcı davranış kalıplarına yol açtığına veya bireylerin eylemlerinin ve duygularının sorumluluğunu almasını engellediğinde özellikle uyumsuz hâle gelebilir.

2.4.2.2. Psödo altruizm: Psödo altruizm (sözde fedakârlık), bir bireyin öncelikle başkaları için gerçek bir endişeden dolayı değil, kendi ihtiyaçlarını karşılama veya kendi rahatsızlıklarını hafifletme aracı olarak fedakâr davranışlarda bulunduğu nevrotik bir savunma düzeneğidir (116). Bu düzenek bireylerin bilinçsizce onaylanmayı, suçluluk ve kaygıdan kurtulma arayışındayken ilgili ve bencil olmayan bir öz imajı sürdürmelerine olanak tanır.

Verme eyleminin gerçek empati ve başkalarına yardım etme arzusuyla motive edildiği gerçek fedakârlığın aksine, sahte fedakârlık bireyin çözülmemiş iç çatışmaları veya ihtiyaçları tarafından yönlendirilir. Örneğin bir kişi, bir hayır kurumuna büyük miktarda para bağışlayabilir ancak bunu hayır kurumunun amacına derin bir bağlılıktan ziyade cömert olarak görülme arzusundan veya diğerlerinden daha fazlasına sahip olmanın getirdiği kişisel suçluluğu hafifletmek için yapıyor olabilir (116).

Freud (117), bu tür davranışların dinamiklerini daha geniş psikanalitik teorileri bağlamında tartışmış, özverili görünen eylemlerin genellikle kendi kendine hizmet eden güdülerle açıklanabileceğini vurgulamıştır. Bu davranışların, benliğin iç çatışmaları yönetme ve sosyal olarak kabul edilebilir bir öz imajı sürdürme girişiminin tezahürleri olarak anlaşılabilmesini öne sürmüştür.

Psödo altruizmin dışarıdan gerçek fedakârlık gibi görünmesi nedeniyle hem davranışı gerçekleştiren kişi hem de başkaları tarafından tanımlanması zor olabilir. Ancak temel ayrım, eylemin arkasındaki temel motivasyonda ve birey üzerinde yarattığı psikolojik etkilerde yatmaktadır. Gerçek fedakâr davranışlar, pozitif bağlılık ve empati duygularıyla ilişkilendirilirken sözde fedakâr davranışlar, davranışı yönlendiren temel duygusal ihtiyaçlar karşılanmadığı için bireyin boş veya tatminsiz hissetmesine neden olabilir (116).

2.4.2.3. İdealleştirme: İdealleştirme, bireylerin başkalarına, nesnelere veya fikirlere abartılı derecede olumlu nitelikler atfettiği bir savunma düzeneğidir. Bu düzeneğe, dış dünyayı gerçekçi olmayan olumlu bir ışık altında algılayarak duygusal çatışmayı veya stresi yönetmeye hizmet eder. İdealleştirme yoluyla bireyler kendilerini hayal kırıklığı, yetersizlik veya kırılganlık gibi gerçeklikle ilişkili olumsuz duygulardan geçici olarak koruyabilirler. Freud (118), idealleştirme kavramını psikanalitik teorileri bağlamında ortaya atmış ve bu kavramın nesne ilişkileri ve narsizm dinamiklerindeki rolünü vurgulamıştır ve idealleştirme, bir partnerin diğerini mükemmel veya üstün olarak görebildiği romantik ilişkilerin erken aşamalarında önemli bir rol oynamaktadır (118). İdealleştirme kişiler arası ilişkilerle sınırlı değildir; aynı zamanda kavramların, kurumların ve hatta kendine özgü niteliklerin idealleştirilmesinde de ortaya çıkabilir. Benlik saygısını güçlendirerek ve duygusal rahatlık sağlayarak koruyucu bir işlev görse de kronik idealleştirme, gerçekliğin idealize edilmiş olanın gerisinde kaldığı durumlarda sorunlara yol açabilir. Bu tutarsızlık, önemli duygusal sıkıntılara ve gergin ilişkilere neden olabilir.

Kernberg (119) daha sonra Freud'un ilk görüşlerini genişleterek idealleştirmenin kişilik organizasyonundaki, özellikle de narsistik ve borderline kişilik yapıları içindeki rolünü tartışmıştır. Ayrıca idealleştirmenin düşük öz saygıyı ve parçalanmış öz imajı telafi etmek için idealleştirilmiş bir nesneyle birleşme girişimi olarak hizmet edebileceğini de vurgulamıştır. Terapötik ortamlarda idealleştirmeyi ele almak, idealleştirme ihtiyacını yönlendiren güvensizlikleri veya çözülmemiş çatışmaları keşfetmeyi içerir. Terapi, bireylerin başkaları ve kendileri hakkında daha gerçekçi ve bütünlük bir bakış açısı geliştirmelerine, daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına ve istikrarlı bir öz değer duygusu geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

2.4.2.4. Karşıt tepki geliştirme: Karşıt tepki geliştirme, bireyin bilinçsizce, gerçek ya da kabul edilemez duygularının tersi olan duygu, düşünce ya da davranışları ifade ettiği bir savunma düzeneğidir. Bu düzenek, zıt özellikleri veya duyguları aşırı vurgulayarak altta yatan gerçek dürtüleri gizlemeye hizmet eder. Freud (78), karşıt tepki geliştirme kavramını psikanalitik teorisinin bir parçası olarak ortaya koymuş ve bu kavramın, sıkıntı verici dürtüleri karşıtlarına dönüştürerek kaygıyı ve iç çatışmayı yönetmedeki rolünü vurgulamıştır. Örneğin yasak arzular besleyen biri, bu arzulara karşı sesli bir muhalefet duruşu benimseyebilir; aynı cinsiyete karşı çözümlenmemiş cinsel duyguları olan bir kişinin eşcinselliğe karşı ateşli bir eleştirilen hâline gelmesi söz konusu olabilir.

Freud'un karşıt tepki geliştirmeye ilişkin yaklaşımı, daha sonraki psikanalistler tarafından da geliştirilmiştir. Anna Freud (101), savunma düzenekleri üzerine yaptığı çalışmada, karşıt tepki geliştirmenin çocukluk gelişiminde yaygın olduğuna ve çatışan duygularla baş etme aracı olarak devreye girdiğine dikkat çekmiştir.

Karşıt tepki geliştirme bazı bağlamlarda adaptif olabilir ve bireylerin sosyal olarak kabul edilemez dürtülerini toplumsal normlara uygun bir şekilde yönlendirmesine olanak tanır. Ancak aşırı kullanıldığında katı kişilik yapılarına, kişiler arası zorluklara ve kişinin gerçek duygu ve arzularından kopukluğa yol açabilir. Düzenek, aynı zamanda bireyin kabul edilemez dürtülerinin tezahüründen kaçındığı fobiler veya obsesif-kompulsif davranışlar geliştirmesine de katkıda bulunabilir (120).

Terapötik ortamlarda karşıt tepki geliştirmeyi tanımak, bireyin ifade ettiği tutum ve davranışları ile bilinç dışı duyguları arasındaki karmaşık etkileşimin anlaşılmasını içerir (19). Terapi, karşıt tepki geliştirmenin altında yatan gerçek duyguları yavaşça ortaya çıkarmayı, bireyin bu duyguları daha sağlıklı, daha bilinçli bir şekilde kabul etmesine ve bütünleştirmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu süreç, genellikle kabul edilemez dürtülerin kökenlerinin araştırılmasını ve yeni, daha uyumlu başa çıkma stratejilerinin geliştirilmesini içerir (19).

2.4.3. İmmatür Savunma Düzenekleri

2.4.3.1. Yansıtma: Yansıtma, bireyin kendi kabul edilemez düşüncelerini, duygularını veya güdülerini bilinçsizce bir başkasına atfettiği psikolojik bir savunma düzeneğidir. Benliğin bu istenmeyen yönlerini başkalarına yansıtarak birey, kendi içindeki varlığını inkâr edebilir, böylece kendi kaygısını veya rahatsızlığını azaltabilir. Freud (100), yansıtma kavramını psikanalitik teorilerinde ortaya atmış, bireylerin bilinçli olarak kabul edemedikleri iç çatışmaları dışsallaştırdıkları paranoya ve diğer psikopatolojik durumlardaki rolünü vurgulamıştır.

Yansıtma, günlük yaşamın ve kişiler arası ilişkilerin çeşitli yönlerinde ortaya çıkabilir. Örneğin, kendi saldırganlık dürtülerinden rahatsız olan bir kişi, başkalarını gereksiz yere düşmanca veya tehditkâr olarak algılayabilir. Benzer şekilde derin kıskançlık duyguları yaşayan biri, başkalarını kıskançlıkla suçlayabilir ve böylece iç çatışmayı dış dünyaya kaydırabilir.

Freud'un yansıtma hakkındaki tartışmaları, düzeneğin nevrozdaki rolünü ve bunun sosyal ve kişiler arası dinamikler üzerindeki daha geniş sonuçlarını anlamak için bir temel sağlamıştır. Freud (118), yansıtmanın yalnızca benliği iç çatışmalardan korumaya hizmet etmekle kalmayıp aynı zamanda bireylerin istenmeyen nitelikleri kolektif olarak dış gruplara yansıtması nedeniyle sosyal önyargıların ve stereotiplerin oluşumuna da katkıda bulunduğunu gözlemlemiştir. Daha sonra Anna Freud ve Melanie Klein gibi psikanalitik teorisyenler kavramın kapsamını genişleterek onun çocuk gelişimi ve nesne ilişkilerindeki önemini araştırmışlardır. Klein (121), özellikle bebeklerin kendilerinde istenmeyen özelliklerini annelerine yansıtırları ve annenin hem iyi hem de kötü olarak algılanmasına yol açan paranoid-şizoid konumda olabileceklerini öne sürerek yansıtmanın rolünü vurgulamıştır.

Yansıtma iç çatışmaları dışsallaştırarak kişisel sıkıntıyı geçici olarak hafifletebilirken çarpık gerçeklik algılarına, ilişkilerde zorluklara ve kişinin kendi istenmeyen özellikleriyle yüzleşmede ve bunları bütünleştirmede başarısızlığa yol açabilir. Terapötik ortamlarda yansıtmayı ele almak, bireylerin kendi yansıtılan düşüncelerini ve duygularını tanımlarına, yansıtmayı yönlendiren temel kaygılarını anlamalarına ve iç çatışmalarla daha sağlıklı baş etme yolları geliştirmelerine yardımcı olmayı içerir (122).

2.4.3.2. Pasif saldırganlık: Bireylerin hoşnutsuzluklarının kaynağıyla doğrudan yüzleşmek yerine başkalarına yönelik öfkelerini veya düşmanlıklarını dolaylı veya pasif bir şekilde ifade ettikleri savunma düzeneğidir. Bu davranış; erteleme, somurtkanlık, inatçılık, kasıtlı verimsizlik veya görevleri tamamlayamama şeklinde ortaya çıkabilir. Açıkça çatışmacı olan doğrudan saldırganlığın aksine pasif saldırganlık, bireylerin olumsuz duygularını açık bir çatışma olmadan ifade etmelerine olanak tanır ve böylece düşmanlıklarının doğrudan sorumluluğundan kaçınılır (123). Örneğin, bir yöneticinin kararından memnun olmayan bir çalışan, işlerini geciktirerek muhalefetini ifade edebilir ve açık bir yüzleşme olmadan otoriteyi kurnazca baltalayabilir. Benzer şekilde, sevgilisinden rahatsız olan bir partner, sessiz kalmayı tercih edebilir, böylece konu hakkında doğrudan iletişime geçmeden memnuniyetsizliğini ifade edebilir. Pasif saldırganlık, kendini güçsüz hisseden veya sonuçlardan korktuğu için öfkelerini doğrudan ifade edemeyen, itaatkâr bir görünüm sergileme arzusu duyan kişiler için bir başa çıkma stratejisi olarak hizmet edebilir. Ancak öfkenin dolaylı ifadesi başkaları için kafa karıştırıcı ve incitici olabileceğinden, bu düzenek çoğu zaman kişiler arası ilişkilerde hayal kırıklığına ve yanlış anlamalara yol açmaktadır (121).

Terapötik ortamlarda pasif agresif davranışları ele almak, danışanların öfke veya kırgınlık duygularını daha doğrudan tanımlarına ve ifade etmelerine yardımcı olmayı içerir. Terapi, güçsüzlük duyguları ya da ele alınmamış şikâyetler gibi pasif saldırganlığın altında yatan nedenleri keşfetmeyi ve daha sağlıklı iletişim ve çatışma çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlar (122).

2.4.3.3. Dışa vurma: Dışa vurma, bireylerin bilinç dışı çatışma ya da duygularının üzerine düşünmek veya onları sözlü olarak iletmek yerine eylemler yoluyla ifade ettikleri bir savunma düzeneğidir. Bu düzenek genellikle duyguları doğrudan ifade etmenin zor olduğu veya engellenilen durumlarda gözlemlenir ve bu da kendine zarar veren ya da başkalarına zarar verebilecek davranışlara yol açabilir.

Anna Freud'a göre (101) dışa vurma, bireyin altta yatan sorunlarla doğrudan yüzleşmek zorunda kalmadan gerginlik veya sıkıntıdan kurtulmasına olanak tanır. Örneğin, bir ebeveyne karşı derin bir öfke duyan genç, bu öfkelerini dolaylı olarak ifade etmenin bir yolu olarak madde bağımlılığı veya eve giriş saatini ihlal etme gibi davranışlarda bulunabilir. Benzer şekilde çözülmemiş yasla uğraşan bir kişi, kendisini henüz ifade edemediği veya işleyemediği kargaşayı yansıtarak kendisini kavga ederken

veya dürtüsel davranırken bulabilir. Dışa vurma, bireyin çok acı verici veya kabullenmesi zor bulduğu iç çatışmaları dışsallaştırmasının bir yolu olarak hizmet eder. Duygusal rahatsızlıkta geçici bir rahatlama sağlasa da dışa vurma çoğu zaman durumu daha da karmaşık hâle getirir, bireyin sıkıntısını artırabilecek ve başkalarıyla ilişkilerini karmaşıklatabilecek olumsuz sonuçlara yol açar (124).

Terapötik bağlamlarda dışa vurma, bireyin davranışlarını yönlendiren duyguları tanımasına, eylemlerinin sonuçlarını anlamasına ve duygusal sıkıntıyla baş etmenin daha sağlıklı yollarını geliştirmesine yardımcı olmayı içerir. Terapi, dışa vurmaya yol açan duygusal çatışmaların temel nedenlerini keşfetmeyi, bireye duygularını ifade etmesi ve bunlar üzerinde çalışması için güvenli bir alan sağlamayı amaçlamaktadır (125).

2.4.3.4. Yalıtma: Yalıtma, bireylerin düşüncelerini duygularından ayırıp bu düşüncelerle ilişkili duygusal sıkıntıdan kaçındıkları bir savunma düzeneğidir. Duyguları düşünce içeriğinden izole ederek kişi, ilgili duygusal yoğunluğu yaşamadan zor anılar, fikirler veya deneyimlerle başa çıkabilir. Bu düzenek, bir deneyimin bilişsel yönünün kabul edildiği ancak duygusal etkisinin en aza indirildiği ya da tamamen göz ardı edildiği bir tür duygusal ayrılmaya veya bölümlendirmeye izin verir (111).

Travmatik bir olay hakkında konuşurken duygusal herhangi bir tepki göstermeyen biri yalıtma savunma düzeneği için örnek olabilir. Benzer şekilde bir kişi, acil servisler gibi yüksek stresli ortamlarda, durumun duygusal ciddiyetini görevinden izole ederek etkili bir şekilde işlev görebilir.

Yalıtma, duygusal katılımın bunaltıcı olabileceği durumlarda bireylerin işlevselliğini sürdürmelerine olanak tanıyan koruyucu bir savunma düzeneği olarak hizmet edebilir; ancak bu savunma düzeneğinin aşırı devreye sokulması, duyguları işlemede ve başkalarıyla özgün bağlantılar kurmada zorluklara yol açabilir. Yalıtma ile ilişkili duygusal uyuşma, bireyin tüm duyguları deneyimleme yeteneğini engelleyebilir, psikolojik refahını ve kişiler arası ilişkilerini etkileyebilir (101).

Terapötik ortamlarda yalıtma kullanımını ele almak, danışanların duygularıyla yeniden bağlantı kurmalarına, düşünce ve duygularını bütünleştirmelerine yardımcı olmayı içerir. Terapi, bireylerin bastırılmış duyguları keşfetmeleri ve daha sağlıklı başa çıkma düzenekleri geliştirmeleri için güvenli bir alan sağlayabilir (125).

2.4.3.5. Otistik fantezi: Otistik fantezi, bireyin gerçeklikten kaçmak için hayal kurma aracılığıyla devreye soktuğu bir savunma düzeneğidir (126). Bu düzene, bireylerin zihinlerinde gerçek yaşamlarındaki zorluklardan veya hayal kırıklıklarından çok uzak, idealleştirilmiş bir dünya yaratmalarına olanak tanır. Bir düşlem dünyasına çekilerek bireyler izolasyon, yetersizlik veya karşılanmayan ihtiyaçlardan geçici olarak kurtulabilirler.

Anna Freud'a göre (101) "otistik" terimi, otizm spektrum bozukluklarını ima etmeden düşlemlerin kendi kendine yeten doğasını ifade eder. Örneğin, işinde tatminsiz hisseden biri, tatminsizliğiyle başa çıkmanın bir yolu olarak oldukça başarılı bir kariyer hayali kurarak saatler harcayabilir. Yalnızlık veya sosyal izolasyon yaşayan bir kişi, kendisini ideal arkadaşlıklar veya romantik ilişkilerle ilgili ayrıntılı düşlemlere kaptırabilir. Otistik fantezi, geçici bir başa çıkma düzeneği olarak hizmet edebilir, rahatlık sağlayabilir ve hatta yaratıcılığı teşvik edebilir ancak bu savunmanın aşırı düzeyde devreye sokulması çeşitli zorluklara yol açabilir. Bireyler hayal dünyalarını gerçeğe tercih ettiklerinde sosyal etkileşimlerden çekilebilir, sorumlulukları ihmal edebilir veya gerçek hayattaki zorluklarla başa çıkma motivasyonlarını kaybedebilirler; bu da potansiyel olarak izolasyon veya depresyon duygularını şiddetlendirebilir (126).

Terapötik bağlamlarda, otistik fanteziye aşırı bağımlılığın farkına varılması ve ele alınması, danışanların düşleme kaçmalarını sağlayan temel ihtiyaçları veya çatışmaları anlamalarına yardımcı olmayı içerir. Terapi bireylerin gerçeklikle başa çıkmanın daha uyumlu yollarını bulmalarına yardımcı olmayı, dünyayla etkileşimi teşvik etmeyi ve gerçekçi hedefler ve ilişkiler peşinde koşmalarını amaçlamaktadır (125).

2.4.3.6. İnkâr: İnkâr, bireyin bir durumun gerçekliğini kabul etmeyi reddettiği ve böylece o gerçekliğe bağlı rahatsızlık veya kaygıdan kaçındığı bir savunma düzeneğidir (127). Stresli ya da acı veren bir gerçeğin varlığını inkâr ederek bireyler, bu durumun neden olabileceği duygusal sıkıntıyla yüzleşmek ya da onunla baş etmek zorunda kalmaktan kendilerini koruyabilirler. Freud (127), inkârı birincil savunma düzeneklerinden biri olarak tanımlamış ve hem normal psikolojik gelişimdeki hem de nevrotik davranışın tezahüründeki rolünü vurgulamıştır.

Bir bireyin ciddi bir sağlık sorunu olduğu açık olmasına rağmen tıbbi tedavinin gerekliliğini kabul etmemesi inkâr savunma düzeneğinin bir örneği olabilir. Benzer şekilde kişi, içerisinde bulunduğu herhangi bir ilişkideki çatışma ve tatminsizliğe rağmen her şeyin yolunda olduğu konusunda ısrar ederek ilişkideki sorunlarının ciddiyetini inkâr edebilir. İnkâr, bireylerin üzücü durumlara kademeli olarak uyum sağlamasına olanak tanıyan geçici bir başa çıkma stratejisi olarak hizmet edebilirken inkârın aşırı veya uzun süreli kullanımı olumsuz sonuçlara yol açabilir. Sorunları göz ardı etmek veya gerçeği kabul etmeyi reddetmek, bireylerin gerekli önlemleri almasını veya yardım aramasını engelleyebilir; potansiyel olarak durumu daha da kötüleştirebilir ve uzun vadede daha önemli sorunlara yol açabilir (101).

Terapötik ortamlarda inkârın ele alınması, danışanların gerçeklikle yüzleşmelerine ve gerçekliği kabul etmelerine nazikçe yardımcı olmayı, aynı zamanda ilgili duygusal sıkıntıyı yönetmek için destek ve stratejiler sağlamayı içerir. Terapi, zor durumlarla başa çıkmada daha uyumlu bir yaklaşımı teşvik etmeyi, dayanıklılığı ve problem çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (125).

2.4.3.7. Yer değiştirme: Yer değiştirme, bireyin duygularını veya dürtülerini tehditkâr veya kabul edilemez olarak algıladığı orijinal kaynaktan daha kabul edilebilir veya daha az tehditkâr bir hedefe yönlendirdiği bir savunma düzeneğidir (128). Bu düzeneğ, bireylerin duygularını veya arzularını, sıkıntılarının kaynağıyla doğrudan yüzleşmeyecek şekilde ifade etmelerine olanak tanır, böylece anlık kaygı veya çatışma azaltılır.

Yer değiştirmeye bir örnek, bir bireyin iş yerinde patronu tarafından kötü bir muameleye maruz kaldıktan sonra bu hayal kırıklığını evde bir aile üyesine öfke yoluyla ifade etmesi, öfkeyi ifade etmenin daha güvenli olduğu ve olumsuz sonuçlara yol açma olasılığının daha düşük olduğu bir kişiye yöneltmesi olabilir. Benzer şekilde ebeveynine karşı öfkesini ifade edemeyen bir ocuk, bu öfkesini bir oyunağa, evcil hayvana veya kardeşine aktarabilir.

Yer değiştirme, kısa vadede duyguları yönetmek için bir başa çıkma stratejisi olarak hizmet edebilirken bu düzeneğin aşırı devreye sokulması kişiler arası ilişkilerde ve duygusal düzenlemede zorluklara yol açabilir. Yer değiştirme bireyin sıkıntısının gerçek kaynağını gizleyebilir, altta yatan meseleyi ele almasını engelleyebilir ve potansiyel olarak özölmemiş duyguların birikmesine yol açabilir (101).

Terapötik ortamlarda yer değiştirmeyi ele almak, danışanların yer değiştiren duygu kalıplarını tanımalarına ve duygularının orijinal kaynaklarını anlamalarına yardımcı olmayı içerir. Terapi, bireylerin duygularını daha sağlıklı ifade etme ve onlarla baş etme yollarını geliştirmelerine, daha doğrudan ve yapıcı iletişimi teşvik etmelerine ve duygusal farkındalık ve düzenlemeyi geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır (125).

2.4.3.8. Disosiyasyon: Disosiyasyon (ayrışma) bireyin düşünceleri, anıları, çevresi, eylemleri ve kimliği arasında bir kopukluk ve süreklilik eksikliği yaşadığı bir savunma düzeneğidir. Bu düzeneğe, insanların kendilerini katlanılması çok zor olan deneyimlerden veya duygulardan uzaklaştırmalarına olanak tanıyarak travmatik veya stresli olayların tam etkisinden etkili bir şekilde kaçınmalarını sağlar. Freud (100) ayrışmayı histeri bağlamında araştırmış ve bunu travmatik anıların bilinçli farkındalıktan ayrıldığı ve görünürde bir neden olmaksızın semptomlara yol açan bir süreç olarak görmüştür.

Disosiyasyonun bir örneği, travmatik bir olay yaşadıktan sonra sanki olay hafızasından silinmiş gibi o olayın önemli yönlerini hatırlayamayacak durumda olan bir kişi olabilir. Disosiyasyonun başka bir biçimi, kişinin kendi bedeninden veya duygularından kopmuş hissetmesi, hayatı sanki bir film izliyormuş gibi deneyimlemesi durumunda ortaya çıkabilir. Bu fenomen genellikle duyarsızlaşma veya derealizasyon olarak tanımlanır.

Disosiyasyon, aşırı strese veya travmaya karşı koruyucu bir düzeneğe görevi görerek duygusal acıda geçici bir rahatlama sağlarken kronik veya ciddi disosiyasyon, bireyin duyguları sağlıklı bir şekilde işleme becerisine müdahale edebilir. Uzun süreli ayrışma, kişisel ilişkilerin kurulmasında veya sürdürülmesinde günlük yaşamla başa çıkmada zorluklara ve disosiyatif bozuklukların gelişmesine yol açabilir (129).

Terapötik ortamlarda, disosiyasyonu ele almak, danışanların disosiyatif semptomlarına katkıda bulunan travmatik veya stresli deneyimleri keşfetmeye başlayabilecekleri güvenli bir alan yaratmayı içerir. Terapi, bireylerin deneyimlerinin ayırık yönlerini bütünleştirmelerine, duygu düzenleme becerisini güçlendirmelerine ve genel psikolojik işleyişlerini iyileştirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır (130).

2.4.3.9. Bölme: Bölme insanları, durumları veya nesneleri orta yol olmadan tamamen iyi veya tamamen kötü olarak görmeyle karakterize edilen bir savunma düzeneğidir. Bu düzeneğe, bireylerin çatışan duyguları yönetmelerine yardımcı olur, ilişkilerin ve çevrelerinin karmaşıklığını daha yönetilebilir kılarak ikili terimlerle basitleştirir ve kaygıyı azaltır.

Başlangıçta Sigmund Freud tarafından nevrotik savunma düzenekleri bağlamında tanımlanan bölme, daha sonra kızı Anna Freud tarafından detaylandırılmış ve nesne ilişkileri teorilerinde, özellikle Melanie Klein tarafından, daha da geliştirilmiştir. Klein (121), erken çocukluk gelişiminde bölmenin genellikle ebeveyn figürlerine yansıtılan iyi ve kötü nesneler (yani dış gerçekliğin yönleri) arasındaki kafa karıştırıcı ayrımları kavramsallaştırmak için immatür bir savunma işlevi gördüğünü belirtmiştir. Örneğin, bölmeyi kullanan bir kişi, bir an için bir arkadaşını putlaştırabilir, onu mükemmel ve tamamen yardımsever olarak görebilir ancak daha sonra küçük bir çatışma veya hayal kırıklığına tepki olarak aniden onu tamamen kusurlu ve kötü niyetli olarak algılamaya başlayabilir. Bu katı siyah-beyaz düşünce yapısı; karmaşık, kararsız duyguların bütünleşmesini engellediğinden istikrarsız ilişkilere ve duygusal kargaşaya yol açabilir.

Bölme, duygusal ve kişiler arası dinamikleri basitleştirerek psikolojik sıkıntıyı geçici olarak azaltabilirken özellikle yetişkinlerde aşırı devreye sokulması, duygusal gelişimi ve sağlıklı ilişkiler sürdürme yeteneğini engelleyebilir. Bölme savunma düzeneğini sıklıkla kullanan insanlar, kendilerindeki ve başkalarındaki içsel çelişkileri uzlaştırmada zorluk yaşayabilir, bu da çarpık bir gerçeklik algısına yol açabilir (119).

Terapötik bağlamlarda bölmeyi ele almak, bireylerin başkalarına ve kendilerine ilişkin algılarındaki nüansları ve karmaşıklıkları fark etmelerine yardımcı olmayı içerir. Terapi, hem olumlu hem de olumsuz yönlerin tanınmasını ve kabul edilmesini teşvik ederek gerçekliğe daha bütüncül bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu süreç bireylerin daha istikrarlı ilişkiler ve daha tutarlı bir benlik duygusu geliştirmelerine yardımcı olabilir (131).

2.4.3.10. Rasyonalizasyon: Rasyonalizasyon, bireyin davranışlarını veya duygularını görünüşte mantıklı nedenlerle haklı çıkardığı, genellikle eylemlerinin veya duygularının gerçek açıklamasından kaçındığı bir savunma düzeneğidir (117). Bu düzenek, bireylerin davranışlarına ilişkin akla yatkın ancak sıklıkla yanlış açıklamalar yaratarak öz saygılarını korumalarına, suçluluk veya bilişsel uyumsuzluktan kaçınmalarına olanak tanır.

Freud (117), rasyonalizasyonu psikanalitik teori bağlamında tartışmış ve bu savunma düzeneğinin bilinç dışı arzularla çatışan ahlaki veya etik kaygıları haklı çıkarmadaki rolünü vurgulamıştır. Örneğin, bir sınava çalışmayı erteleyen ve sonrasında düşük performans gösteren bir öğrenci, sınavın adil olmayan bir şekilde zor olduğunu iddia ederek davranışlarını rasyonelleştirebilir ve böylece suçu kendi hazırlıksızlığı üzerinden uzaklaştırabilir. Benzer şekilde kıskançlık yaşayan biri, kıskandığı kişiye olumsuz nitelikler atfederek duygularını rasyonelleştirebilir ve böylece kendi güvensizliğini kabul etmekten kaçınabilir.

Rasyonalizasyon, rahatsız edici gerçekler veya eylemler karşısında bireyin benlik kavramını korumaya yönelik bir başa çıkma stratejisi olarak hizmet edebilir ancak bu savunma düzeneğinin aşırı devreye girmesi, bireylerin hatalarıyla veya istenmeyen duygularıyla yüzleşmesini ve bunlardan ders almasını engellediği için kişisel gelişime ve kişisel farkındalığa engel olabilir. Kalıcı rasyonelleştirme, çarpık bir gerçeklik algısına yol açarak karar almayı ve kişiler arası ilişkileri etkileyebilir (101).

Terapötik ortamlarda rasyonelleştirmeyi ele almak, danışanların bu savunma düzeneğini ne zaman kullandıklarını fark etmelerine yardımcı olmayı ve onları, kaçınmaya çalıştıkları duyguları keşfetmeye teşvik etmeyi içerir. Terapi, kişinin kendine karşı daha dürüst olmasını sağlamayı, duygusal içgörüyü ve gerçeklikle daha yapıcı bir şekilde başa çıkma yeteneğini geliştirmeyi amaçlar (125).

2.4.3.11. Bedenselleştirme: Bedenselleştirme (somatizasyon), psikolojik sıkıntının fiziksel semptomlarla ifade edildiği bir savunma düzeneğidir. Bu düzenek, bireylerin duygusal veya psikolojik streslerini, tanılanabilir bir tıbbi neden olmadan bilinçsizce fiziksel şikâyetlere veya rahatsızlıklara dönüştürmelerine olanak tanır.

Freud (77), histeri üzerine yaptığı çalışmalarında bedenselleştirme ile yakından ilişkili olan konversiyon belirtileri kavramını ele almış ve bilinç dışı çatışmaların duygusal çalkantıları ifade etmenin bir yolu olarak fiziksel semptomlar şeklinde ortaya çıkabileceğini öne sürmüştür. Örneğin yoğun kaygı veya stres yaşayan bir kişide kronik baş ağrısı, karın ağrısı veya başka fiziksel belirtiler gelişebilir.

Benzer şekilde çözülmemiş duygusal çatışmalar da sırt ağrısı, yorgunluk veya diğer spesifik olmayan fiziksel şikâyetler ile ortaya çıkabilir. Bu semptomlar, psikolojik sıkıntının fiziksel bir ifadesi olarak hizmet eder ve bireyin doğrudan tanıyamayacağı veya ifade edemeyeceği duygular için alternatif bir çıkış noktası sağlar.

Bedenselleştirme, duyguları hakkında konuşmayı zor bulan veya rahatsızlıklarının psikolojik kökenlerinin farkında olmayan bireylerde sıkıntıyı iletmenin bir yolu olarak hizmet edebilir; ancak bu savunma düzeneğinin devreye girmesi, odak noktasını fiziksel semptomlara yönelttiğinden altta yatan psikolojik sorunların teşhis ve tedavisinde zorluklara yol açabilir (77).

Terapötik ortamlarda somatizasyonu ele almak, danışanların fiziksel semptomları ile duygusal durumları arasındaki bağlantıyı keşfetmelerine yardımcı olabilir. Terapi, somatizasyona yol açan psikolojik çatışmaları keşfetmeyi, bireylerin duygularını daha doğrudan ifade edebilmeleri ve daha sağlıklı başa çıkma düzeneği geliştirebilmeleri için alan sağlamayı amaçlamaktadır (132).

2.4.3.12. Değersizleştirme: Değersizleştirme (devalüasyon), bireyin öz saygısını korumak veya kıskançlık, tehdit gibi duygularını yönetmek için birinin ya da bir şeyin önemini veya değerini azalttığı bir savunma düzeneğidir. Başkalarını ya da onların başarılarını daha az değerli veya önemli olarak algılayarak birey, üstünlük duygusunu koruyabilir, yetersizlik, kıskançlık gibi duygularını en aza indirebilir.

Bu düzenek sıklıkla, şişirilmiş bir kişisel imajı koruma ihtiyacından kaynaklanır ve başkalarının aşağılanması içerdiği için narsistik savunmalar bağlamında tartışılmaktadır (119). Örneğin, bir meslektaşının başarısından ötürü kendini tehdit altında hisseden bir kişi, meslektaşının yeterliliğini veya sıkı çalışmasını kabul etmek yerine bunu şansa veya dış etkenlere bağlayarak bu başarının değerini düşürebilir. Benzer şekilde, bir ilişkide kıskançlık duygusu yaşayan biri, kendi güvensizlik duygusunu azaltmak için partnerinin niteliklerini veya başarılarını değersizleştirebilir. Değersizleştirme, kıskançlık veya aşağılık duygularını geçici olarak hafifletebilir ancak

aynı zamanda kişiler arası zorluklara da yol açabilir. Başkalarını sürekli olarak küçümseyen bireyler kendilerini çevrelerinden izole edebilir ve kişisel gelişim ve bağlantı fırsatlarını kaçırabilirler (133).

Terapötik ortamlarda değersizleştirmenin ele alınması, danışanların bu savunma düzeneğini yönlendiren temel güvensizlikleri veya zayıf noktalarını keşfetmelerine yardımcı olmayı içerir. Terapi, başkalarına karşı daha gerçekçi ve empatik bir bakış açısı geliştirmeyi, kişisel farkındalığı artırmayı, kişinin kendisi ve başkalarıyla daha uyumlu ilişki kurma yollarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır (131).

Tüm bu savunma düzenekleri, ruhsal yapılanmada egonun farklı işlevselliklerini göstermektedir. Benlik bütünlüğünün korunması bağlamında savunma düzeneklerinin kullanılmasının önemi göz önünde bulundurulduğunda alkol kullanımı ile bu savunma düzeneklerinin ilişkisini incelemek alkol bağımlılığının dinamiklerini inceleme süreçlerinde faydalı olacaktır.

2.5. SAVUNMA DÜZENEKLERİ VE ALKOL KULLANIMI

Savunma düzenekleri ve alkol kullanımı karmaşık bir şekilde birbiriyle bağlantılıdır. Bireyler genellikle AKB dâhil olmak üzere madde bağımlılığına yol açabilen ve madde bağımlılığını artırabilen duygusal acı ve stresle başa çıkmak için psikolojik savunmaları kullanırlar. Bu düzenekler aşırı veya uygunsuz kullanıldığında, çözülmemiş psikolojik çatışmaları veya sıkıntıları yönetmenin bir yolu olarak alkol kullanımı gibi sağlıksız davranışların geliştirilmesine ve sürdürülmesine katkıda bulunabilir (20).

Freud (78), madde kullanımının kendi kendini tedavi etme, psikolojik sıkıntıyı veya karşılanmayan arzuları hafifletme aracı olarak hizmet edebileceğini öne sürmüştür. Maddelerin, haz ilkesi kavramına benzer şekilde, insan davranışını yönlendiren aynı bilinç dışı arzuları ve dürtüleri geçici olarak tatmin edebileceğini belirtmiştir (80).

Khantzian (20), yaptığı teorik çalışmasında AKB dâhil olmak üzere madde kullanım bozukluğu olan bireylerin, yetersiz başa çıkma düzenekleri nedeniyle ağrıyı hafifletmek ve duyguları yönetmek için alkol gibi maddeler kullandığını öne sürmüştür. Çalışmasında, belirli maddelerin duyguları veya psikolojik durumları yönetme yeteneklerine göre nasıl seçildiğini vurgulamış madde kullanım bozukluğu olan bireylerin bir nevi duygu düzenleme aracı olarak madde kullanımı gibi istenmeyen

yöntemlerle “kendi kendini tedavi etme” yoluna girdiklerini belirtmiştir (20). Buna göre AKB'li bireylerin sıklıkla kaygı, depresyon veya duygusal acı duygularını köreltmek için alkol kullandıklarını, bunların inkâr veya yansıtma gibi etkisiz savunma düzeneklerine bağlanabileceğini vurgulamıştır. Araştırmaların bir kısmı madde bağımlısı bireylerin rasyonelleştirme, yansıtma, inkâr ve bastırma savunmalarını sağlıklı bireylere göre daha fazla kullandığını ortaya koymuştur (134,135). Bunun yanı sıra diğer bulgular, madde bağımlılarının nevrotik savunma düzeneklerini kontrollere göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde kullandıklarını bulmuş, diğer temel savunma biçimleri açısından ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (136).

İlgili alan yazındaki kimi çalışmalar, spesifik olarak alkol kullanım bozukluğu ile savunma düzenekleri arasındaki ilişkiye dair içgörü sağlamıştır. Alkol ve/veya madde kullanım bozukluğu olan bireylerin kullandıkları psikolojik savunma düzeneklerinin bu tür bozukluğu olmayan kişilerle karşılaştırılması amaçlanan ve Türkiye’de yapılan bir çalışmada, araştırmanın örneklemini alkol ve madde kullanım bozukluğu kliniklerinde yatarak ve ayakta tedavi gören 34 kişi ve alkol ve/veya madde kullanım bozukluğu nedeniyle denetimli serbestlik ve yardım merkezlerine başvuran 28 kişi ile herhangi bir madde kullanmayan 60 sağlıklı birey oluşturmuştur (136). Alkol/madde kullanım bozukluğu olan bireylerde disosiyatif yaşantı düzeyinin bağımlı olmayan karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu; bağımlılığı olan bireylerin, bağımlı olmayan bireylere göre daha fazla disosiyatif deneyim yaşama eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada olgun savunma düzeneklerine bakılmış, araştırma grubundaki yüceltme ve beklenti savunmalarının puanları karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek, mizah ve bastırma savunmalarının puanları karşılaştırma grubundakiler arasında araştırma grubundakilere göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Nevrotik savunma düzenekleri incelendiğinde alkol/madde kullanım bozukluğu olan araştırma grubunun yapma bozma ve psödo altruizm savunma puanlarının karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. İmmatür savunma düzenekleriyle ilgili olarak bağımlılığı olmayan karşılaştırma grubu, alkol/madde kullanım bozukluğu olan araştırma grubuyla karşılaştırıldığında yansıtma, pasif saldırganlık ve yer değiştirme savunmalarında önemli ölçüde daha yüksek puanlara sahipken araştırma grubunun karşılaştırma grubuna göre dışa vurma, yalıtma ve otistik fantezi savunmalarında anlamlı derecede daha yüksek puanları olduğu saptanmıştır (136).

Türkiye’de benzer konuda yapılan bir diğer çalışma, AKB ile savunma düzeneklerinin ilişkilerine dair bulgular ortaya koymuştur (137). İstanbul Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Devlet Hastanesi Alkol ve Uyuşturucu Araştırma, Tedavi ve Eğitim Merkezi’nde Mayıs 2009 ile Aralık 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olan ilgili araştırmada, yatarak tedavi gören alkol bağımlılığı için DSM-IV tanı kriterlerini karşılayan 118 erkek hasta ile 60 kişilik sağlıklı kontrol grubu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışma grubuyla görüşmeler, detoksifikasyon döneminin ardından, yani alkol kullanımının son gününden üç ile dört hafta sonra gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre alkol bağımlılarının kontrol grubuna göre nevrotik ve immatür savunma stillerini, özellikle yansıtma, eyleme geçirme, bölme ve somatizasyonu daha fazla kullandıkları, mizah kullanımının ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Nevrotik savunma stiline ve bazı immatür savunma stillerinin kullanımı, alkol bağımlılığı ile karakterize edilmiş ve bu durum, alkol bağımlılarında psikopatolojinin şiddeti ile ilişkilendirilmiştir (137).

Literatürdeki diğer çalışmalara bakıldığında; inkâr, rasyonalizasyon ve yansıtma savunma düzeneklerinin alkol bağımlılığında öne çıktığı belirtilmiştir (18). Bazı çalışmalarda ise; AKB tanılı bireylerin sağlıklı bireylere kıyasla olgun savunma düzeneklerini daha az kullandıkları görülmüştür (17). Taşkent (136) tarafından yapılan çalışmada da AKB olan katılımcıların psödo altruizm, dışa vurma, otistik fantezi ve izolasyon immatür savunma düzeneklerini sıklıkla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu çalışmalara rağmen alkol bağımlıları ile bağımlı olmayan grupların, kullandıkları savunma düzenekleri açısından farklılaşmadığını gösteren çalışma da mevcuttur (138).

Bu çalışmada alkol kullanım süreçleriyle bağlantılı dinamiklerin incelenmesi amacıyla savunma düzeneklerinin alkol kullanımı ile ilişkisine ilave olarak ÇÇT de bu değerlendirmeye alınmıştır.

2.6. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, SAVUNMA DÜZENEKLERİ VE ALKOL KULLANIMI

Çocukluk çağı travmaları, bireyin psikolojik gelişiminin ve davranışının şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Çocukluk dönemindeki fiziksel veya duygusal istismar, ihmal veya diğer olumsuz olaylar gibi travmatik yaşantılar kalıcı psikolojik yaralar bırakabilir ve uyumsuz savunma düzeneklerinin gelişmesine katkıda bulunabilir (139).

Psikanalitik kurama göre savunma düzenekleri, bireylerin kaygıyla baş etmek ve kendilerini sıkıntı verici düşünce veya duygulardan korumak için kullandıkları bilinç dışı ruhsal düzeneklerdir. Bu savunma düzenekleri, bilincin çeşitli düzeylerinde çalışır ve hem uyumlu hem de uyumsuz şekillerde ortaya çıkabilir. Konu alkol kullanımına gelince bireylerin duygusal acıyı hafifletmek veya çözülmemiş ÇÇT ile ilişkili bunaltıcı duygulardan uzaklaşmak için bir tür kendi kendine tedavi olarak alkole başvurabileceği öne sürülmektedir (20).

Belirli savunma düzeneklerinin bireyin alkol kullanımına ve bağımlılığına olan eğilimini etkileyebileceğini gösteren çalışmalar; immatür savunma düzeneklerine başvuran bireylerin, altta yatan psikolojik çatışmalardan kaçınma veya bunlarla başa çıkma aracı olarak sorunlu alkol kullanım kalıpları geliştirmeye daha yatkın olabileceğini belirtmektedir (136,137). Psikanalitik kuram, ilişkili davranışların şekillenmesinde bilinç dışı çatışmaların ve arzuların rolünü vurgulamaktadır. Örneğin bağımlılık, saldırganlık veya öz saygı ile ilgili çözülmemiş sorunlar ve bireylerin tatmin arayışı, bireyleri duyguları üzerinde kontrol sahibi olma yolu olarak aşırı alkol tüketimine yöneltebilir (139).

Özetle, alkolle ilişkili davranışların altında yatan bilinç dışı motivasyonları ve ruhsal dinamikleri araştırarak alkol kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik etkili müdahale ve tedavi yaklaşımları geliştirilebilmektedir.

Önceki araştırmalar, ÇÇT'nin ve diğer olumsuz deneyimlerin yetişkinlikte ruhsal bozukluk riskini artırdığını göstermiştir. Örneğin, yapılan bir meta analiz çalışmasında çocukluk döneminde sırasıyla en güçlü olarak duygusal istismarın, daha sonra ihmalin ve cinsel istismarın yetişkinlik döneminde depresyon ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Aynı çalışmada aile içi şiddet ve fiziksel istismarın da depresyonla anlamlı olarak ilişkili olduğu tespit edilmiştir (140). Diğer araştırmalar istismara maruz

kalmış olmanın yalnızca ruhsal bozukluklarla değil, somatik bozukluklarla da ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan bir çalışmanın bulgularına göre istismar edilen bireylerin önemli ölçüde daha fazla fiziksel semptom bildirdikleri ve ameliyat olma olasılıklarının önemli ölçüde daha yüksek olduğu bulunmuştur (141). Aynı çalışmada istismara maruz kalan hastaların istismara uğramayanlara göre zararlı davranışlarda bulunma olasılıkları daha fazla bulunmuş depresyon tanısına sahip olma olasılıkları üç kat daha yüksek ve sağlıklarını “iyi” olarak tanımlama olasılıkları daha düşük olarak belirlenmiştir (141). Ayrıca sadece kadınlarla yapılan bir diğer çalışmada çocukluk çağında tekrarlayıcı cinsel istismara uğrayan bireylerin % 95’inin Eksen I kategorisine giren bir bozukluk yaşadığı, bu gruptaki bireylerin anlamlı olarak daha yüksek düzeyde TSSB, depresyon yaşadıkları ve anlamlı olarak daha yüksek düzeyde intihar amaçlı olmayan kendine zarar verme davranışlarında bulundukları bildirilmiştir (142).

Literatürde ÇÇT ile savunma düzenekleri arasındaki ilişkiyi açıklayan çeşitli araştırma bulguları bulunmaktadır. Yapılan bir çalışmada, duygusal istismar ve duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur (23). Bazı çalışmalar ise ÇÇT ile immatür savunma düzeneklerinin, özellikle de somatizasyonun, yetişkinlikte sıklıkla kullanılmasının ilişkili olduğunu göstermiştir (143,144). Araştırmalardan birinin bulguları, ÇÇT’nin, özellikle de cinsel istismarın ergenlerde şiddetli somatizasyonla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (143). Çocukluk çağı cinsel istismarı ile yetişkin kadınların ruh sağlığı arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmanın bulguları da, çocukluk çağı cinsel istismarının yetişkinlikteki ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğunu göstermiştir. Bu etkiler arasında depresyon, anksiyete ve diğer ruh sağlığı sorunları bulunmuştur (144).

Söz konusu ilişkilerin ÇÇT ve/veya karşılanmayan çocukluk ihtiyaçlarının (örneğin, aşırı koruyucu ve müdahaleci ebeveyn tutumlarına maruz kalmak, bakıcıyla şefkatli ilişkilerin eksikliği) sonucu olduğuna inanılmaktadır. Ayrıca bu durumun çocukluk çağındaki gelişim aşamalarına takılıp kalmaya yol açabileceği ileri sürülmüştür (144).

Türkiye’de yapılan bir çalışmada bağımlılık şiddeti ile ÇÇT ve disosiyatif yaşantıların kullanılan savunma düzenekleri üzerindeki etkisi incelenmiştir (136). Araştırmanın bulgularına göre alkol/madde bağımlılığı olan bireylerde ÇÇT Ölçeği’nin tüm alt ölçek puanlarının (duygusal istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal, fiziksel

ihmal, cinsel istismar) alkol/madde bağımlılığı olmayan karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada araştırma grubunun ÇÇT Ölçeği ve Disosiyatif Yaşantılar Ölçeği'nin tüm alt ölçeklerinden alkol/madde bağımlılığı olmayan karşılaştırma grubuna göre anlamlı derecede yüksek puan aldığı saptanmıştır. Bu çalışmadaki korelasyon analizi bulgularına göre bağımlılığın şiddeti, disosiyatif yaşantılar ve ÇÇT arttıkça immatür savunma düzeneklerini kullanma sıklığının arttığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada disosiyatif yaşantılar arttıkça olgun savunma düzeneklerini kullanma sıklığının azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca disosiyatif yaşantılar, ÇÇT ve bağımlılık şiddeti arasında pozitif bir korelasyon saptanmıştır (136).

Literatürdeki araştırmalar, çocukluktaki psikolojik travmaların, yaşamın ilerleyen dönemlerinde riskli alkol kullanımının gelişmesinde önemli bir risk faktörü olduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla çocukluktaki duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, ihmal ve aile içi şiddete maruz kalma dâhil olmak üzere psikolojik travmalar, AKB riski ile ilişkilendirilmiştir. Bunu destekleyecek şekilde kimi araştırmalar, yaşamın erken dönemlerinde yaşanan travmanın, beyin kimyasında ve yapısında değişikliklere yol açarak duygusal düzenlemeyi, dürtüsellliği ve ödül sistemini etkileyerek bir başa çıkma düzeneği olarak alkol ve madde kullanımına duyarlılığı artırabileceğini ileri sürmektedir (97).

Stresi ve duygusal çatışmayı yönetmek için kullanılan bilinçsiz psikolojik stratejiler olan savunma düzenekleri de riskli alkol kullanımı bağlamında önemli bir rol oynamaktadır. ÇÇT yaşayan bireyler, çözümlenmemiş travmayla başa çıkmanın bir yolu olarak inkâr, ayrışma veya yansıtma gibi uyumsuz savunma düzenekleri geliştirebilirler. Bu düzenekler, geçici olarak sıkıntıyı azaltırken duygusal işleme ve problem çözme becerilerini bozabilir ve olumsuz duyguları ve stresi yönetmek için bireyi alkol gibi maddelere daha fazla bağımlı hâle getirebilir (102). Literatür, bu tür uyumsuz savunma düzeneklerinin kullanımının artan madde kullanımı ve AKB riski ile ilişkili olduğunu vurgulayarak riskli alkol kullanımının önlenmesinde ve tedavisinde altta yatan psikolojik faktörlerin ele alınmasının öneminin altını çizmektedir (102).

Bu çalışma kapsamında potansiyel alkol bağımlısı olarak değerlendirilebilecek katılımcıların maruz kaldıkları ÇÇT ve kullandıkları savunma düzeneklerinin incelenmesi için nicel çalışmaların ötesinde nitel çalışmaların da zengin veri sağlayacağı düşünülmektedir.

2.7. PROJEKTİF TESTLERDE (RORSCHACH VE TEMATİK ALGI TESTİ) SAVUNMA DÜZENEKLERİ VE TRAVMA GÖRÜNÜMLERİ

Bireyin dünyasına dair örnekler alabilmenin yollarından biri psikolojik ölçüm araçlarını kullanmaktır. Bu yolla davranışın ölçümünün yanı sıra ölçüm örneğinin temsil ettiği davranış yapılanmasına ulaşılması amaçlanmaktadır (145). Projeksiyon, yani yansıtma, bireyin rahatsız edici bulduğu duygu, düşünce içeriklerini dışa yansıtarak kaçınmaya çalıştığı bir benlik savunma düzeneğidir (145). Murray'ın 1938'deki çalışmaları sonrasında projeksiyon tanımlamaları genişlemiş ve projektif testlerle birlikte bireyin ruhsal yapılanması ve kişiliğinin temel yapısının değerlendirilmesinde projektif teknikler tanımlanmıştır (146). Projektif testler ifadesi ise ilk olarak 1939 yılında L. K. Frank tarafından ileri sürülmüştür ve bu testler ile test katılımcısının belirsiz uyarıcılar karşısındaki cevaplarında kendi düşünce ve duygularının yansımalarını görmek amaçlanmıştır (145). Frank'a göre projektif testler ile birlikte bireyin iç dünyası açığa çıkabilmektedir (147).

Rorschach ve Tematik Algı Testi (TAT) gibi projektif testlerdeki savunma düzenekleri ve travma görünümüleri, psikolojik araştırmaların ilgi alanlarıdır. Bu araçlar, savunma düzenekleri ve travmadan etkilenen bilinç dışı süreçlere erişmeyi ve süreçleri anlamayı amaçlamaktadır. Bu projektif testler yoluyla savunma düzeneklerini değerlendirmek için geliştirilen yöntemler çok yönlüdür ve bireyin psikolojik savunmalarının ayrıntılı bir şekilde anlaşılmasına olanak tanır. İlgili yöntemler, savunma düzeneklerini niteliksel kategorilere ayırabilir, bunları sıklıklarına veya yoğunluklarına göre sıralayabilir. Bu yaklaşım, bireylerin kendilerini algılanan psikolojik tehditlerden nasıl koruduklarının analiz edilmesine olanak sağlar.

Projektif ölçümleri kullanan araştırmalardan elde edilen en önemli bulgulardan biri, savunma işlevinin gelişiminde yaş almanın etkili oluşudur. Projektif testler aracılığıyla yapılan bir araştırmanın bulgularına göre yaş aldıkça bireylerin savunma düzeneklerini kullanımlarının geliştiği, muhtemelen daha karmaşık hâle geldiği ve genel kişilik yapılarıyla daha iyi bütünleştiği belirtilmiştir (148). Bu araştırmanın savına göre savunma düzeneklerinin olgunlaşması ve psikolojik büyümenin normal gelişimin bir parçası olarak zaman içinde bilişsel ve duygusal kapasitelerde meydana gelen değişiklikleri yansıttığı vurgulanmıştır. Aynı çalışmada projektif testler aracılığıyla psikolojik stres sonrasında savunma işlevinin nasıl gerileyebileceği ortaya çıkarılmıştır.

Stresin veya travmanın arttığı zamanlarda bireylerin karşılaştıkları bunaltıcı duygular veya durumlarla başa çıkmanın bir yolu olarak immatür savunma düzeneklerine dönebilecekleri ortaya koyulmuştur. Bu regresyon, stres faktörleri ve zorluklar karşısında savunma düzeneklerinin esnekliğini ve adaptasyonunu ortaya koymuştur (148).

Bir diğer çalışmada, travmatik olaylar yaşayan çocuklarda savunma düzeneklerini değerlendirmek amacıyla yansıtma öyküleri kullanılmıştır (149). Bu araştırma, çocukların çeşitli savunma düzeneklerini (inkâr, yansıtma ve özdeşleşme) nasıl kullandıklarını ve bu düzeneklerin travma sonrasındaki duygusal sıkıntılarla nasıl ilişkili olduğunu anlamaya odaklanmıştır. Örneklem, travmatik bir olayın (bir erkek çocuğun ölümüyle sonuçlanan yıldırım çarpması) kurbanı olan 27 erkek çocuktan oluşmuştur. Çocukların savunma düzeneklerini değerlendirmek için araştırmada projektif hikâyeler kullanılmış, katılımcılardan kendi duygularını ve savunmalarını projekte etmelerine olanak sağlayabilecek nitelikte hikâyeleri veya senaryoları yorumlamaları istenmiştir. Elde edilen bulgular inkâr, yansıtma ve özdeşleşmenin tek başına veya birlikte kullanılmasının patolojik bozuklukla negatif yönde ilişkili olduğunu daha basit bir ifadeyle bu savunma düzeneklerini daha sık kullanan çocukların travmayla ilişkili duygusal sıkıntı belirtilerinin veya klinik semptomlar gösterme olasılıklarının daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, bu savunma düzeneklerinin çocukların travmatik yaşantılardan kaynaklanan ani duygusal etkilerle başa çıkmalarına yardımcı olarak koruyucu bir işlevi olabileceğini, en azından kısa vadede travmanın çocuğun duygusal sağlığı üzerindeki etkisini hafifletebileceğini göstermiştir (149).

Araştırmacılar, yapılandırılmamış uyaranları içeren, hem nesnel hem de öznel özelliklere sahip, hem algısal-bilişsel bir görev hem de düşünme yönelik uyaranlar oluşturan, hem algının hem de çağrışımların ölçüsü olarak işlev gören bir kişilik değerlendirme aracı olan Rorschach Testini savunmalara uyarlamış, Rorschach Savunma Ölçekleri'ni (Rorschach Defense Scales) geliştirmişlerdir (150). Rorschach Savunma Ölçekleri, alt düzey savunma düzeneklerinin yanı sıra üst düzey savunmaları derecelendirmektedir. Rorschach Savunma Ölçekleri'nin geliştirilmesi, araştırmacılara ve klinisyenlere projektif testler yoluyla savunma düzeneklerini geniş bir yelpazede değerlendirmek için yapılandırılmış bir yöntem sağlayarak psikodinamik değerlendirme

tekniklerine önemli bir katkı sağlamıştır. Uygulayıcılar, bu ölçekleri Rorschach Testi analizine entegre ederek bireyin psikolojik savunmalarına ilişkin daha derin içgörüler elde edebilir, kişilik yapısı ve duygusal düzenleme stratejilerine ilişkin anlayışı geliştirebilir hâle gelmiştir. Bu çalışmalar, savunma işlevinin karmaşıklığının ve bireylerin kendilerini duygusal sıkıntıdan korumak için kullandıkları altta yatan psikolojik düzenekleri ortaya çıkarmak için yansıtıcı testlerin potansiyelini öne çıkarmıştır (150).

Rorschach Testi, travma yaşamış bireylerin diğer insanlara göre dünyaya daha farklı gözlerle bakabildiğini göstermektedir. TAT’de ise Rorschach Testine kıyasla daha net ve gerçekçi görüntüler yer almakta olup içerikler “Boşluğa bakan kadın.”, “Kırık kemana bakan çocuk.” gibi rahatsız edici olabilmektedir. Fotoğraflara bakılarak oluşturulması istenen hikâyenin bireyin kendi endişe ve gündemlerine dair oluşu gözlenmektedir (151).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ÖRNEKLEM

Araştırma kapsamında olasılığa dayanmayan örneklem yöntemi kullanılarak katılımcıların gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmesi ve kartopu örneklem yöntemi ile katılımcılar aracılığıyla diğer katılımcıların bulunması ve zincirleme etki ile örneklemin genişletilmesi sağlanmıştır (152).

Çalışma kapsamında katılımcı sayısını belirlemek için G*Power (3.1.9.7) analiz programı kullanılmıştır. Çalışmanın etki büyüklüğü olarak .80 (large kategorisi min. değeri) değeri kabul edilmiştir. Hata payı olarak .05, çalışma gücü ise .95 olarak belirlenmiştir. G*Power analizi sonucu ve olası veri kaybı dikkate alınarak Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde eğitim almakta olan ve alkol kullandığını ifade eden 18-26 yaş arası 104 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Katılımcıların tanı ve tedavi geçmişinde araştırmaya katılıma engel olacak psikiyatrik ya da nörolojik bir engeli bulunanlar çalışma dışı bırakılmıştır. Veri kontrolü sonucunda 89 katılımcı ile analizlere devam edilmiştir. Katılımcıların % 50.6'sı ($n = 45$) kadın, % 49.4'ü ($n = 44$) erkektir. Katılımcıların yaş aralığının 18-26 arasında değiştiği belirlenmiştir ($Ort. = 21.73$, $S = 2.00$). Araştırmada riskli alkol kullanım gruplarına göre karşılaştırma yapabilmek için Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Formu (BAPİRT)-Alkol Ölçeği ve DSÖ'nün standart içki birimine göre risk olarak görülen kriterler göz önünde bulundurularak alkol kullanıcılarına risk taraması yapılmış ve riskli alkol kullanımı olan ve olmayan gruplar belirlenmiştir. Araştırmada riskli alkol kullanımı olan 50, risksiz alkol kullanımı olan 39 katılımcının verileri analiz edilmiştir.

Araştırmanın ikinci örnekleme, nicel verilerden elde edilen bulgular ışığında Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) toplam puanı yüksek ve BAPİRT'e göre riskli alkol kullanıcısı olduğu tespit edilen katılımcılar arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilerek oluşturulmuştur.

3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışma kapsamında, Araştırmaya Katılım Gönüllü Onam Formu, Sosyodemografik Bilgi Formu, Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Formu, Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Formu (BAPİRT)-Alkol Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Savunma Biçimleri Testi, Rorschach Testi ve Tematik Algı Testi (TAT) kullanılmıştır.

3.2.1. Araştırmaya Katılım Gönüllü Onam Formu

Bu formda, çalışmaya kendi rızasıyla katılmayı kabul eden katılımcının çalışma hakkında bilgi edinmesine imkân verecek açıklamalar ve katılımcının araştırmaya katılmayı kabul ettiğine dair imzası bulunmaktadır.

3.2.2. Sosyodemografik Bilgi Formu

Katılımcıların yaşı, eğitim durumu, medeni durumu, kardeş sayısı ve sırası, yaşadığı şehir ve birlikte yaşadığı insanlar ile ilgili bilgilerin alınması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış ve katılımcıya uygulanmıştır.

3.2.3. Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Formu kapsamında, katılımcının kendisini tanımlama ifadeleri, anne-baba ilişkileri, unutamadığı çocukluk anıları, sık tekrar eden rüyaları, kendisine ve ailesine dair psikiyatrik tanı ve tedavi bilgisi, kendisine ve ailesine dair madde kullanım geçmişi bilgileri alınmıştır. Katılımcıya süre sınırı koyulmadan tüm sorular için serbest zaman tanınmıştır. Bu bilgilere ek olarak katılımcının haftalık kullandığı alkol miktarları (standart içki birimi kapsamında) sorulmuştur. DSÖ'nün belirlediği ölçüt, kadın ve erkekler için farklılaşmaktadır. Kadın bireyler için haftada yedi, erkek bireyler için haftada 14 standart içki aşımı, risk durumunu oluşturmaktadır. Günlük kullanımda ise kadınlar için maksimum üç, erkekler için ise maksimum dört standart içki belirlenmiştir. Her iki cinsiyette de haftada en az iki gün alkol kullanımı olmaması gerekmektedir. Tüm bu kriterler dışında bireyin hamile olması, hasta olması veya araba kullanması gibi durumlar başlı başına risk teşkil etmektedir (153). Standart içki gösterimi Şekil 3.1'de görselleştirilmiştir:



Şekil 3. 2: Standart içki gösterimi

3.2.4. Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Formu (BAPİRT)-Alkol Ölçeği

Bu çalışmada Ögel ve ark. (6) tarafından alkol ve madde kullanım düzeyinin belirlenmesinde kullanılan risk tarama anketi kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .88'dir. Toplam 13 maddeden oluşan ölçekte iki alt boyut bulunmaktadır. Bunlar, alkol kullanımının değerlendirilmesi için altı, madde kullanımının değerlendirilmesi için yedi maddedir. Bu araştırma kapsamında ölçeğin alkol alt boyutu kullanılmıştır. BAPİRT-Alkol Ölçeği'nden alınan toplam puan üç veya üstü ise kişi "Yüksek Risk" kapsamında değerlendirilmektedir. Bu çalışma için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .74 olarak bulunmuştur. BAPİRT-Alkol Ölçeği'nden üç ve üstü skor alan katılımcılar riskli alkol kullanımı olan, bir başka ifadeyle, bağımlılık riski taşıyan grubu oluşturmuştur. BAPİRT-Alkol Ölçeği'nden üçten düşük skor alan katılımcılar, riskli alkol kullanımı olmayan grubu oluşturmuştur.

3.2.5. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Bernstein ve ark. (154) tarafından geliştirilen, Şar ve ark. (155) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan ÇÇTÖ, 33 madde ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddeleri beş dereceli ölçek üzerinden puanlanmaktadır (1-Hiçbir zaman, 5-Çok sık). Ölçeğin 70 maddelik orijinal formu, sonrasında 28 madde olarak revize edilmiştir (156). ÇÇTÖ, klinik ve sağlıklı grupta çocukluk dönemi ihmal ve

istismar yaşantılarını geriye dönük değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olmak üzere beş alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutu beş maddeden oluşmaktadır. Alt boyutların yanı sıra ölçekte minimizasyonu ölçen üç madde bulunmaktadır. Bu maddeler travmanın inkârı ile ilgili olup toplam puanlamaya dâhil edilmemektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri dört farklı örneklem grubunda 1978 kişi ile yapılmıştır. Her bir alt boyutun iç tutarlılık değer aralıkları; fiziksel istismar için .81-.86, cinsel istismar için .92-.95, duygusal istismar için .84-.89, fiziksel ihmal için .61-.78, duygusal ihmal için ise .85-.91 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin klinik ve normal gruplar için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu saptanmıştır (156).

Ölçeğin Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Şar ve ark. (157) tarafından yapılmıştır. “Childhood Trauma Questionnaire”, Türkçeye “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği” olarak çevrilmiştir. Daha sonra Şar ve ark. (155) ölçeğe beş maddeden oluşan “aşırı koruma-aşırı kontrol” alt boyutunu eklemiştir. Eklenen bu boyut, çocuğun davranışları üzerinde ebeveynin aşırı derecede kısıtlayıcı ve kontrol eden tutumunu ifade etmektedir. Ölçeğin revize edilmesi ile madde sayısı 33, alt boyutu ise altı olmuştur (155). Ölçekte 11 madde ters puanlanmaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutundan alınabilecek puan 5-25, tüm alt boyutlardan alınabilecek toplam puan ise 25-150 aralığındadır. Her bir alt boyuttan alınan yüksek puan, o alt boyuta ait istismar veya ihmal yaşantılarının çocukluk döneminde yüksek olduğuna işaret etmektedir. Tüm boyutlardan elde edilen toplam puan ise ÇÇT’nin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri, 783 kişi ile yürütülmüştür. Yapılan analizler sonucunda iç tutarlılık katsayısının .87 olduğu saptanmıştır. Her bir alt boyutun iç tutarlılık değerleri fiziksel istismar için .94, cinsel istismar için .89, duygusal istismar için .95, fiziksel ihmal için .92, duygusal ihmal için .94, aşırı koruma-aşırı kontrol için .91 olarak hesaplanmıştır. Travmanın inkârını belirleyen üç madde için iç tutarlılık katsayısı ise .91 olarak belirlenmiştir. Şar ve ark. tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması ölçeğin araştırmalarda kullanılabilecek yeterliliğe sahip olduğunu göstermektedir (155).

Bu çalışma kapsamında ölçeğin genelinin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .76 olarak bulunmuştur. Alt boyutların iç tutarlılık değerleri, fiziksel istismar için .80, cinsel istismar için .91, duygusal istismar için .85, fiziksel ihmal için .74, duygusal ihmal için .82, aşırı koruma-aşırı kontrol için .82 olarak hesaplanmıştır.

3.2.6. Savunma Biçimleri Testi

Bilinç dışı kaynaklı savunma düzeneklerinin bilinçli yansımalarını objektif bir şekilde ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (158). Toplam 40 sorudan oluşmaktadır. “1:Bana hiç uygun değil” ile “9:Bana çok uygun” ifadeleri ile puanlanmaktadır. Test, 20 farklı savunma biçimini ölçerek üç grupta toplamaktadır. Olgun savunmalar yüceltme, mizah, beklenti, baskılama boyutlarından; nevrotik savunmalar yapma bozma, psödo altruizm, idealleştirme, karşıt tepki geliştirme boyutlarından; immatür savunmalar yansıtmı, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi, inkâr, yer değiştirme, disosiyasyon, bölme, rasyonalizasyon ve bedenselleştirme boyutlarından oluşmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi kapsamında olgun savunmalar grubu için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .70, nevrotik savunmalar grubu için .61, immatür savunmalar grubu için .83 bulunmuştur. Olgun savunmalar grubu madde-toplam test korelasyon katsayıları .49 ile .66 aralığında iken, nevrotik savunmalar grubu .42-.63, immatür savunmalar grubu ise .23-.70 aralığındadır. Test-tekrar test güvenilirliği olgun savunmalar için .75, nevrotik savunmalar için .88 ve immatür savunmalar için .86 olarak belirlenmiştir ve Türkiye’de savunma düzeneklerinin incelenmek istendiği çalışmalarda psikometrik olarak güvenilirliği istatistiksel olarak geçerli bir ölçek olarak tanımlanmıştır (158).

Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .76 olarak bulunmuş, alt boyut düzeyinde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı immatür savunmalar için .80, olgun savunmalar için .50, nevrotik savunmalar için .45 olarak bulunmuştur.

3.2.7. Rorschach Testi

Hermann Rorschach tarafından oluşturulmuş on adet mürekkep lekesinden ibaret kartlar dizisidir (159). 7-70 yaş arasındaki her bireye uygulanabilme özelliğine sahiptir. On adet kart içerisinde renkli ve siyah lekeler mevcuttur. İncelenen her kartta renk, şekil, gölge ve hareket yanıtları alınabilmektedir. Tüm kartlar simetrik bir eksen ile biçimlenmiştir (160). Bireyde gizli olan ve gözlem ile ortaya çık(a)mayan

dinamiklerin, klinik görüşmelerde fark edil(e)meyecek durumda olan yapılanmaların ortaya çıkmasını kolaylaştıran bir projektif testtir. Test katılımcısı, teste verdiği yanıtlar ile kendi ruhsal yapılanmasının arkaik dönemlerinden malzemeler getirmektedir. Rorschach Testi katılımcısına, testör tarafından kartlar sırayla verilmektedir. Her verilen kartın sonrasında katılımcıya karttaki şekilleri neye benzettiği sorularak ve katılımcının düşlem dünyasından malzemeler sunması beklenmektedir. Katılımcının kendi kişisel gelişim süreçlerinden ve ruhsal yapılanmasından izler taşıyacak olan cevapları, dikkatle dinlenerek not edilir.

Her kartın içerikleri ruhsal yapılanmada farklı bir dinamiğin açıklamasında kullanılmaktadır. Rorschach Testine verilen her yanıt, dikkatlice kaydedilip değerlendirilmektedir. Verilen yanıtlar, kısaltmalar ile kodlanmakta ve gruplandırılmaktadır (161). Rorschach Testi, Anastasiadis tarafından “Rorschach, insan ruhunun röntgenidir.” sözü ile açıklanmıştır. Son yıllarda testin psikanalitik yönelimli çalışmalarda TAT ile birlikte kullanılması, kapsamlı projektif veriler elde edilmesine olanak sağlamaktadır. Rorschach ile birlikte bireyin iç ve dış dünyasına dair gerçek ve imgesel içeriklere ulaşılabilir (162).

Hermann Rorschach tarafından belirlenen mürekkep lekelerinden oluşan on kart; renk, şekil, hareket, gölge yanıtları ile tanımlanmaktadır. Birinci kart, dördüncü kart, beşinci kart, altıncı kart ve dokuzuncu kartta çok belirgin olmak üzere tüm kartlarda simetri yer almaktadır. Ayna eksenini ile kişiler arası ilişkiler ve nesne ilişkilerine dair içeriklere erişilebilmektedir. Kart içeriklerine bakıldığında ise Rorschach Testindeki ilk kart, bireyin sahip olduğu anne ve kadın imgelemi hakkında bilgi vermektedir. Bu kartta testörle kurulacak ilişkiye de gönderme yapılabilmektedir. İkinci kartta renkli içerik yer almaktadır ve katılımcının afektif dünyasına dair veri paylaşması beklenir. Bu kartta saldırganlık, cinsellik temaları ve duygu ifadeleri ortaya çıkabilmektedir. Üçüncü kart; kendi ve öteki tasarımı ile ebeveyn imgeleri hakkında bilgi alınabilecek karttır. Dördüncü kart; baba imgesi, üst benlik, otorite, kontrol, yönetim hakkında bilgi alınabilecek karttır. Bu kart güç ve otorite karşısındaki bireyin kendisini konumlandığı pozisyon hakkında bilgi verir. Gerçek ile uyumu gösteren beşinci kart, bireyin kendilik tasarımı hakkında bilgi verir, kendiliğe dair bütüncül ve nesnel bir tasarımı hakkında içerik sunar. Altıncı kart; erkek cinselliği, kastrasyon karmaşası ve cinselliğe dair aktif-pasif konumlanış hakkında bilgi verir. Kadına, anneliğe dair

sembollerin olduğu yedinci kartta, kadınsılığa ait tasarımların ön plana çıkması amaçlanmaktadır. Yedinci kart, anne imgesinin bireyin kendi iç dünyasındaki izdüşümleri hakkında bilgi sunar. Simetrik olan şekiller aracılığıyla özdeşleşme sorunsalı, bu kart aracılığıyla ortaya çıkabilmekte anneye ve kadına dair algılar görülebilmektedir. Sosyal dünyayı hedef alan sekizinci kartta, bireyin çevresi, sosyal dünyası hakkında bilgiler sunması beklenmektedir. Bireyin kendi iç dünyası ve dış dünya arasında aktarımlarda bulunabileceği bu kartta, yansımalara yoğun vurgular yapılması, iç-dış sınırlarının korunmasıyla ilgili yapıyı gösterebilmektedir. Regresyonun yaşanabileceği, pregenital anneye gönderme içeren dokuzuncu kartta içsel dünyası ve dış dünya dinamikleri karşısında yalnız bırakılan bireye dair bilgiler sunulur. Son kart ise, aktarım ilişkisi hakkında bilgi vermekte ve dağılma-bütünleştirme becerisini gözler önüne sermektedir. Kart içeriğinde birçok şeklin parçalar hâlinde sunulması; ayrılık endişeleri, parçalanma ve dağılma dinamiklerini ortaya çıkarabilmektedir (159). Kartlara dair bilgiler sırasıyla aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Kart: Rorschach Testindeki ilk karttır. Sahip olunan anne ve kadın imgelemi hakkında bilgi verir. Testörle katılımcı arasında kurulacak ilişkiye gönderme yapar.
2. Kart: Renkli içeriği ile afektif dünyaya dair bilgi verir. Saldırganlık ve cinsellik temaları ile duygu ifadelerini ortaya çıkartabilir.
3. Kart: Kendi ve öteki algısına dair bilgi verir. Ebeveyn imgeleri hakkında bilgi sunar.
4. Kart: Baba imgesi, üst benlik ve otorite ile ilgili alanlar hakkında bilgi sağlar. Güç ve otorite karşısındaki konumlanışı sunar.
5. Kart: Gerçek ile uyum ve kendilik algısı hakkında bilgi verir.
6. Kart: Erkek cinselliği, kastrasyon karmaşası ve cinselliğe dair bilgi sunar.
7. Kart: Kadına, anneliğe ve kadınsılığa ait tasarımların ön plana çıkmasına olanak sağlar. Anne imgesinin iç dünyadaki izdüşümleri hakkında bilgi sunar.
8. Kart: Sosyal çevre, sosyal dünya hakkında bilgi sunar. İç dünya ile dış dünya arasında aktarımlar yapılmasına olanak tanır.
9. Kart: Regresyon kapasitesi ve pregenital anne imgesine dair bilgiler sunar. İç dünya ve dış dünya karşısında tek başına olma durumuna dair paylaşımlara izin verir.
10. Kart: Son kart olarak aktarım ilişkisi hakkında bilgi sağlar, dağılma-bütünleştirme becerisini sunar. Ayrılık endişeleri ile parçalanma ve dağılma dinamiklerinin ortaya çıkarılmasına olanak sağlar

Rorschach Testinde verilen cevapların kodlamaları için bazı standart tanımlamalar kullanılmaktadır. Yanıtların kart üzerindeki lokalizasyonu, tayin ediciliği, form kalitesi ve içeriği bağlamında kodlamaları Tablo 3.1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. 1: Rorschach Testinde verilen cevapları kodlama bilgisi

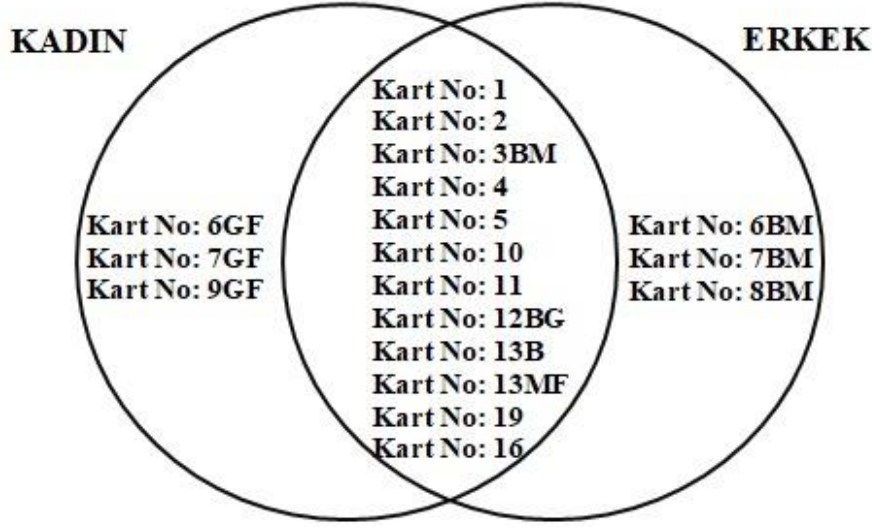
Kodlama	Açıklama
G	Verilen cevabın lokalizasyonu bağlamında kartın genelinde, yani bütününde görülen içerikleri tanımlamaktadır. İfadeyi içeren alan, kartın bütününe aittir.
D	Kartın detayında görülen yanıtlardır.
Gbl	Bütünde görülen, beyaz rengin de bütüne dâhil edildiği yanıtları içerir.
Dbl	Kartta şeklin dışında kalan beyaz alanlara verilen yanıtlardır.
Dd	Kartın küçük bir bölümünü temsil eden cevaplardır.
F	Somut, algısal, gerçek nesne yansımalarının ifadelerini içermektedir ve olumlu yanıtlar “F+” , olumsuz yanıtlar ise “F-” olarak kodlanmaktadır. “F±” yanıtları ise muğlak form yanıtlarını kodlamak için kullanılır.
K	Hareket yanıtları için kullanılmaktadır, “K” yanıt içeriğinde bir nesne üzerinden eylem gerçekleştirilir.
Kan	Hayvan hareketi için tanımlanır.
Kob	Nesnenin hareketi için kullanılır.
Kp	İnsan vücudunun bir bölümünün hareketi veya küçük detaydaki bütün insan hareketi için kullanılır.
C	Renk cevapları için kullanılır. Afektif dünyaya erişim için bu kod önemli bir aracılık teşkil eder.
FC	Renk tanımlamasının cevaba katkı sağladığı durumlarda kullanılır.
CF	Afektif yapılanmanın bir form üzerinden ifade edildiği durumlarda kullanılır.
C'	Siyah ve gri renk tayin edicisidir. “C'F” cevapları, siyahın formun önüne geçmesi durumunda kullanılır. “FC” cevapları ise forma eşlik eden renk yanıtlarıdır.
E	Doku cevaplarıdır.
H	İnsan yanıtlarıdır.
Hd	İnsan formunun bir bölümünü içeren yanıtlardır. İnsanın bir bütününe aksine parçaları sunulmaktadır.
A	Hayvan cevaplarıdır.
Ad	Bütün hayvan cevaplarının aksine parça hayvan cevapları için kullanılır.

Ayrıca oluşturulan tasarımlara dair “nesne, bitki, anatomi, coğrafya, doğa, parça, banal, özgün ve şok” gibi kategorilendirmeyi sağlayan kodlar da bulunmaktadır (160). Bu çalışma kapsamında da katılımcıların Rorschach Testine verdiği yanıtlar, bu kodlamalara göre kodlanarak yorumlanmıştır.

3.2.8. Tematik Algı Testi (TAT)

Çeşitli fotoğraflardan oluşan test, katılımcılara hikâye oluşturmaları için sunulur ve her kart sırasıyla verildikten sonra katılımcılardan bir hikâye oluşturulması istenir. Test boyunca herhangi bir yönlendirme yapılmamaktadır. Kişinin kendi düşlemini rahatlıkla ortaya çıkarabileceği ve çağrışımlarıyla hayal dünyasını gösterebileceği nötr bir ortam sunulur. Katılımcı istediği şekilde ve formatta hikâye oluşturabilir. Test katılımcısının her bir TAT kartı karşısında oluşturduğu hikâyede kullandığı ifadeler, kendi bilişsel kapasitesini ve süreçlerini, sembolleştirme yeteneğini, sahip olduğu kültürel geleneklerini ve arkaik yapılanmalarını göstermektedir. Oluşturulan hikâye testör tarafından dikkatlice not edilir. Not alınan hikâyeler, her bir kartın içeriğiyle birlikte kodlanır ve değerlendirilir (163). Test; katılımcının verdiği cevap içeriklerinde kurulan hikâye senaryoları ve bu hikâyelerin işleme ve sonuçlandırılma tarzı, katılımcının kendi ruhsal dinamiği ve savunma düzeneklerine dair göndermeler içermektedir (162).

Kadınlara uygulanan kartlar; 1, 2, 3BM, 4, 5, 6GF, 7GF, 9GF, 10, 11, 12BG, 13B, 13MF, 19, 16 numaralı kartlar iken erkeklere uygulanan kartların numaraları 1, 2, 3BM, 4, 5, 6BM, 8BM, 10, 11, 12BG, 13B, 13MF, 19, 16’dır (163). Cinsiyete göre uygulanan kart numaraları Şekil 3.2’de gösterilmiştir:



Şekil 1. 3: Cinsiyete göre uygulanan Tematik Algı Testi kartları

Her kart, göz önünde olan görünür içerik ve gizil içerik bağlamında Ödipal sorunsalı, narsistik yapılanmayı ve savunma düzeneklerini ortaya çıkarmaya aracılık eder (163). TAT’de hikâyenin oluşturulması katılımcı için imgelemenin ötesinde bir organizasyon oluşturma yetisini gerektirir. Bu organizasyonun analizi ise özerk ve biricik benlik yapılanmasının incelenmesi anlamına gelir (162). Bu analizlerle bağlantılı olarak test uygulayıcısının içerisinde olduğu aktarım ve karşı aktarım süreçleri de değerlendirmenin bir parçasıdır (164). TAT yorumlaması, Rorschach Testine kıyasla daha zorlu bir süreci barındırır çünkü Rorschach Testindeki gibi sayılara dökülebilecek bir psikogram kodlama sistemi yoktur. Bireyin oluşturduğu hikâyeler aracılığıyla kişisel dünyasına ve sorunlarına ulaşabilme hedefinde sezgisel sınıflandırmalar kullanılır (162).

Bu çalışmada da Rorschach Testi sonuçlarıyla birlikte daha anlamlı bir bütüncül yorum yapısı oluşturabilmek amacıyla TAT kartlarına verilen yanıtlar, Rorschach Testi ile birlikte değerlendirilip yorumlanmıştır.

Rorschach ve TAT’den oluşan projektif testlerin genel özellikleri aşağıda sıralanmaktadır (145):

1. Test içerikleri, test uygulama ortamı, test malzemesi ve uygulama yöntemi standarttır.
2. Test yanıtlarında bir beklenti yoktur, tüm cevaplar kaydedilir.
3. Doğru ve yanlış yanıt yoktur.

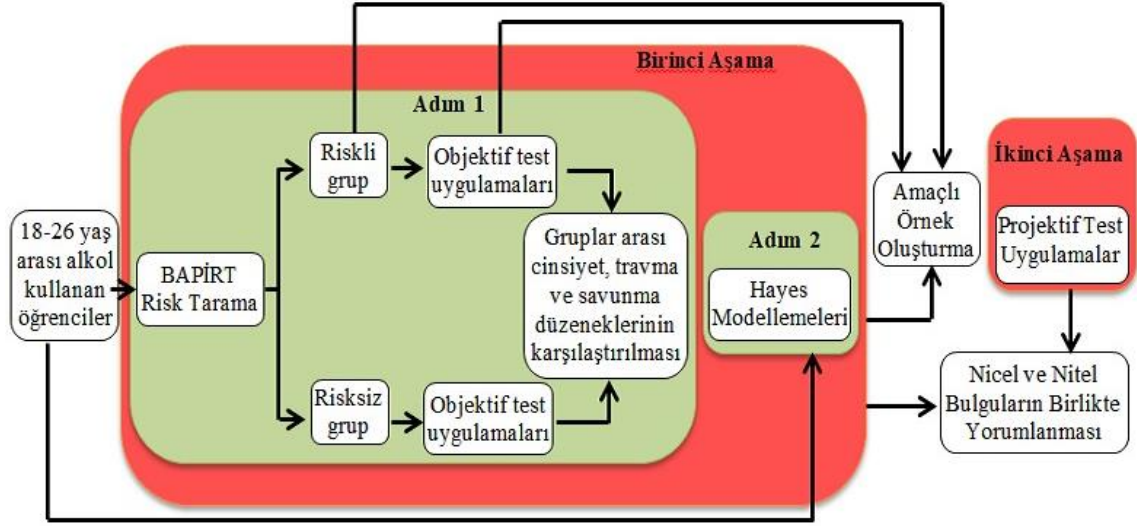
4. Katılımcının ve uygulama sürecinin yapılanması ile ortaya çıkan içeriklerin (kaygı-arzu-çatışma) ters orantılı olabileceği düşünülür.
5. Dolaylı bir yöntemdir.
6. Özgür ve özgün cevaplar içerir.
7. Objektif testlerdeki “Evet/Hayır” ya da “1-Hiç, 5-Her zaman” gibi Likert tipi seçenekli yanıtların ötesinde veri sağlar.
8. Kişiliğin bütüncül olarak değerlendirilmesine hizmet eder.

3.3. İŞLEM

Araştırma, 26.02.2021 tarihinde 2021-200 karar numarası ile verilerin toplanacağı Ondokuz Mayıs Üniversitesinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından onaylandıktan sonra başlamıştır. Etik kurul onayı belgesi (EK-1) “EKLER” kısmında yer almaktadır. Araştırmanın birinci ve ikinci aşamasındaki veri toplama işlemi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Psikoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi (PUAMER) bünyesindeki klinikte sessiz bir odada gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile kliniğin yoğunluğu göz önünde bulundurularak uygun gün ve saat için randevu oluşturulmuştur. İki aşamalı olarak planlanan araştırmanın birinci aşamasındaki objektif testlerin kullanıldığı veri toplama işlemi için kartopu yöntemi ile ulaşılan katılımcılar kullanılmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacından söz edilmiş ve araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu bildirilmiştir. Bu aşamada katılımcılara Araştırmaya Katılım Gönüllü Onam Formu, Sosyodemografik Veri Formu, Yarı Yapılandırılmış Ön Görüşme Formu, BAPİRT-Alkol Ölçeği, ÇÇTÖ ve Savunma Biçimleri Testi uygulanmıştır. Bu aşamanın veri toplama süresi yaklaşık 40 dakikadır. Analizlerden önce çalışma kriterlerine uymayan katılımcıların verileri çalışmadan dışlanmıştır.

Birinci aşamada elde edilen betimleyici analizler ve aracı model sonuçları istatistiksel olarak incelenmiştir. Aracı rolün tespiti için % 95 güven aralığı referans alınmıştır (165). Çalışmanın ikinci aşamasında modellemeyen elde edilen görünümünün derinlemesine incelenmesi için projektif testler uygulanmıştır. Bu aşamada riskli alkol kullanıcıları grubundan, ÇÇTÖ puanı yüksek seçkisiz olarak belirlenen beş kişi araştırmanın ikinci aşamasına dahil edilmiştir (166). Diğer bir ifade ile amaca uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen katılımcılara Rorschach Testi ve TAT uygulanmıştır

(166). Bu aşamanın uygulamaları toplam üç saat sürmüştür. Çalışmanın işlem şeması Şekil 3.3’ te gösterilmiştir.



Şekil 1. 4: Çalışmanın işlem şeması

4. BULGULAR

Çalışma kapsamında objektif testlerden elde edilen nicel verilerin istatistiksel analizi için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 26.0 paket programı kullanılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasındaki projektif testlerden elde edilen nitel veriler psikanalitik kuram temel alınarak yorumlanmıştır. Bundan sonraki bölümde sırasıyla araştırmanın birinci ve ikinci aşaması için hazırlanan hipotez ve soruları cevaplamak için yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. BİRİNCİ AŞAMA: OBJEKTİF TESTLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

4.1.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Çocukluk çağı travmalarının cinsiyete ve alkol kullanım gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için iki (kadın ve erkek) X iki (riskli ve risksiz kullanım) faktörlü MANOVA yapılmıştır. Analiz öncesinde tek değişkenli ve çok değişkenli normallik, varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği olmak üzere ilgili varsayımlar kontrol edilmiştir. Kovaryans matrislerinin homojenliği (Box's M testi, $p > .001$) dışındaki varsayımların karşılanmadığı görülmüş ve Pillai's Trace çok değişkenli test istatistiği yorumlanmıştır. Analiz sonucunda alkol kullanım gruplarının ÇÇT üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür ($F_{(6, 80)} = 2.87, p < .01$, Pillai's Trace = .18, $\eta^2 = .18$). Buna karşı cinsiyet temel etkisinin ($F_{(6, 80)} = 1.87, p > .05$, Pillai's Trace = .12, $\eta^2 = .12$) ve cinsiyet alkol kullanım grupları ortak etkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($F_{(6, 80)} = 1.28, p > .05$, Pillai's Trace = .09, $\eta^2 = .09$). Temel etkinin kaynağını belirlemek için yapılan ANOVA sonucunda duygusal istismar ($F_{(1, 85)} = 5.39, p < .01$), cinsel istismar ($F_{(1, 85)} = 5.55, p < .01$) ve duygusal ihmal ($F_{(1, 85)} = 11.18, p < .001$) puanlarının alkol kullanım gruplarında farklılaştığı görülmüştür. Sonuçta riskli alkol kullanıcılarının duygusal istismar, cinsel istismar ve duygusal ihmal puanlarının risksiz alkol kullanım grubundan yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4.1).

Tablo 1. 2: Çocukluk çağı travmalarının cinsiyete ve alkol kullanım gruplarına göre betimsel istatistikleri

Değişkenler	Gruplar	Ortalama	S	n	
Duygusal istismar	Erkek	10.45	5.25	44	$F_{(1, 85)} = 1.60, p > .05$
	Kadın	9.33	4.27	45	
	Risksiz alkol kullanımı	8.67	3.82	39	$F_{(1, 85)} = 5.39, p < .05$
	Riskli alkol kullanımı	10.84	5.26	50	
Fiziksel istismar	Erkek	6.95	3.73	44	$F_{(1, 85)} = 1.73, p > .05$
	Kadın	6.11	3.08	45	
	Risksiz alkol kullanımı	5.82	2.29	39	$F_{(1, 85)} = 3.59, p > .05$
	Riskli alkol kullanımı	7.08	4.03	50	
Cinsel istismar	Erkek	5.27	0.77	22	$F_{(1, 85)} = 2.54, p > .05$
	Kadın	6.84	3.44	45	
	Risksiz alkol kullanımı	5.44	1.02	39	$F_{(1, 85)} = 5.55, p < .05$
	Riskli alkol kullanımı	6.92	3.53	50	
Fiziksel ihmal	Erkek	7.80	2.44	44	$F_{(1, 85)} = 4.05, p > .05$
	Kadın	6.69	2.53	45	
	Risksiz alkol kullanımı	7.03	2.52	39	$F_{(1, 85)} = .90, p > .05$
	Riskli alkol kullanımı	7.40	2.56	50	
Duygusal ihmal	Erkek	12.84	5.09	44	$F_{(1, 85)} = 1.63, p > .05$
	Kadın	11.82	4.48	45	
	Risksiz alkol kullanımı	10.59	4.80	39	$F_{(1, 85)} = 11.18, p < .001$
	Riskli alkol kullanımı	13.68	4.36	50	
Aşırı koruma kontrol	Erkek	12.07	4.56	44	$F_{(1, 85)} = 1.24, p > .05$
	Kadın	10.91	4.37	45	
	Risksiz alkol kullanımı	10.85	3.98	39	$F_{(1, 85)} = 1.81, p > .05$
	Riskli alkol kullanımı	11.98	4.81	50	

4.1.2. Savunma Düzeneklerinin Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Savunma düzeneklerinin cinsiyete ve alkol kullanım gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için iki (kadın ve erkek) X iki (riskli ve risksiz kullanım) faktörlü MANOVA yapılmıştır. Analiz öncesinde tek değişkenli ve çok değişkenli normallik, varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği olmak üzere ilgili varsayımlar

kontrol edilmiştir. Kovaryans matrislerinin homojenliği (Box's M testi, $p > .05$) dışındaki varsayımların karşılandığı görülmüş ve Wilks Lambda çok değişkenli test istatistiği yorumlanmıştır. Analiz sonucunda alkol kullanım gruplarının ÇÇT üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür ($F_{(3, 83)} = 4.37, p < .001, \lambda = .86, \eta^2 = .14$). Buna karşı cinsiyet temel etkisinin ($F_{(3, 83)} = 1.60, p > .05, \lambda = .94, \eta^2 = .05$) ve cinsiyet alkol kullanım grupları ortak etkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($F_{(3, 83)} = .61, p > .05, \lambda = .98, \eta^2 = .02$). Temel etkinin kaynağını belirlemek için yapılan ileri analizler sonucunda sadece immatür savunma düzeneği ($F_{(1, 85)} = 8.74, p < .001$) puanlarının alkol kullanım gruplarında farklılaştığı görülmüştür. Sonuçta riskli alkol kullanıcılarının immatür puanlarının risksiz alkol kullanım grubundan yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4.2).

Tablo 1. 3: Savunma düzeneklerinin cinsiyete ve alkol kullanım gruplarına göre ortalama ve standart sapma değerleri

Değişkenler	Gruplar	Ortalama	S	n	
Olgun	Erkek	46.82	8.86	44	$F_{(1, 85)} = .01, p > .05$
	Kadın	46.71	9.26	45	
	Risksiz alkol kullanımı	46.92	8.41	39	$F_{(1, 85)} = .03, p > .05$
	Riskli alkol kullanımı	46.64	9.54	50	
Nevrotik	Erkek	36.52	8.22	44	$F_{(1, 85)} = 1.02, p > .05$
	Kadın	37.98	9.50	45	
	Risksiz alkol kullanımı	38.41	8.44	39	$F_{(1, 85)} = 1.44, p > .05$
	Riskli alkol kullanımı	36.36	9.17	50	
İmmatür	Erkek	109.61	23.48	44	$F_{(1, 85)} = 2.54, p > .05$
	Kadın	102.53	28.52	45	
	Risksiz alkol kullanımı	97.64	24.17	39	$F_{(1, 85)} = 8.74, p < .001$
	Riskli alkol kullanımı	112.58	26.15	50	

4.1.3. Alkol Kullanım Düzeyinin Çocukluk Çağı Travmaları ve Savunma Düzenekleri İle İlişkisinin İncelenmesi

Alkol kullanım düzeyi, ÇÇT ve savunma düzenekleri arasındaki ilişkiler Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları hesaplanarak incelenmiştir. Analiz sonucunda alkol kullanım düzeyinin fiziksel istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar puanları ile

pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca alkol kullanım durumunun immatür savunma düzeneğiyle pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 4.3'te gösterilmiştir.

Tablo 1. 4: Alkol kullanım düzeyi, çocukluk çağı travmaları ve savunma düzenekleri arasındaki ilişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Alkol kullanım düzeyi -									
2. Olgun	.01	-							
3. Nevrotik	-.02	.08	-						
4. İmmatür	.32***	.09	.22*	-					
5. Cinsel istismar	.25**	.28**	.00	.31**	-				
6. Duygul istismar	.17	.21	.03	.24**	.29**	-			
7. Fiziksel istismar	.21*	.04	.03	.23*	.21*	.48***	-		
8. Fiziksel ihmal	.04	.09	.10	.43***	.28**	.44***	.39***	-	
9. Duygusal ihmal	.25**	-.09	-.05	.34***	.18	.71***	.44***	.57***	-
10. Aşırı koruma kontrol	.15	.05	.17	.35***	.01	.60***	.33***	.42***	.57***

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

4.1.4. Çocukluk Çağı Travmaları ile Savunma Düzenekleri Arasındaki İlişide Alkol Kullanımının Aracı Rolünün İncelenmesi: Birinci Kuramsal Model

Bu bölümde araştırmanın genel amaçlarından biri olan ÇÇT, savunma düzenekleri ve alkol kullanımı arasındaki ilişkiler iki farklı kuramsal model üzerinden incelenmiştir. Bu çalışmada toplanan veriler, Hayes tarafından geliştirilen SPSS Macro Process v.3.5 uzantısı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olan model 4 üzerinden analizler yapılmıştır. Güven aralıklarına ulaşmak için bu çalışmada 5000 bootstrap (*önyükleme*), bir diğer deyişle yeniden örnekleme yapılmıştır. Ayrıca aracılık modelindeki değişkenler arasında aracılık etkisinin anlamlı olup olmadığı alt güven limiti (*Lower confidence limit-UCL*) ve üst güven limiti (*Upper Confidence Limit-UCL*) değerleri ile anlaşılmaya çalışılmıştır. Buna göre alt-üst limit değerleri arasında sıfır (0) değerinin olması, herhangi bir aracılık etkisinin olmadığını; değer aralığında sıfırın olmaması ise aracılık etkisinin anlamlı olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Anlamlı bir aracılık etkisinin olması ile birlikte bu anlamlılığın istatistiksel açıdan ne kadar güçlü

olduğu *tam standardize etki büyüklüğü* ile incelenmiştir. Buna göre, .25 yüksek, .09 orta, .01 ise düşük bir aracılık etkisine karşılık kullanılmaktadır. Birinci kuramsal modelde ÇÇT (duygusal ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar) (X) bağımsız değişken, alkol kullanımı (M) aracı değişken ve immatür savunma düzenekleri (Y) bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Bu belirleme işlemi Tablo 4.3'te gözlenen ilişkiler üzerinden yapılmıştır. Buna göre duygusal ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismarın immatür savunma düzenekleri ile arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü sırasıyla incelenmiştir.

4.1.4.1. Çocukluk çağı travmalarından duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolünün incelenmesi: Çocukluk travmalarından duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rol oynayıp oynamadığını test edebilmek için yapılan analiz sonuçları incelendiğinde modelde bağımsız değişken olan duygusal ihmalin aracı değişken olan alkol kullanımını pozitif yönde yordadığı (*a* yolu), alkol kullanım düzeyinin de modelde bağımlı değişken olan immatür savunma düzeneklerini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı (*b* yolu) görülmüştür. Duygusal ihmal aracı değişken iken bağımsız immatür savunma düzenekleri üzerindeki direkt etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu (*c* yolu) ve varyansın % 12'sini açıkladığı belirlenmiştir. Duygusal ihmal ve alkol kullanımı modele eş zamanlı olarak dâhil edildiğinde duygusal ihmal ve immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişki azalmış ancak anlamlılık değeri aynı düzeyde kalmaya devam etmiştir (*c'* yolu).

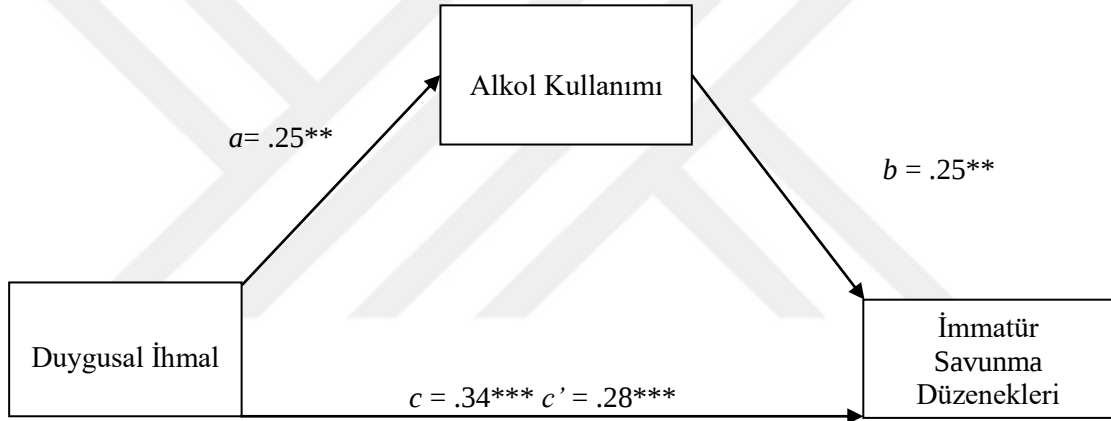
Yapılan analiz sonucunda değişkenlerin birbirlerine olan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca aracılık etkisi için Bootstrap güven aralıklarına bakıldığında dolaylı etkinin (*a* yolu * *b* yolu) pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = .06$, % 95 GA (LLCI = .01, ULCI = .13). Başka bir ifadeyle ÇÇT'nin duygusal ihmal alt boyutundan yüksek puan alan katılımcıların immatür savunma düzeneklerini kullanımı artmış ve bu artışa alkol kullanımı da pozitif yönde katkıda bulunmuştur (Şekil 4.1). Bu modelde, tam standardize etki büyüklüğü katsayısı (K^2) = .06 olduğundan pozitif yönde, orta etkiye yakın bir aracılık etkisinin olduğu söylenebilir.

Ayrıca tüm modelin immatür savunma düzeneklerindeki toplam varyansın %18'ini açıkladığı belirlenmiştir $F_{(2, 86)} = 9.12$, $p < .001$ (Tablo 4.4).

Tablo 1. 5: Duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü

Değişkenler	2	B	SE	T	P
Duygusal İhmal → Alkol Kullanımı	.06	.25	.05	2.39	.01
Alkol Kullanımı → İSD		.25	1.05	2.47	.01
Duygusal İhmal → İSD	.18	.28	.55	2.76	.01
Duygusal İhmal → İSD	.12	.34	.55	3.38	.001
Bootstrap	Dolaylı Etki	SE	LL 95%CI	UL 95%CI	
Alkol Kullanımı	.06	.03	.01	.13	

Not: **p < .01, ***p < .001. İSM: İmmatür Savunma Düzenekleri



Şekil 1. 5: Duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü. Not: **p < .01, ***p < .001.

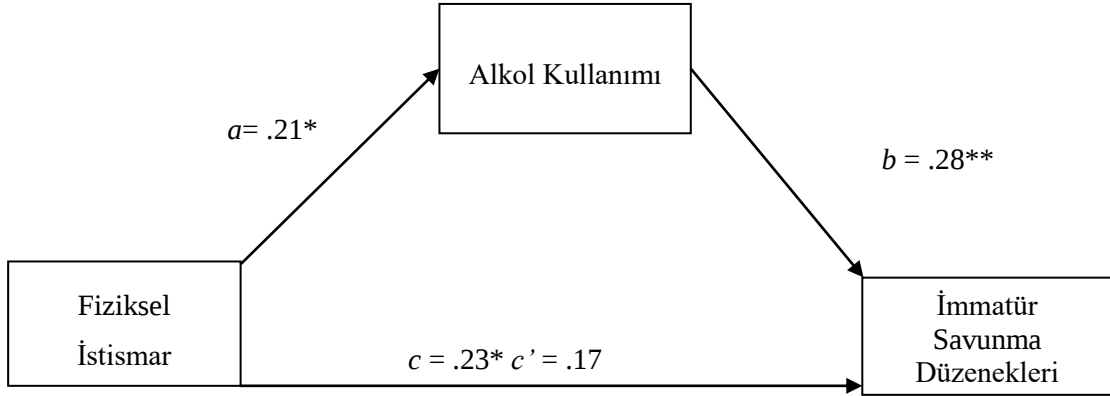
.....

4.1.4.2. Çocukluk çağı travmalarından fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolünün incelenmesi: Fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rol oynayıp oynamadığını test edebilmek için yapılan analiz sonuçları incelendiğinde modelde bağımsız değişken olan fiziksel istismarın aracı değişken olan alkol kullanımını pozitif yönde yordadığı (*a* yolu), alkol kullanım düzeyinin de modelde bağımlı değişken olan immatür savunma düzeneklerini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı (*b* yolu) görülmüştür. Fiziksel istismar aracı değişken olduğunda bağımsız değişken olan immatür savunma düzenekleri üzerindeki direkt etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu (*c* yolu) ve varyansın % 5'ini açıkladığı belirlenmiştir. Fiziksel istismar ve alkol kullanımı modele eş zamanlı dâhil edildiğinde fiziksel istismar ve immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişki azalmış ve anlamlılık düzeyi ortadan kalkmıştır (*c'* yolu). Yapılan analiz sonucunda değişkenlerin birbirlerine olan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Aracılık için Bootstrap güven aralıklarında dolaylı etkinin (*a* yolu * *b* yolu) pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = .06$, % 95 GA (LLCI = .03, ULCI = .13). Yani, ÇÇT'nin fiziksel istismar boyutundan yüksek puan alan katılımcıların immatür savunma düzeneklerini kullanımı artmış ve bu artışa alkol kullanımı da pozitif yönde katkıda bulunmuştur (Şekil 4.2). Modelde, tam standardize etki büyüklüğü katsayısı (K^2) = .06 olduğundan pozitif yönde, orta etkiye yakın bir aracılık etkisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca tüm modelin immatür savunma düzeneklerindeki toplam varyansın % 13'ünü açıkladığı belirlenmiştir $F_{(2, 86)} = 6.38$, $p < .01$ (Tablo 4.5).

Tablo 1. 6: Fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü

Değişkenler	R2	B	SE	T	P
Fiziksel İstismar → Alkol Kullanımı	.05	.21	.08	2.01	.05
Alkol Kullanımı → İSD		.28	1.07	2.75	.01
Fiziksel İstismar → İSD	.13	.17	.79	1.64	.10
Fiziksel İstismar → İSD	.05	.23	.80	2.19	.05
Bootstrap	Dolaylı Etki	SE	LL 95%CI	UL 95%CI	
Alkol Kullanımı	.06	.03	.001	.13	

Not: * $p < .05$ ** $p < .01$, *** $p < .001$, İSM: İmmatür Savunma Düzenekleri



Şekil 1. 6: Fiziksel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü. Not: * $p < .05$, ** $p < .001$.

4.1.4.3. Çocukluk çağı travmalarından cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolünün incelenmesi: Çocukluk travmalarından cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü olup olmadığını test etmek için yapılan analiz sonuçları incelendiğinde modelde bağımsız değişken olan cinsel istismarın aracı değişken olan alkol kullanımını pozitif yönde yordadığı (a yolu), alkol kullanım düzeyinin de modelde bağımlı değişken olan immatür savunma düzeneklerini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı (b yolu) görülmüştür. Cinsel istismar aracı değişken olduğunda bağımsız değişken olan immatür savunma düzenekleri üzerindeki direkt etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu (c yolu) ve varyansın % 10'unu açıkladığı belirlenmiştir. Cinsel istismar ve alkol kullanımı eş zamanlı olarak alındığında cinsel istismar ve immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişki azalmış ancak anlamlılık değeri aynı düzeyde kalmaya devam etmiştir (c' yolu).

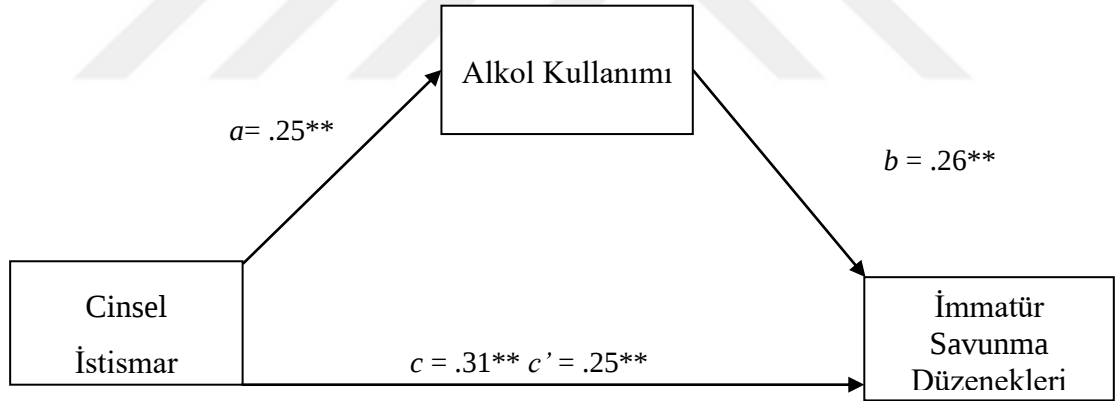
Analiz sonucunda değişkenlerin birbirlerine olan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür. Bootstrap güven aralığına bakıldığında dolaylı etkinin (a yolu * b yolu) pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = .06$, % 95 GA (LLCI = .01, ULCI = .15)). Yani ÇÇT'nin cinsel istismar boyutundan yüksek puan alanların immatür savunma düzeneklerini kullanımı artmış ve bu artışa alkol kullanımı da pozitif yönde katkıda bulunmuştur (Şekil 4.3).

Bu modelde, tam standardize etki büyüklüğü katsayısı (K^2) = .06 olduğundan pozitif yönde, orta etkiye yakın bir aracılık etkisinin olduğu söylenebilir. Tüm modelin immatür savunma düzeneklerindeki toplam varyansın % 16'sını açıkladığı belirlenmiştir $F_{(2, 86)} = 8.18, p < .001$ (Tablo 4.6).

Tablo 1. 7: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü

Değişkenler	R^2	B	SE	T	P
Cinsel İstismar → Alkol Kullanımı	.06	.25	.09	2.38	.01
Alkol Kullanımı → İSD		.26	1.06	2.52	.01
Cinsel İstismar → İSD	.16	.25	.95	2.43	.01
Cinsel İstismar → İSD	.10	.31	.94	3.06	.01
Bootstrap	Dolaylı Etki	SE	LL 95%CI	UL 95%CI	
Alkol Kullanımı	.06	.04	.01	.15	

Not: * $p < .05$ ** $p < .01$, *** $p < .001$. İSM: İmmatür Savunma Düzenekleri



Şekil 1. 7: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü. Not: * $p < .05$, ** $p < .01$.

4.1.5. Çocukluk Çağı Travmaları ile Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkide Savunma Düzeneklerinin Aracı Rolünün İncelenmesi: İkinci Kuramsal Model

İkinci kuramsal modelde ÇÇT (duygusal ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar) (X) bağımsız değişken, immatür savunma düzenekleri (M) aracı değişken ve alkol kullanımı (Y) bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Bu belirleme işlemi yine Tablo 4.3'te gözlenen ilişkiler üzerinden yapılmıştır.

Buna göre sırasıyla duygusal ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolü sırasıyla incelenmiştir.

4.1.5.1. Çocukluk çağı travmalarından duygusal ihmal ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolünün incelenmesi: Çocukluk travmalarından duygusal ihmal ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rol oynayıp oynamadığı test edilmiştir.

Yapılan analiz sonuçları incelendiğinde, modelde bağımsız değişken olan duygusal ihmalin aracı değişken olan immatür savunma düzeneklerini pozitif yönde (*a* yolu), immatür savunma düzeneklerinin de modelde bağımlı değişken olan alkol kullanımını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı (*b* yolu) görülmüştür. Duygusal ihmal aracı değişken iken bağımsız riskli alkol kullanımı üzerindeki direkt etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu (*c* yolu) ve varyansın % 6'sını açıkladığı belirlenmiştir. Duygusal ihmal ve immatür savunma düzenekleri modele eş zamanlı olarak alındığında duygusal ihmal ve alkol kullanımı arasındaki ilişki azalmış ve anlamlılık düzeyi ortadan kalkmıştır (*c'* yolu).

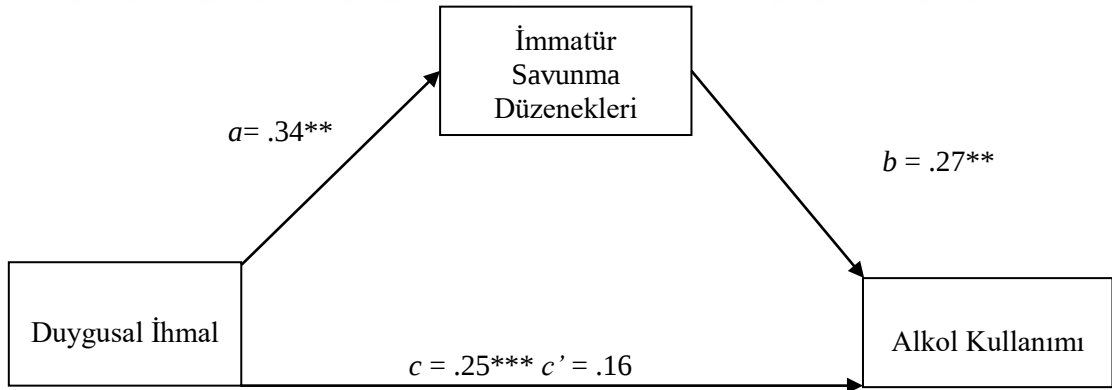
Analiz sonucunda değişkenlerin birbirlerine olan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Aracılık için Bootstrap güven aralıklarına bakıldığında dolaylı etkinin (*a* yolu * *b* yolu) pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = .09$, % 95 GA (LLCI = .01, ULCI = .18). Yani ÇÇT' nin duygusal ihmal boyutundan yüksek puan alan katılımcıların alkol kullanımı artırmış ve bu artışa immatür savunma düzenekleri kullanımındaki artış pozitif yönde katkıda bulunmuştur (Şekil 4.4).

Modelde, tam standardize etki büyüklüğü katsayısı (K^2) = .09 olduğundan pozitif yönde, orta etkide bir aracılık etkisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca tüm modelin alkol kullanımındaki toplam varyansın % 12'sini açıkladığı belirlenmiştir $F_{(2, 86)} = 6.08$, $p < .001$ (Tablo 4.7).

Tablo 1. 8: Duygusal ihmal ile riskli alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolü

Değişkenler	R^2	B	SE	T	P
Duygusal İhmal → İSD	.12	.34	.55	3.38	.001
İSM → Alkol Kullanımı					
Duygusal Duygusal İhmal → Alkol		.27	1.05	2.47	.01
Kullanımı	.12	.16	.55	1.47	.05
Duygusal İhmal → Alkol Kullanımı	.06	.25	.05	2.39	.01
Bootstrap	Dolaylı Etki	SE	LL 95%CI	UL 95%CI	
İSM	.09	.04	.01	.18	

Not: ** $p < .01$, *** $p < .001$. İSM: İmmatür Savunma Düzenekleri



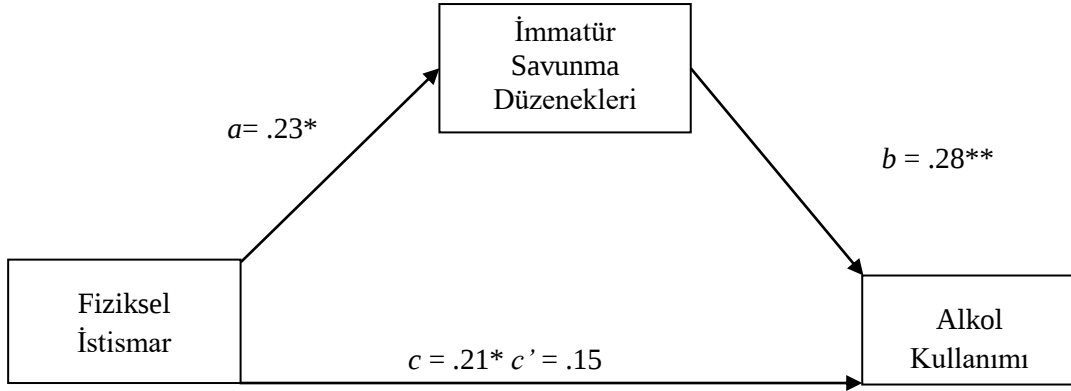
Şekil 1. 8: Duygusal ihmal ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü. Not: ** $p < .01$, *** $p < .001$.

4.1.5.2. Çocukluk çağı travmalarından fiziksel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolünün incelenmesi: Çocukluk travmalarından fiziksel istismar ile riskli alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rol oynayıp oynamadığını test edebilmek için yapılan analiz sonuçları incelendiğinde modelde bağımsız değişken olan fiziksel istismarın aracı değişken olan immatür savunma düzeneklerini pozitif yönde (*a* yolu), immatür savunma düzeneklerinin de modelde bağımlı değişken olan alkol kullanımını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı (*b* yolu) görülmüştür. Fiziksel istismar aracı değişken olduğunda bağımsız değişken olan alkol kullanımı üzerindeki direkt etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu (*c* yolu) ve varyansın % 5'ini açıkladığı belirlenmiştir. Fiziksel istismar ve immatür savunma düzenekleri modele eş zamanlı olarak alındığında fiziksel istismar ve alkol kullanımı arasındaki ilişki azalmış ve anlamlılık düzeyi ortadan kalkmıştır (*c'* yolu). Analize göre değişkenlerin birbirlerine olan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca aracılık etkisi için Bootstrap güven aralıklarına bakıldığında dolaylı etkinin (*a* yolu **b* yolu) pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = .06$, % 95 GA (LLCI = .01, ULCI = .15). Yani ÇÇT' nin fiziksel istismar boyutundan yüksek puan alan katılımcıların alkol kullanımı artırmış ve bu artışa immatür savunma düzeneklerinin kullanımı da pozitif yönde katkıda bulunmuştur (Şekil 4.5). Modelde, tam standardize etki büyüklüğü katsayısı (K^2) = .06 olduğundan pozitif yönde, orta etkiye yakın bir aracılık etkisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca tüm modelin alkol kullanımındaki toplam varyansın % 12'sini açıkladığı belirlenmiştir $F_{(2, 86)} = 5.97, p < .01$ (Tablo 4.8).

Tablo 1. 9: Fiziksel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolü

Değişkenler	R^2	B	SE	T	P
Fiziksel İstismar → İSD	.05	.23	.80	2.19	.05
İSM → Alkol Kullanımı		.28	.08	2.75	.01
Fiziksel İstismar → Alkol Kullanımı	.12	.15	.01	1.40	.16
Fiziksel İstismar → Alkol Kullanımı	.05	.21	.07	2.01	.05
Bootstrap	Dolaylı Etki	SE	LL 95%CI	UL 95%CI	
İSM	.06	.04	.01	.15	

Not: * $p < .05$ ** $p < .01$, *** $p < .001$ İSM: İmmatür Savunma Düzenekleri



Şekil 1. 9: Fiziksel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolü. Not: * $p < .05$, ** $p < .01$.

4.1.5.3. Çocukluk çağı travmalarından cinsel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rolünün incelenmesi:

Çocukluk travmalarından cinsel istismar ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide immatür savunma düzeneklerinin aracı rol oynayıp oynamadığını test edebilmek için yapılan analiz sonuçları incelendiğinde modelde bağımsız değişken olan cinsel istismarın aracı değişken olan immatür savunma düzeneklerini pozitif yönde (a yolu), immatür savunma düzeneklerinin de modelde bağımlı değişken olan alkol kullanımını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı (b yolu) görülmüştür. Cinsel istismar aracı değişken olduğunda bağımsız alkol kullanımı üzerindeki direkt etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu (c yolu) ve varyansın % 6'sını açıkladığı belirlenmiştir. Cinsel istismar ve immatür savunma düzenekleri modele eş zamanlı olarak alındığında cinsel istismar ve alkol kullanımı arasındaki ilişki azalmış ve anlamlılık düzeyi ortadan kalkmıştır (c' yolu).

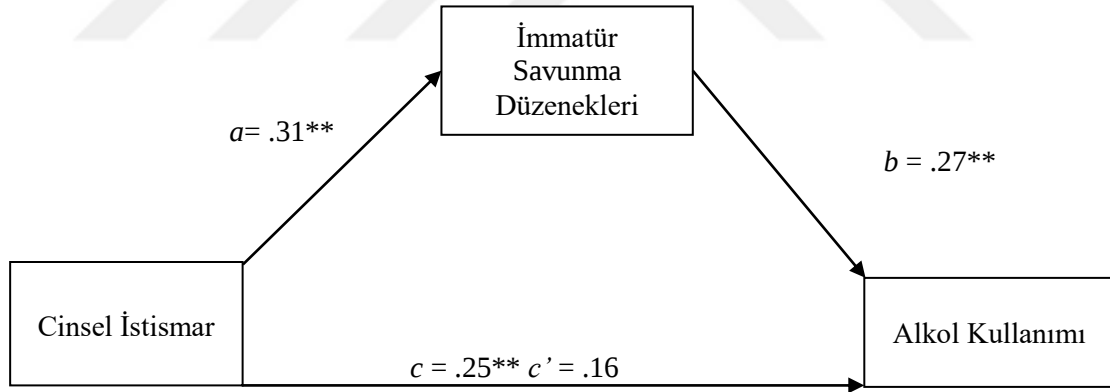
Yapılan analiz sonucunda değişkenlerin birbirlerine olan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür. Ayrıca aracılık etkisi için Bootstrap güven aralıklarına bakıldığında dolaylı etkinin (a yolu * b yolu) pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = .08$, % 95 GA (LLCI = .01, ULCI = .18)). Başka bir ifadeyle ÇÇT'nin cinsel istismar boyutundan yüksek puan alan katılımcıların alkol kullanımı artmış ve bu artışa immatür savunma düzeneklerinin kullanımı da pozitif yönde katkıda bulunmuştur (Şekil 4.6).

Bu modelde, tam standardize etki büyüklüğü katsayısı (K^2) = .06 olduğundan pozitif yönde, orta etkiye yakın bir aracılık etkisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca tüm modelin alkol kullanımındaki toplam varyansın % 13'ünü açıkladığı belirlenmiştir $F_{(2, 86)} = 6.21, p < .001$ (Tablo 4.9).

Tablo 1. 10: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü

Değişkenler	R^2	B	SE	T	P
Cinsel İstismar → İSD	.09	.31	.94	3.06	.01
İSM → Alkol kullanımı		.27	.09	2.53	.01
Cinsel İstismar → Alkol Kullanımı	.13	.16	.01	1.54	.12
Cinsel İstismar → Alkol Kullanımı	.06	.25	.09	2.396	.01
Bootstrap	Etki	SE	LL 95%CI	UL 95%CI	
İSM	.08	.04	.01	.18	

Not: * $p < .05$ ** $p < .01$, *** $p < .001$. İSM: İmmatür Savunma Düzenekleri



Şekil 1. 10: Cinsel istismar ile immatür savunma düzenekleri arasındaki ilişkide alkol kullanımının aracı rolü. Not: * $p < .05$, ** $p < .01$.

4.2. İKİNCİ AŞAMA: PROJEKTİF TESTLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırmanın ikinci aşamasında vaka analizi formatında hazırlanan değerlendirme içeriğinde testlerin yorumlanması için projektif test yanıtlarıyla birlikte kullanılan savunma düzenekleri travmatik içerikler ile birlikte sunulmuş ve genel test

yorumu paylaşılmıştır. Savunma düzeneklerinin tanımlanması, çalışmanın birinci aşamasındaki savunma düzeneklerine göre belirlenmiştir. Projektif test bulgularının sunum formatı aşağıdaki başlıklara göre sıralanmıştır:

- Rorschach Testi Yanıtları, Travmatik İçerikler ve Kullanılan Savunma Düzenekleri

- TAT Yanıtları, Travmatik İçerikler ve Kullanılan Savunma Düzenekleri
- Rorschach Testi Psikogram Kodlamaları
- Projektif Testlerin Yorumu

4.2.1.Katılımcı No: 1

4.2.1.1. Katılımcı no: 1 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: *“Peri var bir yere tutunuyor. Ayakları aynı peri yansımalı. Kafa, kanat...”*

Bir yere tutunan peri ifadesi kontrollü bir başlangıç cümlesi olarak değerlendirilebilir. Tutunma, pasif agresif bir eylemdir ve verilen cevapta **pasif saldırganlık** savunma düzeneği kullanıldığı görülmektedir. Anne-kadın imgesi karşısında yetersizlik hissedildiği ve bu yetersizlik hissinin pasif agresif bir eylem olan tutunma ile yönetilebildiği, yetersizlik hissiyle bu sayede baş edilebildiği görülmektedir. Prejenital dönemde anne imgesinin algılanamadığı ve anne imgesi ile ilişki kurulamadığı, bu döneme dair tam ve bütüncül bir kendilik tasarımı oluşmadığı çıkarımı yapılabilir.

Kart No: 2 Yanıt: *“Portakalın iç yüzü gibi. Ortadan ikiye oyulmuş gibi. Kan portakalı gibi kırmızı. Genelde.”*

Oymak agresif bir eylemdir. Gerçek dünyada zarar gören kişi, iyi ve kötüyü birleştirmede zorluk yaşadığında bu gerilimi **bölme** savunma düzeneği ile yönetmektedir. Karta verilen cevapta da bireyin aynı düzeneği kullanarak kendisini zorlayan durumla baş etmeye çalıştığı görülmektedir. Bu kart aynı zamanda bireyin testte öteki ile karşılaştığı ilk karttır. Bu sebeple öteki karşısındaki ilk verdiği tepki görülebilmektedir. Verilen cevapta ötekinin varlığı zarar verici konumdadır, katılımcı pueril bir tutum içindedir. Katılımcının öteki karşısında libidinal yatırım yapamadığı, boşluk duygusu ile baş edemediği düşünülebilir.

Bu kart, öteki ile etkileşimi gösterdiğinden öteki karşısındaki tutum ve ötekinin eylemi hakkında tasarım içeriği sunabilmektedir. “*Ortadan ikiye oyulmuş*” ifadesi travmatik bir ifade olarak değerlendirilebilir. Bu ifade, zarar görmeyi düşündürmektedir. Verilen cevaptaki agresyonun yoğunluğu “*oymak*” ifadesi ile görülmektedir ve bu ifadenin yoğunluğu (oymak eylemi), travma varlığının bilinç dışı bir yansıması olarak düşünülebilir.

Kart No: 3 Yanıt: “*Yansımali ince çok zayıf bir adam. Şuradan da şey var gibi, yukardan aşağı düşen biri gibi. Adam, Fransız gibi çok kötü. İzlediğim filmlerdeki gıcık Fransız garson tipi.*”

Bireyin, kendisi ile ötekini birbirinden ayırmakta ve öteki ile özdeşleşme sağlamakta güçlük çektiği, dolayısıyla nesne ilişkisi kurmakta zorlandığı anlaşılmaktadır. Kişi kendini ve ötekini olumsuz öğelerle nitelendirmektedir. Bu kartta kendi ve ötekini tanımlamak için kullanılan değersizleştirme içeren, “*...zayıf adam...*” ile “*...kötü...*” ve “*...gıcık...*” ifadeleri olumsuz içerikli olup bu durum **değersizleştirme** savunma düzeneği kullanılması bir sonucudur. Buna ilave olarak “*...gıcık...*” ifadesi hissedilen duygunun ötekiindeki görünümü olarak nitelendirilebilir. Bu durum **yansıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. İkinci kartta oluşturulan olumsuz öteki imajının bu kartta da değersizleştirmeler ile devam ettiği ve negatif duyguyu ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu durum travmaya dair ikinci karttaki öngörüü kuvvetlendiren niteliktedir.

Kart No: 4 Yanıt: “*Ölüm lordu gibi bir şeye benziyor. Pelerinli, elleri şöyle. Karanlık kasvetli bir yerden gelen, uçuşan pelerini olan, ellerini şöyle kaldırmış bir şey.*”

“*Ölüm lordu...*” ifadesi; ölümü gerçekleştirebilecek dolayısıyla yaşamı sonlandırabilecek gücü elinde bulunduran narsistik bir otorite figürüdür. “*uçuşan pelerin*” ve “*lord*” tanımlamaları narsistik tasvirler olarak görülebilir. “*karanlık*” ve “*kasvetli*” ifadeleri ise fallik nesne ve otorite karşısındaki bilinç dışı depresif ve varlığını sürdürebilmesindeki pasif konumu göstermektedir.

Otoritenin çok güçlü olmakla birlikte bu gücün agresyondan beslendiği ve yok etme temelli olduğu, otoriteden gelen uyarılar ile baş edilemediği, otoritenin yaşamı sonlandırabilecek güçte algılandığı düşünülebilir. Bu kartın aynı zamanda bireyin cinsiyet özdeşleştirme kapasitesi hakkında da bilgi verdiği göz önünde bulundurulduğunda kişinin otorite ile özdeşim kuramayışı ve kendini pasif konumlandırışı kastrasyon endişesiyle seksüel çatışmaların varlığını düşündürmektedir.

Oluşturulan Lord'un ölüm ile birlikte tanımlanması, gücü elinde bulundurana dair iyi ve kötünün birleştirilemediğine ve dolayısıyla **bölme** savunma düzeneğinin kullanıldığına işaret etmektedir. Otorite ile aktif bir çatışma içinde olmadığı ve otorite ile **pasif saldırganlık** savunma düzeneğini kullanarak baş edebildiğini göstermektedir.

Karta verilen cevapta, otoritenin sadece zarar veren öğeler ile yansıtılması, kişinin zarar görmeye dair bilinç dışı kaygılarının olduğunu ve bunun travmatik yaşantılarıyla bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: *“Kelebek gibi ama güve gibi. Öyle bir şey vardı Tüylü tüylü hiç sevmem. Güve gibi bir şeye benziyor.”*

“Kelebek” yanıtı, banal ve pozitif bir benlik tasarımı gönderme içerir fakat güve benzetmesi, kelebeğin renkliliğinden mahrum, küçük, tüylü ve istenmeyen bir canlıdır. Kelebek gibi banal ve nesnel bir tasarımı güveye dönüştürerek istenmeyen ve rahatsız edici bir değerlendirme yapmak, kendilik tasarımında olumsuz bir yapılanmayı ifade eder. Benlik algısının rahatsız ediciliği; olumlu, kuşatıcı, şefkatli bir kendilik tasarımı oluşturulamayışı kendisine yönelik değersizleştirme içerir ve depresif pozisyon için veri niteliğindedir. “Kelebek” tasarımından vazgeçilerek yeni bir tasarımın oluşturulması (güve), **yapma bozma** savunma düzeneğini kullandığını göstermektedir. Bu dönüşümün kendisi ve *“Tüylü tüylü hiç sevmem.”* ifadesi **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanımı olarak değerlendirilebilir. Olumlu ve dikkat çekici bir tasarım olan kelebekten hiç sevmediği tüylü bir güveye geçişi depresif bir sürecin eşlik ettiği histerik bir yaklaşım olarak düşünülebilir. “Güve” tanımlamasıyla immatür kendilik algısına sahip olduğu, gerçeğin kavranabildiği ve gerçeğe uyum sağlanabildiği, nesnel ve bütüncül bir kendilik imgesi oluşturabildiği ancak tüm bunlarla birlikte kişinin kendiliğinden hoşlanmadığı, kendiliğini yetersiz gördüğü anlaşılmaktadır.

Kart No: 6 Yanıt: *“Bir kız gölgesine bakıyor gibi. Gölgesine bakarak ne kadar yüce olduğunu düşünüyor. Ama kendisi yüce falan değil.”*

Gölgesine bakan kız, yansımasını yüce olarak görürken bunun sadece bir yansıma olduğunu belirterek gerçek benliğini değersizleştirmektedir. Kişinin ideal benliği ile gerçek benliği arasında bir çatışmanın varlığından söz edilebilir. Yüce görünümlü aktif bir algının arka planındaki pasif konumlanış gözler önüne serilmektedir.

Erkeğe dair uyarılarda cinsiyetini ideale yakın varsaysa da aslında kendindeki kadınlık imgesinin değersiz oluşunu da yansıttığı düşünülebilir. Dolayısıyla cinselliğe dair yatırımlarda çatışmaların söz konusu olduğu söylenebilir.

Bu kart için kullanılan savunma düzeneklerine bakıldığında; kişinin yüce ifadesini tamamen aksine dönüştürmesi, **yapma bozma** ve **inkâr** savunma düzeneklerinin, başlangıçta kendini överken sonrasında bu yatırımı geri çekmesi **idealleştirme** ve **değersizleştirme** savunma düzeneklerini göstermektedir. Bununla birlikte bu zıt ifadelerin birlikteliği **bölme** savunma düzeneğinin de ruhsal işleyişte kullanıldığını düşündürmektedir.

Değersizlik, kimlik karmaşası, zarar veren ve zarar görenin cinsel kimlik çatışmaları, travma sonrası yaşanabilecek tablodur. Kişinin bu ifadeleri, travmanın varlığı ihtimalini güçlendirmektedir.

Kart No: 7 Yanıt: *“Aynaya bakan yaşlı bir kadın var yansımalı.”*

Ayna ifadesi, anne ile özdeşim kurulabildiği ancak bu özdeşimde çatışmaların söz konusu olduğunu düşündürmektedir. Bu çatışmalar “yaşlı” ifadesinin kullanımıyla **değersizleştirme** savunma düzeneği olarak ortaya çıkmaktadır ve yaşam enerjisinin ve süresinin azaldığını göstermesi bakımından travma sonrası tahribat etkisini çağrıştırmaktadır.

Kart No: 8 Yanıt: *“Şu fare gibi bir şey, sanki doğada yürüyor. Şu da sudaki yansıması. Bütün fotolar yansımalı.”*

Verilen cevapta yansımalara yoğun vurgular yapılması ile iç ve dış sınırların belirlenmesi noktasında sorunların olduğu düşünülebilir. Duygu aktarımının olmayışı, **yahıtma** savunma düzeneğinin varlığına işaret etmektedir.

Kişinin dış dünya ile karşılaşması varsayılan bu kartta, aynı zamanda bir genelleme yapıldığı (bütün fotolar yansımalı), bunun da travma sonrasındaki aşırı korunma ihtiyacının getirdiği genelleme tepkisi ile ilişkili olabileceği düşünülebilir.

Kart No: 9 Yanıt: *“Dans. Uçuşan etekleri olan kadınların yaptığı dans. Kademe kademe dizilen kadınlar...”*

“Etekleri uçuşan ve dans eden kadınlar”, regresif dünyaya ait kadın imgesine ait bir gönderme içerir. Yedinci kart ile birlikte değerlendirildiğinde Melanie Klein’in depresif pozisyon olarak tanımladığı bu döneme ait düşümlere rastlanabilmektedir. Anneliğin regresif boyuttaki iyi ve kötü kısımlarının ayrışmamışlığı, yedinci karttaki “yaşlı” ifadesi ve dokuzuncu karttaki “dans eden kadınlar” libidinal dürtülerin aktarımıyla ilgili bilgi sunmaktadır. Dış dünyada tek başına bırakılan kişinin dış dünya ile baş etmeye çalıştığı ve seksüel çatışmalara dair dinamiklerin varlığı düşünülebilir. Bireyin travmatik yaşantı ile başa çıkmak için çatışmaları olmasına rağmen hemcinsleriyle özdeşim kurarak farklı kategorilerde (kademe kademe) bir destek tasarımı oluşturduğu söylenebilir.

Kart No: 10 Yanıt: *“Bir sürü böcek var ya. Ayı ayrı yengece de benziyorlar. Farklı, rahatsız edici, iğrenç denizati.”*

Bu karta verilen yanıtlarda kişinin dağınıklığı bütünleştiremediği, mevcut çatışmaları durumunda öne çıkan cinsel kimlikle ilgili olan çatışmaların olduğu düşünülmektedir. Birçok detay içinden “denizati” ifadesi, erkek bedenindeki kadınsı nitelikleri barındırması sebebiyle cinsellikle ilgili çatışmayı ve olası travmanın varlığını çağrıştırmaktadır. “Böcek”, “Yengeç” ve “...rahatsız edici, iğrenç denizati...” ifadelerindeki değersizleştirmeler, travmanın yarattığı uyarılmışlık ile bağlantılı ve testin tamamlanmasıyla birlikte yaşadığı içsel gerilimle baş etmek için kullandığı ayrılık anksiyetesi ile bağlantılı bir tepki olabilir. “...rahatsız edici, iğrenç...” ifadesiyle değersizleştirme ve yansıtma savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülebilir.

4.2.1.2. Katılımcı no: 1 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1. Yanıt: *“Çok sıkılmış bir çocuk. Annesi, istemediği hâlde keman dersine yolluyor. Birazdan hocası ona bağırarak. Çocuk irkilerek uyanacak ve derse devam edecek.”*

Ödipal açıdan bakıldığında kastrasyon endişesinin görüldüğü kartta yetersizlik ön plana çıkmaktadır. Keman çalmayı istememesine rağmen kartta görülmeyen kişi (annesi) tarafından keman dersine gönderilmesi ve yine kartta görülmeyen hocası

tarafından “bağrılarak” uyarılması, kastrasyonu ve baskıyı kabul ettiğini göstermektedir. Baskı figürlerinin kartta görülmemesine rağmen ifade edilmesi, kastrasyon kaygısının yarattığı pasif konumlanışın sürekliliğini sağlama ve yetersizlik duygusunun içselleştirilmesini göstermesi bakımından önem ifade etmektedir. Bu tablo **pasif saldırganlık** savunma düzeneğinin kullanımına işaret etmektedir. İstemediği bir duruma maruziyet ve dayatmanın olması, uyum sağlamak zorunda kalması oluşturulan hikâyede duygusal ihmal başta olmak üzere travma varlığını yansıtmaktadır.

Kart No: 2 Yanıt: *“Burası bir çiftlik. Bu ev sahibinin kızı. Köleleri olan bir çiftlik. Şuradaki kadın çalışanların sorumlusu ama aileden biri değil. Bu kız da ailesindeki bir erkeğin tavsiye ettiği kitabı okuyor. Zengin olduğu için okuma yazma öğrenebilmiş. Kız aşırı umutsuz, içsel aydınlanma yaşıyor. Etrafta olup bitenlerin ne kadar saçma olduğunun farkında. Sonu, istemediği biriyle evlendirirler ve mutsuz olur.”*

Resimdeki üç insanın görülmesi, ödipal üçgen bağlamında yorumlanabilir. Resimdeki erkek, köle; diğer kadın ise aileden olmayan çalışanların sorumlusudur. Öndeki kadın ise zengin olduğu için okuma yazma öğrenebilmiş çiftlik sahibinin kızıdır. Çiftlik sahipleri fotoğrafta görülmemektedir. Öndeki kadın haricinde diğer iki kişinin (köle ve çalışanların sorumlusu) aileden olmaması, hiyerarşik statüyü ön plana çıkaran narsistik bir yatırım olarak görülebilir. Öndeki kadının içsel aydınlanma yaşaması ama etrafında olanları (ailesi ve yaşamı) “saçma” bularak değersizleştirme **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir. Hikâyenin sonunu olumsuz bir senaryo ile bitirmesi de umutsuzluğun yansıması niteliğinde çatışmanın karşısında pasif konumda olduğunu göstermektedir. Bu da **pasif saldırganlık** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. İlk karttaki istemediği derse katılmak zorunda kalan tasarım, bu kartta da istemediği biriyle evlendirilmek üzerine oluşturulmuştur. Tüm bu hikâye sonlandırmaları, travmatik mağduriyetle birlikte depresif pozisyonu çağrıştırmaktadır.

Kart No: 3BM Yanıt: *“Tarot falı gibi. Yılmış, perişan, derbeder, çilekeş bir kadın var. Ruhu korkuyla sınıyor. Bu arada büyük ihtimalle salak bir kadın. Neden perişan ediyor ki? Yerdeki şey silaha benziyor gibi. Büyük ihtimalle kadın intihar edecek.”*

Melaine Klein'in depresif pozisyon olarak tanımladığı durum ile başa çıkmanın görülebileceği bu kartta, “perişan, derbeder, korkmuş, salak” olarak nitelendirilen kadın **değersizleştirme** savunma düzeneğinin ifadesi olarak görülebilir ve bu kadın değersizliğiyle birlikte bulunduğu depresif pozisyonuyla başa çıkamayıp hikâyenin sonunda intihar edecektir.

Perişan bir kadın korkuyla sınanmaktadır, yaşadığı zorluk ya da problemi aşmada intihar çözümünü kullanmaktadır. “*Ruhu korkuyla sınanıyor.*” ifadesi, korku kaynağının varlığını ve süreğenliğini göstermektedir. Bu kaynaktan korunmanın/kurtulmanın tek yolu da intihar olarak görülmektedir. Çatışmaya girmekten ve baş etmekten kaçınarak intihar ihtimalinin oluşturulması, **pasif saldırganlık** savunma düzeneğinin bir gösterimi olarak değerlendirilebilir.

Kart No: 4 Yanıt: “*Burada direkt bir son var. Sohbet içindeler. Adam şerefsiz o. çocuğu olduğu için kadın tam bir Pelinsu. Adam kadını aldatıp gidecek. Sıyrılıp gidecek. İlgilenmiyor. Cool takılmaya çalışıyor.*”

Saldırganlık ve libidinal dürtülerin görüldüğü kartta cinsiyetlerin ve rollerin konumlanması dikkat çekmektedir. Hikâyede kadın terk edilmekte, kadını terk eden erkek yaşattığı mağduriyete rağmen “cool” görünmektedir. Erkek imgesi empati kurmaktan yoksun, aynı zamanda da kadın imgesinde oluşturduğu olumsuzluğa kayıtsız hatta bundan narsistik bir kazanç (cool takılmak) sağlar niteliktedir.

Kadın imgesine dair uyarılara karşı, **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığı görülmektedir. “*Adam kadını aldatıp gidecek.*” ifadesi, karşı konulamayan bir mağduriyet tasarımı (aldatılma ve terk edilme) içermesinden dolayı travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: “*Burası yazlık bir ev. Bahar ayında. Hava çok güzel. İçeriye çok ışık giriyor. Ev çok temiz. Kapıdan bakan kadın evin içinde birini arıyor. Nerede olduğuna bakıyor. Büyük ihtimalle bahçede çay içecekler.*”

Annesel üst benlik ile merak duygusunun ön planda olduğu kartta sıcak bahar ayında yazlık ve ışık giren bir ev tasvir edilmiştir. Kadının aradığı kişi bulunduğu bahçede çay içme ile olumlu bir tablo planlanmaktadır. Annesel üst benliğin içselleştirilmesi süreci devam etmektedir (aramanın devam ediyor olması), tamamlandığında çatışma çözümlenmiş olacaktır (bahçede çay içme). Ancak kişinin iç

dünyasında henüz bu çatışmayı sonlandıracak bir dinamik oluşturmadağı görölmektedir. Oluşturulan insan tasarımlarına herhangi bir duygu yüklenmemiş olması, **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 6GF Yanıt: *“Sapık tacizci bir patron var. Fazla cüretkar, hadsiz. Kadın da korkmuş, endişelenmiş ‘-Ne oluyor ya?’ diyor. Nasıl sıyrılacağını düşünüyor. İçeri biri girecek kız da kaçacak.”*

Kartın gizil içeriğinde baştan çıkarılma düşlemi ele alınmıştır. Cevaptaki kadının “sıyrılmayı” düşünmesi ve sonunda kaçabilmesi, hikâyeyi öteki ile doğrudan bir çatışmaya girmeden yine bir öteki aracılığıyla çözümlediğı görölmektedir.

“Cüretkâr” ve “hadsiz” ifadeleri otoriter erkek imgesine yapılan **değersizleştirmeyi** düşündürmektedir. Nasıl sıyrılacağını düşünen, kendisi harekete geçemeyen tasarımın ancak başka birinin içeri girmesiyle kaçabilmesi **pasif saldırganlık** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. Böyle bir durumda kendi yaşadığı korku ve endişeyi hikâyedeki tasarıma aktarması, **yansıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir.

“Sapık, tacizci bir patron...” ifadesi travmayı çağrıştıran ifade olarak düşünülebilir. Hikâyedeki bu profilin açık bir tehdit kaynağı olduğu görölmektedir.

Kart No: 7GF Yanıt: *“İlk bakışta çocuk gelin gibi ama öyle yorumlamayacağam. Bir tık şımarık yetiştirilmiş kız çocuğu annesine trip atıyor. Annesi de onu ikna edip gönlünü almaya çalışıyor. Kız da: ‘-Bir şartla barışırim.’ diyor. Barışıyorlar.”*

Annelik kapasitesi ve yeterince iyi anne olabilme üzerinde bilgi alınabilen bu kartta, anne kız ilişkisine dair önemli dinamikler elde edilebilmektedir. “Çocuk gelin” senaryosunun iptal edilmesi, **travmatik bir tablonun** bastırıldığını ve travmatik bir yaşantının söz konusu olma ihtimalini düşündürmektedir. Kadın, imagosu iptal edilen senaryoda değersizleştirilmiş durumdadır. Oluşturulan alternatif senaryoda ise anne kız arasındaki gerilim çözüme kavuşturularak aktif baş etme stratejileri uygulanmış görölmektedir.

Hikâyenin değiştirilmesi, **yapma bozma** savunma düzeneğinin kullanıldığını; bunun yanında hikâyenin travmatik içeriğinin de değiştirilmesi, **bastırma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. Değiştirilen senaryo ile birlikte çocuk gelin olarak mağdur ve annesine muhtaç bir kadın profili, annesini manipüle edebilecek konuma (şımarık) dönüşmüştür.

Anne çocuk ilişkisindeki beklenti; çocuğun güçsüz ve otoritenin tercihi bırakılmış, otoritenin istediğini yaptırabileceği pasif konumda olması değil, aksine otoritenin onu kazanmak için hareket etmesidir.

Kart No: 9GF Yanıt: *“Hararetli bir tartışma var aşağıda. Yüksek yerde gizlice ağacın arkasından dinlemeye çalışan bir kadın var tartışmayı. Yakalanacak.”*

Kartın gizil içeriğine bakarak ödipal eksende rekabet hâlinde olan iki kadının tartışma yaşayarak resmedildiği görülmektedir. Gizlice, ağacın arkasında, amacı dinlemek olan kadın hikâyenin sonunda tartışmacılara yakalanmıştır.

Tartışanlar çatışmalarını kendileri değil, ötekine yönelerek (yakalayıp) durdurmaktadır. Oluşturulan diğer hikâyelerde olduğu gibi ikinci bir ötekinin hikâyeye dâhil edildiği, çatışmanın sonlanması için ikinci bir ötekiye ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Kart No: 10 Yanıt: *“Bunlar sevgili. Kadın kocasını aldatıyor. Aldatmaya devam edecek. Kimsenin ruhu duymayacak. Kadın bürodan çıktıktan sonra eve giderken araba çarpacak, ölecek.”*

Libidinal yatırımların niteliği ve kalitesi görülebilecek bu kartta, aldatılma senaryosuna bakıldığında daha önce dördüncü karta verilen cevapta erkeğin aldatması erkeğin “cool takılmasıyla” sonuçlanırken bu kartta kadının aldatması “ölüm” ile sonuçlanmaktadır. Kadının kabul edilemez davranışı, hayatında dramatik bir son getirirken erkeğin aldatma davranışı ise çekici gösterilmektedir. “Kadın kocasını aldatıyor...araba çarpacak, ölecek.” ifadeleri travmayı çağrıştıran ifadeler olarak düşünülebilir. Aldatan, aldatmaya devam eden ve sonrasında arabanın çarpmasıyla ölen kadın figürü, **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. Ayrıca oluşturulan senaryoda “kimsenin ruhu duymadan” gerçekleştirilen aldatma eyleminin ölüm ile birlikte gizli kalmaya devam edecek olması, katılımcının kendi hayatındaki süregelen ve gizli bir travmatik dinamiğin varlığını sorgulatmaktadır.

Kart No: 11 Yanıt: *“Ejderha var burada, mağaranın içinde. Dost ejderha, oradakilere saldırmıyor. Aşağıda bir muharebe var. Telaşla köprüden kaçan biri var. Burası bir krallık. Krallığın ejderhası mağarasında yatıyor. Aşağıda şövalyelerden kaçan köylü bir erkek. Kaçabiliyor çünkü şurası aydınlık.”*

Yaşamın ilk yıllarına dair arkaik dönem ilişkileri hakkında bilgi veren bu kartta, belirsiz ve muğlak içeriklerin nasıl bir tasarımla dışa aktarıldığı önem arz etmektedir. Bireyin yaşadığı regresyon kapasitesi ve yaşadığı gerilemeyi yansıtmaktadır.

Muharebe devam ederken güçlü olanlar zarar vermese bile zararı önleyecek bir müdahale de yapmamakta ve kendi güvenli alanlarında kayıtsız yaşamlarını sürdürmektedir. Ödipal yapılanmalarda görüldüğü üzere ikincil süreçlerin aktif olmasıyla birlikte narsistik öğeler içeren senaryo içerikleri (ejderha, krallık, şövalye) kullanılmıştır. İlk önce aşağıdaki savaştan ayrı tutulan ejderha, resmin bütününe krallık olarak ifade edilmesiyle artık krallığın bir parçası hâline getirilmektedir. Ancak dost ejderha olarak nitelendirilen bu tasarım, bir savaş devam ederken dostu olduğu taraf için de bir aksiyon gerçekleştirilmemektedir. Savaşın içerisinde tek başına kaçmaya çalışan kişiyi kurtarmaya çalışan, ona yol gösterici bir aydınlık olmaktadır. Bu senaryoda dostun kurtarıcı olarak yer almayışı, varlığı düşünülen travmatik mağduriyetteki sosyal destek zayıflığını çağrıştırmaktadır. Karanlıktan, dostu olmadan kendi gücüyle aydınlığa doğru çıkabilme tasarımı, kendi gücüyle kendini onarabilme düşlemini düşündürmektedir. *“Dost ejderha...”* ifadesi **idealizasyon** savunma düzeneğinin kullanıldığını, dost ejderhanın yardım etmemesi **pasif saldırganlık** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 12BG Yanıt: *“Hava çok sıcak burada. Çok sıcak bahar günü, yaz değil. Küresel ısınma var. Ağaç meyve veremez o sıcakta. Yakın arkadaşlar buraya buluşmaya geliyor, güzel vakit geçiriyorlar ve gidiyorlar.”*

Bir önceki muğlak kart sonrası bu karta verilen ve kartta görülmeyen “arkadaşlar” yanıtı ile yalnızlık duygusu ve yalnız kalabilme kapasitesi hakkında bilgi toplanabilmektedir. Görünürde her şey yolunda, sorun yok gibi devam etmektedir ancak olağan akışı olumsuz etkileyen, canlılığı ve devamlılığı engelleyen bir felaket (küresel ısınma) oluşmaktadır. Ancak burada vakit geçiren kişiler, bu felakete karşı bir aksiyon geliştirmemekte, aksine güzel vakit geçirmektedirler. Bu da tasarımcının sahip olduğu arkadaşlık kavramının yüzeyselliği hakkında bilgi veriyor olabilir. Meyve vermeyen ağaç, verim alınamayan ilişkilerin sembolü olabilir.

“Çok sıcak bahar günü, yaz değil. Küresel ısınma var. Ağaç meyve veremez o sıcakta.” ifadesi travmayı çağrıştırırken “...yaz değil...” ifadesi **inkâr** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 13B Yanıt: “*Fakir bir ailenin çocuğu. Ailesinde veya arkadaş ortamında yaşanan bir olayı düşünüyor. Kritik yapıyor. Çok afacan bir çocuk. Saldırı planı yapıyor büyük ihtimalle. Fiziksel saldırı gerçekleştirecek ama kaybedecek.*”

Winnicott’un tek başına kalabilme kapasitesi olarak tarif ettiği durum bağlamında değerlendirildiğinde, yaşadığı bir olayı düşünen çocuğun saldırı planı yaparak agresyonunu harekete geçirmesi ve kaybederek mağlubiyet yaşayacak olması depresif pozisyonunu göstermektedir (159).

“*Kritik yapıyor. Çok afacan bir çocuk. Saldırı planı yapıyor büyük ihtimalle. Fiziksel saldırı gerçekleştirecek ama kaybedecek.*” ifadesi travmatik bir yaşantıyı çağrıştırırken katılımcının kendi agresyonunu hikâyedeki çocuk üzerinden dile getirmesiyle **yansıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 13MF Yanıt: “*Bu kadın intihar etmiş. Kocası yaşamadığını anlıyor ve üzülüyor. Polise veya ambulansa haber verecek. Kadın ölmüş.*”

Kadının geri dönülemez bir eylemi söz konusudur ancak eylemin öncesi hakkında hiçbir bilgi yokken eylemin sonrası prosedürel bir süreç ile tasarlanmıştır. Kadının eylemini gerçekleştirme sebebi hikâyede yer almamaktadır. İntihara eşlik eden duyguların hikâyede yer almayışı, **yahıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. İntihar eylemi ise travmatik bir eylem olarak görülebilir.

Kart No: 19 Yanıt: *“Hobitlerin köyü gibi bir yer burası. Dışarısı çok soğuk, tipi gibi. İçerisi sıcak. Manevi açıdan da sıcak. Bacalardan duman çıkıyor. Sofra, yemek var. Gece oluyor, uyuyorlar.”*

Bireyin iç ve dış ayrımını nasıl yaptığını gösteren bu kartta sınırları güçlü tutarak dışarıda soğuk, içeride ise birçok açıdan sıcak bir tablo oluşturulmuştur. Benliği için bu ayırtırmayı yapabilmesi önemlidir.

Bireyin bu tasarımda iyi olanı içeride, kötü olanı ise dışarıda tutma kapasitesinin olduğu, iç dünya tasarımlarına ağırlık verildiği, maddi ve manevi açıdan sıcak bir iç ortam oluşturulduğu görülmektedir. Dışarıda bırakılan soğukluk ile anne imagosuna gönderme yapılmaktadır. Evdeki sıcak ve doyurucu ortam ise soğuk anne imagosuna karşı kişinin kendi iç dünyasına tutunma çabası olarak görülebilir.

Bu kartta iç ile dışın soğuk ve sıcak olarak ayrılması **bölme** savunma düzeneğinin kullanıldığını; hikâyede duyguyu yansıtan bir ifadenin yer almaması **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 16 “Yanıt: *“Foto çekmeyi seven, gene erkek. Her şeyin fotosunu çekiyor. Estetik şeylerin... Foto ve takılara önem veriyor. Her an uçup gidecek, ölümsüzleştiriyorlar. Güneş gözlüğü, yüzükleri, kolyesi olan genç bir erkek eski bir binanın fotosunu çekiyor. İnandığı şeyler uğruna yaşıyor ama ölecek. Değer verdiği şeyler yok olacak. Evren sönecek. O yüzden yaptığı şeylerin aslında bir anlamı yok.”*

Verilen boş kart, aynı zamanda son karttır. Boşlukla nasıl başa çıkıldığına, testin sonundaki düşünsel ve duygusal aktarımları görebilme ve yaratıcılığın aktarılmasına dair elverişli bir fırsat sunmaktadır.

Oluşturulan tasarımda kişinin boşlukla başa çıkamadığı düşünsel ve duygusal aktarımlarını yansıtırken önceki ifadelerinin geçerliliğini sorgulatan tasarımlar oluşturduğunu; bu çatışmayı her şeyi yok ederek ortadan kaldırabilmesi, çatışmayı çözebilme kapasitesindeki yetersizliği ortaya koymaktadır. “Evrenin sönecek olması”, bütün çatışmaların varlığını yok edecek olduğundan, çatışmaların bilinç dışına itildiği **bastırma** savunma düzeneğine benzetilebilir. Evren söndüğünde inanılan ve uğrunda yaşanıyor olan her şeyin yok olacak olması travma varlığından kaynaklanan depresif bir konum olabilir.

4.2.1.3. Katılımcı no:1 Rorschach Testi psikogram kodlamaları: İçerikler
aşağıda sunulmuştur.

R	16
G	6
G%	%38
D	10
D%	63
F+	9
F+%	56
F-	5
F-%	31
K	2
Ka	1
Kflex	1
C	1
Clob	1
A	7
A%	44
H	5
H%	31
Bitki	1
Kemik	1
Kan	1
Beğenilen kartlar	1. kart ve 8. kart
Beğenilmeyen kartlar	10
Zaman	9 dk

4.2.1.4. Katılımcı no:1 projektif testlerin yorumu: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Rorschach Testi, ortalama olarak tamamlanması gereken süreden erken ve beklenen ortalamadan az sayıda cevap ile tamamlanmıştır. Bu durum, kişinin iç dünyasını paylaşmak istemediğini ve savunmacı bir tutum içinde olduğunu düşündürmektedir.

“F+” form yanıtları beklenen normun (% 70) altında kalırken, “F-” form yanıtları beklenen (% 30) normun az bir farkla üzerindedir. Bu durum gerçeklik algısının korunmakla birlikte zayıfladığını ortaya koymaktadır. “H” yanıtlarının diğer form yanıtlar içindeki varlığı oldukça kısıtlı kalmış ve bu durum da kişinin ötekini algılama ve öteki ile bağ kurmadaki güçlüklerini yansıtmaktadır.

Katılımcı, Rorschach Testinde sekizinci ve birinci kartı, beğenilen kartlar olarak seçmiştir. Bu durum, kişinin dış dünyaya yatırımının kısıtlı olsa da bu kartların yeni bir karşılaşma ile yeni bir başlangıcı, geçmişe meydan okumayı ya da dokuzuncu kartta yorumlanan destek ihtiyacının kişinin hayatında geçmişte sağlandığı veya gelecekte sağlanabileceği gibi kendi benliğine karşı libidinal yaklaşımı harekete geçirmiş olmasının neticesi olarak düşünülebilir. Bu açıdan bakıldığında son kart olan onuncu kartın beğenilmeyen kart olarak seçilmesi de kişinin ayrılma anksiyetesi ya da kendi iç dünyası ile kaldığında oluşan çatışma hâlinin baş edilemez olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Protokol genel olarak yorumlandığında dürtüler üzerindeki denetime duyulan ihtiyaçla savunma düzeneklerinin yoğun kullanıldığını, nesne ilişkileri tasarımlarında dış nesneye libidinal yatırımın oldukça kısıtlı olduğunu ve özdeşim kurmada sorunlar yaşandığını, keşfetme duygusunun gelişmediğini, zayıf ve fakir bir iç dünyanın söz konusu olduğunu, dış dünya ve gerçeklerin algılanmasında sorunların varlığını, boşluk duygusu ile baş etmekte zorlandığını, ayrışmanın sağlanamadığını, hassas ve kırılgan bir kişilik yapılanması ile birlikte bütüncül ve tam bir kendilik algısının sürdürülmesinde sorunlar yaşandığını düşündüren bağımlı pasif bir kişilik yapılanmasının görüldüğü sınır işleyiş bir protokol olarak değerlendirilmiştir.

Kullanıldığı düşünülen savunma düzenekleri; pasif saldırganlık, bölme, değersizleştirme, yansıtma, yapma bozma, idealleştirme, değersizleştirme, inkâr, yalıtma, karşıt tepki geliştirme, bastırma, disosiyasyondur.

Travma çağrışım ifadeleri; “...ortadan ikiye oyulmuş gibi...”, “...rahatsız edici iğrenç denizati...”, “...ruhu korkuyla sinanıyor...”, “...adam kadını aldatıp gidecek...”, “...sapık, tacizci bir patron var...”, “...ilk bakışta çocuk gelin gibi ama öyle yorumlamayacağım...” dır.

4.2.2. Katılımcı No: 2

4.2.2.1. Katılımcı no: 2 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: “*Semazen gördüm iki tane. Uluyan kurt.*”

“Semazen”, herkese etki etmeyi amaç edinen dinî bir motif olarak kabul edildiğinde cinsiyetleri ayırt etmenin reddini çağrıştıracaktır.

Kurt uluması, diğer kurtlarla buluşmak için yer bildiriminde bulunmayı veya diğer kurtları belli bir alandan uzak tutmayı sağlayan bir eylem olarak yardım ya da tehlike bildirimini akla getirmektedir.

Bu karta verilen yanıtlarda pregenital döneme dair bütüncül bir kendilik algısı oluşturulamadığı, anne imgesinin algılanmasında güçlük çekildiği (Semazenler F-), anne imgesi karşısında yetersizlik hissedildiği söylenebilir.

Yardım veya tehlike belirtisi olan “uluyan kurt” ifadesinin travmayı çağrıştırdığı ve ayrıca herhangi bir duygu ifadesinin olmaması, **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 2 Yanıt: “*Beşlik çakan ayı. Bir de kuyruğu olmayan tavşan.*”

Öteki ile ilk karşılaşmada ötekine dair eksik olanın ifade edilmesiyle başlanmış olup olmayanın belirtilmesi (kuyruğu olmayan), paranoid eğilimi düşündürürken paranoid tutum doğrudan zarar görmeyi engellemek amacıyla aktive olmaktadır. Zarar görmeye dair tetikte olmak travmatik uyarılmışlığın bir görünümü olabilir.

Bu karta verilen yanıtların “...kuyruğu olmayan tavşan.” ifadesiyle **değersizleştirme**, tasarımlara hiçbir duygu yüklenilmemiş olması da **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 3 Yanıt: “*Resmin tamamı bir domuzun yüzüne benziyor ama tam da değil. Renk? Kırmızı, siyah, hafif gri... Onlar da çağrışım yapmıyor.*”

Bu kartta verilen yanıtlardan renklere tasarım yüklenmemesi, dürtülerin açığa çıkmasına izin verilmediğini, dürtülere karşı baskıcı bir kontrolün söz konusu olduğunu ve bunun kendini koruma düzeneği olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

Kişinin kendisi ile ötekini birbirinden ayrı olarak tasarlayamadığı ve nesne ilişkisi kuramadığı, öteki ile özdeşleşme sağlayamadığı sonucu çıkarılabilir. Kişinin bu kartta yer alan renklere dair yorumu duyulmak istendiğinde tasarım oluşturulamamış ancak renkler sırayla sayılmıştır. Bu tepki, şizoid eğilimi düşündürmekte olup nesne ilişkilerindeki paranoid tutumla da paralel olarak kişinin öteki ile iletişim kurmadaki sınırlılığını göstermektedir.

Bu kart için kullanılan “*Resmin tamamı bir domuzun yüzüne benziyor ama tam da değil.*” ifadesi **inkâr**, yine oluşturulan tasarıma herhangi bir duygu yüklenmemiş olması da **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 4 Yanıt: “*Boynu kesilmiş bir keçi kafası. Kuş bakışı biraz andırıyor.*”

Bu kart için oluşturulan tasarımda önceki karttaki gibi olmayan bir öge (boynu kesilmiş) ifade edilmiş olup bu durum, paranoid eğilimin devamlılığını göstermektedir ancak önceki karta kıyasla bu kartta immatür, agresyonla öteki tarafından zarar görmüş bir tasarım gerçekleştirilmiştir. Zarar görmenin daha da somutlaştırıldığı bu kartta paranoid yapı yoğun olarak ön plana çıkmaktadır.

Oluşturulan tasarımdan otoritenin algılanamadığı (F- yanıt), otoriteden gelen uyarımlar ile baş edilemediği, otorite karşısında paranoid bir tutum sergilendiği, agresif ögelerin ön plana çıktığı görülmektedir.

“*Boynu kesilmiş bir keçi kafası*” ifadesi, eksikliği yansıttığından **değersizleştirme**, yine tasarıma herhangi bir duygu yüklenmemiş olması **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir. Kesilmiş olarak nitelendirilen keçi tasarımı yoğun bir agresyonun dışa vurumu olup travmatik içerikli bir ifade olarak düşünülebilir.

Kart No: 5 Yanıt: “*Kelebek kanadı takmış kel bir adam. Ama kelebek kulakları yok. Ayakları yarasa gibi.*”

Bu kart için “*Kelebek kanadı takmış kel bir adam.*” ifadesi, kendine değer yükleme çabası olarak nitelendirilebilir. Bununla birlikte oluşturulan tasarımda birden farklı varlığın özelliklerinin birleştirilmesi kimlik karmaşası ve dağınık bir kimlik yapılanmasını düşündürmektedir.

“...kel bir adam” ifadesi **değersizleştirme**, “*kelebek kanadı takmış kel bir adam*” ifadesi ise değersiz olana değer katma çabası içermesinden dolayı **idealleştirme** savunma düzeneğini düşündürmektedir. Yanıtın devamında “*Ama kelebek kulakları yok.*” ifadesiyle idealleştirilenin içselleştirilemediği ve tekrar değersizleştirildiği görülmektedir. Aynı zamanda bu değersizleştirme, paranoid bir eğilimle gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte karta verilen yanıtta duygu yansıtan herhangi bir ifadenin kullanılmamış olmasıyla **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülebilir.

Kart No: 6 Yanıt: “*Ortadan ikiye yarılmış, akrep kuyruklu bir örümcek.*”

Erkeğe ve kadına dair öğelerin bir arada ifade edildiği fakat tasarımın bütününe kadına dair uyarımlar barındırırken bu uyarımlara erkeğe ait uyarımların da eşlik ettiği görülmektedir. Bu tasarım, katılımcıda biyolojik cinsiyetinin yanında karşı cinse ait öğelerin (akrep, eril tasarım; örümcek, dişi tasarım) varlığını düşündürmektedir. Yapılan tasarımda cinselliğin olumsuz ve zarar verici öğelerle nitelendirilmiş olmasından dolayı, cinselliğe karşı ortaya çıkan agresyonla birlikte kimlik bütünlüğünün korunamadığı anlaşılmaktadır.

Oluşturulan tasarımın gerçeklikte karşılığının olmaması, iki cinse ait özelliklerin birbirine eklemlenmiş olması, libidinal hiçbir yatırım barındırmadığı gibi oldukça yüklü bir agresyonla ifade edilmesi travmatik bir yaşantı işareti olabileceği gibi yüksek olasılıkla cinsel bir travma varlığını akla getirebilir. Bu karta yansıtılan çatışmalarla, **bölme** (ortadan ikiye yarılmış), tek bir cinsel tasarımın oluşturulamayıp cinsiyete ait bütüncül bir yapının yok sayılması **inkâr** savunma düzeneğinin; bu karta ait yanıtta duyguya dair hiçbir ifadenin olmayışı hatta yoğun olarak yansıyan agresyonun bile duygu içermeyen şekilde ifadesi de **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir.

Kart No: 7 Yanıt: “*Bugs Bunny nin kadın versiyonu iki tane. Birbirine bakıyor.*”

Verilen yanıttan kişinin, kendini ve anneliği algılayıp özdeşleşme sağlamakta güçlük çektiği, seksüel çatışmalarla birlikte korunma ihtiyacı duyduğu (lokalizasyon bölümünde tasarımın “etekleri” olduğunun ifade edilmiş olmasıyla uyaranlar ve kendi arasına koruyucu bir kılıf koyulduğu) düşünülebilir.

Bu karta dair yanıtta birbirine bakan, pasif, etkileşim içinde olmayan tasarımlar, kişinin anne ile destek mekanizması oluşturmadağını ve bu durumun kişide eksiklikler oluşturduğunu düşündürebilir. Tasarımın yansıttığı imgenin ancak bir çizgi film karakterine dönüştürölüp deforme edilerek algılanabilmesi **değersizleştirme**, oluşturulan tasarımda duygu belirten bir ifade olmaması **yalıtma** ve tasarımların pasif konumlanması **pasif saldırganlık** savunma düzeneklerinin kullanımını göstermektedir.

Kart No: 8 Yanıt: *“Tek ayağı olmayan bir bal porsuğu. Bir de onun suda yansması.”*

Bu karta verilen yanıt dış dünyanın tehlikeli olarak algılandığını, dış dünyaya karşı meraklı ve heyecanlı bir yaklaşım yerine temkinli bir yaklaşımın söz konusu olduğunu, kendi ile öteki arasında farklılığa izin verilmediğini ve dolayısı ile çatışmadan uzak durulduğunu düşündürmektedir.

“Tek ayağı olmayan” betimlemesi ile dış dünyaya karşı paranoid bir yaklaşımın söz konusu olduğu ve dış dünya karşısında **değersizleştirme**, sosyal çevreye karşı yatırımlı ve etkileşimi yansıtan bir ifade olmadığı gibi duygu yansıtan bir ifadenin de bulunmayışı **yalıtma**, dış dünyaya dair bir aksiyon ifadesinin olmaması da pasif bir yaklaşımın benimsenmesiyle **pasif saldırganlık** savunma düzeneğinin kullanımını göstermektedir.

Kart No: 9 Yanıt: *“Burun deliklerinden alev çıkan bir ejderha ama sadece yüzü var. Geri kalanı yok. Alev burnundan çıkıyor.”*

Bu kartta yapılan tasarım dış dünyada tek başına bırakılan bireyin yoğun bir agresyonla öteki karşısındaki öfkesini düşündürmektedir. “Burun deliklerinden alev çıkan bir ejderha ama sadece yüzü var geri kalanı yok” tasarımının paranoid eğilimle birlikte iç dünyadan gelip dış dünyaya ulaşan bir yıkıcılık barındırdığı, bu yıkıcılığın dış dünyayı kendinden uzak tutma, kendini koruma ve zarar görmeme ile birlikte dış dünyaya zarar verme düşlemlerini yansıttığı düşünülebilir. Bu yıkıcılık **değersizleştirme** savunma düzeneği (“...sadece yüzü var. Geri kalanı yok.”) ile inkâr

edilmeye çalışılmışsa da dürtünün kontrolünün sağlanamadığı görülmektedir. Oluşturulan bu tasarımda da duygu belirten bir ifade kullanılmadığından **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Alevin yıkıcı-zarar verici ve uzaklaştırıcı etkisi, dış dünya ile agresif ve paranoid bir tutumla baş edilmeye çalışıldığını, bununla birlikte yoğun bir agresyon barındıran “burun deliklerinden alev çıkan bir ejderha ama sadece yüzü var geri kalanı yok” ifadesi de travmatik bir yaşantı ihtimalini düşündürmektedir. Bu karttaki yalıtma savunma düzeneği, travma sonrası sıkça görülen **disosiyasyon** savunma düzeneği ile ilintili olabileceğinden travmatik yaşantı ihtimalini kuvvetlendiren bir veri olarak değerlendirilebilir.

Kart No: 10 Yanıt: “*Şişman bir geyik adam.*”

Geyiğin yaşamını sürdürebilmesi için şişman olmasının dezavantajlı bir nitelik olacağı düşünüldüğünde bu ifadedeki tanımlama, kişinin kendini korumaya dair yetersizlik algısına yönelik bir anlam taşıyor olabilir.

İç içe geçmiş tasarımlar ve bir arada bulunmayacak özelliklerin birleştirilmesi **değersizleştirme**, yine duygu ifadesinin olmayışı **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

4.2.2.2. Katılımcı no: 2 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: “*Çocuğu dövmüşler. Ağzından kan akıyor. Sanırım biri arkasından omzuna elini uzatmış. Bir kâğıt var onu okuyor. Bunu yaptığı yapamadığı için değil, daha önce de dövülmüş olabilir. Özgüveni yok. El kol hareketleri onu gösteriyor gibi. Hiçbir b... yapmayacak. Ne yapıyorsa yapamayacak. Etraf karanlık.*”

“Ağzından kan akıyor.” ifadesinde negativist kendilik imgesi, “Sanırım biri arkasından omzuna elini uzatmış.” ifadesinde ise paranoid düşüncenin etkileri görülmektedir. Nesneye yatırımının ve nesneden haz almanın olmadığı, aksiyon alacak gücün ve özgüvenin olmadığı, içsel ve dışsal motivasyon kaynakları arasında öznel bir tutum oluşturulamadığı değerlendirilebilir. Bu hikâyede başarı için içsel ya da dışsal bir motivasyon bulunmadığından hikâyenin sonlandırılması, başarıya yönelik öğrenilmiş çaresizlik içeren otomatik bir düşünceyi doğrulamaktadır. Dolayısıyla kişi için başarısızlık kaçınılmaz olarak görülmektedir.

“Çocuğu dövmişler. Ağzından kan akıyor.” ifadesi ile yoğun fiziksel şiddet içeren travmatik bir yaşantı düşünülebilir. “*Etraf karanlık*” ve “*Ne yapıyorsa yapamayacak.*” (engellenmiş olma hâli) ifadeleri, dövülmüş olma hâli, öğrenilmiş çaresizliğin varlığı depresif konumlanışa işaret ediyor olabilir. “*Özgüveni yok. El kol hareketleri onu gösteriyor gibi. Hiçbir b... yapmayacak. Ne yapıyorsa yapamayacak.*” ifadeleri **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir.

Kart No: 2 Yanıt: “*Eski Anadolu köyü. Osmanlı yılları olabilir. Çalığışu’na benzeyecek yeni öğretmen. Kadın adama âşık (tarladaki), kendinden emin. Köye öğretmen olarak gelen ise hiçbir şey umurunda değil gibi. Görev için gelmiş. Mecburiyet. Kadın adamla evlenecek. Köye kurtlar basacak, ölecekler. Öğretmene hiçbir şey olmayacak.*”

Hikâyenin bütününe bakıldığında geleneksel yapıya karşı yenilikçi figürü temsil eden bir karakter ile özdeşim kurulduğu, bu karakterin duygusal bir yatırım yapmadığı, duygusal yatırım yapmayıp öğretmen kimliğinin rasyonelliği ön plana çıkarılarak hayatta kalabilen bir tasarım ön plana çıkmıştır. Anne-baba olabilecek potansiyeldeki kişilerin hikâyenin sonunda yok edilmiş olması, ebeveynlere yönelik agresyon ve duygusal küntlüğü çağrıştırmaktadır.

Bu hikâyeye göre öğrenme ve öğretmenin öncelendiği, dürtüsel taleplerin değersizleştirildiği görülmektedir. Ödev ve sorumlulukların gereğinde hareket etmenin koruyuculuğundan yararlanıldığı, alt benliğin talepleri ile hareket edenlerin yok olacağı ancak üst benliğine tabi kişinin zarar görmeyeceği, alt benlik ile üst benliğin benlik vasıtasıyla işbirliğinin sağlanamadığı ve zayıf benlik yapılanmasının varlığı düşünülebilir.

“*Köye kurtlar basacak, ölecekler*” ifadesi travmatik bir yaşantıyı çağrıştırmaktadır. Çalığışu romanının sonunda öğretmenin hem mesleki doyumunu hem de âşık olduğu adama kavuşması gerçekleştiğinden “*Çalığışuna benzeyecek yeni öğretmen.*” ve “*Öğretmene hiçbir şey olmayacak.*” ifadeleri, öğretmenin hayatta kalmakla birlikte ideallerine de ulaşacağını ortaya koyan bir senaryo olarak düşünüldüğünde **otistik fantezi** savunma düzeneğinin kullanıldığı söylenebilir.

“Görev için gelmiş. Mecburiyet.” ifadesi gerilimin bilinçli olarak uzaklaştırılması sonucunu doğurduğundan **baskılama**, “...hiçbir şey umurunda değil gibi.” ifadesi ise kayıtsız pasif bir konumla birlikte yok saymayı ve küçümsemeyi de barındırdığından **pasif saldırganlık** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 3BM Yanıt: “*Muhtemelen samimi bir ailenin ev kızı. Çok fazla bastırılmış. Korkak, biçare, güçsüz görüyor kendini. İntihar etmeye kalkışmış ama korkak. Kesememiş. İzdıraplı yaşamaya devam edecek.*”

“Korkak.” ifadesi aşağılama, değersizlik hisleri ve bireyin kendisine yönelik hostile bir tutumu olarak değerlendirilebilir. İntihar edemeyişin korkaklık üzerinden tanımlanması, kendisine dair yaptığı **değersizleştirme**nin bir görünümüdür.

Oluşturulan tasarım, ızdırap çekmeyi ortaya koyarken çekilen ızdırabı yansıtmaması için de pasifize edilmiş durumdadır. Aynı zamanda bu ızdırap, sadece ölümle yok olacağından değiştirilemeyecek ya da iyileştirilemeyecek bir durum olarak görülüp iç ve dış dünya ile baş edememe durumunun çözümü, ancak intihar olarak görülmektedir.

İntihar eylemi, travma sonrasındaki gerilimin aktif bir çözümleme düşlemi iken, “*Çok fazla bastırılmış. Korkak biçare, güçsüz... İzdıraplı yaşamaya devam edecek.*” ifadeleri ise pasif bir tutumu tarif ederek travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 4 Yanıt: “*Kadın kendini çok fazla beğenmiyor. Ellerini erkek eli gibi görüyor. Hor görüyor kendini ama yaptığı bakımdan ötürü kendinden de hoşlanmıyor değil. Adama âşık olmuş adam ona âşık değil. Ayrılık hikâyesi bu. Kavuşamıyorlar birbirine.*”

Bu hikâyede, ambivalans duyguların ifade edilmiş olması, cinsel kimlik karmaşasını düşündürmekle birlikte bu gerilimin özdeşim kurularak yönetilmeye çalışılması fakat bu özdeşimde duygusal yatırımın karşılıksız kalması (adam ona âşık değil), yaptığı yatırımın geri çekildiğini göstermektedir.

“*Hor görüyor kendini... kendinden de hoşlanmıyor değil*” ifadesi **yapma bozma**, “*Hor görüyor...*” ve “*Ellerini erkek eli gibi görüyor.*” ifadeleri **değersizleştirme** savunma düzeneklerinin varlığını düşündürmektedir.

Yatırımın yapıldığı nesne (âşık olunan adam) tarafından herhangi bir karşı yatırımın söz konusu olmadığı (adam ona âşık değil) tasarımda ortak bir yatırım varmış gibi sunulması ve bu tablonun çözümlenme biçimi (ayrılık hikâyesi bu, kavuşamıyorlar birbirine), travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: *“Kadın evde tek başına yaşıyor. Biraz paranoyak, biraz agresif. Fazla agresif, kibirli ama lüksünden ve konforundan vazgeçmiyor. Her gece uykusunda düzenli olarak odaları kontrol ederken bir gece evine giren hırsız tarafından öldürülüyor. Sırtından yiyor bıçağı.”*

Anne-kadın imagosu “agresif, kibirli ve paranoyak” ifadeleri ile nitelendirilmiştir. Bu nitelikler, dış dünya ile mesafe oluşturmayı ve “tek başına yaşamayı” anlamlandırmaktadır. Güvensiz ve korumasız hisseden kişi, olası bir tehlikeye karşı her an tetiktedir ve her akşam bir zarara uğramamayı, zarar verecek bir kimse olmadığını kendine *“Her gece uykusunda odaları kontrol ederken...”* ifadesiyle doğrulatmaktadır. *“...lüksünden ve konforundan vazgeçmiyor.”* ifadesi; dış dünyaya yatırımı olmayan ve dış dünyayı tehlikeli gören kişinin iç dünyasına yatırım yapması, içindeki güvensizliği ve boşluk duygusunu giderme çabası olarak görülebilir.

Hikâyedeki kontrol eyleminin tehlike hâlinde kadının kendini koruyabilecek bir önlem almadan sağlanmaya çalışılması; kendini koruma hâlinin bilinçli olmadığını, bununla birlikte kişinin kendini korumayı tamamen bilinç dışında otomatik uyarılma ile yaptığını düşündürmektedir.

“...bir gece evine giren hırsız tarafından öldürülüyor. Sırtından yiyor bıçağı.” ifadesi ile kadının kontrol etme davranışının asıl hedefi kendisi olmayan hırsızın hedefi hâline gelme sebebi olduğu düşünülebilir. Oluşturulan bu mağduriyet tablosunda kaçış ve kaçınma çabasındaki kadın, kendi korku ve güvensizlik hissinin kurbanı olarak yer almıştır. Bu durum aynı zamanda travma durumundaki mağduriyet ve travma sonrası kaçınma davranışlarının anksiyetesini çağrıştırmaktadır.

“Her gece uykusunda düzenli olarak odaları kontrol ederken bir gece evine giren hırsız tarafından öldürülüyor. Sırtından yiyor bıçağı.” ifadesi, travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 6BM Yanıt: *“İki farklı neslin bir aşk hikâyesi. Adam büyük ihtimalle kadının oğlu değil. Kadın başkasıyla evli. Adam kadına âşık olan adamın oğlu. Adamın*

sefil babası ailesiyle sefil hayat sürmüş. Kadınsa iyi... Babasının kanserden ölmek üzere olduğu haberi vermeye gelmiş. Birbirine âşıklar ya, son görev. Vardıklarında adam ölmüş olacak. Kadın buna dayanamayıp kalp krizi geçirecek.”

Ödipal çatışma, ebeveynlerin ölümü üzerinden çözümlenmeye çalışılmaktadır. Ödipal çatışmanın yoğunluğu, hikâyenin kaotik yapısına yansımaktadır. Başta oluşturulanan inkâr edilerek dönüştürülmesi, enestüel gerilimin yönetilememesi, babanın hikâyenin sonunda ölümü, Freud’un fallik dönem aşamasında önem verdiği Oedipus kompleksinin çözümlenemeyişini düşündürmektedir. Enest bir durumun varlığı inkâr edilmektedir. Varlığı, kendisine değer veren ötekinin varlığı ile mümkün olmaktadır (adamin ölmesi sonucunda kadının kalp krizi geçirerek ölmesi). “Adam büyük ihtimalle kadının oğlu değil” ifadesinin, travmanın varlığını düşündüren ifade olduğu ve “...kadının oğlu değil.” ifadesiyle **inkâr**, “sefil baba” ifadesiyle **değersizleştirme**, “...son görev” ifadesiyle **psödo altruizm** savunma düzeneklerinin kullandığı düşünülebilir.

Kart No: 7BM Yanıt: “Saçları beyaz olan adam bir devlet başkanı. İstihbarat ajanından büyük ihtimalle bir bilgi alıyor. Devlet başkanı her şeyden oldukça fazla mağdur. Ajan ise her şeye karşı fazla umursamaz. İstihbarat müsteşarı da dâhil. Onlardan başka kendisine yakın gördüğü yok. Sadece bu ajan. Aralarında homoseksüel bir ilişki de olabilir. Ajan kravatıyla başkanı öldürecek. Boğacak kendi kravatıyla.”

3BM ve 4 numaralı kartlarda göze çarpan ödipal çatışma tüm şiddetiyle burada da kendini göstermektedir. Bir önceki kart olan 6BM kartındaki yanıtta babanın ölümü söz konusu iken bu kartta da otorite figürü fallik nesne (kravat) ile öldürülmüştür. Bireyin yaşadığı Oedipus kompleksinin çözümlenemeyişi, homoseksüel yatırımlarla kendini göstermektedir. Aralarında güven içerikli homoseksüel ilişki olan fakat “ajan” kimliğiyle bu güven ilişkisi kurulduktan sonra başkanın öldürülmesi, otorite ile çatışmadan kaçarak kompleksin geriliminden uzaklaşmasına hizmet etmektedir.

Homoseksüeliteye meyil görülmekle birlikte otoriteye yönelik agresif, antisosyal bir tutum belirlemektedir. “Ajan kravatıyla başkanı öldürecek. Boğacak kendi kravatıyla.” ifadesinin travmanın varlığını düşündüren bir ifade olduğu ve “devlet başkanı” ifadesi ile fallik nesneyi **idealize** ettiği ve “umursamaz” ve “ajan” benzetmesi ile **pasif saldırganlık** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülebilir. Bu çatışmayı yönetememesi ve özdeşleşme ihtimalini tamamen yok sayıp kastrasyon endişesini kendi

silahıyla otoriteyi öldürerek agresif bir şekilde gidermesi görülmektedir. Bu süreci yönetirken kimliğin gizli tutulmak zorunda olduğu ve umursamaz görünen “ajan” sıfatıyla bunun sağlanması içsel gerilimin hikâyedeki yansıması olarak düşünülebilir.

Kart No: 8BM Yanıt: *“Beyni yıkanmış bir süper askerin duyuları geliştirilerek dünyanın en iyi keskin nişancısı yapılıyor. Aynı zamanda oldukça tatlı bir yüzü var. Hafızası ve zihni sarsılmış olsa da deney sırasında uyanık olduğu için bazı şeyleri hatırlıyor. Yaşadığı her şeye rağmen soğukkanlı bir şekilde hiç acı duymadan ne kendi ne de başkası için üstünde deney yapan insanları öldürüyor.”*

Önceki kartlarda öldürülen fallik otorite figürü, bu kartta deney yapanlar olarak görülmektedir ve hikâyenin sonunda önceki kartta olduğu gibi öldürülmektedir. Anneye ve babaya dair bilgilere ulaşılan bu kartta “acı duymadan” deney yapan insanların öldürülmesi ebeveynlere yönelik agresyonu gözler önüne sermektedir. Deney mağdurunun deney sahiplerinden intikam alırcasına onları öldürmesi, ebeveynleri tarafından bireyselleşmesine izin verilmeyen bireyin agresyonunu dışa vurma düşlemini akla getirmektedir. Narsistik öğeler içeren (dünyanın en iyi keskin nişancısı) mağduriyetin getirdiği bir kazanımı barındıran bu tarz bir intikam düşleminin varlığı ise mağdurun fail karşısındaki intikam duygusunu çağrıştırmakta olup travmatik yaşantı varlığını düşündürmektedir.

Keskin nişancının tatlı yüzü olması **bölme**, “hiç acı duymadan” söylemiyle pekiştirilen duygusuzluk durumu **yalıtma** savunma düzeneğini göstermektedir.

Kart No:10 Yanıt: *“Birbirini çok seven iki homoseksüel birey. Büyük ihtimalle biri evli. Küçük bir köyde yaşıyorlar. Bir zaman sonra bu ilişki öğreniliyor. Köylüler tarafından katlediliyorlar. Linçleniyorlar daha doğrusu. Ölmeden önce birbirine sarılıyorlar.”*

Homoseksüelîteye yönelik cezalandırıcı üst benlik baskısı görülmektedir. Hikâyede dış dünyada kabul görmeyen bir durum karşısında maruz kalınan dışlanma, tepkiler ve yaptırımlar söz konusudur. Homoseksüel yatırım, gizil bir ilişki olarak (birinin evli olması) kendini göstermektedir. İlişkinin ortaya çıkmasıyla birlikte toplum tarafından kabul görmeyen yaşantılara karşı oluşturulan baskıcı yapı ile travmatik sahneler tasarlanmaktadır. *“Köylüler tarafından katlediliyorlar. Linç ediliyorlar daha doğrusu.”* İfadesi ile travmanın varlığı ve *“Birbirini çok seven...”* ifadesinde ilişkinin idealleştirilmesi ile **idealleştirme**, *“Küçük bir köy...”* ifadesiyle ise **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülebilir.

Kart No: 11 Yanıt: *“Dünya yıl üç bin ya da beş bin. Çok uzak bir gelecek. İnsanoğlu başka evrenden gelen yaratıklar tarafından saldırıya uğramış. Gezegen yok olmak üzereyken gezegenden kaçan ve rokete binerken fakir gruplar tarafından öldürülüyor. Rokete gitmeden herkes ölüyor. Yaratıklarla birlikte gezegen patlıyor.”*

Korku ve anksiyete karşısında kaçış savunmasının işlevsel olmadığı görülmektedir. Gelecekte dahi libidinal yatırıma odaklı bir gelişmişliği olmayan agresyona dayalı bir saldırıya uğrama projeksiyonu oluşturulmuştur. Hikâyede fail ve mağdurun aynı kefeye konması, sonunda gezegenin patlayarak herkesin ölmesi faille birlikte mağdurun da ölümü anlamına gelmektedir. Bu tasarım, travmatik bireyin hem kendine hem de faile yönelik agresyon düşlemini çağrıştırmaktadır. *“Çok uzak bir gelecek. İnsanoğlu başka evrenden gelen yaratıklar tarafından saldırıya uğramış.”* ifadesi travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 12BG Yanıt: *“Güzel bir ilkbahar günü. Hayvanların arasında dengenin olduğu... Ekosistemin henüz bozulmadığı... Belki 1900’ler... Tek mal varlığı sandal olan bir adam. Bir dere kıyısında sandalını unutup gitmiş. Bir kaç yıl sonra sandalın sahibi ölecek. Ama kardeşi sandalı bulup tamir edecek ve kardeşinin kaldığı yerden mutlu sandal gezilerine devam edecek.”*

Tek mal varlığı olan sandalın unutulması, depresif bir pozisyonu çağrıştırmaktadır. Sonrasında öldürülmüş olması da bu pozisyonu doğrular niteliktedir. Güzel bir ilkbahar gününde oluşturulan bu depresif tasarım, iç ve dış dünyaya ait ayrımı göstermektedir. Kardeşinin sandalı bulup tamir ederek ölen kişinin kaldığı yerden mutlu sandal gezilerine devam etmesi ise bozulan ekosistemde yeniden dengenin sağlanması anlamına gelmektedir. Kendisinden sonra her şeyin kaldığı yerden devam ettirilecek

olması, kendisini **değersizleştirme** olarak düşünülebilir. Ölüm, yok oluş ve yeniden başlangıç temaları ile ekosistemdeki doğal döngünün resmedilmesi ve bu süreçteki dışsal görünümün ilkbahar olarak nitelendirilmesine karşılık iç dünyada sahip olduğu tek nesneyi terk eden ve ölüme giden bir depresif pozisyon oluşturulmuştur. “...*kaldığı yerden mutlu sandal gezilerine devam edecek*” ifadesi, sandal sahibinin bir zamanlar mutlu olduğunu (sandala unutmadan önce) düşündürürken bu tasarım ile söz konusu mutlu tablonun başka biri ile devam ettirildiği söylenebilir. Devam eden mutlu senaryoda sandalın sahibinin değil de kardeşin yer alması, libidinal yatırımın öteki üzerinden devam ettirilmesi anlamına gelebilir. Mutlu hâlden depresif duruma neden olan faktör olarak travmatik yaşantının varlığı düşünülebilir. “...*kardeşinin kaldığı yerden mutlu sandal gezilerine devam edecek.*” ifadesiyle **otistik fantezi** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Kart No: 13B Yanıt: “*1800’ler. Muhtemelen ABD Texas’ta yeni yapılmaya başlanmış kırsal ev. Ailesi ile birlikte evin yapımına devam eden küçük bir çocuk. Ev tamamlanacak, yapılacak. Babadan oğula aktarılarak hep en güzel anıların yaşandığı yer olarak kalacak.*”

Kişinin yalnızlık karşısında yeterli başa çıkma mekanizmasının olmadığı, bu yalnızlığı kabul edemediği için yaşına ve gelişimine uygun olmayan, yaşı ve gelişiminin üzerinde aktiviteler içinde yer alarak bu gerilimi yönetmeye çalıştığı düşünülebilir. Daha önceki kartlarda görülen agresyonun bu kartta olmaması ve otorite figürleriyle uyum içinde olunması (yaşından beklenmeyecek düzeyde) yaşanan yalnızlık kaygısı karşısındaki çaresizliği göstermektedir. Bu çaresizlik, Teksas gibi güvenilir bir bölgedeki küçük çocuğun kaygılarıyla ve iç çatışmalarıyla baş etmede tek başına kalamadığı için bu gerilimi yönetmek amacıyla ebeveynlerine yönelik geliştirdiği abartılı uyum sağlama davranışı olarak sunulmaktadır.

“*Ailesi ile birlikte evin yapımına devam eden küçük bir çocuk.*” ifadesi, travmanın varlığının işareti olarak düşünülebilir.

Kart No: 13MF Yanıt: “*Bir Nazi askeri. Bir Yahudi kıızıyla sevişmiş. Birbirine âşıklar ama Nazi askerinin aşırı sağcı faşist yanı ağır basıyor. Bu yüzden o kadınla birlikte olduğu için kendinden iğreniyor, nefret ediyor. Sevişmeden sonra kadını muhtemelen boğarak öldürmüş. Bir kaç dakika sonra baskın yapılacağını odaya, kafasına mermiyi yiyeceğini bilmiyor.*”

Sosyal normların karşısında bireyin sahip olduğu dürtüleri kabul ettiremediği için kontrol edemediği dürtülerini, kendisini ve ötekini yok ederek tasarımıladığı görülmektedir. Sosyal normlarla uyumlu olamaması, kendi içinde çatışma yaratmaktadır. Bu çatışma Yahudi kıza âşık olan Nazi askeri ile oluşturulmaktadır. Nazi askerinin bu gerilimi, kendisinden nefret ederek, âşık olduğu kadını öldürerek sonuçlandırması; bireyin içsel gerilimlerini toplum normlarına uyumlu olacak yönde tercih ettiğini buna rağmen toplum tarafından cezalandırılmaktan kaçamadığını (“...baskın yapılacağını odaya, kafasına mermiyi yiyeceğini bilmiyor.”) göstermektedir.

Yasak ilişki, hem toplumsal hem de içsel kabûlsüzlüğün getirdiği yıkım ile ifade edilmiştir ve “...iğreniyor, nefret ediyor...” ifadeleri ile **yansıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülmektedir. Buna ek olarak âşık olmaları birlikteliklerini **idealize** ederken iğrenme ve nefret duygusu **değersizleştirme** içermektedir.

Kart No: 19 Yanıt: “Dünya’nın acayip derecede çok fazla soğuduğu bir dönem. Öyle ki insanlar birkaç saniye dışarda kalınca tamamen buz tutuyorlar. Şurada bir ev var ve evin içerisinde birisi var. Oradan yardım etmeye gelen insanları donarken zevkle kahvesini yudumluyor ve izliyor. Kendi evinin beş katı büyüklüğünde bir kar kapatacak evini. Yıkmaya geliyor. Yıkacak ve ölecek.”

Dış dünya zarar vericiyken (karla kaplı soğuk ortam) iç dünya konforludur (kahve içilen ev). Yardım etmeye gelen insanları donarken zevkle izlemek, yapılacak yardımı değersizleştirdiğini ve kendisini yardım edilmeye muhtaç görülmediğini göstermektedir. Fakat bu pozisyonun **pasif agresif** bir tutumla (insanları donarken zevkle kahvesini yudumluyor ve izliyor) sergilendiği görülmektedir. Hikâyenin sonunda evi kaplayacak olan kar ile tüm gerilimin ortadan kalktığı bir yok oluş tasarlanmaktadır. “Ondan yardım etmeye gelen insanları donarken zevkle kahvesini yudumluyor ve izliyor” ifadesi, travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 16 Yanıt: “Sekiz on parçaya bölünmüş sütunlar hâlinde her biri. Birbirinden bağımsız farklı renkler var sütunlarda. Kendi ağzına bir tabanca sokmuş bir adamın intihar edişi ve her sahnede kurşunun renk değiştirerek gitmesi... Adam ölüyor, sonunda intihar ediyor.”

“Renkli sütunlar” LGBT’ye işaret eden simgeler olarak görülebilir. Fallik obje birey için tehditkâr ve ölümcül olarak algılanmaktadır. İntiharı ile isyanı ortaya döken, ortaya koyulamayan içsel gerçekliğin haykırıldığı bir hikaye oluşturulmuştur. “Sekiz on

parçaya bölünmüş sütunlar...” ifadesi **bölme** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürürken hikâyede oluşturulan intihar tasarımı ise travmatik yaşantı içeriklerini çağrıştırmadır.

4.2.2.3. Katılımcı no:2 Rorschach Testi psikogram kodlamaları: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

R	15
G	6
G%	40
D	9
D%	60
F+	3
F+%	20
F-	11
F-%	73
Ka	2
CF	1
A	10
Ad	2
A%	67
H	4
H%	26
Dd	3
Dd%	20
Coğrafya	1
Anatomi	1
Beğenilen kartlar	5. kart, 7. kart ve 1. kart
Beğenilmeyen kartlar	4. kart ve 3. kart
Zaman	12 dk

4.2.2.4. Katılımcı no:2 projektif testlerin yorumu: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Rorschach Testi, ortalama olarak tamamlanması gereken süreden erken ve beklenen ortalamadan düşük sayıda cevap ile tamamlanmıştır. Bu durum, kişinin iç dünyasının paylaşılacak istenmediğini ve savunmacı bir tutum içinde olduğunu düşündürmektedir. “F+” form yanıtları beklenen norm düzeyinin (% 70) oldukça altında kalırken, “F-” form yanıtları da beklenen (% 30) ile uyumlu değildir. Bu durum gerçeklik algısı ile ilgili sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. “H” yanıtlarının diğer form yanıtlar içindeki varlığı nispeten kabul edilebilir düzeyde olsa da, hiçbir “K” yanıtının bulunmaması nesne ilişkileri ile ilgili sorunların varlığını düşündürmektedir.

Katılımcı, Rorschach Testinde beşinci, yedinci ve birinci kartları beğenilen kartlar olarak seçmiştir. Beşinci kartın kendilik kartı olması ve nesnel ve bütüncül bir kendilik tasarımının olmayışı ile birlikte anne-kadın imgesine atıf yapılan yedinci ve birinci kartın da seçilmiş olması oluşturulamayan kendiliğin ve anneye olan bağımlı yapının bir yansıması olarak düşünülebilir. Bu açıdan bakıldığında dördüncü ve üçüncü kartların beğenilmeyen kartlar olarak seçilmesi, ötekinin varlığından duyulan rahatsızlıktan kaynaklanıyor olabilir.

Protokol genel olarak yorumlandığında dürtüsel dünyanın kontrol altında tutulmak istendiği ancak agresyonun kontrolünde güçlük çekilen ve agresif temaların yoğun olduğu, homoseksüel gerilimi düşündüren, duygu yansıtmasının yer almadığı, yüzleşmekten kaçınan, inkâr ve baskılama düzeneklerinin kullanıldığı; kendilik algısında bozulmaların olduğu, bütüncül ve tam bir kendilik algısının olmayışıyla birlikte negativist bir kendilik algısının söz konusu olduğu; paranoid öğelerin varlığıyla birlikte dış dünyaya karşı savunmacı olan, iç dünya ile inkâr-baskılama düzenekleri ile başa çıkabilen; nesne ilişkilerinde şizoid öğelerin görüldüğü, iç dünyasını dışarı yansıtmaktan geri duran bu sebeple sınırlı veri ile fakir ve zayıf bir iç dünya ortaya koyan sınır işleyiş bir profil olarak değerlendirilmiştir.

Kullanıldığı düşünülen savunma düzenekleri; yalıtma, değersizleştirme, yapma bozma, beklenti, inkâr, rasyonalizasyon, yansıtma, bölme, pasif saldırganlık, otistik fantezi, bastırma, psödo altruizm, idealleştirme ve disosiyasyondur.

Travma çağrışım ifadeleri; “...bir de kuyruğu olmayan tavşan...”, “...boynu kesilmiş bir keçi kafası...”, “...ortadan ikiye yarılmış akrep kuyruklu bir örümcek...”, “...tek ayağı olamayan bal porsuğu...”, “...burun deliklerinden alev çıkan bir ejderha ama sadece yüzü var geri kalanı yok...”, “...çocuğu dövmüşler. Ağzından kan akıyor...”, “...Köye kurtlar basacak ölecekler...”, “...çok fazla bastırılmış, korkak, bıçare güçsüz. Izdıraplı yaşamaya devam edecek...”, “...her gece uykusunda düzenli olarak odaları kontrol ederken bir gece evine giren hırsız”, “...tarafından öldürülüyor sırtından yiyor bıçağı...”, “...üstünde deney yapan insanları öldürüyor...”, “...köylüler tarafından katlediliyorlar. Linç ediliyorlar daha doğrusu...”, “...çok uzak bir gelecek insanoğlu başka evrenden gelen yaratıklar tarafından saldırıya uğramış...”, “...ailesi ile birlikte evin yapımına devam eden küçük bir çocuk...”, “...ondan yardım etmeye gelen insanları donarken zevkle kahvesini yudumluyor ve izliyor...” dur.

4.2.3. Katılımcı No: 3

4.2.3.1 Katılımcı no: 3 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: “*Dans eden karşı karşıya... Mavi çizgi film. Star warstaki küçük usta iki tane. Karşılıklı dans ediyorlar. Sol elleriyle birbirini tutmuşlar. Ritim uyduruyorlar. Genelde.*”

Renksiz karta verilen renkli yanıt, patolojik bir reaksiyon olarak değerlendirilebilir ve kişinin uyararı algılamasında yaşadığı problemi gösterir. Prenatal döneme dair bütüncül bir kendilik algısı oluşturulamadığı, anne imgesinin algılanamadığı, korku ve yetersizlik hissedildiği düşünülebilir. “*Mavi çizgi film*” tasarımı beklenmedik bozuk form bir yanıt olduğu için travmayı çağrıştıran ifade ve “küçük usta” ifadesi **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanımı olarak düşünülebilir.

Kart No: 2 Yanıt: “*Meditasyonda iki kişi. Yaratık gibi. Ellerini böyle yapıyorlar. Ruhani bir şey. Kırmızılar... Yukarıdaki ruhani bir şey çıkıyor gibi. Gözleri de kapalı gibi. Odaklanmışlar. Ruhlar amaçlarına varmış gibi. Kırmızı kelebek... Gözler...*”

Gerçekliğe mesafeli, içsel çözümlemelerin dış dünyaya ve ötekine kapalı olduğu ancak öteki ile bir amaç doğrultusunda eylemsel işbirliği (meditasyon) gerçekleştirilebileceği düşünülebilir. Meditasyon ile bir çeşit arınma süreci sembolize

edilmiş olabilir. “Kırmızılar...Yukarıdaki ruhani bir şey çıkıyor gibi. Gözleri de kapalı gibi. Odaklanmışlar. Ruhlar amaçlarına varmış gibi.” ifadesi, travmanın varlığını düşündürmektedir. “Gözler...” olarak yapılan vurguya dayanarak öteki karşısında paranoid eğilimin söz konusu olduğu söylenebilir. Meditasyon sürecinin tasarımı ile dış dünyaya yatırım yapmadan iç dünyaya odaklanması ve dış dünyayla çatışmasını iç dünyasında kendi kendine çözümlemeye çalışması **baskılama** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 3 Yanıt: “Rahim. Ultrason resmi gibi geldi. Fotolar birbirine paralel. Anatomiye benzettim. Kırmızılar maymun fetüsü gibi, aşağı düşüyor. Parça parça. Bir bütünlük oluşturmamışım. Bu foto çok başımı ağrıttı. Kurdele. Filmlerdeki uzaylılara benziyor.”

Bu kartta verilen yanıtta bireyin kendisi ile ötekini birbirinden ayrı olarak tasarlamadığı ve nesne ilişkisi kuramadığı, özdeşleşme sağlayamadığı söylenebilir. Bir önceki kartta baskılanan ve dışarı aktarılmayan bir iç dünyadan söz eden bireyin nesne ilişkilerindeki yoğun kaygısı, bu kartta kendini açığa vurmuştur (bedenin içine yönelik tasarımlar). Öyle ki kişi iç dünyasını saklayabilmek için kartın nesnel yönlerine odaklanmaya çalışsa da (“Fotolar birbirine paralel.”) bunu sürdürmekte zorlanmaktadır (“Anatomiye benzettim”). Sonuç olarak öteki karşısında hissedilen kaygı, **inkâr**, **bölme** (“Parça parça.”), **bedenselleştirme** (“Bu foto çok başımı ağrıttı.”) ve **değersizleştirme** savunma düzeneklerinin (“Filmlerdeki uzaylılara benziyor.”) kullanımıyla kontrol altında tutulmaya çalışılmakta ancak kontrolün sağlanmasında başarılı olunamamaktadır. Öteki karşısında ortaya konan yoğun anksiyete, algılanan tehlike karşısında bedensel belirtilerle uyarılmışlık ve kaçınma hâlini düşündüren bir tasarım olarak sunulmuş olup travmatik bir yaşantı olasılığını düşündürmektedir.

Kart No: 4 Yanıt: “Burada bir dev var. Koca ayaklı... Elleri küçük... Ayakları kocaman... Elleri zayıf... Sadece ayakları korkutucu. Seni ezecek gibi. Güçlü kuyruğu ve ayakları var. Aşağıdan bakıyormuşum gibi hissediyorum. Belki de düşüyordur. Ayaklarının altını da görüyormuşum gibi. Ayakları güçlü.”

Otorite güçlü ve tehlikeli, dolayısı ile korkutucu bir tasarım olarak sunulmakta ve otoriteye dair libidinal yatırımın kısıtlılığı (“Elleri küçük...”), agresyonun ise yoğunluğu (“Ayakları kocaman...”) vurgulanmaktadır.

Bireyin otoriteden gelen uyarımlarla baş edemediği, öyle ki kendini otorite ile aynı zemine yerleştirip otoriteyi “aşağıdan bakıyormuş” konumunda tariflediği görülmektedir. Kişide kartla sınırların korunamadığı bir kaygı hâlinin tariflenmesi **disosiyasyon**, otoritenin libidinal yatırımına dair kullanılan “elleri küçük” betimlemesi **değersizleştirme**, bu libidinal ve agresif yansımaların ifade edilişi ise (“*Elleri küçük... Ayakları kocaman...*”) **bölme** savunma düzeneğine başvurulduğunu düşündürmektedir.

Otoriteye dair agresyonunun ön planda olduğu, libidinal yatırımın kısıtlı kaldığı tasarım kişiye karşı ebeveyn/ebeveynleri tarafından özellikle duygusal istismarı düşündürmekte ve daha fazlasının olma ihtimalini akla getirerek travmatik yaşantı olasılığını sorgulatmaktadır.

Kart No: 5 Yanıt: “*Yarasa gibi, antenleri var. Anten gibi. Uçuyor.*”

Verilen yanıt kişinin, gerçeği algılayıp gerçeğe uyum sağlayabilse de bunun sürdürülmesinde sorunlar yaşadığını düşündürmektedir. “*Uçuyor*” ifadesiyle kişinin dış dünya ile bağlantı kurma isteği ve dolayısıyla sosyalizasyon ve uyum gösterme çabası olduğu görülmektedir.

Verilen yanıtın bireyin kendiliğine yönelik duygusal bir yatırımın olmaması, kendilik algısındaki duygusal fakirliği ve dolayısıyla **yalıtım** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 6 Yanıt: “*Aklıma Nuh geldi. Denizi yarıp geçecek gibi. dört kollu bir insanımsı yaratık. Bir yeri yarmış da ortasından geçecek gibi. Kendinden emin duruyor. Kendi yolunu açmış gibi.*”

Kişinin erkeğe dair uyarımları zarar verici, üstün ve güçlü, erilliğinin farkında ve kendi amacı doğrultusunda kullanabilir olarak tasvir ettiği görülmektedir. Kadına dair uyarımların ise zorlanılsa bile eril otoritece kontrol edilebildiği düşünülebilir. Erkeğe dair uyarımlarda ortaya konan agresyonun (“*Bir yeri yarmış da ortasından geçecek gibi.*”) oldukça güçlü olması ve neredeyse imkânsız gerçekleştirebilir hâli, kişideki cinsellikle ilgili otoriteyi var olmanın olağan akışında erkeğe yüklediğini ve ataerkil toplumların da ataerkil yapıyı sürdürmek için ortaya koydukları baskıcı tutumu göstermektedir.

Eril otorite ile başa çıkılamaması karşısında “Bir yeri yarmış da ortasından geçecek gibi.” ifadesiyle **bölme**, “...insanımı yaratık.” ifadesiyle **değersizleştirme**, “Kendinden emin duruyor.” ifadesiyle **idealleştirme** savunma düzeneklerinin kullanımına işaret etmektedir.

Kart No: 7 Yanıt: “Hüzünlü kız. Özlem duyuyor. Hayal ediyor. Şunları hayal ediyor.”

Bu kartta oluşturulan tasarım için “Hüzünlü... “Özlem duyuyor” nitelermeleri kullanılmış ve bireyin yitirilmiş-kaybedilmiş ya da uzakta olan şeyleri hayal ediyor olduğu ifade edilmiştir. Bu tasarım kişinin, kendini ve anneliği algılayıp özdeşleşme sağlayamadığını, kendilik ve anneliğe dair algılayışının depresif bir tutum içerdiğini, kendini bütün görme ile birlikte anneliğe dair öğelerin uzak, hayallerde ve özlenen olduğunu göstermektedir.

“Hüzünlü... “Özlem duyuyor” ifadeleri ile ortaya koyulan duyguların varlığı **yansıtmalı özdeşim** savunma düzeneğinin varlığını düşündürmekte olup hüznün ve özlem hâlinin olması travmatik bir yaşantıyı sorgulatmaktadır.

Kart No: 8 Yanıt: “Oo... Oldukça renkli. Aklıma bukalemun geldi. Bastığı yerlere renk bulaştırıyor.”

Dış dünya karşısında dürtülerin kontrol edilemediği, dış dünyaya karşı impulsif bir yaklaşım görülmektedir. Bu impulsif tutum “bukalemun” tasarımıyla somutlaştırılmışsa da bukalemunun çevresinden etkilenen değil, çevresini etkileyen olarak tanımlandığı dikkat çekmektedir (“Bastığı yerlere renk bulaştırıyor”). Bu kartta verilen yanıt, içsel uyarıların dışsal uyarılardan daha etkili olduğunu, sosyal çevre karşısında kontrol güçlüğü yaşandığını düşündürmektedir.

Kart No: 9 Yanıt: “Kahve lekesi. Hayvan iskeleti gibi. Eriyen bir dondurma var gibi.”

Dış dünyada tek başına kalan bireyin yoğun bir anksiyete duyduğu, dış dünya ile yaşanan çatışmadaki anksiyetenin pueril bir tutumla oral dönemi işaret eden bir tasarımla hareket edip yer değiştirebilecek bir forma dönüştürüldüğü görülmektedir. Aynı zamanda bu formun dış dünyanın koşullarına göre değişecek olması da bir önceki karttaki içsel uyarıların baskınlığı ile bu karttaki dışsal uyarıların etkisi, bireydeki içsel ve dışsal olan yoğun çatışmanın açıkça ortaya konması olarak düşünülebilir.

Dış dünya karşısında **inkâr** (formu olmayan bir yanıt: kahve lekesi-) savunma düzeneğinin kullanımını göstermektedir.

“Eriyen bir dondurma...” ifadesi dış koşulların artık varlığın formuna zarar vermekte, onun niteliklerini yok edip değersizleştirmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Bu olumsuz etkinin bu kadar yoğun ortaya koyulmuş olması travmatik bir yaşantının varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 10 Yanıt: “Son mu? Canlılık görüyorum. Yaşam... Hareketlilik, uyum, ahenk... Hayatta kalma çabası... Ciğer röntgeni, sigara ile alakalı... Maymunlar... Peygamber devesi... Çalışkan arılar, böcekler başları üstünde bir şey taşıyorlar.”

Dağınıklık karşısında nesnel olana tutunamayan birey, soyutlamaya başvurmaktadır. Dağınıklık karşısında aktiflik pasiflik ikilemi ile birlikte ayrılma anksiyetesi de yaşandığı, dağınıklığı bütünleştirebilme ve aktarım yapabilme potansiyelinin kısıtlı olduğu görülmektedir.

Bu kart için verilen yanıtta **beklenti** (“Son mu?”) ve **idealleştirme** (“Çalışkan arılar...”) savunma düzenekleri ile birlikte tasarımda duygusal bir yatırımın yer alması ile **yalıtma** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir.

4.2.3.2. Katılımcı no: 3 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: “Sabah erken kalkmış erkek çocuk. Ortaokul. Yoğun geçiyor gün. Keman dersinden çıkmış. Anne kemanını toplamasını temizlemesini istiyor akşam yemeğine kadar. Akşam yemeğinden sonra ailecek etkinlik yapacaklar. Günü dolu geçen disiplinli, entelektüel, aile çocuğu.”

Hayata hazırlanma sürecinde öğrenme ve gelişme peşinde olan bir çocuk hikâyesi oluşturulmaktadır. Annenin kemanın toplanmasını istemesi ve bunu da zamansal bir kısıtlamayla yapması, otoriter bir ebeveyni çağrıştırmaktadır. Çocuğun talep eden konumda olmayıp aile içindeki bir paydaş olarak katılımı yapılandırılmış bir çerçeve içinde beklenmektedir. Duygusal fakirliğin olduğu bu tasarım; kişinin, ebeveynleri tarafından zihinsel ve sosyal gelişimi için desteklenirken duygusal anlamda bir yatırımın yapılmadığını düşündürmektedir.

“...disiplinli, entelektüel, aile çocuğu” ifadesi **idealizasyon** ve tüm tasarım boyunca duygu ibaresinin olmaması **yalıtma** savunma düzeneklerinin kullanıldığını düşündürürken aile gibi bir ortamda her şeyin görev gibi zamanlı ve sıralı olması duygusal ihmali de çağrıştıran travmatik bir yaşantının yansıması olarak düşünülebilir.

Kart No: 2 Yanıt: “Çiftçi bir aile var. En büyük kızı okumaya çalışıyor. Anne kendinden emin. Kızın arkasında duracak. Baba kendi işinde gücünde çalışan tarım helal lokma peşinde. Kız da idealist. Ailesinin emeklerini boşa çıkarmamak için elinden geleni yapacak. Biraz da korkuyor ama ya yapamazsam diye. Annesi hamile de olabilir İkinci çocuğa.”

Bu kart için yapılan tasarımda minnet duygusuyla hareket eden, ebeveynlerin fedakârlıklarına karşılık performans kaygısı içerisinde bir evlat yer almaktadır. Destekleyici anne figürü ve geçimi helal yoldan sağlamaya çalışan geleneksel bir aileden söz edilmektedir. İkinci çocuğa hamilelik, ilgi kaybının anksiyetesi ve var olmak için daha fazla ebeveynlerin takdirini kazanma isteğini göstermektedir. Kardeşin doğmasıyla birlikte anneye gerekecek yardımda ideallerinden vazgeçmesinin beklenebileceği ve ideallerini gerçekleştiremeyecek olmaya dair anksiyete yaşandığı görülmektedir. Bu kart için verilen yanıtlara bakıldığında “Kız da idealist” ifadesi ile **idealizasyon** savunma düzeneği kullanıldığı düşünülebilir.

“Biraz da korkuyor ama ya yapamazsam diye. Annesi hamile de olabilir ikinci çocuğa.”ifadesi başarılı olamazsa kardeşin varlığıyla ikinci bir şansın olmamasına, ebeveyn desteğinin çekilmesiyle duygusal ihmalin söz konusu olduğu ve travmatik bir sürece işaret ediyor olabilir.

Kart No: 3BM Yanıt: “Dışarıdan eve geç kaldığı için dayak yiyen liseli kız gibi. Annesi bağırmış, babası dövmüş. Kafasını döven kişinin tersine çevirmiş. Sanırım lanet ediyor hayata.”

Bu kart için oluşturulan hikâyede yasak davranışın cezalandırılması konu edilmiştir. Baba-erkek imagosu daha agresif ve saldırgan, anne-kadın imagosu daha pasif olarak ifade edilmektedir. Tasarımda şiddetleri farklı da olsa ebeveynlerin ikili koalisyon hâlinde çocuğa karşı aynı tarafta yer aldıkları bütünlük içeren bir otorite tablosu söz konusudur. Bu otorite yapısına karşılık olarak liseli kız tasarımı ile tek yapılabilen, arkasını dönüp bu duruma kendi kendine söylenerek pasif bir tutum sergilemektir. Bu kart için ebeveynleri tarafından şiddete maruz kalmış pasif konumda yer alan güçsüz ve zayıf bir kız tasarımı yapılmıştır (“*Dışardan eve geç kaldığı için dayak yiyen liseli kız gibi. Annesi bağırması, babası dövmüş.*”).

“*Kafasını döven kişinin tersine çevirmiş. Sanırım lanet ediyor hayata.*” ifadesi **pasif saldırganlık**, “*Dışardan eve geç kaldığı için dayak yiyen liseli kız gibi.*” ifadesi ise **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını gösterirken “*Annesi bağırması, babası dövmüş.*” ifadesi travmatik yaşantının varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 4 Yanıt: “*Narsist bir erkek var kesin. Erkeği elinde tutacağına inanan, kendine güvenen kadın. Erkek gitmek istiyor. Kadın güzel... Arkada da güzel bir kadın var. Belki de narsist değil. Bulunduğu yerden hoşnut olmayan biri. Sanırım erkek narsist değil, yalan söylenmiş. Kadın hayat kadınlığı yapmış ve erkeğe yakalanmış. Erkeğin ona olan sevgisinden emin. Nasıl olsa kandırırım.*”

Erkek narsist olarak ifade edilmişken narsistik öğeler kadına atfedilmiş, narsist erkeğin yerini mağdur erkek almıştır. Kendine güvenen bir kadın tasarımı, hayat kadınlığı yapan bir tasarıma dönüştürülmüştür. Yapılan tasvirlerin dönüştürülmesi, bireyin kendi iç kabulleriyle dış dünyadaki kabullerin çatışmasını düşündürmektedir.

Yapılan bu tasarımda **idealizasyon** (güzel kadın, kendine güvenen kadın), **yapma bozma** (hikâyedeki tasvirlerin zıttıyla değiştirilmesi), **karşıt tepki oluşturma** (narsist erkeğin mağdur olması) savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir.

“*Sanırım erkek narsist değil, yalan söylenmiş.*” ifadesi ile kandırılan ve mağdur edilen tasarım travmatik bir yaşantının varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: “*Sesi çıkmayan büyük oğlunu merak eden teyze, oğlunu kontrol etmeye giriyor. Oğlunun psikolojik sorunları var. Endişeli...*”

Görselde olmayan bir tasarımın hikâyeye psikolojik sorunları olan ve kontrol edilmesi gereken “oğul” olarak eklenmesi, otoritenin endişeli bir şekilde yaklaşmasını gerekli kılmaktadır. “...psikolojik sorunları var.” ifadesi **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını ve aynı zamanda travma varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 6GF Yanıt: “Akşam yemeğinde uzun zamandır birbirini görmeyen iki kişi karşılaşıyor. Ummadığı birini görme şaşkınlığı... Diğeri pişkin, yüzsüz. Evet, ben de geldim. Erkek adam pişkin. Kadın rahatsız. Adam karşı tarafı sinir etmekten hoşlanıyor gibi.”

Kendisine hoşlanmadığı, rahatsız edecek şekilde davranan biriyle tekrar karşılaşma görülmektedir. Karşılaşılacak istenmeyen, belki de adamın olabileceği ortamlarda bulunmamaya dikkat ettiği için ummadığı biridir. Ancak adam, rahatsızlık vermek üzere hareket etmektedir. Kadının karşılaşmadan rahatsız, adamın pişkinliği ve sinir etmekten hoşlanması kadını mağdur pozisyonda göstermektedir. “Kadın rahatsız. Adam karşı tarafı sinir etmekten hoşlanıyor gibi.” ifadesi ile duygusal istismar ve görüşmeye sebep olan durumun varlığı ile de travmatik bir yaşantı düşünülebilir. **Yansıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülmektedir. “Pişkin ve yüzsüz” betimlemeleri ile **değersizleştirme**, “Kadın rahatsız.” ifadesiyle de **yansıtma** **özdeşim** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülebilir.

Kart No: 7GF Yanıt: “Annesinin elinde kitap var sanırım. Anne de olmayabilir, bakıcı. Bakıcısıyla vakit geçiriyor. Kitap okuması söylenmiş ama umursamıyor. Nasılsa anne babası değil. Gözü kapıda birisini bekliyor.”

Yanında ebeveynlerinin olmasını isteyen ancak bakıcı ile kalan, etkinliklerini bakıcı ile yapması gereken, duygusal ihmali düşündüren, çocuğun ilgi beklediği bir tablo oluşturulmuştur.

“Gözü kapıda birisini bekliyor” ve “Nasılsa anne babası değil” ifadeleri, duygusal ihmalin eşlik ettiği travma varlığını düşündürmektedir. “Anne de olmayabilir, bakıcı” ifadesiyle **yapma bozma**, “...umursamıyor.” ifadesiyle **pasif saldırganlık**, “Nasılsa anne babası değil.” ifadesiyle **rasyonalizasyon** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Kart No: 9GF Yanıt: *“Dere kenarına eğlenmeye giden iki arkadaş ilerde boğulan bir insan gördüler, onu görmeye gidiyorlar telaşla. Yok! Evden kötü bir haber geldi, acilen eve gidiyorlar. Hikâyeyi sonradan değiştirmem sıkıntı oluyor mu?”*

Bir insanın boğulmasına sebep olan deniz ortamı, kötü bir haberin geldiği ev ortamı ile benzeşmektedir. Ev ortamında yaşanan olumsuzluklar ile nasıl baş edileceği bilinmemektedir ve bu durum boğulan insanın telaşla seyredilmesindeki müdahale edilemeyen durum gibidir. Boğulan insanı görmek ya da ev ortamındaki olumsuz duruma şahit olmak bireyin karşı koyamayacağı, telaşlanarak pasif bir konumda izleyebileceği bir sahne olarak benzerlik taşımaktadır.

“Hikâyeyi sonradan değiştirmem sıkıntı oluyor mu?” sorusu ile **beklenti**, tüm hikâyedeki değişiklikler ile **yapma bozma** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir. *“Evden kötü bir haber geldi, acilen eve gidiyorlar.”* ifadesi ile travmatik bir senaryo oluşturulmuştur. Bu senaryoda travmaya maruz kalma esnasındaki çaresizlik ve telaşlılık içeren pasif konumlanış travma mağduriyetinin yarattığı etkiyi çağrıştırmaktadır.

Kart No: 10 Yanıt: *“İki tane, bir tane yaşlı çift. İkisi de yaşlı. Belki de ellinci yıl dönümünü kutluyorlar. Mutlular, huzurlular. Birbirine sahip olduğu için şükrediyorlar. Kokusunu çekiyorlar. Birbirini seviyorlar.”*

Libidinal yatırımın yapılabildiği ve bir arada olmanın olumlu etkisinin gösterildiği bir hikâye oluşturulmuştur. Oluşturulan çatışmadan uzak mutlu tablo **otistik fantezi** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 11 Yanıt: *“Yüzüklerin Efendisi filmi geldi aklıma. Dört kişi bir şeyi ittirerek başarısız olunca beşinci kişi köye koşarak yardıma göndermişler. Yardım gelene kadar çabalamaya devam edecekler.”*

Kazanmak için ihtiyaç duyulan birliktelik ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Filmde olduğu gibi savaşların kötülüğe karşı alınan yardımlarla kazanıldığı bir zafer hedeflenmektedir. Beşinci kişinin hikâyedeki kurtarıcılık rolü açık bırakılmış, dört kişinin birlikte mücadelesi ön plana çıkarılmıştır. Bu tablo ile iç dünyadaki belirsizliğin yönetilmeye çalışıldığı düşünülmektedir. Ruhsal gerilim tablosu birlikte hareket eden ve çabalamaya devam eden dört kişinin dışında yardımcı sağlayıp sağlayamayacağı belli olmayan beşinci kişi ile oluşturulmuştur. *“Dört kişi bir şeyi ittirerek başarısız olunca*

*beşinci kişi köye koşarak yardıma göndermişler.” ifadesi, kriz yönetimini çağrıştırdığından travma varlığını düşündürmektedir. Oluşturulan tasarımda duygu ifadesinin bulunmaması **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir.*

Kart No: 12BG Yanıt: *“Yalnız başına bir kişinin perspektifini görüyorum. Tek başına su sesini, kuş sesini... Tek başına kalmanın gerekliliği... Bir kişinin bakış açısı bu foto. Konuşan bir kişi... Yalnız kalmanın ihtiyaç olduğunu düşünüyor.”*

Karttaki resmin bir kişinin zihnindeki imge olarak tasarlandığı görülmektedir ancak bu imge, görüntüden çok ses olarak ifade edilmiş ve yalnızlığa dair güzellmeler içermektedir. Bu tasarımda yalnız kalmanın olumsuz değil, tam tersine ihtiyaç duyulan “gerekli” olarak nitelendirilmesi kişinin yalnızlıkla baş edebildiğini düşündürmektedir. Bir önceki kartta desteğe ihtiyaç duyulsa da çabalamaktan vazgeçilmemesi de bu durumu desteklemektedir. Karttaki tasarımın hayal dünyasında ifade edilmiş olması **otistik fantezi** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 13B Yanıt: *“Yaramazlık yaptığı için kızılan küçük bir yaramaz çocuk. Hareketli, elinden her iş gelmiş. Ailesi, annesi onu ötelemiş. O da kızmış, onlardan intikam almayı bekliyor gibi. Yaramazlık planlıyor. Çıplak ayak, ötelendiğini gösteriyor. Kaçmış evden yaramazlıktan dolayı.”*

Annenin duygusal mesafesi (“Ailesi, annesi onu ötelemiş.”) ve ilgisinin kesilmesi, öfke ile birlikte intikam duygusu oluşturmaktadır. Bu tabloda hissedilen narsistik yetersizlikler ile baş edilemediği ve agresyonla beslenen bir eyleme geçme planı aranmaktadır. “Yaramazlık yaptığı için kızılan küçük bir yaramaz çocuk.” ifadesi **değersizleştirme**, “Kaçmış evden yaramazlıktan dolayı.” ifadesi **dışa vurma** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir.

“Ailesi, annesi onu ötelemiş.” ve “Çıplak ayak, ötelendiğini gösteriyor.” ifadeleri fiziksel ve duygusal ihmali akla getirirken travmatik bir yaşantı ihtimalini de düşündürmektedir.

Kart No: 13MF Yanıt: *“Hikâye oluşturamadım. Kadından emin değil. Tecavüze mi uğradı? Tek ölse göğsü açık olmaz. Ev, yatak tek kişilik. Karı koca diyemiyorum. Adam da tecavüz etmemiş gibi. Eve geldiğinde şok bir manzarayla karşılaşan erkek arkadaş. Kadına kötü bir şey olmuş ama aklına getirmek istemiyor. Olayları çözmeye çalışıyor.”*

Kart karşısında ketlenme yaşandığı, bütün hikâye boyunca cinsel bir travma öyküsünden şüphelenilse de bunun dile getirilmemesi için çabalanmış olduğu, akla gelenin inkârı için resimdeki parçalarda destekleyici öğelere yoğunlaşıldığı görülmektedir. Hikâye travmatik öğelerden arındırılmaya çalışılmışsa da inkâr etme sebebiyle çözilemeyen bir durum olduğu düşünülmektedir.

İnkâr savunma düzeneği ile birlikte “*Tek olsa göğsü açık olmaz. Ev, yatak tek kişilik. Karı koca diyemiyorum.*” ifadesi **rasionalizasyon** ve “*Kadına kötü bir şey olmuş ama aklına getirmek istemiyor.*” ifadesi **baskılama** savunma düzeneklerinin kullanıldığını göstermektedir.

Tüm hikâyenin bir yaklaşma-kaçınma çatışması içinde aktarıldığı, travmatik bir yaşantının inkârı üzerine kurulmuş olduğu görülmekte olup “*Tecavüze mi uğradı?*” ve kaçınma davranışını da çağrıştıran “*Kadına kötü bir şey olmuş ama aklına getirmek istemiyor.*” ifadeleri travmatik bir yaşantının varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 19 Yanıt: “*Kış akşamı... Dışarda çok güzel kar yağmış. Dışarı çıkma planları yapmış. Aile saadeti, sıcak ortam... Soba da yakılmış. Yok soba yanmıyor. Tüm saadet kayboldu. Hikâyeyi baştan yazacağım. İçerde aile var. Yakacak odunları yok. Birbirine sokulmuş baharı bekliyorlar. Hüznülüler. Bacada duman yok. Tüm saadet kayboldu.*”

Sobanın yanmıyor oluşu, oluşturulan hikâyede tüm tablonun değişme sebebi olmuş ve aile saadetini hüzne çevirmiştir. Bu tasarım, ekonomik sıkıntılar yaşayan bir ailenin bu durumun baharla geçmesini beklemesi ile sunulmuştur.

“*Dışarda çok güzel bir kar yağmış.*” ifadesi **idealizasyon**, “*Soba da yakılmış. Yok soba yanmıyor.*” ifadesi **yapma bozma**, “*Birbirine sokulmuş baharı bekliyorlar.*” ifadesi **pasif saldırganlık** savunma düzeneklerinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 16 Yanıt: “*Çok güzel, dert tasa yok. Sevdiğim insanlar yanımda. Orman ev, bağ evi, ahşap. Mangal yakılmış. Serinleştirecek akşam. Mantar pişiriyoruz. Yazın güzel olur. Güliyor, eğleniyor herkes birbiri ile. Mutluyuz. Bir haftalık tatile çıkmışız. Herkes kendinden es vermiş.*”

Oluşturulan hikâyede olumsuzluklardan uzaklaşma, olumsuzlukları arkaya atıp bekleterek (es vermiş) sadece mutlulukla var olma durumu ön plana çıkarılmıştır. Mutluluğun geçici görüldüğü, bir süreden sonra yine dert ve tasa ile devam edileceği bir hikâye oluşturulmuştur. Bu tasarımda **baskılama** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülebilir.

4.2.3.3. Katılımcı no: 3 Rorschach Testi psikogram kodlamaları: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

R	21
G	4
G%	19
D	17
D%	81
Dd	1
Dd%	5
F+	5
F+%	24
F-	14
F-%	67
K	2
Ka	2
C	1
CF	2
A	7
A%	5
H	4
Hd	1
Anatomi	1
Bitki	1
Kemik	1
Sex	1
Nesne	1
Beğenilen kartlar	9. kart
Beğenilmeyen kartlar	3. kart
Zaman	15 dk

4.2.3.4. Katılımcı no: 3 projektif testlerin yorumu: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Rorschach Testi, ortalama olarak tamamlanması gereken süreden erken ve beklenen ortalamayı en alt sınırdan karşılayan sayıda cevap ile tamamlanmıştır. Bu durum kişinin iç dünyasını paylaşmakla birlikte savunmacı bir tutumun da varlığını düşündürmektedir. “F+” form yanıtları beklenen normun (% 70) oldukça altında kalırken, “F-” form yanıtları da beklenen (% 30) norm ile uyumlu değildir. Bu durum gerçeklik algısı ile ilgili sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. “H” yanıtlarının diğer form yanıtlar içindeki varlığı nispeten kabul edilebilir düzeyde olsa ve bu protokolda oldukça sınırlı sayıda “K” yanıtları bulunsada “H” yanıtlarının da çoğunluğunun “F-” formda olması gerçeklik ve nesne ilişkileri kapsamında sorunların varlığını düşündürmektedir.

Rorschach Testinde katılımcının, dokuzuncu kartı beğenilen kart olarak seçmesi dış dünya karşısında bireyin inkâr ve regresyon ile gerilimi çözmeye çalışması paranoid-şizoid konumu düşündürürken beğenilmeyen kartın nesne ilişkilerine dair atıfların yapılabildiği üçüncü kart olması da ötekinin varlığı ve öteki ile ilişki kurmaktan duyulan rahatsızlıktan kaynaklanıyor olabilir.

Protokol genel olarak yorumlandığında dürtüsel dünyanın kontrol altında tutulmaya çalışıldığı, depresif öğelerin yer aldığı ve dış dünyaya duygusal uzaklığın söz konusu olduğu; bütüncül ve tam kendilik algısının sürdürülmesinde zorluk yaşandığı, kendiliğe dair duygusal yatırımın olmadığı, özellikle nesne ilişkilerinde sorunlar yaşandığı ve regresif tutumun yansıdığı, zayıf ve fakir bir iç dünyanın olduğu sınır işleyiş bir protokol olarak değerlendirilmiştir.

Kullanıldığı düşünülen savunma düzenekleri; değersizleştirme, disosiyasyon, baskılama, otistik fantezi, inkâr, bölme, bedenselleştirme, yalıtma, idealleştirme, yansıtma, pasif saldırganlık, beklenti, yapma bozma, psödo alturizm, karşıt tepki oluşturma, rasyonalizasyon ve dışsallaştırmadır.

Travma çağrışım ifadeleri; “...kırmızılar yukarıdaki ruhani bir şey çıkıyor gibi. Gözleri de kapalı gibi. Odaklanmışlar. Ruhlar amaçlarına varmış gibi...”, “...hüzünlü kız. Özlem duyuyor. Hayal ediyor...”, “...eriyen bir dondurma var gibi...”, “...biraz da korkuyor ya yapamazsam diye. Annesi hamile de olabilir ikinci çocuğa...”, “...annesi bağırması babası dövmüş...”, “...sanırım erkek narsist değil yalan söylenmiş...”,

“...psikolojik sorunları var...”, “...gözü kapıda birisini bekliyor...”, “...nasılsa anne babası değil...”, “...evden kötü bir haber geldi acilen eve gidiyorlar...”, “...dörtkişi bi şeyi ittirerek başarısız olunca beşinci kişi köye koşarak yardıma göndermişler...”, “...ailesi annesi onu ötelemiş...”, “...çıplak ayak ötelendiğini gösteriyor...”, “...kadına kötü bir şey olmuş ama aklına getirmek istemiyor...”dur.

4.2.4. Katılımcı no: 4

4.2.4.1. Katılımcı no: 4 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: “*Luciferda simetrik sahne. İzlemiş miydiniz? Şeytana bentiyor. Kanatları filan. Resmin tamamında. Düşünmem gereken bir şey var mı?*”

Verilen yanıttan anne-kadın imgesinin zarar veren ve cezalandıran olarak algılandığı, anne-kadın imgesi karşısında yetersizlik hissedildiği, bu hisle görmezden gelme ve kaçınma ile baş edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu görmezden gelme ve kaçınma hâlinin ise karttan uzaklaşıp dizi sahnesinden bahsetme durumu ve testörle iletişim kurup onaylanma/doğrulanma isteği ile ortaya koyulduğu görülmekte, bu durumun **inkâr** ve **beklenti** savunma düzenekleri kullanımı ile sağlandığını düşündürmektedir

Kart No: 2 Yanıt: “*Suya, yansımasına adım atan ayı gibi. Yine simetrik dememek için öyle düşündüm. Üstteki pençesi. Alttaki de bacağı. Tombul kuyruğu var.*”

Gerçekliğe sıkıca tutunmakla birlikte gerçekliğe paranoid ve narsistik bir yaklaşım söz konusudur. Verilen yanıt; kişinin ötekini kendinden ayrı algılayamadığı örtük bir agresyonu (üstteki pence) yansıtan bir tasarım olduğunu göstermektedir.

“*Yine simetrik dememek için öyle düşündüm.*” ifadesiyle **rasyonalizasyon**, “*Üstteki pençesi. Alttaki de bacağı.*” ifadesiyle **bölme** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Kart No: 3 Yanıt: “*İkiye bölünmüş insan. İçimden gelen bu. Renkleri görüyorum ama bir şey oluşturmuyor.*”

Verilen yanıtta kişi, kendinden bağımsız bir ötekini ya da ötekinden bağımsız bir kendini o kadar kabul edilemez görmektedir ki bunu ancak birinin ikiye bölmesi ile mümkün saymaktadır. Kişinin nesne ilişkilerinde ayrışma ve özdeşleşme sağlayamadığı,

ortaya çıkan agresyonu karşısında yaşadığı çatışma ile baş edemediği görülmektedir. “İkiye bölünmüş insan.” ifadesi **bölme**, “Renkleri görüyorum ama bir şey oluşturmuyorlar.” ifadesi **bastırma**, tasarımda duygu ifadesinin yer almayışı **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanımını düşündürmektedir. Bu karttaki bir insanı ikiye bölme tasarımı, nesne ilişkilerinde oldukça yoğun bir agresyonu içermekte olup bu yoğun agresyonun travmatik bir yaşantı barındırabileceği düşünülebilir.

Kart No: 4 Yanıt: “Godzillaya benziyor. Komik gelebilir. Aklımdan geçeni mi söylüyim düşünmeden? Godzilla ya. Şu an godzilla ile karşı karşıya gelmiş gibiyim. Aynı zemindeyiz gibi. Ben önündeyim. Yüz yüze gibiyiz. Çok dizi film izliyorum maalesef.”

Otoritenin tehlikeli ve güçlü olarak algılandığı, otoriteden gelen uyarımlar ile baş edilemediği, otorite karşısında oryantasyon (yer-zaman) problemleri yaşanabildiği görülmektedir.

“Aklımdan geçeni mi söylüyim düşünmeden?” ifadesiyle **beklenti**, “Çok dizi film izliyorum maalesef.” ifadesiyle **rasyonalizasyon** ve içerik değişimi nedeniyle **inkâr** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: “Uçan bir yarasa sadece.”

Kendiliğe dair libidinal bir yatırımın olmadığı, narsistik zedelenmenin söz konusu olduğu, kendilikle birlikte gerçekliğin ve gerçekliğe uyum sağlayabilmenin de değersiz görüldüğü fakir bir tasarım söz konusudur.

“Uçan bir yarasa sadece.” tasarımındaki “sadece” ibaresi hem **değersizleştirme** hem de **inkâr** savunma düzeneğinin kullanımını düşündürmektedir.

Kart No: 6 Yanıt: “Bunda bir şey yok. Hiçbir şey gelmedi aklıma. İşinize yarıyor mu bilmiyorum. Elimden geleni yapıyorum.”

Karta bir yanıt verilmemesi, erkeğe-kadına dair uyarımlar ile cinselliğin reddini ortaya koyarken **bastırma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. Yoğun bir kaçınma hâlini ortaya koyan bu yaklaşım, kişiyi rahatsız edecek bir durumla karşılaşmaktan alıkoymaktadır ve bu kaçınma travmatik bir yaşantının varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 7 Yanıt: “Dans eden iki insan. Bu kadar.”

Kadına ait uyarımlarda kendini ve anneliği ayrı olarak algılayabildiği, özdeşleşme kurabildiği, libidinal bir yatırım sağlansa da duygusal yatırımın kısıtlı kaldığı görülmektedir. Duygusal bir ifadenin olmayışı, **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanımını düşündürmektedir.

Kart No: 8 Yanıt: *“Yansımadan bir zemin üzerinde yürüyen hayvan. Simetrik. Renkler dağı anımsattı. Alt, orta, üst. Zirvedekiler dağ. En tepede hayvanlar.”*

Dış dünyaya yaklaşma çabası olan bireyin dürtülerini kontrol etmekte zorlandığı, dış dünyaya karşı paranoid-şizoid bir tutum ile nesnel bir yaklaşımın söz konusu olduğu, dış dünyaya içsel yatırımın oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu yanıtta da duygu ifadesinin bulunmaması, **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanımını düşündürmektedir.

Kart No: 9 Yanıt: *“Fotoyu ters çevirince denizanasına benziyor. Renklerden bunu anımsadım.”*

Dış dünyada tek başına bırakılan kişinin dış dünya ile baş edemediği, dürtülerini kontrol edemediği görülmektedir.

Kartın ters çevrilmesi **dışa vurma**, duygu ifadesinin bulunmayışı **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 10 Yanıt: *“Beraber yüzen aslan balıkları Karides. Yengeç.”*

Dağınıklığı bütünleştirebilme potansiyeli olmayan kişinin aktarım yapabilme potansiyelinin de olmadığı düşünülebilir. *“Karides.”* ile *“Yengeç.”* in kabuklu hayvan oldukları ve aslan balığının zehirli bir balık olduğu düşünüldüğünde iç dünyanın dış dünyadan korunması ve yalıtılması söz konusudur.

Duygu ifadesi bulunmaması **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kişinin kendini korumak için dış dünyaya karşı bir önlem alma ihtiyacı (kabuk, zehir) travma varlığını düşündürmektedir. Bireyin testin son kartına verdiği bu korumacı yaklaşım ilişkinin devam ettirilmesine dair motivasyonunun olmadığını da göstermektedir.

4.2.4.2. Katılımcı no: 4 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: *“Dışlanmış bir çocuk başkahraman. Müzikle uğraşıyor. Belli bir yaşa kadar bunu fark etmiyorlar ama sonrasında da müzikle ilgili güzel bir yerlere geliyor.”*

Kartta yapılan tasarımda tanınmamış, ilgi alanları fark edilmemiş, önemsenip desteklenmemiş ancak kendini dış dünyaya bırakmamış, içsel motivasyonundan güç bulabilmiş, vazgeçmemiş ve aktif olarak hedefine ulaşmak için çabalamış bir çocuk tarif edilmektedir. Dışlanmış ve neyle meşgul olduğu bilinmeyen çocuk tasviri, ihmal edilmiş ve yok sayılmış bir çocuk olarak mücadelesinde yalnız bırakılmıştır.

“Dışlanmış bir çocuk başkahraman.” ifadesi **değersizleştirme**, hikâyede duygu ifadesinin yer almayışı ise **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. Dışlanmış ve ne ile uğraştığı fark edilmeyen çocuk tasarımı, duygusal ihmali barındıran bir travmatik yaşantının varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 2 Yanıt: *“Ana kahraman köylü bi kız. Okumak için çiftlikten ayrılıyor. Ailesi de buna tepki gösteriyor. Güzel bir meslek sahibi oluyor.”*

Bir önceki karta verilen yanıtla paralel olarak gelişimi, statü değişimi, aileden ayrışımı desteklenmeyen ancak yine kendini dış dünyaya bırakmamış, içsel motivasyonundan güç bulabilmiş, vazgeçmemiş ve aktif olarak hedefine ulaşmak için çabalamış bir tasarım söz konusudur. Bu tararımda ebeveynlerin destek sağlamaması, hatta bir adım ileriye giderek tepki göstermeleri de ortaya koyulmuştur.

“Güzel bir meslek sahibi oluyor.” ifadesi **idealleştirme**, duygu ifadesinin olmayışı ise **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

İhmalle birlikte temel haklardan yoksun ve hayatının yükü omuzlarına bırakılarak kendi kendinin ebeveyni olmak zorunda kalmış çocuk için travmatik bir tablo görülmektedir.

Kart No: 3 Yanıt: *“Burada çaresiz bir adam başkahraman. Kötü bir olay sonucunda üzüntüden kendine zarar veriyor.”*

Bu karta verilen yanıtta çaresi olmayan, içinde bulunduğu zor duruma çözüm bulamamış bir adam tariflenmektedir. Kötü bir olay sonucunda oluşan üzüntü, adamın depresif pozisyonunu göstermekte ve çözümü kendine yönelik agresyonla yönetmeye çalışması bu depresif durumu desteklemektedir.

“Çaresiz bir adam başkahraman.” ifadesi **değersizleştirme**, “Kötü bir olay sonucunda üzüntüden kendine zarar veriyor.” ifadesi **yansıtma** ve **dışa vurma** savunma düzeneklerinin kullanıldığını düşündürmektedir.

“Kötü bir olay sonucunda...” ifadesi doğrudan travmatik bir yaşantıyı ve “...kendine zarar veriyor.” ifadesi travmatik pozisyonun getirdiği gerilimden kaçınma hâlini çağrıştırmaktadır.

Kart No: 4 Yanıt: “Burada başkahraman kariyla koca. Varlıklı bir aile. Adam çapkın olabilir. Karısının değerini anlaması için kadın hastalanabilir.”

Bu karta verilen yanıtta yardıma muhtaç olmanın ya da kaybedilme olasılığının değer ve ilgi görmeyi sağlayacağı ortaya koyulmaktadır. Bu hikâyede “varlıklı bir aile” söylemi ve değerinin bilinmemesi, hâliyle maddi ve manevi iyilik hâli birbirinden ayrılmıştır. Kadının değerinin ancak hastalanması ile anlaşılması ve onun hastalığının erkeğe ceza olarak ifade edilmesi, kadının daha mağdur olduğu bir tabloyu sunmaktadır.

“Adam çapkın olabilir.” ifadesi **değersizleştirme**, “...kadın hastalanabilir.” ifadesi ise **bedenselleştirme** savunma düzeneklerinin varlığını düşündürmektedir. Hastalanarak değerinin anlaşılması, kişinin sevdiği bir objeye zarar verilmesiyle bir kazanım elde etmesi düşlemi travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: “Burayla ilgili bir şey düşünemiyorum. Açıkça söylüyim pek çağrışım yapmadı. Resim yeterli değil belki de bana göre.”

Kart için bir hikâye oluşturulmaması, kadın ve anne imgesinin reddini ortaya koymaktadır. Bu durum **inkâr** ve **bastırma** savunma düzenekleri ile birlikte kaçınılan travmatik bir yaşantı ihtimalini düşündürmektedir.

Kart No: 6BM Yanıt: “Burada başkahraman adam. Zamanında kendi sebeplerince uzak bir yere gitmiş. Yaptığı işler sonucunda da ailesi sırtını dönmüş. Mahcubiyet görüyorum. Bu da belki işinize yarar.”

Bu kart için oluşturulan hikâyede dış dünyayı bir kenara bırakıp iç dünyasının dinamikleri ile hareket eden ve aile tarafından onaylanmayan durumlar içinde yer alan adam yalnızlaştırılmıştır. Yaptıkları için mahcup hisseden olarak tanımlanan adamın dış dünyadan uzaklaşmış olmaktan rahatsızlık duymaya başladığı anlaşılmaktadır.

“*Mahcubiyet görüyorum.*” ifadesi **yansıtma** özdeşim savunma düzeneğinin varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 7BM Yanıt: “*Buradaki başkahraman bu genç adam. Sürekli yaşlı adamdan emir alıyor. Genç adam da onun işlerini yapıyor, yaşlı adamın söylediklerini. Yaşlı adamın dediklerini sürekli yaptığından dolayı başına kötü şeyler geliyor.*”

Oluşturulan hikâyede sorgula(ya)mayan ya da itiraz etmeyen/edemeyen bir genç adamın başına sürekli kötü şeyler getiren emirleri yapan biri olarak nitelendirilmesi, geleneksel ataerkil bir yapı ve baskıcı bir dış dünyayı ya da gencin sonsuz güveni ve otoriteye duyulan bağımlılık hâli ile otorite tarafından kötüye kullanımı düşündürmektedir.

Her iki senaryo için de öteki tarafından bilinçli ya da bilinçsiz, gencin önemsenmediği ve otoritenin emriyle zarar gördüğü bir ortam tariflenmekte olduğundan travmatik bir yaşantı ihtimali düşünülebilir.

Hikâyede geçen “Genç adam” ifadesi **idealleştirme**, “yaşlı adam” ifadesi **değersizleştirme**, genç-yaşlı zıtlığı **bölme**, “...*sürekli yaptığından dolayı başına kötü şeyler geliyor.*” ifadesi **pasif saldırganlık**, bir duygu yansımasının olmaması **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanımını düşündürmektedir.

Kart No: 8BM Yanıt: “*Bu savaş sırasında başkahraman bu çocuk bu arada. Savaşta bir büyüğünü kaybediyor ve onun için kendisi savaşa gidiyor. Amacı intikam veya savaşın nedeni. Savaş önemli bir savaşsa o nedenle de gitmiş olabilir.*”

Hikâyede küçüklerin büyükler uğruna ya da yerine savaşa katılımının söz konusu olabildiği bir ortam tasvir edilmekte olup önceki kartta oluşturulan hiyerarşik tasarıma atıf yapılmaktadır. Bu tasarımda, savaşa katılma motivasyonu dürtüsel bir girişimle intikam mı yoksa savaşın asıl sebebine yönelik altruistik bir tutum mu netleştirilmemiş olup eş düzeyde ifade edilmişlerdir.

Çocuğun savaşa katılma motivasyonu **psödo altruizm** savunma düzeneğinin kullanımını göstermektedir. Travmatik bir olay karşısında hukukun adaletinin yeterli görülmemesi nedeniyle kendi adaletini sağlama isteğindeki çatışma hâlinin varlığını çağrıştıran bu tasarım travmatik bir yaşantı ihtimalini düşündürmektedir.

Kart No: 10 Yanıt: *“Birbirini seven iki insan. Başka yok. Güzel bitsin, kötü bitmesin.”*

Bu yanıtta olumsuzluğu reddeden fakir bir içerikle, güzel bir son beklentisi ifade edilmiştir. Bu karta yapılan yorumun fakir kalması önceki kartlarda görüldüğü üzere olumsuz pozisyonda yer alan kişinin olumluya dair yatırımının kısıtlı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

“Birbirini seven iki insan.” ifadesi **idealleştirme**, *“Başka yok.”* ifadesi **inkâr**, *“Güzel bitsin, kötü bitmesin.”* ifadesi de **bölme** savunma düzeneklerinin kullanımını düşündürmektedir.

Kart No: 11 Yanıt: *“Çok çağrışım yapamadım. Sadece taş görüyorum o kadar. Köprü var. Taş yol var. Köprüden geçmeye çalışan insanlar da var. Başarı hikâyesi olabilir.”*

Kısıtlı ve fakir bir içerikle oluşturulan hikâyede belirsizliklerin yönetilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Belirsizlik karşısında oluşturulan tasarım *“Başarı hikâyesi olabilir”* ifadesiyle olumlu bir senaryo içermektedir.

Kart No: 12BG Yanıt: *“Burası direkt bizim köyü anımsattı bana. Bu da yine bir çiftçinin başarı hikâyesi olabilir. Üretimden dolayı güzel mahsuller olsun.”*

Yine kayıp ya da sorun içermeyen başarılı üretken bir sonla hikâyeleştirme yapılmıştır. Kısıtlı ve fakir bir içerik söz konusudur.

Kart No: 13B Yanıt: *“Tek başına kalan bir çocuk. Eski bir evde yaşıyor. Bu da çocuğun eğitim hayatıyla başarı hikâyesi. Mutlu son ile bitsin bu da.”*

Bu hikâyedeki tek başınalık, bireyin tasarımıdaki çocuk ile özdeşim kurduğunu düşündürmektedir. Bu çocuk başarıya kavuşturulsa da başarıya giden yolda yalnızdır ve destek mekanizmasından yoksundur. Mutlu sona ulaşana kadar travmatik yaşantıların varlığını düşündüren bir tablo görülmektedir.

Kart No: 13 MF Yanıt: “*Burada yatan kadın ölü veya hasta olabilir. Oradaki adam da bunun için ağlıyor veya üzülüyor olabilir. Bunun sonu kötü. Üzüntülü geliyor bana. Kadın hastalıktan ölüyor. Adamın elinden bir şey gelmediği için bu duruma üzülüyor.*”

Bu senaryoda libidinal bir yatırım olmadığı, tasarımın depresif bir pozisyonda gerçekleştirildiği görülmektedir. “Adamın elinden bir şey gelmediği için...” ifadesi, travma mağdurunun ve şahidinin çaresizliğini çağrıştırmaktadır.

Kart No: 19 Yanıt: “*Fotoğraf. Sadece kış gününü anımsatıyor bana. Tek katlı müstakil bir ev gibi. Hikâye üretemedim.*”

Bu karta nesnel bir yaklaşım gösterilmiş olup iç ve dış sınırların ayrımının yapılamaması ve korunamaması karşısında **inkâr** savunma düzeneğine başvurularak çatışmadan kaçış söz konusudur.

Kart No: 16 Yanıt: “*Resim mi çizeyim? Ben kendi hikâyemden örnek vereyim. Kötü bir sakatlık, sporla ilgili başarı elde edebilecekken sevincinden ağlayan. Bir kürsüde olabilir.*”

“...sevincinden ağlayan. Bir kürsüde olabilir.” ifadeleriyle başarıya dair çağrışımlar mevcutken “Kötü bir sakatlık, sporla ilgili başarı elde edebilecekken...” ifadeleri başarının manipüle edildiğini göstermektedir. Bu manipülasyon ile dile yansıyan kaotik tasarım travmatik yaşantı varlığını düşündürmektedir.

“Resim mi çizeyim?” ifadesi **beklenti** savunma düzeneğinin kullanıldığını göstermektedir.

4.2.4.3. Katılımcı no: 4 Rorschach Testi psikogram kodlamaları: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

R	14
G	7
G%	50
D	7
D%	50
Dd	1
Dd%	7
F+	6
F+%	43
F-	6
F-%	43
K	1
Ka	2
CF	2
A	9
A%	64
H	2
Beğenilen kartlar	3. kart
Beğenilmeyen kartlar	5. kart, 9. kart, 7. kart, 2. kart
Zaman	13 dakika
Red	6

4.2.4.4. Katılımcı no: 4 projektif testlerin yorumu: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Rorschach Testi, ortalama olarak tamamlanması gereken süreden erken ve beklenen ortalamadan az sayıda cevap ile tamamlanmıştır. Bu durum kişinin iç dünyasını paylaşmak istemediğini ve savunmacı bir tutumun varlığını düşündürmektedir. “F+” form yanıtları beklenen normun (% 70) oldukça altında

kalırken, “F-” form yanıtları da beklenen (% 30) normun altındadır. Bu durum gerçeklik algısı ile ilgili sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. “H” yanıtlarının kısıtlılığı ve “F-” formda olması, nesne ilişkileri bağlamında sorunlar olduğunu düşündürmektedir.

Katılımcının, Rorschach Testinde onuncu, dokuzuncu, yedinci ve ikinci kartı beğenilen kartlar olarak seçmesi, yalnız olmanın ya da senkronize şekilde birlikte hareket etmenin tercih edildiğini göstermektedir. Birlikte hareket etmenin de bir şekil tek olma hâlini ifade etmesi, beğenilmeyen kartın nesne ilişkilerine dair atıfların yapılabildiği üçüncü kart olması da ötekinin ayrı varlığının tanınmak istenmeyip nesne kaybının endişesinden kaynaklanıyor olabilir.

Protokol genel olarak dürtüsel dünyanın kontrol altında tutulmaya çalışıldığı, depresif öğelerin yer aldığı ve dış dünyaya duygusal uzaklığın söz konusu olduğu; bütüncül ve tam kendilik algısının sürdürülmesinde zorluk yaşandığı, kendiliğe dair duygusal yatırımın olmadığı, özellikle nesne ilişkilerinde sorunlar yaşandığı ve regresif tutumun yansıdığı, zayıf ve fakir bir iç dünyanın olduğu sınır işleyiş bir protokol olarak değerlendirilmiştir. Bunlara ek olarak duygu yansıtması olmayan, bastırma ve inkâr düzeneklerinin kullanıldığı, ötekine ve dış dünyaya karşı paranoid tutumun söz konusu olduğu, öteki ve dış dünyaya olan paranoid eğilimde zarar görme dürtüsünün ön planda olduğu ancak bastırma ve inkâr düzenekleri ile yaşanan travmatik bir sürecin bilinç altına itildiği, altıncı kartın reddi ile kadın ve erkeğe dair uyarımlarla baş edilemediğinden bastırma savunma düzeneğinin kullanıldığı bir protokol olarak değerlendirilmiştir.

Kullanıldığı düşünülen savunma düzenekleri; inkâr, beklenti, rasyonalizasyon, bölme, bastırma, yalıtma, değersizleştirme, dışa vurma, idealleştirme, yansıtımlı özdeşim, pasif saldırganlık ve psödo altruizmdir.

Travma çağrışım ifadeleri; *“İkiye bölünmüş insan.”*, *“Bunda bir şey yok. Hiçbir şey gelmedi aklıma.”*, *“Beraber yüzen aslan balıkları. Karides. Yengeç.”*, *“Dışlanmış bir çocuk başkahraman.”*, *“Kötü bir olay sonucunda...”*, *“...kendine zarar veriyor.”*, *“Adamın elinden bir şey gelmediği...”*, *“...sakatlık-sporla ilgili başarı elde edebilecekken...”* dir.

4.2.5. Katılımcı No:5

4.2.5.1. Katılımcı no: 5 Rorschach Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: *“Kanatlı bir böcek. Uçan bir böcek. Gövde, kanat, eller... Bu desenler kelebek gibi de bir şey. Sinek gibi bi şey. Aynı yer. Diken.”*

Pregenital dönemde anne imgesinin algılanabildiği (F+ yanıt), yetersizlik hissinin bulunduğu ve zarar görme endişesinin varlığı düşünülebilir. Bütüncül bir kendilik tasarımının sunulabildiği görülmektedir. Anne imgesinin karşısında narsistik, hassas ve kırılgan bir iç dünya düşünülebilir (kelebek tasarımı). Duygu ifadesinin bulunmayışı **yalıtma** savunma düzeneğinin varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 2 Yanıt: *“Akciğer görüyorum.”*

Öteki ile ilk karşılaşmada yoğun anksiyete ve yetersizlik hissinin varlığı düşünülebilir. Kartın döndürülmesiyle dürtüsel tepki oluşturulmuş ve kaygı ile başa çıkmaya çalışılmıştır. Söz konusu kaygının yoğunluğundan ötekine yatırım yapılamadığı söylenebilir. Duygu ifadesinin olmayışı **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 3 Yanıt: *“İki tane insan sanki birbirine kalplerini yolluyorlar. İkisi de kadın gibi geldi bana.”*

Bir önceki kartta, öteki ile ilk karşılaşmadaki şokun atlatılması sonrasında kaygının azalmasıyla ötekine libidinal bir yatırım yapmanın ancak mümkün olduğu; kişinin kendisiyle ötekini birbirinden ayırarak özdeşleşme sağlayabildiği görülmektedir. Duygu ifadesinin olmayışı **yalıtma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 4 Yanıt: *“Fantastik film posterlerindeki şeytan. 666 filan. Korkunç benim için. Kötü bir his getirdi bana. Sevmedim bunu.”*

Otoriteden gelen uyarıların olumsuz duygular uyandırdığı ve bu uyarımlar ile baş edilemediği, kötü bir his karşısında yoğun bir korku hissedildiği görülmektedir. *“...şeytan. 666 filan. Korkunç benim için.”* ifadesi **değersizleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: *“Aa.. Bu kelebek işte. Ama renklerinden dolayı mı bilmiyorum ama yakında ölecek bir kelebek. Kırmızı olsaydı daha güzel olabilirdi.”*

Benlik tasarımıındaki narsistik tasarım depresif öğeler ile tanımlanmıştır. Bu durum, benliğin hassaslığı ve kırılganlığına dair ipucu vermektedir. Sahip olduğu rengin ölümü çağrıştırmaması, kırmızının daha güzel olacağı düşüncesi, sahip olduğu benlik ile ideal benlik arasındaki çatışmayı çağrıştırmaktadır. Gerçeğin kavranabildiği ve gerçeğe uyum sağlanabildiği ancak bu uyumun sürdürülemediği ve gerçeklikle baş etmekte zorlanıldığı (ölüm), depresif bir kendilik algısının mevcut olduğu söylenebilir. “bilmiyorum” ifadesi **inkâr**, “kırmızı” niteliği ise güzellikle eş tutularak **idealleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. İdeal benlik tasarımıından uzak kalan yapının (kırmızı olmayan kelebek) ölecek olması, travmanın varlığını sorgulatmaktadır.

Kart No: 6 Yanıt: *“Şey bu. Burada direkt uçak görüyorum. İzini bırakıyor. Roket hatta. Patlama var.”*

Erkeğe dair uyarıların daha aktif ve agresyon içerikli algılandığı, dördüncü kart ile birlikte değerlendirildiğinde değersizleştirmenin agresyona dönüştüğü, bu agresyonun aktif (patlama) ve pasif (roket izi) olarak tasarımıandığı görülmektedir. Uçağın rokete dönüştürülmesi **yapma bozma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. Roketin fırlatılmasındaki süreç “patlama” ile agresif bir şekilde tanımlanmıştır. Bu durum travma varlığını düşündürebilir.

Kart No: 7 Yanıt: *“Bu şey... Gemi yanaşmış. Şuraları da ada gibi bir yer. İlk gördüğümü mü söylemeliyim farklı gördüklerimi de söylemeli miyim?”*

Kadına ait uyarılarda kendilik ve anneliğin ayrı olarak algılanıp özdeşleşme sağlanamadığı görülmektedir. Anne ile özdeşleşme sağlanamaması, cinsel tedirginliğin ve homoseksüel bir eğilimin söz konusu olabileceğini düşündürmektedir.

“İlk gördüğümü mü söylemeliyim, farklı gördüklerimi de söylemeli miyim?” ifadesi **beklenti** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 8 Yanıt: *“Ay bu da çok güzel. Domuz. Fal bakar gibi hissettirdi kendimi. Bu bana kendimi iyi hissettirdi.”*

Dış dünya ile karşılaştığında dürtülerin kontrolünde güçlük çekildiği, “*Fal bakar gibi hissettirdi kendimi*” ifadesi kişinin dış dünyayı anlamlandırma sürecindeki merak duygusunu çağrıştırmaktadır. Tasarımdaki zaman zaman iç dünyaya yönelimlerin aynı zamanda dış dünyadaki tehlike algısından **inkâr** savunma düzeneği ile kaçış olduğu düşünülebilir.

Kart No: 9 Yanıt: “*Burada iki tane ruh gibi, voldemot gibi bi şey. Burunları yok. Kasa benzettim şunları. Daha önce de vardı bu renk. Yeşilleri hiçbir şeye benzetemiyorum.*”

Dış dünyada tek başına kalındığında dış dünya ile baş edilemediği, dış dünyaya karşı geçmişten gelen öğelerle hareket edildiği, tehlike algısı ile paranoid bir tutumla baş edildiği görülmektedir. Paranoid tutumun zarar görme durumunu engelleme hâli olduğu göz önünde bulundurularak travmatik bir yaşantının bugündeki aksiyonlara olan etkisi düşünülebilir.

“*Burunları yok.*” ifadesi paranoid yaklaşımla birlikte **değersizleştirme** savunma düzeneğinin, “*Yeşilleri hiçbir şeye benzetemiyorum.*” ifadesi de **inkâr** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 10 Yanıt: “*Aa... Burada baya şey var. Bir sürü akciğer var. Kan dolaşım sistemi, göğüs kafesi...*”

Kişinin dağınıklığı bütünleştirebilme potansiyeli olmadığı, hatta dağınıklık karşısında hissedilen kaygıyı bir kontrol mekanizmasına dahi başvurmadan ifade ettiği görülmektedir. Bu durum kişinin parçalanma ve ayrılma anksiyetesinin yoğunluğunu işaret etmektedir..

4.2.5.2. Katılımcı no: 5 Tematik Algı Testi yanıtları, travmatik içerikler ve kullanılan savunma düzenekleri: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Kart No: 1 Yanıt: “*Bu çocuk, bence kesinlikle ailesi zorla keman eğitimine gönderiyor. Yapmak istediği farklı. İlk derse gitmiş. Yeteneği de yok bence. Mutsuz. Sporla ilgilenmeli. İstiyor tipi öyle. Ailesine söyleyemiyor. Ailesi müzisyen. Ailesine söyleyemeyecek ve istemediği derslere giderek hayatın sonuna kadar mutsuz olacak.*”

Hikâyede ailesinin zorlaması ile kursa giden çocuğun istekleri yok sayılmaktadır. Bu hikâyede baskıcı bir aile ortamında, ailesi ne isterse onu yapacak olan ancak mutsuz bir çocuk tasarımı yapılmıştır. Bu tasarım, çocuğun bir birey olarak kabul

edilmediği, bireyselleşmesine izin verilmediği bir aile ortamını düşündürmektedir. Bu aile ortamında en başta duygusal ihmalin söz konusu olduğu travmatik bir yaşantının olabileceği düşünülmektedir.

Hikâyedeki ilgisizlik ve yok sayılma karşısında ortaya çıkan çatışma ve “Yeteneği de yok bence.” ifadesiyle **değersizleştirme**, “Ailesine söyleyemeyecek ve istemediği derslere giderek hayatının sonuna kadar mutsuz olacak.” ifadesiyle **pasif saldırganlık**, “mutsuz” ifadesiyle **yansıtma** **özdeşim** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Kart No: 2 Yanıt: “Kırsal bir alan. Bu kadın burada yaşamak istemiyor. Çocuk doğurup çiftlikte hayatını geçirmek istemiyor. Akademik bir şey istiyor. Hikâyenin sonunda buradan kaçıp istediğini yapıyor.”

Geleneksel anne-kadın rolünün reddi ile başlayan tasarım, bu düzenden çıkış yolunu eğitimde görmektedir. Bu hikâyede anne-kadın imgesi pasif bir konum dışında eyleme geçmektedir. Kaçıp istediğini yapabilmesi, hikâyede libidinal yatırımın yapılabildiğini göstermektedir.

Kart No: 3BM Yanıt: “Bu, gece arkadaşları ile dışarı çıkmış. Fazlasıyla içmiş. Eve gelmiş yatağı bulamamış. Sızmış. Sabah da baş ağrısıyla uyanacak.”

Fazla içme davranışı, sonunda kişiyi rahatsız edecek bir baş ağrısına dönüşecektir. Bilincinde kendisini meşgul eden unsurlardan kaçmak için fazla içen birey kaçtığı ruhsal gerilim yerine bedensel bir gerilimle hikâyeyi sonlandırmıştır (baş ağrısı).

“Sabah da baş ağrısıyla uyanacak.” ifadesiyle **bedenselleştirme**, “Fazlasıyla içmiş.” olma durumu bu tasarımda açığa vurulmamış bir dinamğin varlığını işaret ederken bu dinamikle baş edebilmek için **dışa vurma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 4 Yanıt: “Adam ilgisiz değil, sadece kafası karışmış. Yanında eşi ya da sevgilisi. Onu dinlemiyor. Adam pişman. Kadın haklı. Adam kadına dönecek. Kadın farklı bir hayata gidecek.”

Güçsüz bir erkek profiline karşılık ne istediğini bilen, haklı ve farklı bir hayata gidebilecek, güçlü bir kadın imajı oluşturulmuştur. “Adam ilgisiz değil...” ifadesiyle **inkâr**, “Yanında eşi ya da sevgilisi.” ifadesiyle **yapma bozma** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Kart No: 5 Yanıt: “Bu evin sahibi değil, evde çalışan bir kadın gibi geldi bana. Şu an evde görmemesi gereken bi şey görmüş. Şok içinde. Kapıyı kapatıp çıkacak sonra aşkı memnu Beşir gibi bu sırrı ile hasta olacak.”

Karşılaşılan bir durumun haykırılabilmesi ve hem şahit olunan olayın hem de bu olayı paylaşamamanın ağırlığını barındıran bir sorumluluğun varlığı söz konusudur. “Bu evin sahibi değil, evde çalışan bir kadın gibi geldi bana.” ifadesiyle **inkâr** ve **yapma bozma**, “...aşkı memnu beşir gibi bu sırrı ile hasta olacak.” ifadesiyle ise **psödo altruizm** savunma düzeneklerinin kullanıldığı düşünülmektedir. Tasarımın görmemesi gereken bir görüntüye maruz kaldıktan sonra bu sırrı kimseyle paylaşamayıp hasta olması, travmanın varlığını düşündürmektedir.

Kart No: 6GF Yanıt: “Muhtemelen bu kadın bir konuda çok yetenekli. Güçlü ve etrafın ilgisini çekiyor. Adam buna bir teklifte bulunuyor. Farklı bir teklif. Şaşıyor bir şekilde, teklifi kabul ediyor ama istemediği şekilde sonuçlanıyor.”

Kadın imajının idealleştirilmesi bu kartta da devam etmektedir. Farklı bir teklifin cazibesi karşısında yaptığı seçim, istemediği bir sonuç doğurmaktadır. Güçlü bir kadın imajına rağmen karşı konulamayan farklı bir teklifin varlığı dürtüsel bir seçimi düşündürmekte olup bu tabloda üst benlik ile alt benlik çatışmasında alt benliğin üstünlük kazandığı ve sonrasında istenmeyen sonuçlar meydana geldiği görülmektedir.

“Muhtemelen bu kadın bir konuda çok yetenekli. Güçlü ve etrafın ilgisini çekiyor.” ifadesi **idealleştirme** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 7GF Yanıt: “İstenmeyen bir bebek doğurmuş. Annesi destekçi ama kız çocuğu değil, babasını istiyor. Baba gelmiyor kız depresyonda çocuğu annesi büyütüyor.”

Bir önceki kartta güçlü kadın imajının farklı bir teklif karşısında dürtüsel bir eylemde bulunarak istemediği bir sonuçla karşılaşması, bu karttaki “İstenmeyen bir bebek doğurmuş.” ifadesiyle devam ettirilmiş olabilir. Yeni doğan bebeğin; ihtiyaçlarının karşılanması bağlamında dürtülerin temsil ettiği alt benlik yapılanmasını,

anneninin ise benlik yapılanmasını temsil ettiği düşünölebilir. Annenin depresyonda olup çocuğu ile ilgilenemeyecek bir durumda olması ise zayıf bir benlik yapılanmasını sembolize etmektedir.

“İstenmeyen bir bebek doğurmuş.” ifadesiyle **değersizleştirme**, kadının içinde bulunduğu çatışma ile baş etmede depresif bir pozisyonda yer alması **pasif saldırganlık** savunma düzeneklerinin kullanıldığını düşündürmektedir. Gerçekleştirilen eylemin sorumluluğunu üstlenemeyen, kadınlığını anneliğinin önünde tutan bir anne tasarımı ve ilgisiz, sorumluluk almayan bir babanın varlığı çocuğun ebeveynlerinden duygusal yatırım alamadığını, dolayısı ile ihmalini ortaya koyup travmatik bir yaşantı ihtimalini düşündürmektedir.

Kart No: 9GF Yanıt: “İki arkadaş var: Biri daha sakın mantıksal, diğeri agresif. Agresif olan bi şeye kızmış ona bi şey söylemek istemiyor diğeri. Ona da çatacak biliyor. Dayanamıyor ama söylüyor. Ağır konuşuyor. Arkadaşlıkları bitmiyor ama çatlıyor.”

Potansiyel agresyonun ortaya çıkma tablosu alt benlik ile benlik arasındaki çatışmayı çağrıştırmaktadır. Bir önceki kartlarda olduğu gibi zayıf benliğin varlığı, bu kartta mantıksal ifadesiyle tarif edilmesine rağmen ide karşılık çekingen davranışla ortaya çıkmaktadır. Agresif olan taraf ise dürtülerin temsil ettiği alt benlik yapılanmasını sembolize etmektedir. Hikâyenin sonunda çatışmanın gerçekleştiği “Arkadaşlıkları bitmiyor ama çatlıyor.” ifadesi ile ruhsal bütünlüğün dağılmadan korunabildiği fakat zarar gördüğü söylenebilir.

Kart No: 10 Yanıt: “Bu bir kadın mı ya da ben mi göremedim. Bu bir kadınsa erkek kadının beynini çeliyor. Kadın da erkeğin kalbini çeliyor. İkisi de hâlimden gayet mutlu. Kadın beyinsiz, erkek kalpsiz. Hikâyenin sonu mitolojik hikâye.”

Güçlü kadın imajının bu kartta tamamen dağıldığı ve değersizleştirildiği görölmektedir. Bu **değersizleştirme**, mitolojik hikâye ile **rasyonalize** edilmiştir.

Kart No: 11 Yanıt: “Burada bir savaş gibi bi şey çıkmış, bir şeyler patlamış filan. Ben burada hiç insan görmüyorum. Ama bu tam patlama anı. Geçecek gibi. Bir de karayıp korsanlarının bir sahnesine benzettim. Toz duman her şey kaybolacak ve insanlar bu fotoda yer alacak, Şu an herkes sığınaklarda olabilir.”

Bu kartta arkaik dönem ve regresyon kapasitesine dair tasarımlar oluşturulabilmektedir. Bir felaket senaryosunun anlatıldığı tabloda insanların sığınaklarda olması, anne karnındaki güvenli alanı düşündürürken kişiyi dış dünyanın kaotik yapısından korumaktadır. Doğum öncesi oluşturulan bu savaş tasarımı istenmeyen bir çocuk, hamilelik, güçlü kadının farklı bir teklifi kabul etmesi ve bundan rahatsızlık duyması tasarımlarındaki gerilimi çağrıştırmaktadır.

Kart No: 12BG Yanıt: *“Karlı bir gün. Kayık mı tabut mu belli değil. Ağacın yanında bir göl olduğunu düşünüyorum. Biri bunu öylesine, güzel görüldüğü için çekmiş. Buna bir hikâye yazamadım.”*

Oluşturulan tasarımda kayık ve tabut ifadeleri ambivalans (kayık libidinal, tabut agresif yatırım nesnesi) duygulanımın varlığını düşündürmektedir. Bu ambivalansın yarattığı gerilimi *“Biri bunu öylesine, güzel görüldüğü için çekmiş.”* ifadesiyle çekme eylemini değersizleştirerek tüm tabloyu pasifize etmiştir. *“buna bir hikâye yazamadım”* ifadesi **inkâr** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir.

Kart No: 13B Yanıt: *“Bu çocuk... Muhtemelen köyde pazar var. Ailesinin pazardan gelmesini bekliyor. Israrcı da bir çocuk ailesi pazardan gelecek birazdan ve istediklerini getirmiş olacak ailesi.”*

Bu tasarımda isteklerinde ısrarlı, taleplerinin karşılık bulmasını bekleyen ve amacına ulaşan bir çocuk tasvir edilmiştir. Bu da yalnız kalabilme kapasitesinin güçlü olduğu ve bu gerilimin çözülebildiğini göstermektedir.

Kart No: 13MF Yanıt: *“Bunlar tamamen istekleri dışında bir ilişki yaşamışlar. Sabah uyandığında pişman adam. Farklı bir ilişkisi de olabilir. Tecavüz de etmiş olabilir. Ben ne yaptım diyor, demiyor, ayılmaya çalışıyor. çıkıp gidiyor, kadın da peşine düşecek.”*

Kadın erkek arasında dürtüsel ilişki tasarımı çatışmalı ve travmatik öğelerle kurulmuştur.

“Farklı bir ilişkisi de olabilir. Tecavüz de etmiş olabilir. Ben ne yaptım diyor, demiyor, ayılmaya çalışıyor.” ifadesi **yapma bozma** savunma düzeneğinin kullanıldığını düşündürmektedir. *“Tecavüz de etmiş olabilir”* ifadesi, travmatik bir yaşantı ihtimalini düşündürmektedir.

Kart No: 19 Yanıt: “Rusya’da şeyler var ya soğuk küçük evler ama içi sıcak. Adını unuttum neydi? Onu gördüm ama buna bir hikâye yazamıyorum. Ev var sadece o kadar.”

İç ve dış sınırların (soğuk-sıcak) oluşturulduğu fakat genel bir tasarımın yapılamayarak kartın reddedildiği görülmektedir. Hikâye oluşturmayı reddederek **inkâr**, sıcak ve soğuk ev ayrımıyla da **bölme** savunma düzeneğinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Kart No: 16 Yanıt: “Aralık 30. İsviçre’deyim. Çıkışım. Arkadaş ile plan yapıyorum 31’inde geziyoruz. Çok üşüyorum. Bira içiyoruz. Hepimiz çok mutluyuz. Eşofmanlarız. Yılbaşını bekliyoruz. Birbirimize sarılıyoruz. Yeni yılı bekliyoruz.”

Son kart aktarım ilişkisi bağlamında yorumlanırsa testörle kurulan ilişkinin ve ruhsal yapılanmanın aktarımının sonlanması anlamını taşıdığından yılın son günü ile ilişkilendirilmesi, yapılacak kutlamaların ve yeni yıl başlangıcının, test aracılığı ile ifade edilen dinamiklerin aktarımı sonrasında getirdiği rahatlamayı çağrıştırmaktadır.

4.2.5.3. Katılımcı no: 5 Rorschach Testi psikogram kodlamaları: İçerikler
aşağıda sunulmuştur.

R	22
G	3
G%	14
D	19
D%	86
F+	10
F+ %	45
F-	11
F- %	50
K	1
Ka	1
CF	1
Clob	1
A	7
A%	32
H	2
Dd	1
Dd%	5
Sg=kan	1
Anatomi	8
Nesne	3
Coğrafya	1
Beğenilen kartlar	10. kart, 2. kart, 3. kart, 5.kart
Beğenilmeyen kartlar	4. kart ve 6. kart
Zaman	16 dakika

4.2.5.4. Katılımcı no: 5 projektif testlerin yorumu: İçerikler aşağıda sunulmuştur.

Rorschach Testi, ortalama olarak tamamlanması gereken süreden erken ve beklenen ortalamanın en alt sınırını karşılayan sayıda cevap ile tamamlanmıştır. Bu durum, kişinin iç dünyasını paylaşmakla birlikte savunmacı bir tutumun varlığını düşündürmektedir. “F+” form yanıtları beklenen normun (% 70) altında kalırken “F-“ form yanıtları da beklenen (% 30) normun oldukça altındadır. Bu durum gerçeklik algısı ile ilgili sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. Sekiz farklı anatomi cevabının bulunması yoğun anksiyetenin varlığını düşündürmektedir.

Katılımcının, Rorschach Testinde onuncu, ikinci, üçüncü ve beşinci kartı beğenilen kartlar olarak seçmesi, kaygısına rağmen nesne ilişkisi kurabilen ancak otorite ve cinselliğe dair uyarımlarda rahatsızlık duyan bir tabloyu düşündürmektedir.

Protokol genel olarak iç dünyanın oldukça sınırlı yansıtıldığı, dürtülerin daha çok inkâr savunma düzeneği ile kontrol altına alınmaya çalışıldığı, otorite ve cinselliğe karşı agresyonun kontrol edilemediği, bütüncül ve tam bir kendilik ile birlikte kendiliğine dair depresif bir tutumu olan, dış dünya ve öteki karşısında libidinal veya agresif dürtülerin kontrolünde güçlük çekilen, duygu yansıtması olmayan bir protokol olarak değerlendirilmiştir.

Kullanıldığı düşünülen savunma düzenekleri; yalıtma, değersizleştirme, inkâr, idealleştirme, yapma bozma, beklenti, pasif saldırganlık, yansıtımlı özdeşim, bedenselleştirme, dışa vurma, psödo altruizm, rasyonalizasyondur.

Travma çağrışım ifadeleri; “Aa... Bu kelebek işte. Ama renklerinden dolayı mı bilmiyorum ama yakında ölecek bir kelebek.”, “Patlama var.”, “...istemediği derslere giderek hayatın sonuna kadar mutsuz olacak.”, “...görmemesi gereken bi şey görmüş. Şok içinde. Kapıyı kapatıp çıkacak sonra âşkî memnu Beşir gibi bu sırrı ile hasta olacak...”, “İstenmeyen bir bebek doğurmuş.”, “Arkadaşlıkları bitmiyor ama çatlıyor.”, “Şu an herkes sığınaklarda olabilir.” “Tecavüz de etmiş olabilir.”dir.

5. TARTIŞMA

5.1. OBJEKTİF TESTLERLE İLGİLİ BULGULARIN TARTIŞILMASI

Araştırmanın bu kısmında öncelikle çalışmanın hipotezleri ve analiz bulguları ele alınarak ilgili alan yazın bağlamında tartışılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak; ÇÇT ve savunma düzeneklerinin katılımcıların cinsiyetine ve alkol kullanım gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili analiz sonuçları değerlendirilmiştir. Sonrasında ise bu araştırma kapsamında önerilen iki kuramsal model karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

5.1.1. Çocukluk Çağı Travmalarının, Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Elde Edilen Bulgular Doğrultusunda Tartışılması

Araştırmada ÇÇT'nin cinsiyet ve alkol kullanım gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda riskli alkol kullanıcılarının duygusal istismar, cinsel istismar ve duygusal ihmal puanlarının risksiz alkol kullanım grubundan yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışma bulgusu, ÇÇT'nin, riskli alkol kullanımı olan bireylerde, alkol kullanmayanlara göre daha yüksek olduğunu gösteren önceki çalışmalarla tutarlıdır (16,87,167-171). Yapılan çalışmalardan birinde Michigan Alkolizm ve Madde Tarama Test puanlarının ÇÇT'nin fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal ihmal alt boyutları ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (88). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir başka araştırmada ise ÇÇT ve alt boyutlarının alkol kullanım bozukluğu ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür (168). Yapılan bu çalışma ve literatür bilgilerinden yola çıkarak duygusal istismar, cinsel istismar ve duygusal ihmal boyutlarının riskli alkol kullanımı açısından risk faktörü olduğu söylenebilir.

Literatürdeki çalışmalardan bazıları alkol kullanımıyla farklı travma alt boyutlarının ilişkili olduğunu göstermektedir (16,87,167-171). Çalışmalarda görülen alt boyutlardaki bu farklılık travma dinamiğiyle ilişkili olabilir. Travma varlığının, alt boyutların (duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal) birbirleri ile çeşitli etkileşimler oluşturmaya olanak sağlayabileceği düşünülebilir. Ayrıca incelenen grupların niteliksel farklılıkları da ön plana çıkan alt boyutu belirleyebilir.

Bu araştırmada ÇÇT'nin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu bulgu ÇÇT'nin herhangi bir boyutunda cinsiyete göre farklılaşma olmadığını gösteren araştırma bulgularıyla tutarlıdır (172,173). Ancak ilgili alan yazın incelendiğinde ÇÇT'nin cinsiyete göre karşılaştırmalı ele alındığı çalışmaların çelişkili bulgular ortaya koyduğu görülmektedir. Bu çelişkili bulguların kaynağının örneklem özellikleri olduğu düşünülmektedir. Örneğin alkol kullanan üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ÇÇTÖ'den alınan genel puanın cinsiyete göre farklılaşmadığı, buna karşı alt boyut özelinde kadınların sadece duygusal ihmal ve istismar puanlarının erkeklerden yüksek olduğu bulunmuştur (168). Miskiewicz ve ark. (174) tarafından yapılan bir başka çalışmada da genel olarak ÇÇTÖ puanları açısından cinsiyet farkı gözlenmezken kadınların cinsel istismar alt boyutundan aldıkları puanın erkeklerden yüksek olduğu, buna karşı erkeklerin ise fiziksel istismar alt boyutundan aldıkları puanların kadınlardan yüksek olduğu bulunmuştur. Cinsiyete göre alkol kullanıcısı gruplar arasında ÇÇT açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaması, travma yaşantısının cinsiyetten bağımsız olarak insan ruh sağlığı üzerinde yapmış olduğu tahribatın benzer olmasından kaynaklanabilir. Bu bulgudan farklı olarak literatürde ÇÇT'nin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği özellikle kadınlarda daha yüksek oranda etkisinin görüldüğü çalışma da bulunmaktadır (175). Ayrıca çalışma kapsamında kullanılan aynı ölçüm aracı ile ÇÇT'nin incelendiği bir diğer çalışmada; ÇÇT alt boyutlarında cinsiyete göre farklılık olduğu, özellikle kadınların cinsel istismar, fiziksel ihmal ve aşırı koruma-kontrol boyutlarında aldığı puanın erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür (176). Alkol kullanımından bağımsız olarak ÇÇT'nin incelendiği ve cinsiyete göre benzer sonucun elde edildiği çalışmalar incelendiğinde; 1980-2008 yılları arasında 28 yıl süren dünyanın birçok bölgesinden 3.160.000 katılımcıyı kapsayan, 20 kohort ve 17 vaka çalışması olmak üzere 37 boylamsal çalışmayı inceleyen bir meta analize göre; çocuklukta cinsel istismar ile anksiyete, depresyon, yeme bozuklukları, intihar

girişimleri ile cinsiyet ve yaş arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (177). Örneklem grubunun yapılan çalışmada olduğu gibi cinsiyet açısından dengeli dağıldığı bir başka çalışmada da (% 47,9 kadın ve % 52,1 erkek) cinsiyet ve yaş değişkenlerinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür (178). Türk örneklem grubunda ÇÇT'nin incelendiği bir başka çalışmada kadın ve erkek katılımcılar arasında travma yaşantılarının etkililiği açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (179). Benzer şekilde çocukluk çağında erkeklerin fiziksel ihmale (72,174,176,180), kadınların ise cinsel istismara (67,174,177,181,182) daha fazla maruz kaldığını gösteren araştırma bulguları söz konusudur. Tüm bunların yanı sıra erkeklerde duygusal, fiziksel ve cinsel istismarın kadınlardan daha fazla bulunduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (183,184). ÇÇT etkisinin cinsiyete göre farklı sonuçlar göstermesinin çocuk yetiştirme stillerindeki farklılıklardan kaynaklandığı ileri sürülmüştür (180,185,186).

Tüm bu sonuçlardan hareketle ÇÇT'nin etkisinin örneklem grubunun niteliğine göre değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla klinik uygulamada; riskli alkol kullanan ve ÇÇT'si olan danışanlarla çalışırken ruhsal dayanıklılık düzeyi, sosyal destek kaynakları gibi bireysel farklılıkları dikkate almak faydalı olacaktır.

5.1.2. Savunma Düzeneklerinin Cinsiyete ve Alkol Kullanım Gruplarına Göre Elde Edilen Bulgular Doğrultusunda Tartışılması

Bu çalışmada; savunma düzeneklerinin cinsiyete ve alkol kullanım gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda riskli alkol kullanıcılarının immatür savunma düzeneği kullanımına dair puanlarının risksiz alkol kullanım grubundan yüksek olduğu bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde; yoğun alkol kullanımı olan bireylerin kullanmayanlara kıyasla daha az olgun savunma düzenekleri kullandıkları bulgulanmıştır (17). Taşkent (136) tarafından yapılmış olan bir araştırmada alkol/madde bağımlısı bireyler ile bağımlı olmayan bireyler karşılaştırılmıştır. Çalışmadaki analizler sonucunda; bağımlı bireylerde kullanımı öne çıkan savunma düzenekleri yüceltme, psödo altruizm, yapma bozma, dışa vurma ve otistik fantezi olarak tespit edilirken bağımlı olmayan bireylerde öne çıkan savunma düzeneklerinin ise pasif agresyon, yansıma, yer değiştirme, mizah ve baskılama olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada immatür savunma düzeneklerinin kullanımı ile alkol kullanım düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu da bulunmuştur. Başka bir çalışmada ise alkol ve madde kullanan bireylerin, alkol ve

madde kullanmayanlara göre olgun savunma düzeneklerini kullanma düzeylerinin daha düşük seviyede olduğu, immatür ve nevrotik savunma düzeneklerini ise daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir (187). Yapılan bir diğer çalışma ise hastanedeki yatılı tedavisinden bir yıl sonra ulaşılan ve 27'sinin tekrar alkol kullanımı olduğu anlaşılan 44 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Buna göre tekrar alkol kullanımı olanların olmayanlara göre immatür savunma düzeneklerini anlamlı derecede yüksek kullandığı; dışa vurma, değersizleştirme ve yer değiştirme savunma düzeneklerinin kullanımının öne çıktığı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda immatür savunma düzeneği kullanımının bireylerin tedaviye yönelik motivasyonlarını etkileyerek alkol kullanımına tekrar başlamalarında etkili olabileceği belirtilmiştir (188). Benlik bütünlüğünü korumak için bir denge-uyum sistemi olarak değerlendirilebilecek olan savunma düzeneklerinin kullanımında, bireylerde yüksek riskli alkol kullanımı söz konusu olduğunda daha sıklıkla immatür savunma düzeneklerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Evren ve ark. (188) tarafından yapılan bir çalışmada, kullanılan savunma düzeneklerinin yaş değişkeni dikkate alındığında farklılaşmamış olması araştırmada incelenen grubun beliren yetişkinlerle sınırlı tutulmasından kaynaklanıyor olabilir. Literatüre bakıldığında ilerleyen yaştaki kişilerin immatür savunma düzeneklerini kullanmalarının riskli alkol kullanımı için ayırıcı bir faktör olduğu görülmektedir (137). Dolayısıyla yaşın, savunma düzenekleri ve riskli alkol kullanımı üzerindeki belirleyici rolünü anlayabilmek için sadece beliren yetişkinlerle değil, yetişkinliğin ileri dönemlerindeki bireylerle de çalışmalar yapılmasının dinamikleri anlamaya yönelik literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada savunma düzeneklerinin cinsiyete göre farklılaşmaması, savunma düzeneklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmaları desteklemektedir (25). Bu sonucun, kullanılan savunma düzeneklerinin, cinsiyetten bağımsız bir dinamiğe sahip olmasıyla ilgili olduğu düşünülebilir. Çocukluk çağında şiddete maruz kalmış üniversite öğrencilerindeki savunma düzeneklerinin incelendiği bir çalışmada; şiddete maruz kalmış katılımcıların, şiddete maruz kalmamış katılımcılara göre daha fazla immatür savunma düzeneklerini kullandıkları bulunmuştur (189).

5.1.3. Alkol Kullanım Düzeyi, Çocukluk Çağı Travmaları ve Savunma Düzenekleri Arasındaki İlişkilerin Tartışılması

Araştırmada öncelikle alkol kullanım düzeyi, ÇÇT ve savunma düzenekleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde alkol kullanım düzeyinin fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal ihmal puanları ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca alkol kullanım durumunun immatür savunma düzenekleriyle pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar birinci ve ikinci kuramsal model sonuçları ile birlikte değerlendirilmiştir.

5.1.4. Çocukluk Çağı Travmaları ve İmmatür Savunma Düzenekleri Arasındaki İlişkide Alkol Kullanımının Aracı Rolünün Tartışılması: Birinci Kuramsal Model

Bu araştırma kapsamında ayrı ayrı yapılan modellemeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ÇÇT'den; duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarının her birinin alkol kullanımını pozitif yönde yordadığı ve bu yolla immatür savunma düzeneği kullanımını artırdığı görülmüştür. Bu bulgu ilgili alan yazındaki ÇÇT'nin hem genel toplam puanının hem de alt türlerinin alkol kullanımı ile ilişkili olduğunu gösteren araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir (92,190). Ayrıca alkol kullanım düzeyinin immatür savunma düzeneğini pozitif yönde yordaması, ilgili alan yazında alkol kullanımı ve savunma düzenekleri arasında ilişki olduğunu gösteren araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir (136,188). Yapılan çalışmada travma varlığının alkol aracılığıyla immatür savunma düzeneklerini daha güçlü yordaması, alkol varlığının süreçteki önemli etkisini göstermektedir. Nevrotik ve olgun savunma düzeneklerinden ziyade, immatür savunma düzeneklerinin ön plana çıkması, ÇÇT'nin ve riskli düzeyde alkol kullanımının oluşturduğu tahribat ve gerilim ile ilişkili olabilir.

5.1.5. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkide İmmatür Savunma Düzeneğinin Aracı Rolünün Tartışılması: İkinci Kuramsal Model

Bu araştırma kapsamında ayrı ayrı yapılan modellemeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde ÇÇT'nin duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarının her birinin immatür savunma düzeneği kullanımını pozitif yönde

yordadığı ve bu yolla alkol kullanım düzeyini artırdığı görülmüştür. Önerilen kuramsal modelde immatür savunma düzeneklerinin kullanılmasının ÇÇT'nin; duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutları ile alkol kullanım düzeyi arasındaki ilişkiyi açıkladığı belirlenmiştir. Bu durum, immatür savunma düzenekleri kullanımının travma varlığıyla birlikte birey için alkol bağımlılığı riskini oluşturabildiğine işaret etmektedir. Çocukluk çağında duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismara uğramış bireyler; benlik bütünlüğünü korumakta zorlanıldığını, iç ve dış dünya tehditleriyle olgun düzeyde baş edilemediğini gösteren immatür düzeydeki savunma düzenekleri ile potansiyel alkol bağımlısı olabilmektedir.

Çocukluk çağı travmaları, alkol kullanıcılarının risk gruplarına göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, yüksek riskli alkol kullanıcılarının travma puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocukluk döneminde travma yaşamış olmanın yetişkinlikte bununla baş edebilmek için alkol kullanım riskini artırabileceği söylenebilir. Travma ile başa çıkabilmek, duygusal ve psikolojik sıkıntısını hafifletebilmek, bastırabilmek amacıyla birey alkol kullanımını artırabilir. Bireyin sahip olduğu zihinsel bozukluklarla başa çıkmak için alkol kullanmasının kendi kendine tedavi bağlamında değerlendirilmesi gibi (32) kendi kendine tedavi bağlamında riskli alkol kullanımının, travmatik yaşam karşısında kişinin kendisine uyguladığı müdahale olarak da yorumlanabilir. Ayrıca alkol kullanımının çeşitli psikolojik sorunlara yol açtığı da çeşitli çalışmalarla gösterilmiştir (175,178,191).

Bireyin erken yaşta maruz kaldığı travma, gelişmekte olan beyin üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir ve bu durum yaşamın ilerleyen dönemlerinde çok çeşitli ruhsal hastalıklara da yol açabilir. ÇÇT, yetişkinlikte artan psikotik semptomlar ve depresyon, anksiyete ve stres semptomları gibi olumsuz duygularla ilişkilidir (175). Yapılan bir çalışmada; ruhsal hastalıkların oluşumunda tüm ÇÇT yaşantısına sahip bireylerin sağlıklı gruba kıyasla daha yüksek risk teşkil ettiği bulunmuştur. Tüm gruplarda en çok duygusal ihmal, duygusal istismar ve fiziksel ihmale uğramış bireylerin ruhsal hastalıklarla ilişkisi ön plana çıkmıştır (191). Çocuklukta kötü muamele gören yetişkinler, yetişkinlikte daha fazla depresyon ve anksiyete belirtisi bildirmiş, ruhsal ve fiziksel sağlık sorunları nedeniyle daha fazla bozulma

yaşamıştır. Travma geçmişi olanların daha yüksek bir yüzdesi yaşam boyu alkol sorunları bildirmiştir ve madde bağımlılığı açısından daha büyük risk altında görünmektedir (178).

Riskli alkol kullanıcılarında ÇÇT ve kullanılan savunma düzeneklerinin incelendiği bu çalışmada, yapılan aracı modellemeler birlikte değerlendirildiğinde ÇÇT' nin duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarının her birinin immatür savunma düzenekleri ve alkol kullanımı ile ilişkili olduğu, duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarının immatür savunma düzeneklerinin kullanımını alkol kullanım aracılığıyla yordadığı, benzer şekilde duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarının da alkol kullanımını immatür savunma düzenekleri aracılığıyla yordadığı görülmüştür. Oluşturulan bu modeller ile alkol kullanımının aracı değişken veya yordanan olduğu durumlardaki önemi gösterilmiştir. Bir aracı değişken veya bir davranış çıktısı olarak yordanan olan alkol kullanımının iki farklı model ile incelenmesi alkol dinamiğinin etkileşimlerini geniş perspektifte gösterebilmektedir.

Özetle, ÇÇT'ye alkol kullanımının eşlik etmesi immatür savunma düzeneklerinin kullanımını artırmaktadır ve ÇÇT'ye immatür savunma düzeneklerinin aşırı kullanımı eşlik ettiğinde de alkol kullanımında artış görülmektedir. Sonuçta, immatür savunma düzeneklerinin aşırı kullanımıyla ilişkili olarak ÇÇT, ruhsal gelişimin sağlıklı ilerleyişini bozmaktadır. Böylece, hayatın olağan stres verici yaşam olaylarıyla baş edebilecek düzeyde yeterli benlik gücü oluş(a)mayan gençlerde, alkol kullanımı kolayca riskli alkol kullanımına dönüşebilmektedir.

5.2. PROJEKTİF TESTLERLE İLGİLİ BULGULARIN TARTIŞILMASI

5.2.1. Birinci Araştırma Sorusunun Tartışılması

Travma puanı ve bağımlılık puanı yüksek olan katılımcılardan oluşan amaçlı örneklemde projektif testler ile yapılan incelemelerde oldukça zengin savunma düzenekleri ve travmatik görünüm yer almaktadır. Araştırma sorusuyla bağlantılı olarak immatür savunma düzeneklerinin sıklığı öne çıkmıştır. Projektif testlerde ön plana çıkan immatür savunma düzenekleri; yansıtma, inkâr, değersizleştirme, dışa

vurma, bölme, disosiyasyon, rasyonalizasyon, bedenselleştirme, otistik fantezi, yalıtma ve pasif saldırganlıktır. Tüm kullanılan savunma düzeneklerinin dile yansımaları, oluşturulan tasarımlar ve hikâyeler aracılığıyla ortaya koyulmuştur. Kullanılan immatür savunma düzeneklerinin görünüşleri şu şekildedir:

- Pasif saldırganlık: “Bir yere tutunan peri”, “intihar ihtimali”, “dost ejderhanın yardım etmemesi”, “ajan”, “Kafasını döven kişinin tersine çevirmiş. Sanırım lanet ediyor hayata”, “sürekli yaptığından dolayı başına kötü şeyler geliyor”, “Ailesine söyleyemeyecek ve istemediği derslere giderek hayatın sonuna kadar mutsuz olacak.”

- Bölme: “oymak”, “iyi-kötü birleştirilememesi, sıcak-soğuk ayrımı”, “ortadan ikiye yarılmış”, “tatlı yüzlü keskin nişancı”, “elleri küçük ayakları kocaman”, “bir yeri yarmış da ortasında geçecek gibi”, “umursamıyor”, “birbirine sokulmuş baharı bekliyorlar”, “üstteki pençesi. Alttaki de bacağı”, “İkiye bölünmüş insan”, “genç-yaşlı zıtlığı”, “Güzel bitsin kötü bitmesin.”

- Değersizleştirme: “kötü”, “gıcık”, “hiç sevmem”, “yaşlı”, “saçma”, “perişan”, “derbeder”, “korkmuş”, “salak”, “Aldatan ve aldatmaya devam eden ve sonrasında arabanın çarpmasıyla ölen kadın figürü”, “kuyruğu olmayan tavşan”, “Boynu kesilmiş bir keçi”, “kel bir adam”, “tek ayağı olmayan”, “özgüveni yok el kol hareketleri onu gösteriyor gibi. Hiçbir b.k yapmayacak ne yapıyorsa yapamayacak”, “korkak”, “hor görüyor”, “ellerini erkek eli gibi görüyor”, “sefil baba”, “küçük bir köy”, “küçük usta”, “elleri küçük”, “insanimsı yaratık”, “Dışardan eve geç kaldığı için dayak yiyen liseli kız gibi”, psikolojik sorunları var”, “Pişkin ve yüzsüz”, “yaramazlık yaptığı için kızılan küçük bir yaramaz çocuk”, “Dışlanmış bir çocuk baş kahraman”, “Çaresiz bir adam başkahraman”, “yaşlı adam”, “şeytan. 666 falan. Korkunç benim için”, “Yeteneği de yok bence”, “İstenmeyen bir bebek doğurmuş”, “Kadın beyinsiz erkek kalpsiz.”

- Dışa vurma: “kaçmış evden yalnızlıktan dolayı”, “kartı ters çevirmesi”, “fazlasıyla içmiş”

- Yansıtma: “gıcık”, “nefret ediyor”, “iğreniyor”, “hüzünlü”, “özlem duyan”, “kadın rahatsız”, “Mahcubiyet görüyorum”, “mutsuz”

- İnkâr: “Gölgesine bakarak ne kadar yüce olduğunu düşünüyor. Ama kendisi yüce falan değil”, “yaz değil”, “Resmin tamamı bir domuzun yüzüne benziyor ama tam da değil”, “sadece yüzü var geri kalanı yok”, “kadının oğlu değil”, “tek olsa göğsü açık olmaz, ev yatak tek kişilik karı koca diyemiyorum”, “Başka yok.”, “bilmiyorum”, “Adam ilgisiz değil”, “Bu evin sahibi değil evde çalışan bir kadın gibi geldi bana”, “buna bir hikâye yazamadım.”

- Yalıtma: “duygu ifadesinin bulunmaması”, “hiç acı duymadan”
- Otistik fantezi: “çalıkuşuna benzeyecek yeni öğretmen”, “öğretmene hiçbir şey olmayacak”, “Kardeşinin kaldığı yerden mutlu sandal gezilerine devam edecek”
- Baskılama: “görev için gelmiş mecburiyet”
- Bedenselleştirme: “bu foto çok başımı ağrıttı”, “Sabah da baş ağrısıyla uyanacak”
- Disosiyasyon: “kaygı hâlinin tarifi”
- Rasyonalizasyon: “çok dizi film izliyorum maalesef”

Tüm protokollerde yalıtma, değersizleştirme ve inkâr savunma düzenekleri dikkat çekecek ölçüde yoğun kullanılmıştır.

Yalıtma; benliğin parçalanması için kullanılan, duygu ve isteklerin bastırılmak istendiği savunma düzeneğidir. Bireyin bu düzeneği; zorunluluk durumlarını kendi isteği gibi kabul ettiği, kendi çıkarımlarına güvenemediği ve potansiyelini bastırmak istediği durumlarda kullandığı (192) kabul edilirse, yalıtma savunma düzeneğinin zarar gören bedenin duygudan arındırılarak travmatik yaşantı anı ile bağın zayıflatılması için bir ayrışma (disosiyasyon) hâli olduğu düşünülebilir.

Değersizleştirme savunma düzeneğinin yoğun kullanılması ise travma yaşantısı olan katılımcıların travmalarıyla baş edebilmek amacıyla deneyimlerinin kendilerinde oluşturduğu değersizliği dış dünyaya aktarmasıyla ortaya çıkmaktadır. Travma karşısındaki oluşan mağduriyet ve suçluluk hissi, kişinin kendini koruyabileceği inancını yıkacak etkiye sahiptir. Bu durum, bireyin benlik algısının değersizleştirilmesi başta olmak üzere dış dünyaya yaptığı yatırımların da değersizleştirilmesi sonucunu doğurabilir.

Yalıtma ve değersizleştirme dinamiği bağlamında; duygusal yatırım, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkide temel gereksinimlerden biridir ve çocukluk çağında duygusal ihmale uğramış bireylerin ebeveyninden yeterince duygusal yatırım almamaları; önemsenmedikleri, varlıklarına değer verilmediği hatta duygusal yatırıma değer olmadıkları gibi algıların oluşmasına sebep olabilir.

İnkâr baş edilemeyen, yoğun kaygı uyandıran dinamikler karşısında “yok sayma” durumudur (122). Katılımcıların inkâr savunma düzeneğini yoğun kullanımları, travmaya karşı geliştirdikleri bir tepkinin testler aracılığıyla da ortaya çıkması anlamına gelmektedir. İhmal ve istismar yaşantılarının yarattığı tahribat etkisinden kaçma ve yok sayma amacı düşünüldüğünde inkâr savunma düzeneğindeki bu yoğun kullanım anlamlı görülmektedir. İç dünyadaki çatışmalarla yüzleşmek ve bu çatışmalarla olgun savunma düzenekleri ile baş etmektense onları yok sayarak ruhsal ekonominin yapıldığı görülmektedir.

Katılımcıların immatür savunma düzeneklerini aşırı kullanmaları, bağımlılık örüntüsüyle doğrudan ilişkilidir (Bu etkileşim iki yönlü olabilir ve bu durum çalışmanın nicel kısmında oluşturulan iki aracı değişken modeliyle de gösterilmiştir).

Riskli alkol kullanımıyla eş zamanlı olarak birçok psikopatoloji görülebilmektedir (193). Travma varlığında ruhsal çatışmalar karşısında kullanılan olgun olmayan savunma düzenekleri bireylerde psikopatoloji riskini artırabilmektedir (194). Olgun olmayan savunma düzeneklerinin birçok psikolojik sorunla ilişkili olduğu gösterilmiştir (195).

Opioid bağımlısı bireylerde immatür savunma düzeneklerinin kullanıldığı ve bu düzeneklerin ÇÇT’nin alt boyutlarından duygusal istismar ile ilişkisi gösterilmiştir (196). Bu sonuçla tutarlı olarak (197) immatür savunma düzenekleri alkol kullanan bireylerin alkole verdikleri kişisel önemle ilişkili bulunmuştur. Ergenlerle gerçekleştirilen bir çalışmada, kendine zarar verme davranışının madde veya alkol kullanımı ile değil immatür savunma düzenekleriyle ilişkili olduğu gösterilmiştir (198).

Olgun savunma düzenekleri kullanılmasının, hayatın olağan stres verici yaşam olaylarıyla baş etmede önemi bilinmektedir (199). Dolayısıyla, riskli alkol kullanan gençlerde immatür savunma düzeneklerinin aşırı kullanılması beklenebilecek bir sonuçtur. Bu sonuç, kişiye dair risk faktörlerinin değerlendirilmesinde savunma düzeneklerinin önemini göstermektedir.

5.2.2. İkinci Araştırma Sorusunun Tartışılması

Projektif testlerin kullanılmasıyla yanıt aranan bir diğer araştırma sorusu ise ÇÇT ve riskli alkol kullanımı olan bireylerin projektif test içeriklerine verdiği cevaplarda travmatik içeriklerin görünümünün nasıl olduğudur. Bu içerikler, katılımcıların test yanıtlarında “Travma Çağrışım İfadeleri” başlığı altında toplanmıştır. ÇÇT puanları yüksek olan, yani travmatik yaşantısı olduğu düşünülen katılımcıların projektif testler aracılığıyla sahip oldukları travmatik uyarılmışlığına ve ruhsal dinamiklerine erişmek mümkündür. Kişilerin projektif testlere verdikleri cevaplar ve oluşturdukları hikâyeler ile iç dünyalarındaki çatışmaları, yarım kalmış mücadeleleri, mağduriyetleri, dürtüsel dünyaları ve fantezileri ortaya çıkarılabilmektedir.

Bireyin kartlar aracılığıyla yansıttığı içerikler, kendi iç dünyalarındaki endişe ve gündemlere dairdir (151). Bu sebeple verdikleri cevaplardaki malzemeler, kendileriyle yapılacak olan bağımlılık tedavi çalışmaları için kullanılabilir. Özellikle kendi kendine tedavi (self medication) bağlamında bireyin travmalarıyla baş edebilmek için alkol kullanmaya yönelebildiği düşünüldüğünde (32), bu içeriklerin değerlendirilmesi travmatik etkilerin iyileştirilmesine ve travmayla baş edebilmek üzere seçtikleri riskli alkol kullanımının tedavisinde olumlu katkılar sağlayacaktır.

Rorschach Testindeki verilerin bilinç dışı kaynaktan yansması, belirsiz şekillerin tasarımlarla sunulması ve nesne ilişkileri, kendilik algısı gibi dolaylı bilgiler üzerinden kişiye dair çıkarımlar yapmayı sağlaması (tümevarım), doğrudan travmatik içerikli bir veriyi sunamayabilir. TAT ise bilinç dışındaki dinamiklerle giriş, gelişme, sonuç gibi bir bütünlüğü barındırabilecek hikaye oluşturma fırsatı verdiğiinden doğrudan travmatik içerikli hikayelerin oluşturulmasına da zemin oluşturmaktadır.

Bu çalışmada travma içeriklerinin tespit edilebilmesi için TAT yanıtları ön planda kullanılmıştır. Rorschach Testi içerikleri doğrudan bir veri sağlamak yerine agresyonu yansıtan ifadeler üzerinden elde edildiği için bu ifadeleri tek başına değerlendirmek yerine TAT ile birlikte bütüncül bir yapıda değerlendirme tercih edilmiştir. Travmaya dair doğrudan bir veri oluşturulmak istendiğinde; TAT’deki travmatik içerikler Rorschach Testindeki kişilik özellikleriyle desteklenmiştir.

Travma dinamiklerinin nicel testlerdeki başlıkların ötesinde, kartlara verilen cevaplar ile bireylerin iç dünyalarındaki gündem içeriklerinin dönüştürülerek sunulması, travma tedavilerini ve bunun yol açtığı alkol kullanımına yönelik önleyici ve tedavi edici çalışmaları mümkün kılacaktır. Travma puanı yüksek olan bir katılımcının alan tasarımı travmatik gerilimlerine dair bir görünüm örneği olarak aşağıda yer sunulmuştur:

Üç numaralı katılımcının, saldırganlık ve libidinal dürtülerini ortaya çıkaran TAT 13MF kartında vermiş olduğu; “Hikâye oluşturmam. (Duraksadı). Kadından emin değil. Tecavüze mi uğradı. Tek ölse göğsü açık olmaz. Ev, yatak tek kişilik. Karı koca diyemiyorum. Adam da tecavüz etmemiş gibi. Eve geldiğinde şok bir manzarayla karşılaşan erkek arkadaş. Kadına kötü bir şey olmuş ama aklına getirmek istemiyor. Olayları çözmeye çalışıyor.” yanıtı, karttaki malzeme karşısındaki ketlenmesini göstermekte ve tüm hikâyede cinsel bir travma varlığından şüphelenmesine rağmen dile getirmemek için çabaladığı ve kaçındığı görülmektedir. Hikâyenin travmatik öğelerden arındırılmaya çalışılması da travmatik gerilime dair bir unsurdur ve bu hikâyelerin işaret ettiği dinamikler sorgulandıkça bireyin kendi dünyasında kendi aktörü olduğu travmatik yaşantıya ulaşılacaktır.

Çocuk üzerinden yapılan tasarımlarda depresif pozisyonun ön plana çıktığı, değersizleştirilmiş ve ihmal edilmiş, hatta şiddete uğramış karakterler ortaya konulurken libidinal yatırımın söz konusu olduğu bir karakter hiçbir protokolda oluşturulmamıştır. TAT protokolleri incelendiğinde; 1, 7GF ve 13B kartlarının çocuk tasarımlarıyla aktarılması söz konusudur. 1 ve 13B kartları her katılımcı için ortak olup 7GF kartı birinci, üçüncü ve beşinci protokollerde hikâyeleştirilmiştir. Bir numaralı kart için oluşturulan hikâyelerde; söz hakkı olmayan, sadece öteki tarafından istendiği için yapması gereken aktiviteleri olan (protokol 1, 3, 4 ve 5) hatta şiddete maruz kalan (protokol 2), dış dünyası zorlayıcı ve tehditkar olan çocuk karakterler yer almaktadır. 7GF kartı için oluşturulan hikâyelerde; bakımı ebeveynlerinden başkası tarafından yapılan (protokol 3 ve 5) ya da travmatik bir içeriğin inkâr edilmesiyle sağlıklı ebeveyn çocuk ilişkisinin olmadığı, çocuğun ebeveynini manipüle ettiği (protokol 1) çocuk karakterler yer almaktadır. 13B kartı için oluşturulan hikâyelerde; yalnız, içinde bulunduğu koşullardaki iç çatışmalarını kendisi çözmeye çalışan, destek düzeneklerinden yoksun çocuk karakterler yer almaktadır.

Projektif testlerden elde edilen bulgular, katılımcıların ruhsallıklarında çocukluk çağında duygusal ihmal ile karşı karşıya kaldıklarını yansıtan öğeler barındırdıklarını göstermektedir.

5.2.3. Üçüncü Araştırma Sorusunun Tartışılması

Çocukluk çağı travması ve riskli alkol kullanımı olan bireylerin ruhsallıklarının psikodinamik açıdan incelenmesi ise ikinci aşamanın son araştırma sorusudur.

Değerlendirilen beş Rorschach protokolü incelendiğinde tüm protokollerde savunmacı tutum ve kırılgan bir ruhsal yapılanma ön plandadır. Katılımcıların hiçbiri testin ilk kartına Banal yanıt vermemiştir. Bu durum, katılımcıların anne-kadın imgesini tehdit edici olarak algıladıklarını ve bu imge karşısında hissedilen yetersizliğe dair duyguların ortak olduğunu göstermektedir. Beşinci protokoldeki “böcek” yanıtı, en kabul edilebilir form olsa da bu tasarımdaki tehlike algısı da “diken” tasarımıyla ortaya konmaktadır.

Nesne ilişkilerinin ilk sahnesi olan öteki ile karşılaşmaya dair veriler sağlayan ikinci karta verilen yanıtlarda öteki hakkında hiçbir duygu aktarımının yapılmadığı, öteki karşısında agresif ifadelerle birlikte paranoid (protokol 2, 3 ve 4), kaygılı (protokol 5), dengesiz ve kaotik bir yaklaşım (protokol 1) görülmektedir.

İlk karşılaşma sonrasında nesne ilişkilerinin kurulabilmesi noktasında üçüncü karta verilen yanıtlarda kendi ile ötekinin birbirinden ayrı olarak tasarlanamadığı (protokol 1, 2, 3 ve 4), sadece bir kart için libidinal yatırımın sağlandığı bir ilişki tasarımının olduğu (protokol 5), ilk dört protokoldeki agresyonun ve son protokoldeki libidinal yatırımın kontrol edilemeyeşi görülmektedir.

Otorite algısına dair bilgi veren dördüncü kartta ise otorite figürü her katılımcı için tehlikeli, agresyon yüklü, paranoid pozisyonu kaçınılmaz kılan bir tabloda ifade edilmiştir (Otoritenin destekleyici, koruyucu olabilecek hiçbir fonksiyonu ön plana çıkarılmamıştır. Üçüncü protokolde değinilmiş olsa da oldukça kısıtlı ve agresyon karşısında güçsüz bir hâldedir.).

Gerçeklik ve kendilikle birlikte kimliğe dair bilgi sunan beşinci kartta beş katılımcının da kendiliklerini değersizleştirme eğiliminde olması ve değersiz kendilik imgelerine sahip olması, kimliklerine dair narsistik zedelenmelerin görülmesi tüm protokoller için ortak noktadır.

Cinselliğe dair göndermelerin yapılabildiği altıncı karta verilen yanıtlarda üç protokolde (1, 2, ve 3) en immatür savunma düzeneklerinden biri olan bölme savunma düzeneğinin görüldüğü, dördüncü protokolde kartın reddedilerek tasarım yapılmasından kaçınıldığı, diğer protokolde de (5) agresyonun tamamen serbest bırakılarak (patlama) tariflendiği söylenebilir. Dolayısıyla tüm katılımcıların bu karta karşılık immatür bir yapılanma içinde bölme, reddetme ve agresyon dinamikleri ortaya koydukları görülmektedir. Bu dinamiklerin varlığı cinsel kimlik, toplumsal kimlik (anne-baba rolü) çatışmaları ve cinsiyete ilişkin özdeşleşme sorunlarının varlığından kaynaklanıyor olabilir.

Altıncı kartın devamı niteliğinde, kadına ve anneliğe dair göndermelerin yapılabildiği yedinci karta verilen yanıtlarda her kart için yapma bozma, değersizleştirme ve inkâr savunma düzeneklerinin en az birine başvurulması, nesne sürekliliği ve bütünlüğünün sağlanamadığını ortaya koymaktadır.

Dış dünyanın algılanışına dair göndermelerin yapılabildiği sekizinci kartta ise; dış dünyaya paranoid (protokol 2 ve 4), duygusal yatırımın olmadığı (protokol 1, 2, 3 ve 4) korumacı, kontrollü veya dürtüsel bir yaklaşım (protokol 3 ve 5) ortaya konduğu görülmektedir.

Dokuzuncu kartta dış dünya karşısında tek başına olan bireyin bu dünya ile baş edememesi tüm protokoller için ortak olup tutumlar farklılık göstermekle birlikte zarar görme teması karşısındaki savunma düzenekleri (paranoid, agresif tutum, inkâr ya da destek arayışı gibi), yalnızlığın getirdiği savunmasızlık hâliyle baş etme üzerine kullanılmaktadır.

Son karta gelindiğinde ise ayrılma anksiyetesinin görüldüğü, dağınıklığın bütünleştirilemediği, bu anlamda stres faktörleri karşısında yönetme yeteneğinin kısıtlı olması ortak durum olarak söylenebilir.

Ruhsal rahatsızlıkların çoğunda, öncesinde ya da sonrasında travmatik süreçlerin yaygın olduğuna dair literatür bilgileri (87,175,191,200-205) ve alkol kullanımının yol açtığı sorunlar (175,178,191) birlikte düşünüldüğünde, katılımcıların projektif test içeriklerindeki paranoid eğilimleri ÇÇT varlığıyla ilişkilendirilebilir. İki numaralı katılımcının Rorschach Testinde ikinci karttaki “kuyruğu olmayan”, dördüncü karttaki “boynu kesilmiş”, sekizinci karttaki “tek ayağı olmayan”, dokuzuncu karttaki “Burun deliklerinden alev çıkan bir ejderha ama sadece yüzü var geri kalanı yok” tasarımları ile

TAT birinci karttaki “arkasından omzuna elini uzatmış”, ikinci karttaki “gözler” ve beş numaralı katılımcının Rorschach Testi dokuzuncu karttaki “burunları yok” ifadesi paranoid eğilimleri göstermektedir. Birçok tasarımda paranoid yaklaşımın görülmesi, zedelenen güven duygusuyla birlikte tehlike algısına yönelik bir yapılanmanın varlığını göstermektedir. Tehlike algısına yönelik öfke ve kızgınlık agresif temalarla ortaya konmaktadır. Projektif testlerden elde edilen bu sonuçlar, immatür ruhsal savunma düzenekleri aşırı kullanıldığında görülebilecek ruhsal dinamiği ortaya koymaktadır.

Riskli alkol kullanımı ve ÇÇT olan katılımcılar, projektif testler aracılığıyla kullandıkları savunma düzenekleri, travmatik ifadeleri ve ruhsal yapılanmaları bütüncül bir şekilde değerlendirildiğinde değersizleştirme, inkâr ve yalıtma başta olmak üzere immatür savunma düzeneklerini yoğun biçimde kullanmaktadır ve bu sonuç ÇÇT ile ilişkilidir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışmada riskli alkol kullanımının ÇÇT ve savunma düzenekleri ile ilişkisi incelenmiştir. Bu ilişki kapsamında yapılan korelasyon analizlerinde ÇÇT'nin duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarının her birinin immatür savunma düzenekleri ve alkol kullanımı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu ilişki dinamiklerini incelemek için iki aracı değişken modeli oluşturulmuştur. Birinci modelde ÇÇT ve savunma düzeneklerinin ilişkisinde alkol kullanımının yordayıcı etkisi incelenmiş ve ÇÇT' nin duygusal ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar alt boyutlarına maruz kalmış bireylerin immatür savunma düzeneklerini daha fazla kullandığı, travma varlığına alkol kullanımının eşlik etmesi durumunda ise immatür savunma düzeneklerinin kullanımının daha fazla oranda artış gösterdiği saptanmıştır. Çalışma kapsamında yer alan bir diğer bulgu olan yüksek riskli alkol kullanıcılarında immatür savunma düzeneklerinin anlamlı oranda fazla kullanılıyor olması da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Bir diğer modelde ise ÇÇT ve alkol kullanımı ilişkisinde savunma düzeneklerinin yordayıcı etkisi incelenmiş ve ÇÇT'nin aynı şekilde duygusal ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar alt boyutlarına maruz kalmış olanların daha yüksek düzeyde alkol kullandığı, travma varlığına immatür savunma düzeneklerinin kullanımı eklendiğinde ise alkol kullanımının daha fazla tetiklendiği bulunmuştur.

Riskli alkol kullanımı, ÇÇT ve savunma düzenekleri ilişkisini incelemek için geliştirilen bu iki modelleme ile duygusal ihmale, fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan bireylerde alkolün yordayıcı etkide bulunarak immatür savunma düzeneklerinin kullanımını arttırdığı, bu travma yaşantılarına immatür savunma düzeneklerinin yordayıcı etkide olduğu durumlarda ise alkol kullanımının arttığı görülmüştür.

Oluşturulan bu modeller ile alkol kullanımının aracı değişken veya yordanan olduğu durumlardaki önemi gösterilmiştir. Bir aracı değişken (yordayıcı) veya bir davranış çıktısı (yordanan) olarak alkol kullanımının, iki farklı model ile incelenmesi alkol dinamiğinin etkileşimlerini geniş perspektifte göstermektedir. ÇÇT'ye alkol kullanımının eşlik etmesi immatür savunma düzeneklerinin kullanımını artırırken ÇÇT'ye immatür savunma düzeneklerinin aşırı kullanılması eşlik ettiğinde ise alkol kullanımı artmaktadır.

Çalışmanın ikinci aşamasında ise elde edilen bu tablonun derinleştirilmesi amacıyla tüm katılımcılardan amaçlı örneklem oluşturularak nitel çalışma yapılmıştır. Alkol kullanım düzeyleri ve travma puanları yüksek olan katılımcılara uygulanan projektif testlerden elde edilen sonuçlar nicel çalışmalardaki bulguları destekler niteliktedir. Travmaya sahip bireylerin immatür savunma düzeneklerini aşırı kullandıkları görülmüştür. Katılımcılar projektif testler aracılığıyla oluşturdukları tasarım ve hikâyeler ile aynı zamanda travma varlığını düşündüren ifadeler ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte, travmanın oluşturduğu düşünülen ruhsal tahribatın etkileri, projektif testler ile ön plana çıkmıştır. Bu etkilerin tüm protokollerdeki ortak yansıması; sınır işleyiş yapılanmanın olması, yalıtma-değersizleştirme-inkâr immatür savunma düzeneklerinin yoğun kullanılması, agresyon ve agresyonla bağlantılı olabileceği düşünülen paranoid eğilimlerin varlığı olarak görülmektedir.

Nicel çalışmadan elde edilen duygusal ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar bulguları ile nitel çalışmadan elde edilen travmatik yaşantıların varlığını düşündüren bulgular birbirini destekler niteliktedir. Nitel çalışmada kullanım yoğunluğu gösterilen yalıtma, değersizleştirme, inkâr savunma düzenekleri, projektif test kartları karşısında oluşturdukları travmayı çağrıştıran ifadeler ve yine bu kartlar aracılığıyla gösterdikleri ruhsal işleyişler, objektif testteki travma puanlarının yüksek olmasına neden olan dinamiğin görünümünü genişletmektedir. Nitel yöntemlerle elde edilen zengin içerikler, aynı zamanda bireylerin kendi dünyalarına ulaşabilmek için yapılacak uygulamalı çalışmalarda yol gösterici niteliktedir.

Nicel ve nitel yöntemin bir arada karma desen kullanılarak oluşturulan bu keşifsel çalışma ile elde edilen sonuç; oluşumunda birçok değişkenin etkili olduğu alkol bağımlılığı gibi ciddi bir sağlık sorununun çözümü için sonraki çalışmalarda farklı modellemeler ile zengin ve kapsamlı araştırmaların önünü açabilir.

Yapılan bu çalışma ile alkol bağımlılığını önleme ve tedavi çalışmaları için alkol kullanıcılarındaki travmatik yaşantıların tespit edilerek sorgulanması, özellikle cinsel ve fiziksel istismar ile duygusal ihmal dinamiklerinin ortaya çıkarılması, alkol kullanımına neden olan veya eşlik eden dinamiklerin çalışılabilmesini mümkün kılmaktadır. Aynı zamanda alkol kullanıcılarının başvurduğu savunma düzeneklerinin tespit edilip immatür savunma düzeneklerinin yoğunluğuna dikkat edilerek yapılacak olan çalışmalar ile alkol kullanıcılarına yönelik önleme, farkındalık ve tedavi çalışmaları planlanabilecektir.

Çalışma kapsamında incelenen travması olan bireylerin travmatik yaşantılarına doğrudan veya örtük olarak ulaşılması, kişilerin bu alandaki destek birimleri/kurumları ile irtibatlarının artırılmasına aracılık edebilir.

Bu araştırmada nitel çalışmaların yapısı gereği örneklem sayısı kısıtlı tutulmuştur. Çalışmada nitel verilerin kısıtlılığı, projektif test içeriklerini uygulama ve değerlendirme yoğunluğuyla ilişkilidir.

Çalışma kapsamında incelenen “riskli alkol kullanıcıları” potansiyel bağımlı bireyleri temsil etmektedir. Çalışma verilerinin büyük ölçekte kıyaslanması için yeni çalışmalarda; bağımlılık tanısı almış bireyler, risksiz alkol kullanıcıları (sosyal içiciler) ve alkol kullanmayan gruplar (kontrol grubu) ile çalışma sonuçları zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

1. World Health Organization. (2018). Global status report on alcohol and health 2018. <https://doi.org/92-4-156563-9>
2. Kaya, N. ve Çilli, A. (2002). Üniversite öğrencilerinde nikotin, alkol ve madde bağımlılığının 12 aylık yaygınlığı. *Bağımlılık Dergisi*, 3(2): 91-97. <https://hdl.handle.net/20.500.12395/17714>
3. Görgün, S. (2009). K.T.Ü. öğrencilerinde madde kullanımı ve anne babaya bağlanma biçimleri ile ilişkisi [Yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
4. Evren, H. (2008). Trakya üniversitesi öğrencilerinin riskli sağlık davranışları ve sağlık hizmeti kullanımları [Yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
5. Saraçlı, Ö. (2007). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanımı ile ilişkili bireysel ve psikososyal faktörler [Uzmanlık tezi]. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
6. Ögel, K., Koç, C. ve Görücü, S. (2017). Study on development, validity and reliability of a risk-screening questionnaire for alcohol and drug use, *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 27(2), 164-172. <https://doi.org/10.1080/24750573.2017.1326744>
7. Anda, R. D., Dong, M., Brown, D. W., Felitti, V. J., Wayne H Giles, W. H., Geraldine S Perry, G. S., Edwards J Valerie, E. J. ve Dube, S. R. (2009). The relationship of adverse childhood experiences to a history of premature death of family members. *BMC Public Health*, 9(106), <http://doi.org/10.1186/1471-2458-9-106>
8. Enoch, M.-A., Hodgkinson, C. A., Yuan, Q., Shen, P.-H., Goldman, D. ve Roy, A. (2010). The Influence of GABRA2, Childhood Trauma, and Their Interaction on Alcohol, Heroin, and cocaine Dependence. *Biological Psychiatry*, 67(1), 20–27. <http://doi.org/10.1016/j.biopsych.2009.08.019>
9. Tucci, A. M., Kerr-Corrêa, F. ve Souza-Formigoni, M. L. O. (2010). Childhood trauma in substance use disorder and depression: An analysis by gender among a Brazilian clinical sample. *Child Abuse & Neglect*, 34(2), 95-104. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.07.001>
10. Afifi, T. O., Brownridge, D. A., Cox, B.J. ve Sareen, J. (2006). Physical punishment, childhood abuse and psychiatric disorders. *Child Abuse & Neglect*, 30(10):1093-1103. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.04.006>
11. Wu, N. S., Schairer, L. C., Dellor, E. ve Grella, C. (2010). Childhood trauma and health outcomes in adults with comorbid substance abuse and mental health disorders. *Addictive Behaviors*, 35(1), 68–71. <http://doi.org/10.1016/j.addbeh.2009.09.003>
12. Evren, C., Şar, V., Karadağ, F., Tamar Gürol, D. ve Karagöz, M. (2007). Dissociative disorders among alcohol-dependent inpatients. *Psychiatry Research*, 152(2-3), 233–241. <http://doi.org/10.1016/j.psychres.2005.08.004>
13. Özen, Ş., Antar, S. ve Özkan, M. (2007). Çocukluk çağı travmalarının umutsuzluk, sigara ve alkol kullanımı üzerine etkisi: Üniversite son sınıf öğrencilerini inceleyen bir çalışma. *Düşünen Adam Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 20(2), 79-87.
14. Nishith, P., Resick, P. A. ve Mueser, K. T. (2001). Sleep difficulties and alcohol use motives in female rape victims with posttraumatic stress disorder. *Journal of Traumatic Stress*, 14(3), 469–479. <https://doi.org/10.1023/A:1011152405048>
15. Tok, E. S. S., ve Özyurt, B. E. (2015). Üniversite öğrencilerinde riskli alkol kullanımını yordayan faktörler. *Yeni Symposium Dergisi* 53(1), 1-10. <http://doi.org/10.5455/NYS.20150222105500>
16. Mırsal, H., Kalyoncu, A., Pektaş, Ö. Tan, D. ve Beyazyürek, M. (2004). Childhood trauma in alcoholics, *Alcohol and Alcoholism*, 39(2), 126–129. <https://doi.org/10.1093/alcalc/agh025>
17. Moffett, L. A. ve Bruto, L. (1990). Therapeutic theatre with personality-disordered substance abusers: Characters in search of different characters. *The Arts in Psychotherapy*, 17(4), 339–348. [https://doi.org/10.1016/0197-4556\(90\)90054-T](https://doi.org/10.1016/0197-4556(90)90054-T)
18. Twerski, A. J. (1997). *Addictive Thinking: Understanding Self-deception*. (2nd ed.). Minnesota: Hazelden Publishing.
19. Cramer, P. (1991). *The Development of Defense Mechanisms: Theory, Research, and Assessment*. New York: Springer-Verlag. <http://doi.org/10.1007/978-1-4613-9025-1>
20. Khantzian, E. J. (1997). The self-medication hypothesis of substance use disorders: A reconsideration and recent applications. *Harvard Review of Psychiatry*, 4(5), 231-244. <https://doi.org/10.3109/10673229709030550>
21. İşler, E. M. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile alkol/madde kullanımının ilişkisi ve bunların dissosiyatif belirtilere etkisi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

22. Ünal, M. (2020). Erişkinlerde çocukluk çağı travmasının alkol ve madde bağımlılığı riski üzerine etkisi [Tıpta uzmanlık tezi]. T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
23. Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282. <http://dx.doi.org/10.24289/ijsser.274033>
24. Pehlivan, F. Z. (2020). Alkol kullanım sorunları nedeniyle ayaktan tedavi gören bireylerin ego savunma biçimleri ve tedavi motivasyonu arasındaki ilişkide öz yeterliğin ve değişime hazır olmanın aracı rolünün incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
25. Çağatay, S. E. (2014). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
26. Polat, C. (2022). Travmaya maruz kalmış bireylerde savunma mekanizmaları ve sosyal desteğin etkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
27. American Psychiatric Association. (2022). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5th. ed., text rev.). Washington: American Psychiatric Publishing.
28. Anderson, P., ve Baumberg, B. (2006). *Alcohol in Europe: A public health perspective* London: Institute of Alcohol Studies. European Commission (OIL), Luxembourg, http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/alcohol/documents/alcohol_europe_en.pdf
29. Edenberg, H. J. ve Foroud, T. (2013). Genetics and alcoholism. *Nature reviews Gastroenterology & hepatology*, 10(8), 487-494. <http://dx.doi.org/10.1038/nrgastro.2013.86>
30. Tawa, E. A., Hall, S. D. ve Lohoff, F. W. (2016). Overview of the genetics of alcohol use disorder. *Alcohol and Alcoholism*, 51(5), 507-514. <https://doi.org/10.1093/alcac/agw046>
31. Gilpin, N. W. ve Weiner, J. L. (2016). Neurobiology of comorbid post-traumatic stress disorder and alcohol-use disorder. *Genes, Brain and Behavior*, 16(1), 15-43. <https://doi.org/10.1111/gbb.12349>
32. Turner, R. J., Lloyd, D. A. ve Taylor, J. (2006). Physical disability and mental health: An epidemiology of psychiatric and substance disorders. *Rehabilitation Psychology*, 51(3), 214-223. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0090-5550.51.3.214>
33. Yang, Y., Joshi S. H., Jahanshad, N., Thompson, P. M. ve Baker, L. A. (2017). Neural correlates of proactive and reactive aggression in adolescent twins. *Aggressive Behavior*, 43(3):230-240. <https://doi.org/10.1002/ab.21683>
34. Herbert, M. R. (2010). Contributions of the environment and environmentally vulnerable physiology to autism spectrum disorders. *Current Opinion in Neurology*, 23(2), 103-110. <https://doi.org/10.1097/wco.0b013e328336a01f>
35. Schmidt, R. J., Lyall, K. ve Hertz-Picciotto, I. (2014). Environment and autism: Current state of the science. *Cutting Edge Psychiatry in Practice*, 1(4), 21-38. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/pmc4955700/>
36. Keil, K. P. ve Lein, P. J. (2016). DNA methylation: A mechanism linking environmental chemical exposures to risk of autism spectrum disorders? *Environmental Epigenetics*, 2(1), dvv012. <https://doi.org/10.1093/eep/dvv012>
37. Tordjman, S., Somogyi, E., Coulon, N., Kermarrec, S., Cohen, D., Bronsard, G., Bonnot, O., Weismann-Arcache, C., Botbol, M., Lauth, B., Ginchat, V., Roubertoux, P., Barburoth, M., Kovess, V., Geoffray, M-M. ve Xavier, J. (2014). Gene x environment interactions in autism spectrum disorders: Role of epigenetic mechanisms. *Frontiers in Psychiatry*, 5, Article 53. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2014.00053>
38. Grant, B. F., Goldstein, R. B., Saha, T. D., Chou, S. P., Jung, J., Zhang, H., Pickering, R. P., Ruan, W.J., Smith, S. M., Huang, B. ve Hasin, D. S. (2015). Epidemiology of DSM-5 alcohol use disorder: Results from the national epidemiologic survey on alcohol and related condition III. *JAMA Psychiatry*, 72(8), 757-766. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2015.0584>
39. DeWit, D. J., Adlaf, E. M., Offord, D. R. ve Ogborne, A. C. (2000). Age at first alcohol use: A risk factor for the development of alcohol disorders. *The American Journal of Psychiatry*, 157(5), 745-750. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.157.5.745>
40. Wondimu, H. (2023). The prevalence and determinant factors for alcohol abuse in Gondar city's preparatory schools: a cross-sectional study. *SAGE open medicine*, 11(1), 1-10. <http://doi.org/20503121231190962>
41. Sher, K. J. ve Trull, T. J. (1994). Personality and disinhibitory psychopathology: Alcoholism and antisocial personality disorder. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 92-102. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0021-843X.103.1.92>
42. Kumari V. (2020). Emotional abuse and neglect: time to focus on prevention and mental health consequences. *The British journal of psychiatry : the journal of mental science*, 217(5), 597-599. <https://doi.org/10.1192/bjp.2020.154>

43. Briere, J. (2002). Treating adult survivors of severe childhood abuse and neglect: Further development of an integrative model. In J. E. B. Myers, L. Berliner, J. Briere, C. T. Hendrix, C. Jenny, & T. A. Reid (Ed.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (2. Ed., pp. 175–203). Sage Publications, Inc.
44. Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 697-714. [https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0145-2134\(02\)00342-3](https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0145-2134(02)00342-3)
45. Yates, T. M. ve Wekerle, C. (2009). The long-term consequences of childhood emotional maltreatment on development: (Mal)adaptation in adolescence and young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 33(1), 19-21.
46. Kim, J. ve Cicchetti, D. (2010). Longitudinal pathways linking child maltreatment, emotion regulation, peer relations, and psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(6), 706-716. <https://doi.org/10.1111%2Fj.1469-7610.2009.02202.x>
47. Hart, S. N., Brassard, M. R., Binggeli, N. J. ve Davidson, H. A. (2011). Psychological maltreatment. J. E. B. Myer. (Ed.), *The APSAC Handbook on Child Maltreatment* (3th ed., s. 130-148). London: Sage Publications.
48. Toth, S. L. ve Cicchetti, D. (1996). Patterns of relatedness, depressive symptomatology, and perceived competence in maltreated children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(1), 32-41. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.64.1.32>
49. Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E. ve Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68-81. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(08\)61706-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61706-7)
50. Lansford, J. E., Dodge, K. A., Pettit, G. S., Bates, J. E., Crozier, J. ve Kaplow, J. (2002). A 12-year prospective study of the long-term effects of early child physical maltreatment on psychological, behavioral, and academic problems in adolescence. 156(8), 824-830. <https://doi.org/10.1001/archpedi.156.8.824>
51. Widom, C. S. (1999). Posttraumatic stress disorder in abused and neglected children grown up. *American Journal of Psychiatry*, 156(8), 1223-1229.
52. Sidebotham, P. (2001). Culture, stress and the parent–child relationship: A qualitative study of parents' perceptions of parenting. *Child: Care, Health and Development*, 27(6), 469-485. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2214.2001.00229.x>
53. Daro, D. (1988). *Confronting Child Abuse: Research for Effective Program Design*. Free Press.
54. Cicchetti, D. ve Toth, S. L. (2005). Child maltreatment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1(1), 409-438. <http://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.1.102803.144029>
55. Perry, B. D. (2002). Childhood experience and the expression of genetic potential: What childhood neglect tells us about nature and nurture. *Brain and Mind*, 3(1), 79-100. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1016557824657>
56. Dubowitz, H. (2011). Neglect of children's health care. J. E. B. Myer. (Ed.), *The APSAC Handbook on Child Maltreatment* (3th ed., s. 149-168). London: Sage Publications,
57. Gaudin, J. M. (1993). *Child neglect: A guide for intervention*. Diane Publishing. U.S. Department of Justice National Institute of Justice
58. Sedlak, A. J., Mettenburg, J., Basena, M., Petta, I., McPherson, K., Green, A. ve Li S. (2010). Fourth national incidence study child abuse and neglect (NIS-4): Report to congress. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/opre/nis4_report_congress_full_pdf_jan2010.pdf
59. Mathews, Ben ve Donald, C. B. (2014). *Using Law to Identify and Manage Child Maltreatment*. [dö.] J. E. Korbin ve R. D. Krugman. *Handbook of Child Maltreatment*. Aurora : Springer, s. 477-502.
- 60.. Straus, M. A. ve Kantor, G. K. (2005). Definition and measurement of neglectful behavior: Some principles and guidelines. *Child Abuse & Neglect*, 29(1), 19-29. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.chiabu.2004.08.005>
61. Hildyard, K. L. ve Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: Developmental issues and outcomes. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 679-695. [https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0145-2134\(02\)00341-1](https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0145-2134(02)00341-1)
62. Maguire, S. A., Williams, B., Naughton, A. M., Cowley, L. E., Tempest, V., Mann, M. K., Teague, M. ve Kemp, A. M. (2015). A systematic review of the emotional, behavioural and cognitive features exhibited by school-aged children experiencing neglect or emotional abuse. *Child: Care, Health and Development*, 41(5), 641-653. <https://doi.org/10.1111/cch.12227>
63. Brassard, M.R., Hart, S.N. ve Hardy, D.B. (1991). Psychological and emotional abuse of children. In: Ammerman, R.T., Hersen, M. (eds) *Case Studies in Family Violence*. Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-9582-0_15

64. English, D. J., Bangdiwala, S. I. ve Runyan, D. K. (2005). The dimensions of maltreatment: Introduction. *Child Abuse & Neglect*, 29(5), 441-460. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.09.023>
65. Straus, M. A. ve Field, C. J. (2003). Psychological aggression by American parents: National data on prevalence, chronicity, and severity. *Journal of Marriage and Family*, 65(4), 795-808. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1741-3737.2003.00795.x>
66. Crittenden, P. M. ve Ainsworth, M. D. S. (1989). Child maltreatment and attachment theory. D. Cicchetti ve V. Carlson (Ed.), *Child Maltreatment: Theory and Research on the Causes and Consequences of Child Abuse and Neglect* (s. 432-463) içinde. Cambridge University Press.
67. Pereda, N., Guilera, G., Forns, M. ve Gómez-Benito, J. (2009). The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29(4), 328-338. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.02.007>
68. Maniglio, R. (2009). The impact of child sexual abuse on health: A systematic review of reviews. *Clinical Psychology Review*, 29(7), 647-657. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.08.003>
69. Finkelhor, D. (2007). Prevention of sexual abuse through educational programs directed toward children. *Pediatrics*, 120(3), 640-645. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1542/peds.2007-0754>
70. Smallbone, S., Marshall, W. L. ve Wortley, R. (2008). Preventing child sexual abuse: Evidence, policy and practice. Willan Publishing.
71. Anda, R. F., Felitti, V. J., Bremner, J. D., Walker, J. D., Whitfield, C. Perry, B. D., Dube, S. R. ve Giles, W. H. (2006). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood: A convergence of evidence from neurobiology and epidemiology. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 256(3), 174-186. <http://doi.org/10.1007/s00406-005-0624-4>
72. Dube, S. R., Anda, R. F., Felitti, V. J., Edwards, V. J. ve Croft, J. B. (2002). Adverse childhood experiences and personal alcohol abuse as an adult. *Addictive Behaviors*, 27(5), 713-725. [https://doi.org/10.1016/S0306-4603\(01\)00204-0](https://doi.org/10.1016/S0306-4603(01)00204-0)
73. De Bellis, M. D. ve Zisk, A. (2014). The biological effects of childhood trauma. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 23(2), 185-222. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chc.2014.01.002>
74. Heim, C. ve Nemeroff, C. B. (2001). The role of childhood trauma in the neurobiology of mood and anxiety disorders: Preclinical and clinical studies. *Biological Psychiatry*, 49(12), 1023-1039. [https://doi.org/10.1016/S0006-3223\(01\)01157-X](https://doi.org/10.1016/S0006-3223(01)01157-X)
75. Enoch, M. A. (2011). The role of early life stress as a predictor for alcohol and drug dependence. *Psychopharmacology*, 214(1), 17-31. <https://doi.org/10.1007/s00213-010-1916-6>
76. Cloitre, M., Stovall-McClough, C., Zorbas, P. ve Charuvastra, A. (2008). Attachment organization, emotion regulation, and expectations of support in a clinical sample of women with childhood abuse histories. *Journal of Traumatic Stress*, 21(3), 282-289. <https://doi.org/10.1002/jts.20339>
77. Freud, S. ve Breuer, J. (1981). *Studies on Hysteria*. J. Strachey (Çev. ve Ed.), The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume II içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserinin basım tarihi 1895).
78. Freud, S. (1981). *Three Essays on the Theory of Sexuality*. J. Strachey (Çev. ve Ed.), The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume VII (s. 123-245) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserinin basım tarihi 1905).
79. Erzen, M. Ü. ve Dikkatli, S. (2019). Travma sonrası stres bozukluğunda medyanın rolü. *Asya Studies*, 1(7), 51-61. <https://doi.org/10.31455/asya.530943>
80. Freud, S. (2004). *Civilization and Its Discontents*. (D. McLintock, Çev.). Penguin Books (Orijinal eserinin basım tarihi 1930).
81. Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. (T. V. Soylu, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayınevi
82. Ruppert I. (2014). *Travma, Bağlanma ve Aile Konstelasyonları: Ruhun Yaralarını Anlamak ve İyileştirmek*. (F. Zengin, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınevi
83. Mahler M. S., Pine F. ve Bergman A. , Pine (2002). *The Psychological Birth Of The Infant: Symbiosis And Individuation* (5. Baskı). London: Karnac.
84. Flores, P. J. (2004). Addiction as an Attachment Disorder. Jason Aronson.
85. Teicher, M. H., Andersen, S. L., Polcari, A., Anderson, C. M., Navalta, C. P. ve Kim, D. M. (2003). The neurobiological consequences of early stress and childhood maltreatment. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 27(1-2), 33-44. [https://doi.org/10.1016/s0149-7634\(03\)00007-1](https://doi.org/10.1016/s0149-7634(03)00007-1)
86. Bandura, A. (1971). *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press.
87. Chasan, N. (2010). Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
88. Kocaoğlu, M. (2018). Alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle ayaktan tedavi gören hastaların çocukluk çağı travmaları, bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri açısından karşılaştırılması. [Yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.

89. Barnes, G. M., Reifman, A. S., Farrell, M. P. ve Dintcheff, B. A. (2000). The effects of parenting on the development of adolescent alcohol misuse: A six-wave latent growth model. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 175–186. <http://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00175.x>
90. MacMillan, H. L., Fleming, J. E., Streiner, D. L., Lin, E., Boyle, M. H., Jamieson, E., Duku, E. K., Walsh, C. A., Wong, M. Y-Y. Ve Beardslee, W. R. (2001). Childhood abuse and lifetime psychopathology in a community sample. *American Journal of Psychiatry*, 158(11), 1878-1883. <http://doi.org/10.1176/appi.ajp.158.11.1878>
91. Brown, G. R. ve Anderson, B. (1991). Psychiatric morbidity in adult inpatients with childhood histories of sexual and physical abuse. *American Journal of Psychiatry*, 148(1), 55-61.
92. Moran, P. B., Vuchinich, S. ve Hall, N. K. (2004). Associations between types of maltreatment and substance use during adolescence. *Child Abuse & Neglect*, 28(5), 565-574. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.12.002>
93. Hyman, S. M., Garcia, M., & Sinha, R. (2006). Gender specific associations between types of childhood maltreatment and the onset, escalation and severity of substance use in cocaine dependent adults. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 32(4), 655-664. <https://doi.org/10.1080/10623320600919193>
94. Brems, C., Johnson, M. E., Neal, D. ve Freemon, M. (2004). Childhood Abuse History and Substance Use Among Men and Women Receiving Detoxification Services. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 30(4), 799–821. <https://doi.org/10.1081/ADA-200037546>
95. Zierler, S., Feingold, L., Laufer, D., Velentgas, P., Kantrowitz-Gordon, I. ve Mayer, K. (1991). Adult survivors of childhood sexual abuse and subsequent risk of HIV infection. *American Journal of Public Health*, 81(5), 572-575. <https://doi.org/10.2105/AJPH.81.5.572>
96. Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P. Ve Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245–258. [http://doi.org/10.1016/s0749-3797\(98\)00017-8](http://doi.org/10.1016/s0749-3797(98)00017-8)
97. Keyes, K. M., Hatzenbuehler, M. L. ve Hasin, D. S. (2011). Stressful life experiences, alcohol consumption, and alcohol use disorders: The epidemiologic evidence for four main types of stressors. *Psychopharmacology*, 218(1), 1-17. <https://doi.org/10.1007%2Fs00213-011-2236-1>
98. Afifi, T. O., Henriksen, C. A., Asmundson, G. J. G. ve Sareen, J. (2012). Childhood maltreatment and substance use disorders among men and women in a nationally representative sample. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 57(11), 677-686. <https://doi.org/10.1177/070674371205701105>
99. Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J. ve Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine*, 9(11), e1001349. <https://doi.org/10.1371%2Fjournal.pmed.1001349>
100. Freud, S. (1981). The Neuro-Psychoses of Defence. J. Strachey (Çev. ve Ed.), *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume III* (s. 45-61) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1894).
101. Freud, A. (1983). The Ego and the Mechanisms of Defence. (C. Baines, Çev.). New York: International Universities Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1936).
102. Cramer, P. (1998). Defensiveness and defence mechanisms. *Journal of Personality*, 6(6), 879-894. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00035>
103. Andrews, G., Singh, M. ve Bond, M. (1993). The defense style questionnaire. *Journal Of Nervous And Mental Disease*, 181(4), 246–256. <https://doi.org/10.1097/00005053-199304000-00006>
104. Freud, S. (1989). The Ego and the Id. (J. Riviere, Çev.). (J. Strache, ed.) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1923).
105. Freud, S. (1977). *New Introductory Lectures on Psychoanalysis*. W.W. Norton ve Company.
106. Freud, S. (1981). Humour. J. Strachey (Çev. ve Ed.), *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume XXI* (s. 159-166) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1927).
107. Kuiper, N. A., Martin, R. A. ve Olinger, L. J. (1993). Coping humour, stress, and cognitive appraisals. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 25(1), 88-96. <http://dx.doi.org/10.1037/h0078791>
108. Martin, R. A. (2001). Humor, laughter, and physical health: Methodological issues and research findings. *Psychological Bulletin*, 127(4), 504-519. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.127.4.504>
109. Aspinwall, L. G. ve Taylor, S. E. (1997). A stitch in time: Self-regulation and proactive coping. *Psychological Bulletin*, 121(3), 417–436. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.121.3.417>
110. Lazarus, R. S. ve Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer Publishing Company.

111. Freud, S. (1981). Inhibitions, Symptoms and Anxiety. (J. Strachey, Çev. ve Ed.). Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume XX (s. 77-175) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1926).
112. Vaillant, G. E. (1995). Adaptation to life. Boston: Harward University Press.
113. Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39(3), 281-291. <https://doi.org/10.1017/s0048577201393198>
114. Gross, J. J. ve John, O. V. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348-362. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.348>
115. Tull, M. T., Barrett, H. M., McMillan, E. S. ve Roemer, L. (2007). A preliminary investigation of the relationship between emotion regulation difficulties and posttraumatic stress symptoms. *Behavior Therapy*, 38(3), 303-313. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2006.10.001>
116. Edelson, S. R. (1981). Pseudo-altruism. *The Psychiatric Quarterly*, 53(2), 106-109. <https://doi.org/10.1007/bf01064894>
117. Freud, S. (1981). On Narcissism: An Introduction. J. Strachey (Çev. ve Ed.), The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume XIV (s. 73-102) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1914).
118. Freud, S. (1981). Group Psychology and the Analysis of the Ego. J. Strachey (Çev. ve Ed.), The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume XVIII (s. 65-143) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1921).
119. Kernberg, O. F. (2004). Borderline Conditions and Pathological Narcissism. Lanham: Jason Aronson.
120. Gillan, C. M., Morein-Zamir, S., Urcelay, G. P., Sule, A., Voon, V., Apergis-Schoute, A. M., Fineberg, N. A., Sahakian, B. J. ve Robbins, T. W. (2014). Enhanced avoidance habits in obsessive-compulsive disorder. *Biological Psychiatry*, 75(8), 631-638. <http://dx.doi.org/10.1016/j.biopsych.2013.02.002>
121. Klein, M. (1957). Envy and Gratitude. Tavistock Publications.
122. McWilliams, N. (1994). Psychoanalytic Diagnosis: Understanding Personality Structure in the Clinical Process. (2nd ed.) New York: The Guilford Press.
123. Winnicott, D. W. (2001). Collected Papers: Through Paediatrics to Psychoanalysis. London: Routledge.
124. Fenichel, O. (1996). The Psychoanalytic Theory of Neurosis. New York: Taylor & Francis Group.
125. R. Greenson, R. (2016). The Technique and Practice of Psychoanalysis: Volume I (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429483417>
126. Freud, S. (1981). Creative Writers and Day-Dreaming. J. Strachey (Çev. ve Ed.), The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume IX (s. 141-153) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1908).
127. Freud, S. (1986). The Loss of Reality in Neurosis and Psychosis. J. Strachey (Çev. ve Ed.), The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: Volume XIX (s. 183-187) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1924).
128. Freud, S. (1971). The interpretation of dreams: The complete and definitive text (J. Strachey, Çev. ve Ed.). Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume IV-V içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1900).
129. Van der Kolk, B. (1987). Psychological Trauma. American Psychiatric Press.
130. Putnam, F. (1989). Diagnosis and Treatment of Multiple Personality Disorder. Guilford Press.
131. Kernberg, O.F. (2004). Aggressivity, Narcissism, and Self-Destructiveness in the Psychotherapeutic Relationship: New Developments in the Psychopathology and Psychotherapy of Severe Personality Disorders. Michigan: Yale University Press.
132. Alexander, F. (1950). Psychosomatic Medicine: Its Principles and Applications. New York: W.W. Norton & Company.
133. Kohut, H. (2009). The Analysis of the Self: A Systematic Approach to the Psychoanalytic Treatment of Narcissistic Personality Disorders. London: The University Press.
134. Miller, W. R. (1985). Motivation for treatment: A review with special emphasis on alcoholism. *Psychological Bulletin*, 98(1), 84-107. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.1.84>
135. Ward LC, Rothaus P. The measurement of denial and rationalization in male alcohols. *Journal of Clialn Psychology*, 47, 465-468.
136. Taşkent, A. (2010). Alkol ve/veya madde bağımlıları ile bağımlılığı olmayan bireylerin savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılması, çocukluk çağı travmaları, disosiyatif yaşantılar ve bağımlılık

- şiddetinin savunma mekanizmaları üzerindeki etkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi
137. Evren, C., Cagil, D., Ulku, M., Ozcetinkaya, S., Gokalp, P., Cetin, T. ve Yigiter, S. (2012). Relationship between defense styles, alexithymia, and personality in alcohol-dependent inpatients. *Comprehensive psychiatry*, 53(6), 860-867. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2012.01.002>
138. Donovan, D. M., Rohsenow, D. J., Schau, E. J. ve O'Leary, M. R. (1977). Defensive style in alcoholics and nonalcoholics. *Journal of Studies on Alcohol*, 38(3), 465-470. <https://doi.org/10.15288/jsa.1977.38.465>
139. Freud, S. (1981). The unconscious. J. Strachey (Çev. ve Ed.), The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud: Volume IX (s. 159-204) içinde. London: The Hogart Press. (Orijinal eserin basım tarihi 1915).
140. Mandelli, L., Petrelli, C. ve Serretti, A. (2015). The role of specific early trauma in adult depression: A meta-analysis of published literature. *Childhood trauma and adult depression. European Psychiatry*, 30(6), 665-680. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2015.04.007>
141. Kendall-Tackett, K. A., Marshall, R. ve Ness, K. E. (2000). Victimization, healthcare use, and health maintenance. *Family Violence & Sexual Assault Bulletin*, 16, 18-21. <http://www.uppitysciencechick.com/healthmaintenance.pdf>
142. Peleikis, D. E., Mykletun, A. ve Dahl, A. A. (2004). The relative influence of childhood sexual abuse and other family background risk factors on adult adversities in female outpatients treated for anxiety disorders and depression. *Child Abuse & Neglect*, 28(1), 61-76. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.08.003>
143. Nickel, R. ve Egle, U. T. (2006) Psychological defense styles, childhood adversities and psychopathology in adulthood. *Journal: Child Abuse & Neglect*, 30(2), 157-170. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.08.016>
134. Romans S. E., Martin J. L., Morris E. ve Herbison G. P. (1999). Psychological defense styles in women who report childhood sexual abuse: A controlled community study. *American Journal of Psychiatry*, 156(7), 1080-1085. <https://doi.org/10.1176/ajp.156.7.1080>
145. Savaşır, I. (2020). Psikolojik değerlendirme. *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları* (16. Basım, s. 145-154) içinde. Nobel Tıp Kitapevi.
146. Zabcı, N., (2004). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocukların kişilik özelliklerinin rorschach testi ile değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
147. Frank, L. K. (1948). *Projective methods*. Charles C. Thomas publisher. <https://doi.org/10.1037/14920-000>
148. Perry, J. ve Lanni, F. (1998). Observer-Rated Measures of Defense Mechanisms. *Journal of Personality*, 66(6), 993-1024. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00040>
149. Dollinger, S. ve Cramer, P. (1990). Children's defensive responses and emotional upset following a disaster: A projective assessment. *Journal of Personality Assessment*, 54(1-2), 116-127. <http://dx.doi.org/10.1080/00223891.1990.9673979>
150. Cooper, S. H., Perry, J. C. ve Arnou, D. (1988). An empirical approach to the study of defense mechanisms: I. Reliability and preliminary validity of the Rorschach Defense Scales. *Journal of Personality Assessment*, 52(2), 187-203. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5202_1
151. van der Kolk, B. A. (2014). *The Body Keeps The Score: Brain, Mind, And Body In The Healing Of Trauma*. New York: Viking.
152. Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
153. World Health Organization, 2001. *Brief Intervention: For Hazardous and Harmful Drinking*. [https://www.who.int/publications/i/item/brief-intervention-for-hazardous-and-harmful-drinking-\(audit\)](https://www.who.int/publications/i/item/brief-intervention-for-hazardous-and-harmful-drinking-(audit))
154. Bernstein, D.P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E., ve Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132-1136. <https://doi.org/10.1176/ajp.151.8.1132>
155. Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P. ve Türk-Kurtça, T. (2020). A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation*, 22(1), 35-51. <https://doi.org/10.1080/15299732.2020.1760171>
156. Bernstein, D. P., Stein, J. A., Newcomb, M. D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T., Stokes, J., Handelsman, L., Medrano, M., Desmond, D. ve Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire. *Child Abuse & Neglect*, 27(2), 169-190. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00541-0](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00541-0)
157. Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Gecerlilik ve Güvenilirliği/Validity and Reliability of the Turkish Version of Childhood

- Trauma Questionnaire. Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences, 32(4), 1054-1063. <http://dx.doi.org/10.5336/medsci.2011-26947>
158. Yılmaz, N., Gençöz, T. ve AK, M. (2007). Savunma biçimleri testi'nin psikometrik özellikleri: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, 18(3), 244-253.
159. İkiz, T. (2017). Rorschach Testi Psikanalitik Yorum Kodlama Ve Uygulamalar. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
160. İkiz, T., Atak, İ., Düşgör, B. ve Zabcı, N. (2009). Rorschach Kodlama Kitabı 2: Yetişkin Normları. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
161. İkiz, T. (2001). Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu-I (Kodlama ve Uygulama) (2. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayınları.
162. Anzieu, D., Chabert, C. (2011). Projektif Yöntemler, Çev: Bahar Kolbay, İstanbul, Bağlam Yayınları.
163. İkiz, T. (2016). "Tematik Algı Testi": Psikanalitik Yönelimli El Kitabı, İstanbul, Bağlam Yayınları.
164. Zabcı, N. (2010). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocukların kişilik özelliklerinin Rorschach Testi ile değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
165. Hayes, A. F. ve Rockwood, N. J. (2017). Regression-based statistical mediation and moderation analysis in clinical research: Observations, recommendations, and implementation. Behavioral, 98, 39-57. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2016.11.001>
166. Willig, C. (2021). Introducing Qualitative Research In Psychology. (4th ed.) London: Open University Press.
167. Morrill, A. C., Kasten, L., Urato, M. ve Larson, M. J. (2001). Abuse, addiction, and depression as pathways to sexual risk in women and men with a history of substance abuse. Journal of Substance Abuse, 13(1-2), 169-184. [https://doi.org/10.1016/S0899-3289\(01\)00065-7](https://doi.org/10.1016/S0899-3289(01)00065-7)
168. Höktem, B. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, disosiyatif yaşantılar, kendine zarar verme davranışı ve alkol madde kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
169. Fenton, M. C., Geier, T., Keyes, K., Skodol, A. E., Grant, B. F. ve Hasin, D. S. (2012). Combined role of childhood maltreatment, family history, and gender in the risk for alcohol dependence. Psychological Medicine, 43(5), 1045-1057. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1017/S0033291712001729>
170. Schwandt, M. L., Heilig, M., Hommer, D. W., George, D. T. ve Ramchandani, V. A. (2013). Childhood trauma exposure and alcohol dependence severity in adulthood: mediation by emotional abuse severity and neuroticism. Alcoholism: Clinical and Experimental Research, 37(6), 984-992. <https://doi.org/10.1111/acer.12053>
171. Wingo, A. P., Ressler, K. J., & Bradley, B. (2014). Resilience characteristics mitigate tendency for harmful alcohol and illicit drug use in adults with a history of childhood abuse: a cross-sectional study of 2024 inner-city men and women. Journal of psychiatric research, 51, 93-99. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2014.01.007>
172. Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu, İ. ve Çoban, Ş. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. New Symposium Journal, 44(4), 189-195.
173. Çobanoğlu, B. (2020). Çocukluk çağında travmaya uğramış bireylerin, beliren yetişkinlik döneminde duygusal yeme davranışı ve benlik saygısı oluşumu arasındaki ilişki [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
174. Miskiewicz, J., Ramisch, J., Shi, L., Surjadi, F. ve Teeruthroy, V. (2016). Influence of childhood abuse and gender on relationship adjustment. Journal of Child & Adolescent Trauma, 9, 243-253.
175. Thomas, E. H. X., Rossell, S. L. ve Gurvich, C. (2022). Gender Differences in the Correlations between Childhood Trauma, Schizotypy and Negative Emotions in Non-Clinical Individuals. Brain sciences, 12(2), 186. <https://doi.org/10.3390/brainsci12020186>
176. Üstündağ Köksal, Z. (2022). Ebeveynlerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının cinsiyet ve kronik hastalığa sahip olma açısından incelenmesi. Akademik Platform Eğitim Ve Değişim Dergisi, 5(2), 182-198. <https://doi.org/10.55150/apjec.1116683>
177. Stoltenborgh, M., Van Ijzendoorn, M. H., Euser, E. M. ve Bakermans-Kranenburg, M. J. (2011). A global perspective on child sexual abuse: Meta-analysis of prevalence around the world. Child Maltreatment, 16(2), 79-101. <https://doi.org/10.1177/1077559511403920>
178. Herrenkohl, T. I., Hong, S., Klika, J. B., Herrenkohl, R. C. ve Russo, M. J. (2013). Developmental impacts of child abuse and neglect related to adult mental health, substance use, and physical health. Journal of Family Violence, 28(2), 191-199. <https://doi.org/10.1007/s10896-012-9474-9>
179. Ünal, E. ve Gençöz, T. (2019). Child abuse/neglect and depressive symptomatology: the mediating roles of early maladaptive schemas. AYNÄ Klinik Psikoloji Dergisi, 6(3), 227-243. <https://doi.org/10.31682/ayna.562941>

180. Öztürk, E., Derin, G. ve Okudan, M. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile savunma mekanizmaları ve kendine zarar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences, 17(1), 10-24. <http://doi.org/10.5336/forensic.2019-71979>
181. Gökçe İmren, S., Ayaz, A., Yusufoglu, C., Rodopman Arman, A. (2015). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. Marmara Medical Journal, 26(1), 11-16. <http://doi.org/10.5472/MMJ.2012.02518.1>
182. Akyüz, E. (2020). Çocukluk çağı travmaları ve boşanma ilişkisi: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezlerine başvuran bireyler örneği [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
183. Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A. ve Arslan, M. (2012). Frequency of childhood abuse in university students. Dicle Tıp Dergisi, 39(4), 536-541. <http://doi.org/10.5798/diclemedj.0921.2012.04.0196>
184. Aslan, S. H., & Alparslan, N. (1999). The validity, reliability and factor structure of the childhood trauma questionnaire among a group of university students. Turkish Journal of Psychiatry, 10, 275-285.
185. Öztürk E. (2003). Travma kökenli dis- sosiyatif bozukluk vakalarının ailelerinde çocukluk çağı travmalarının sıklığı. [Doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
186. Öztürk, E. (2016). Psikotarih açısından çocuk yetiştirme tarzları ve çocuk istismarı. Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences, 2(3), 24-34.
187. Keskin, Y. (2012). Separation-Individuation Process, defence mechanisms, alexithymia and family Dynamics among substance dependent individuals [Master thesis]. İstanbul Bilgi University.
188. Evren, C. E., Yiğiter, S., Bozkurt, M., Çağıl, D., Özçetinkaya, S., Can, Y. ve Mutlu, E. (2013). Personality dimensions and defense styles that are related with relapse during 12 month follow-up in male alcohol dependents. Düşünen Adam, 26(3), 248.-257. <http://doi.org/10.5350/DAJPN2013260303>
189. Çağatay, S. E. ve Özerk, H. (2021). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Turkish Studies - Social, 16(3), 1161- 1177. <https://dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.51316>
190. Can, Y., Anlı, İ., Evren, C. ve Yılmaz, D. (2019). Alcohol use disorder and emotional abuse: The mediating role of early maladaptive schemas. Anatolian Journal of Psychiatry, 20(2), 125-132. <http://doi.org/10.5455/apd.2849>
191. Struck, N., Yuksel, D., Stein, F., Schmitt, S., Meller, T., Brosch, K., Dannlowski, U., Nenadić, I., Kircher, T. ve Brakemeier, E-L. (2020). Childhood maltreatment and adult mental disorders - the prevalence of different types of maltreatment and associations with age of onset and severity of symptoms. Psychiatry Research, 293, 113398. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113398>
192. Yalom I. (1999). Varoluşçu Psikoterapi. (Z. İyidoğan Babayigit, Çev.), Kabcacı Yayınevi (Orijinal eserin basım tarihi 1980).
193. Thomasson, K. ve Vaglum, P. (1996). Psychopathology and alcohol consumption among treatment-seeking alcoholics: A prospective study. Addiction, 91(7), 1019-1030. <https://doi.org/10.1046/j.1360-0443.1996.91710198.x>
194. Marusak, H., Martin, K., Etkin, A. ve Thomason, M. (2015). Childhood trauma exposure disrupts the automatic regulation of emotional processing. Neuropsychopharmacology, 40(5), 1250-1258. <https://doi.org/10.1038/npp.2014.311>
195. Taşçı, F. ve Bilge, Y. (2021). Anlam arayışı ve psikopatoloji: Varoluşsal öfke ve savunma mekanizmalarının psikolojik belirtilerle ilişkilerinin incelenmesi. İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 10(2), 1561-1579. <https://doi.org/10.15869/itobiad.810952>
196. Evren, C., Özçetinkaya, S., Ulku, M., Çağıl, D., Gokalp, P., Çetin, T. ve Yiğiter, S. (2012). Relationship of defense styles with history of childhood trauma and personality in heroin dependent inpatients. Psychiatry Research, 200(2-3), 728-733. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2012.07.026>
197. Costa, R. M., & Brody, S. (2013). Immature psychological defense mechanisms are associated with greater personal importance of junk food, alcohol, and television. Psychiatry Research, 209(3), 535-539. <http://doi.org/10.1016/j.psychres.2013.06.035>
198. Brody, S. ve Carson, C. M. (2012). Brief report: Self-harm is associated with immature defense mechanisms but not substance use in a nonclinical Scottish adolescent sample.. Journal of Adolescence, 35(3), 765-767. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.09.001>
199. Kaya A. ve Bozkurt B. (2017). Kadercilik Eğilimi İle Özyeterlik İnancı ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ege Eğitim Dergisi, 18(1), 124-145. <https://doi.org/10.12984/egedfd.328379>
200. Örsel, S., Karadağ, H. Karaoğlu Kahiloğulları, A. ve Akgün Aktaş, E. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 12(2), 130-136.

201. Lochner, C., du Toit, P. L., Zungu-Dirwayi, N., Marais, A., van Kradenburg, J., Seedat, S., Niehaus, D. J. H., ve Stein, D. J. (2002). Childhood trauma in obsessive-compulsive disorder, trichotillomania, and controls. *Depression and Anxiety*, 15(2), 66–68. <https://doi.org/10.1002/da.10028>
202. Shevlin M., Dorahy M. ve Adamson G. (2007). Childhood traumas and hallucinations: An analysis of the national comorbidity survey. *Journal of Psychiatric Research*, 41(3–4), 222–228. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2006.03.004>
203. Wolfe, D. A., Scott, K., Wekerle, C. ve Pittman, A. L. (2001). Child maltreatment: Risk of adjustment problems and dating violence in adolescence. *Journal of American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 40(3): 282–289. <https://doi.org/10.1097/00004583-200103000-00007>
204. Chu, J.A., Frey, L.M., Ganzel, B.L., ve Matthews J.A. (1999). Memories of childhood abuse: dissociation, amnesia, and corroboration. *The American Journal of Psychiatry*, 156(5), 749-755. <https://doi.org/10.1176/ajp.156.5.749>
205. Beitchman J. H. Zucker K.J., Hood J.E., DaCosta G.A., Akman D. ve Cassavia E.(1992). A review of the long-term effects of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 16(1), 101-118. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(92\)90011-F](https://doi.org/10.1016/0145-2134(92)90011-F)



EKLER

EK-1.Etik Kurul Onayı

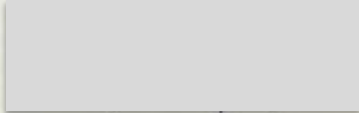
**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ**
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
26.02.2021	02	2021/200

KARAR NO:
2021-200

Üniversitemiz Psikoloji Uygulama ve Araştırma Merkezinde Öğr. Gör. Uğur KAÇMAZ'ın Doç. Dr. Yusuf Özay ÖZDEMİR danışmanlığında " Riskli Alkol Kullanımı Olan Bireylerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Savunma Mekanizmalarının İncelenmesi" isimli doktora tezine ilişkin anket, mülakat ve ölçek çalışmalarını içeren 5639 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Psikoloji Uygulama ve Araştırma Merkezinde Öğr. Gör. Uğur KAÇMAZ'ın Doç. Dr. Yusuf Özay ÖZDEMİR danışmanlığında " Riskli Alkol Kullanımı Olan Bireylerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Savunma Mekanizmalarının İncelenmesi" isimli doktora tezine ilişkin anket, mülakat ve ölçek çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi. *08.03.2021*


Ashu gürbüz

PPS.1.FR.0012, R0, Mayıs 2019Sayfa 1 / 1

EK-2.Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele Doktora Programı öğrencisi Klinik Psikolog Uğur Kaçmaz tarafından yürütülen bu doktora tez çalışmasında; alkol kullanıcılarındaki çocukluk çağı ruhsal travmaları ve savunma düzeneklerini incelenmek amaçlanmaktadır. Çalışmaya Doç. Dr. Yusuf Özay Özdemir danışmanlığında, Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencileri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Psikoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi (PUAMER) bünyesinde katılacaktır. Katılımcılara projektif ve objektif testler uygulanacaktır. Objektif testler katılımcının kendisi tarafından doldurulacak, projektif testler ise katılımcıya gösterilen kartların neye benzetildiğini sorarak ve hikâye oluşturmalarını isteyerek uygulanacaktır.

Katılım tamamen gönüllülük esasına dayalıdır ve katılımcı istediği zaman çalışmayı terk edebilir. Çalışmanın amacına ulaşması için katılımcıdan beklenen; tüm uygulamayı eksiksiz bir şekilde ve baskı altında kalmadan, kendisine en uygun cevabı vererek tamamlamasıdır. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu formu okuyup imzalamanız, çalışma kapsamında ihtiyaç duyduğunuz bilgiyi alarak araştırmaya katılmayı kabul ettiğinizi gösterecektir. Daha fazla bilgiye ihtiyac duymanız hâlinde sorularınız için adresi üzerinden araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

Yukarıda anlatılan çalışmada katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın amacını, kapsamını ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama araştırmacı Uğur Kaçmaz tarafından yapıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının:

Adı-Soyadı:

İmzası:

